ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ

ἠθικοὶ χαρακτῆρες.

THEOPHRASTI NOTATIONES MORVM.

ISAACVS CASAVBONVS auctor damnatus
recensuit, in Latinum sermonem vertit, &
LIBRO COMMENTARIO ILLVSTRAVIT.

Editio altera recognita, & aliquot capitibus aucta ex MSS.

Cum Indice triplici, primo nominum propriorum: secundo Græco; tertio Latino; vtroque vocum & rerum.

LVGDVNI,
Apud Antonium de Harsy.
M. D. XCIX.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

PRÆSTANTISSIMO
VIRO D.
NICOLAO BRVLARDO
A SILERI,

HENRICI IIII. Francor. & Nauar. Regis Christianißimi in sacro consistorio Consiliario, & apud Heluetios Rhætósque Legato,

ISAACVS CASAVBONVS S.

OCTRINAM morum, quæ vel vtilissima philosophiæ pars est, BRVLARDE præstantissime, non vna ratione veteres sapientes tradiderunt. Fuê-

re qui in rectè conſtituenda vi-
tæ ſumma,& inueniendo bono,
vt putabant , ſummo , quæren-
díſque & explicandis mediis ad
beatitatem ducentibus , ſuam
omnem operam ponerent. Fuê-
re qui ad ſingulas vitæ humanæ
partes ſtudium conferrēt ſuum,
& quid cuique perſonæ , cuique
ætati conueniret,quę officia ſin-
gulorum , docere laborarent. Il-
lam priorem veteres δογματικὴν,
hāc poſteriorem παραινετικὴν phi-
loſophiam nuncuparūt.Fuit ve-
rò & tertium quoddam tractan-
dæ morum diſciplinæ genus , è
re χαρακτηριστικὸν ab iiſdem illis
nominatum. Pulcherrimam hāc
philoſophandi viam,primus, vt
videtur,ſenex facundiſsimi oris,
Theo

Theophraſtus inuenit: primus certè, quod ex antiquis monumentis conſtet nobis, in eo ſe, & elegantiſsimum illud ingenium ſuum exercuit. Neque abeſt cõiectura, ſummum virum cùm à Platone didiciſſet, Virtutem, ſi oculis cerneretur mirabiles ſui amores excitaturam: rationem & veſtigaſſe prudenter, & perueſtigaſſe ſolerter, qua cùm virtutis ſpeciem pulcherrimã, tum etiam vitiorum dedecus ac turpitudinem ipſis pene dixerim corporis oculis ſpectandam exhiberet. Magnum ſanè auſum, & eo viro digniſsimum, qui felici illo ſeculo viueret, quod tulit Socratem, Platonem vidit, Ariſtotelem generi humano de-

dit: III viros constituendæ philosophiæ, sine dubio diuinitus excitatos. Quorũ in sinu & gremio cùm fuerit hic de quo loquimur educatus, nec dubium, nec mirum est eam ipsum scientiæ βαθύτητα esse consecutũ, eam scribendi facultatem adeptum, vt nihil vnquam sit ab eo profectum, quod nõ visum sit studiosis sapientiæ omnibus numeris perfectum. Testes sunt huius tãtæ illius præstãtiæ, cùm alia hominis monumenta, quæ in studiosorũ manibus, hodiéque versantur: tum hic quoque liber aut libri potiùs ἀποσπασμάτιον, quod me auctore atque interprete in tuam se clientelam, si pateris BRVLARDE clarissime, gestit

trade

tradere. Eſt autẽ hic ille Theophraſtei ingenij fœtus, de quo paulò antè dicebam: liber, ſine dolo dicam, aurum contra non carus. Nam quod ille integer ad nos non peruenerit, adeò non debet ea calamitas reliquiarum iſtarum pretium apud nos imminuere: vt cõtrà potius eò maiore cura ac ſtùdio, ceu tabulæ aliquæ ex ingenti naufragio ſuperſtites, colligendę nobis colligandæq́ue videantur. Neque ſanè vereri vnquã ſubiit, ne quas horas in emendando, vertendo, & explicando hoc Fragmento ponebamus, ęas docti viri malè nos collocaſſe iudicarent. Et verò pręter grauiſsimorum virorum adhortationes, quibus exci-

tati primùm ſumus ad hãc qualemcunque operam Theophraſto commodandam : exemplo etiam ſumus confirmati doctiſſimorum hominum, quos ante nos in eãdem deſcẽdiſſe arenam videbamus. qui ſi tantum aut temporis aut diligentię huic negotio impendiſſent, quãtum res poſtulabat: facilè mihi perſuadeo potuiſſe illos & mihi & aliis omnibus occaſionem præripere falcem in ipſorũ meſſem iniiciẽdi. Verùm quid inter illorum editionem & noſtram hanc interſit, doctis candidiſq; lectoribus æſtimandum & iudicandum relinquimus. In primis autem te BRVLARDE ſapientiſsime, arbitrum ferimus : cuius iudicio

dicio ſi ſtabit & probabitur noſtra hæc opella, næ cauſſa non erit, cur de cæterorum eruditorum calculis aut deſperemus, aut multũ ſimus ſolliciti. quod enim ille olim de Platone, id ego non minori iure nunc de te, Vnus tu mihi inſtar omnium. Nam & is es tu, in quo vno cũctas habitare virtutes, quas in aliis mirari ſolemus ſingulas, vno omnes ore pridem fatentur. Te quondam in media patria, & in oculis tuorum ciuium Reipu. gubernacula integritate, iuſtitia, & moderatione ſumma inter præcipuos tractantem, laudibus in cœlum omnes ferebant. Te nunc legationis huius ampliſſimo munere difficillimis hiſce &

tantùmnon deſperatis tempori-
bus ſapientiſsimè, prudentiſsi-
mè,fœliciſsimeq́ue fungentem,
omnes mirantur. Te denique
fortiſsimá Heluetiorum gens
tanquam vnicum, & cœlo de-
lapſum fidei,conſtantiæ, verita-
tis, grauitatis, &, vt vno verbo
dicam, veteris illius Frãcicæ ge-
neroſitatis,quę pridem defeciſſe
in noſtra gente artibus corrupta
exoticis,videbatur,exemplar in-
tuetur, ſuſpicitq́ue. Quid ego
nunc commemorem, non Iuris
ciuilis tantùm, ſed plurimarum
artium honeſtiſsimarum accu-
ratam cognitionem? quid ſum-
mum illum amorem, ardorém-
que in litteras, & cùm plurima
teneas,plura in dies diſcendi de-
ſide

ſiderium? quod cùm à puero maximum tibi naturæ auctor Deus inoleuiſſet, ne nunc quidem inter tantas, tam moleſtas, tam difficiles curas & occupationes relanguit, nedum exaruerit. Accedit ad has tantas virtutes tuas, ceu inſerta pulcherrima, ſingularis morum comitas: quæ te omnibus bonis non minus reddit amabilem, quàm illa priora venerabilem. Et erit aliquis qui miretur tantum te gratia, tantum auctoritate apud omnes pollere? mirarer potius, ſi qui eſſet, qui cùm te vidiſſet, cùm loquentem audiſſet, non ſtuperet. Equidem, vt primùm te vidi, & quæ antè fama de te acceperam, præſens maiora

omnia

omnia in te agnoui : nunquam ab eo deſtiti ſilentio, atque ἐυφημίᾳ animum iſtum tuum tam excelſum, & tot virtutibus exaggeratum venerari. cuius affectus, animíque in te mei patere obſecro te, vir maxime, extare hoc, cuicuimodi eſt, teſtimonium : meámque hanc ſiue temeritatem, ſiue audaciam æqui boni conſule. Vale. à d.

IV. Kalend. Febr.

CIƆ. IƆ. XCII.

PET.

ΤΑ ΣΩΖΟ'ΜΕΝΑ

κεφάλαια τῶν Ἠθικῶν χαρακτήρων τοῦ Θεοφράστου.

De

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΗΘΙκοὶ χαρακτῆρες.

THEOPHRASTI CHAracteres Ethici,

siue,

Morum descriptiones.

ISAACO CASAVBONO
INTERPRETE.

SÆPE equidem iam antè quum hac de re attentius cogitare cœpissem, miratus sum: sed nec mirari fortasse desinā, quid causę sit cur quum Græcia omnis eidem cælo subiecta sit, quum etiam Græci omnes eodem modo instituantur, non omnes tamen iisdem moribus

ΗΔΗ μὲν καὶ πρότερον πολλάκις ἐπιστήσας τὴν διάνοιαν, ἐθαύμασα, ἴσως δὲ οὐδὲ παύσομαι θαυμάζων, τί δήποτε τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸμ αὐτὸμ ἀέρα κειμένης, καὶ πάντωμ τῶμ Ἑλλήνωμ ὁμοίως παιδευομένωμ, συμβέβηκεν ἡμῖμ οὐ τὴν αὐτὴν τάξιμ τῶμ

τρόπων ἔχειν. ἐγὼ γάρ, ὦ Πολύκλεις, συνθεωρήσας ἐκ *πολλοῦ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ βεβιωκὼς ἔτη ἐνενήκοντα ἐννέα, ἔτι δὲ ὡμιληκὼς πολλαῖς τε καὶ παντοδαπαῖς φύσεσι, καὶ παρατεθεαμένος ἐξ ἀκριβείας πολλῆς τούς τε ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς φαύλους, ὑπέλαβον δεῖν συγγράψαι ἃ ἑκάτεροι αὐτῶν ἐπιτηδεύουσιν ἐν τῷ βίῳ. ἐκθήσω δέ σοι κατὰ γένος ὅσα τε τυγχάνει γένη τρόπων τούτοις *προσκείμενα, καὶ ὃν τρόπον τῇ οἰκονομίᾳ χρῶνται. ὑπολαμβάνω γάρ, ὦ *Πολύκλεις, τοὺς *υἱοὺς ἡμῶν βελτίους ἔσεσθαι, καταλειφθέντων αὐτοῖς ὑπομνημάτων τοιούτων·

* γρ. χρόνου.

* γρ. προσκ

* γρ. Περικλ.

* γρ. υἱεῖς.

vtamur. Ego ſiquidem, mi Polycles, quũ à multo tẽpore hominum naturas eſſem cõtẽplatus, (quippe qui annos nonaginta nouem iam vixerim: & cum multis, atq; omnis generis naturæq; hominibus ſim verſatus) quum inquã diligẽtia magna & probos ſimul & improbos homines cõſideraſſem, atque inter ſe comparaſſem, faciendum duxi, vt quæ ſit vitæ degẽdæ vtrorumque ratio, hoc ſcripto complecterer. Exponam autem tibi generatim, cùm omnes morũ ſpecies quibus illi ſunt præditi, tũ quis ſit illorum vitę cotidianę modus. Liberos enim noſtros, mi Polycles, fore meliores exiſtimo, ſi monumenta

ipſis

ipsis huiuscemodi reliquerimus, quæ sibi pro exemplo proponentes, optimè moratos quosque sint electuri quibuscum versentur & consuescant, vt in viros tādē nihil illis deteriores euadāt. Sed iam ad rem ipsam me accingā. Tuū erit, ad ea quæ dicam animū aduertere, & an rectè dicam pernoscere. Igitur, missis præfationibus, & iis quæ multa poterāt de re afferri, initium dicēdi faciam ab illis qui cauillationem amplexi sunt, vitiumq; ipsum primò definiam: deinde cauillatorē hominē describā qualis sit, & qui eius mores. Postea verò alias quoq; animi affectiones generatim, vt ante diximus, explicare conabimur.

οἷς παραδείγμασι χρώμενοι, αἱρήσονται τοῖς εὐσχημονεστάτοις συνεῖναί τε καὶ ὁμιλεῖν, ὅπως μὴ καταδεέστεροι ὦσιν αὐτῶν. τρέψομαι δὲ ἤδη ἐπὶ τὸν λόγον. σὸν δὲ, παρακολουθῆσαί τε καὶ εἰδῆσαι εἰ ὀρθῶς λέγω. πρῶτον μὲν οὖν ποιήσομαι τὸν λόγον ἀπὸ τῶν τὴν εἰρωνείαν ἐζηλωκότων, ἀφεὶς τὸ προοιμιάζεσθαι, καὶ πολλὰ περὶ τοῦ πράγματος λέγειν. καὶ ἄρξομαι πρῶτον ἀπὸ τῆς εἰρωνείας, καὶ ὁριοῦμαι αὐτήν· εἶθ' οὕτως τὸν εἴρωνα διέξειμι, ποῖός τις ἐστὶ, καὶ εἰς τίνα τρόπον κατενήνεκται. καὶ τὰ ἄλλα δὴ τῶν παθημάτων, ὥσπερ * ὑπερεθέμην, πειράσομαι κατὰ γένος φανερὰ καταστῆσαι.

*γρ. ὑπεθέμην.

ΠΕΡΙ ΕΙΡΩΝΕΙΑΣ.

Η μὲν οὖν εἰρωνεία δόξειεν ἂν εἶναι, ὡς τύπῳ λαβεῖν, προσποίησις ἐπὶ τὸ χεῖρον πράξεων καὶ λόγων. ὁ δὲ εἴρων, τοιοῦτός τις ἐστὶν οἷος προσελθὼν τοῖς ἐχθροῖς ἐθέλειν λαλεῖν, οὐ μισεῖν. καὶ ἐπαινεῖν παρόντας οἷς ἐπέθετο λάθρα, καὶ τούτοις συλλυπεῖσθαι ἡττωμένοις. καὶ συγγνώμην δὲ ἔχειν τοῖς κακῶς αὐτὸν λέγουσι· καὶ ἐπὶ τοῖς καθ' ἑαυτοῦ λεγομένοις, καὶ πρὸς τοὺς ἀδικουμένους καὶ ἀγανακτοῦντας πράως διαλέγεσθαι. καὶ τοῖς ἐντυγχάνειν κατὰ σπουδὴν βουλομένοις, προστάξαι ἐπανελθεῖν. καὶ μηδὲν ὧν

DE CAVILLATIONE.

Cauillatio igitur, si quis rudi definitione complecti velit, est cùm factorum tum dictorum, in deterius fictio. Homo autem cauillator talis est, qui ad inimicos suos adeat, quasi alloqui eos velit, nõ amplius odisse: quíque illos quibus clam struit insidias, pręsentes laudet, & si victi fuerint, eorum vicẽ doleat. Si quis ipsi maledicat, ei ignoscit: iactâque in se cõuitia negligit: cum iis etiam, qui quod iniuriã ab ipso passi sint, quiritant, blandè, benignéque loquitur. Eos qui ipsum cõfestim cõuentum velint, iubebit redire iterũ. Quicquid

agit

agit, clā id habet, & se adhuc deliberare dicit. Idē se modò aduenisse fingit: aut sub vesperam venisse, & è via lāguere. Pecuniā mutuò rogātibus, aut eranum ab ipso exigētibus, Nihil vēdo, inquit: è contrario quū nihil vendet, tum vendere se affirmabit. Quū quid audiuerit, videri volet animum non aduertisse. Quum quid viderit, negabit vidisse. Pactus aliquid, negabit se meminisse. De aliis dicit se cogitaturū, alia nescire, mirari alia: de quibusdā se quoque iā antè similiter cogitasse. Deniq; frequens omnino in eius ore huiusmodi est oratio, Nō credo: Non puto: Obstupesco. Sese etiā aliū fuisse dicet. Itē, Atqui nō hęc e-

πράττει ὁμολογῆσαι, ἀλλὰ φῆσαι βουλεύεσθαι· καὶ προσποιήσασθαι ἄρτι παραγεγονέναι, καὶ ὀψὲ γενέσθαι αὐτὸν καὶ μαλακισθῆναι· καὶ πρὸς τοὺς δανειζομένους καὶ ἐρανίζοντας, ὡς οὐ πωλεῖ· καὶ μὴ πωλῶν, φῆσαι πωλεῖν. καὶ ἀκούσας τι, δόξει μὴ προσποιεῖσθαι. καὶ ἰδών, φήσει μὴ ἑωρακέναι· καὶ ὁμολογήσας, μὴ μεμνῆσθαι· καὶ τὰ μὲν *σκέψασθαι φάσκει, τὰ δὲ οὐκ εἰδέναι, τὰ δὲ θαυμάζειν, τὰ δὲ ἤδη ποτὲ καὶ αὐτὸς οὕτω διαλογίσασθαι. καὶ τὸ ὅλον, δεινὸς τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τοῦ λόγου χρῆσθαι, οὐ πιστεύω, οὐχ ὑπολαμβάνω, ἐκπλήττομαι. καὶ λέγει ἑαυτὸν ἕτερον γεγονέναι. καὶ μὴν οὐ ταῦ-

*γρ. ἐσκέφθαι.

τα πρὸς ἐμὲ διεξῄει· παράδοξόν μοι τὸ πρᾶγμα, ἄλλῳ τινὶ λέγε· ὅπως ἢ σοι ἀπιστήσω, ἢ ἐκείνου καταγνῶ, ἀπορῶμαι· ἀλλ' ὅρα μὴ σὺ θᾶττον πιστεύῃς τοιαύτας φωνὰς καὶ πλοκὰς καὶ παλιλλογίας· οὗ χεῖρον ἐστὶν εὑρεῖν οὐδέν. τὰ δὴ τῶν ἠθῶν μὴ ἁπλᾶ, ἀλλ' ἐπίβουλα, φυλάττεσθαι μᾶλλον δεῖ ἢ τοὺς ἔχεις.

rat ipsi⁹ apud me oratio. Res mihi videtur mira, & fidem omnem superare: Quære alium cui ista narres: Tibíne credam, an illius damnem fidē, nescio. At tu caue sis vocibus istiusmodi & recātatis dictis credas: qua re deterior nulla queat reperiri. Enimuero mores huiusmodi hominum, non simplicium sed insidiosorum, magis quàm viperas fugere debemus.

ΠΕΡΙ ΚΟΛΑΚΕΙΑΣ.

DE ADVLATIONE.

ΤΗΝ δὲ κολακείαν ὑπολάβοι ἄν τις ὁμιλίαν αἰσχρὰν εἶναι, συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι. τὸν δὲ κόλακα τοιοῦτόν τινα, ὥστε προσιόμενον ἀ-

ADulationem verò putet aliquis esse turpem vitæ quotidianæ consuetudinem, sed quæ adulatori conducat. Adulator autem is est, qui si cum aliquo ambu

ambulet ei dicat, Vi-
den' vt omnes in te ocu-
los conuertunt? Fit hoc
nemini ex omnibus ciui-
bus præterquam tibi. Heri
in porticu magnum bo-
næ existimationis tuę fru-
ctum capiebas. Nam quum
homines ibi plus quam tri-
ginta sederent, sermóque
incidisset, Ecquis ciuium
esset optimus? & orsos ab
ipso, & in eiusdem nomen
simul omnes recidisse.
Hæc ille loquitur, aliá-
que his similia. Idem ex
illius vestimentis cui as-
sentatur floccos solet exi-
mere. Quod si qua vel
palea vel festuca à ven-
to acta illius capillamen-
to adhæserit, tollit adu-
lator & simul renidens,
En, inquit, quia biduo
hoc ego te non vidi, vt ca-
nitie barba tibi est referta:
atqui tu sanè, qui id ętatis

μα εἰπεῖν, ἐνθυμῇ
ὡς ἀποβλέπουσιν εἰς
σὲ οἱ ἄνθρωποι; τοῦτο
οὐδενὶ γίνεται τῶν ἐν
τῇ πόλει πλὴν ἢ σοί.
ηὐδοκίμεις χθὲς ἐν
τῇ στοᾷ· πλειόνων γὰρ
ἢ τριάκοντα ἀνθρώ-
πων καθημένων, καὶ
ἐμπεσόντος λόγου τίς
εἴη βέλτιστος, ἀπ'
αὐτοῦ ἀρξαμένους πάν-
τας, ἐπὶ τὸ ὄνομα
αὐτοῦ κατενεχθῆναι·
καὶ ἄλλα τοιαῦτα λέ-
γειν. ἀπὸ τοῦ ἱματίου
ἀφελεῖν κροκίδα· καὶ
ἐάν τι πρὸς τὸ τρίχω-
μα τῆς κεφαλῆς ἀπὸ
πνεύματος *προσε- *γρ. προσ-
νεχθῇ ἄχυρον καρφο- αχθῇ.
λογῆσαι· καὶ ἐπιγε-
λάσας δὲ εἰπεῖν, ὁρᾷς;
ὅτι δυοῖν σοι ἡμερῶν
οὐκ ἐντετύχηκα, πο-
λιῶν ἔσχηκας τὸν πώ-
γωνα μεστόν. καί περ

εἴτις καὶ ἄλλος, ἔχεις πρὸς τὰ ἔτη μέλαιναν τὴν τρίχα. καὶ λέγοντος δὲ αὐτοῦ τι, τοὺς ἄλλους σιωπᾶν κελεῦσαι, καὶ ἐπαινέσαι δὲ ἀκούοντος. καὶ ἐπισημήνασθαι δὲ, εἰ παύσεται, Ὀρθῶς. καὶ σκώψαντι* πικρῶς ἐπιγελάσαι, τό τε ἱμάτιον ὦσαι εἰς τὸ στόμα, ὡς δὴ οὐ δυνάμενος κατασχεῖν τὸν γέλωτα· καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ἐπιστῆναι μικρὸν κελεῦσαι ἕως ἂν Αὐτὸς παρέλθῃ. καὶ τοῖς παιδίοις μῆλα καὶ ἀπίους πριάμενος, εἰσενέγκας δοῦναι, ὁρῶντος αὐτοῦ· καὶ φιλήσας δὲ εἰπεῖν, Χρηστοῦ πατρὸς νεόττια! καὶ συνωνούμενος δὲ κρηπῖδας, τὸν πόδα

* κ. ψυχρῶς.

homo sis, habes vt si quis alius capillos nigros. Iam si loquatur Ille, hîc verò adulator silentium omnibus imperare, in os laudare, dicenti voce gestúque applaudere, & vbi finem dicendi fecerit, Dictum bene! acclamare. Quòd si quem Ille sale aliquo perstrinxerit, eundem iste acerbè irridebit, vestémque in os sibi indet, quasi risum tenere non queat. In via si qui fiant obuij, sistere gradum iubet, donec Ille transierit. Mala etiam & pyra à se empta domum liberis Illius afferre, & spectante ipso dare moris habet: atque adeo ipsos osculatus, Probi patris pullitiem! ait, exclamans. Crepidas ementi si comes affuerit, pedem dicet

cet ipſo calceo eſſe cõcinniorem. Adeunte Illo ad amicorũ aliquem, curſu præire aſſentator, & huic quidẽ, Venit Ille, in quit, ad te: ſtatimq́; reuerſus, Ego, ait, de tuo aduentu præmonui. Sanè etiam quæcũq; ad muliebre forum pertinent, didicit iſte omnia ſedulò & diligenter miniſtrare: necnon ex omnibus conuiuis vinũ primus laudare: & Illi aſſiduè aſſiſtens, dicere, Vt tu molliter comedis! & de iis quæ mẽſæ ſunt appoſita, aliquid attollens, Hoc verò, ait, quàm bonum eſt! Quærere etiam amat, nũquid Ille frigeat: nunquid tegi adhuc & amplius amiciri velit: & quidem hæc dicens, ad aurem hominis ſe inclinat, eiq́ue aliquid inſuſurrat: in eũdem etiam dum

φῆσαι εἶναι εὐρυθμότερον τοῦ ὑποδήματος. καὶ πορευομένου πρός τινα τῶν φίλων, προδραμὼν εἰπεῖν, ὅτι πρός σε ἔρχεται· καὶ ἀναστρέψας, ὅτι προσήγγελκα. ἀμέλει δὲ καὶ τὰ ἐκ γυναικείας ἀγορᾶς διακονῆσαι δυνατὸς ἀπνευστί. καὶ τῶν ἑστιωμένων, πρῶτος ἐπαινέσαι τὸν οἶνον· καὶ *παραμένων εἰπεῖν, ὡς μαλακῶς ἐσθίεις! καὶ ἄρας τι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης, φῆσαι, τουτὶ ἄρα ὡς χρηστόν ἐστι! καὶ ἐρωτῆσαι μὴ ῥιγοῖ, καὶ εἰ ἐπιβαλέσθαι βούλεται καὶ ἔτι περιστεῖλαι αὐτόν. καὶ μὴν ταῦτα λέγων, πρὸς τὸ οὖς προσκύπτων, ψιθυρίζειν, καὶ εἰς ἐκεῖνον ἀποβλέπων, τοῖς

*γρ. παρακειμένων.

ἄλλοις λαλεῖν. καὶ τοῦ παιδὸς ἐν τῷ θεάτρῳ ἀφελόμενος τὰ προσκεφάλαια, αὐτὸς ὑποστρῶσαι. καὶ τὴν οἰκίαν φῆσαι εὖ ἠρχιτεκτονῆσθαι, καὶ τὸν ἀγρὸν εὖ πεφυτεῦσθαι, καὶ τὴν εἰκόνα ὁμοίαν εἶναι. καὶ τὸ κεφάλαιον, τὸν κόλακά ἐστι θεάσασθαι πάντα καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα οἷς χαριεῖσθαι ὑπολαμβάνει.

alios alloquitur, oculos defixos habet. Puluinos in theatro puero ademptos, ipſe ſubſternit. Domum ait benè & ingenioſè fuiſſe dimenſam & ædificatam: agrum diligenter conſitum: imaginem per eſſe ſimilem. In ſumma, aſſentatorem ſemper videbis omnia ſua dicta, factaque ad voluntatem aliorum referre & conformare.

ΠΕΡΙ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ.

Η ΔΕ ἀδολεσχία, ἐστὶ μὲν διήγησις λόγων μακρῶν καὶ ἀπροβουλεύτων. ὁ δὲ ἀδολέσχης, τοιοῦτός ἐστιν οἷος ὃν μὴ γινώσκῃ, τούτῳ παρακαθεζόμενος πλη-

DE GARRVLITATE.

GArrulitas eſt longorum & inconſideratorum ſermonum effutitio. Garrulus autem eiuſmodi eſt, qui vel apud ignotum iuxtim ei aſſidens, vxoris

ſuæ

ſuæ laudes prædicare inſtituat: deinde quod præcedenti nocte ſomniauerit, id narret: tum quæcunque in cœna ſibi fuerint appoſita, omnia ſigillatim recenſeat. Mox verò vbi incaluerit, homines huius ſæculi dicet eſſe antiquis deteriores: frumenta in foro vili væniſſe pretio: peregrinos eſſe in vrbe quàm plurimos: mare ſtatim à Dionyſiis patere nauibus: & ſi Iupiter pluerit, eorum quæ terra conduntur meliorem fore prouentum: ſeque agrum ſuum in ſequentem annum eſſe cultum: ait etiam viuendi rationes eſſe perdifficiles: & quum Myſteria agitarentur Damippum facem omnium maximam ſtatuiſſe. Quærit

σιον, πρῶτον μὲν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς εἰπεῖν ἐγκώμιον· εἶτα ὃ τῆς νυκτὸς εἶδεν ἐνύπνιον, τοῦτο διηγήσασθαι· εἶθ' ὧν εἶχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ τὰ καθέκαστα διεξελθεῖν· εἶτα δὴ προχωροῦντος τοῦ πράγματος, λέγειν ὡς πολὺ πονηρότεροί εἰσιν οἱ νῦν ἄνθρωποι τῶν ἀρχαίων· καὶ ὡς ἄξιοι γεγόνασιν οἱ πυροὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ· καὶ ὡς πολλοὶ ἐπιδημοῦσι ξένοι· καὶ τὴν θάλατταν ἐκ Διονυσίων πλώϊμον εἶναι· καὶ, εἰ ποιήσειεν ὁ Ζεὺς ὕδωρ, τὰ ἐν τῇ γῇ βελτίω ἔσεσθαι· καὶ, ὁ ἀγρὸς εἰς νέωτα γεωργήσει. εἶτα, ὡς χαλεπόν ἐστι τὸ ζῆν. καὶ, ὡς Δάμιππος μυστηρίοις μεγίστην δᾷδα ἔστησε. εἶτα, πο

ϗ, πόσοι εἰσὶ κίονες τοῦ ᾨδείου. ϗ, χθὲς ἤμεσα. καὶ, τίς ἐστιν ἡμέρα σήμερον; κἂν ὑπομένῃ τὶς αὐτὸν, μὴ ἀφίστασθαι. καὶ ὡς Βοηδρομιῶνος μέν ἐστι τὰ μυστήρια, Πυανεψιῶνος δὲ ἀπατούρια, Ποσειδεῶνος ἢ κατ' ἀγροὺς Διονύσια. παρασείσαντα * δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους τῶν ἀνθρώπων ϗ διαράμενον ἀπαλλάττεσθαι, ὅστις * ἀπύρετος βούλεται εἶναι. ἔργον γὰρ συναρκεῖσθαι τοῖς μήτε σχολὴν, μήτε σπουδὴν διαγινώσκουσιν.

* γρ. δεῖ δὴ.

* γρ. ἀπείρατος.

etiam, quot sint Odei columnæ: &, Heri, ait, vomui: & Quotus hic est mensis dies? Quòd si quis patientem se præbeat, nunquam ille ab eo discedat. Narrabit Mysteria mense Boëdromione, Apaturia Pyanepsione, Posideone verò quæ ruri agitantur Dionysia, solita celebrari. Id genus homines demissis manibus, grãdiq; gradu fugiat oportet, quisquis febre carere volet. Difficile enim est cũ iis durare, qui neque otij neque negotij tempora distinguere norunt.

ΠΕΡΙ ΑΓΡΟΙΚΙΑΣ.

DE RVSTICITATE.

ΗΔΕ ἀγροικία δόξειεν ἂν εἶναι ἀμαθία ἀσχήμων· ὁ

RVsticitas verò honestatis & decori ignoratio videri queat. At

At rusticus is est, qui hausto pharmaco in concionem nihilominus prodeat: quique vnguenta non suauius fragrare thymo dicat: calceos gestat pede grādiores: voce etiam alta loqui sueuit. Amicis necessariisque suis parum fidens, de rebus maximis ad famulos refert: quæcunque in concione audiuit, omnia mercenariis suis, qui ruri apud ipsum opus faciunt, enuntiat. Sæpe etiam veste ita supra genu subducta sedet, vt denudatæ corporis partes conspici queant. In via aliorum quidem nihil admiratur, neque vlla re obstupescit: sed si bouem, asinum, aut hir-

δὲ ἄγροικος, τοιοῦτός τις οἷος κυκεῶνα πιὼν εἰς ἐκκλησίαν πορεύεσθαι. καὶ τὸ μύρον φάσκειν οὐδὲν τοῦ θύμου ἥδιον ὄζειν. καὶ μείζω τοῦ ποδὸς τὰ ὑποδήματα φορεῖν. καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ λαλεῖν. καὶ τοῖς μὲν φίλοις καὶ οἰκείοις ἀπιστεῖν, πρὸς δὲ τοὺς αὐτοῦ οἰκέτας ἀνακοινοῦσθαι περὶ τῶν μεγίστων· καὶ τοῖς παρ' αὐτῷ ἐργαζομένοις μισθωτοῖς ἐν ἀγρῷ, πάντα τὰ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διηγεῖσθαι. καὶ ἀναβεβλημένος ἄνω τοῦ γόνατος, καθιζάνειν, ὥστε τὰ γυμνὰ αὐτοῦ *φαίνεσθαι. καὶ ἐπ' ἄλλῳ μὲν μήτε θαυμάζειν, μήτε ἐκπλήττεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς· ὅταν δὲ ἴδῃ βοῦν, ἢ ὄνον, ἢ τράγον,

*γρ. ὑποφαίνειν.

τράγον, ἑστηκὼς θεωρεῖν. καὶ προαιρῶν δέ τι ἐκ τοῦ ταμιείου, δεινῶς φαγεῖν, καὶ ζωρότερον πιεῖν. καὶ τὴν σιτοποιὸν πειρᾶν λαθεῖν. κἆτ' ἀλέσας μετ' αὐτῆς τοῖς ἔνδον πᾶσι καὶ αὐτὰ τὰ ἐπιτήδεια. καὶ ἀριστῶν δὲ ἅμα τοῖς ὑποζυγίοις *ἐμβαλεῖν τὸν χόρτον. καὶ κόψαντος τὴν θύραν ἐπακοῦσαι αὐτός. καὶ τὸν κύνα προσκαλεσάμενος, καὶ ἐπιλαβόμενος τοῦ ῥύγχους, εἰπεῖν, οὗτος φυλάσσει τὸ χωρίον, καὶ τὴν οἰκίαν, καὶ τοὺς ἔνδον. καὶ τὸ ἀργύριον δὲ παρά του *λαβὼν ἀποδοκιμάζειν, λίαν μὲν λυπρὸν εἶναι, καὶ ἕτερον ἅμα ἀλλάττεσθαι. καὶ ὃ ἄροτρον ἔχρησεν, ἢ κό-

* γρ. περιβαλεῖν τὴν θύραν.

* γρ. λαμβάνων.

cũ viderit,ibi homo gradũ ſiſtere, & contẽplari. Quumq; aliquid è prõptuaria cella depromit, decerptũ inde fruſtũ vorat: & vinũ meracius potat: diligẽter interim ne hoc ancilla panifica reſciſcat,cauẽs. Deinde verò cũ illa molere, & quę ſunt ad victũ neceſſaria, tũ ſibi tũ vniuerſę familię parare ſolet. Inter prãdendũ iumentis pabulũ obiicit: & ſi quis fores pulſet,ipſe auſcultat. Vocato etiã cane,& eius roſtro manu prehẽſo,Hic, inquit,& agrũ & domũ quique in ea ſunt oẽs cuſtodit. Argentũ quod ab aliquo acceperit, quaſi tenue aut nimis aſperũ ſolet reiicere, & vt alio id ſibi mutetur poſtulare. Aratrum ſi cui forte vtẽdum dederit, aut cophinum

phinum, aut falcem, aut ſaccum, nocte intempeſta illa repetet, ſi per inſomniam fuerit eorũ recordatus. In vrbẽ cum venit, obuium quemque interrogans, Quãti, ait, pelles & ſalſamenta vænibãt? &, Nũquid hodie ludi nouam lunam adducunt? Dicit etiam, ſe ſimul ac deſcenderit, tõdere velle. Idem cantare in balneo, & clauis calceos ſuffigere, &, quia eadem via erat, ab Archia ſalſamenta accipere, ac portare ipſe, moris habet.

φινον, ἢ δρέπανον, ἢ θύλακον, ταῦτα τῆς νυκτὸς κατ' ἀγρυπνίαν ἀναμιμνησκόμενος, καὶ εἰς ἄστυ καταβαίνων, ἐρωτῆσαι τὸν ἀπαντῶντα πόσου ἦσαν αἱ διφθέραι καὶ τὸ τάριχος· καὶ εἰ σήμερον ὁ ἀγὼν νουμηνίαν ἄγει. καὶ εἰπεῖν εὐθὺς ὅτι βούλεται καταβὰς ἀποκείρασθαι. καὶ ἐν βαλανείῳ δὲ ᾆσαι· καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα δὲ ἥλους ἐγκροῦσαι. καὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παριὼν κομίσασθαι *παρ' Ἀρχίου τοὺς ταρίχους.

* γρ. ἀπὸ βραχίονος.

DE BLANDITIA.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΣΚΕΙΑΣ.

Blanditia ſi quis eam definire velit, eſt cõgreſsio parum honeſtas voluptatis illecebras ha-

Ἡ ΔΕ ἀρέσκεια, ἐστὶ μὲν, ὡς ὅρῳ *περιλαβεῖν, ἔντευξις οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ ἡδο-

* γρ. εἰπεῖν.

νῆς

νῆς παρασκευαστική. ὁ δὲ ἄρεσκος, ἀμέλει τοιοῦτός τις οἷος πόῤῥωθεν προσαγορεύσας, καὶ ἄνδρα κράτιστον εἰπὼν, καὶ θαυμάσας ἱκανῶς, ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ μὴ ἀφιέναι, καὶ μικρὸν προπέμψας, καὶ ἐρωτήσας πότε αὐτὸν ὄψεται, ἔτι ἐπαινῶν ἀπαλλάττεσθαι. καὶ παρακληθεὶς δὲ πρὸς δίαιταν, μὴ μόνον ᾧ πάρεστι βούλεσθαι ἀρέσκειν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀντιδίκῳ, ἵνα κοινὸς εἶναι δοκῇ· καὶ τοὺς ξένους δὲ εἰπεῖν ὡς δικαιότερα λέγουσι τῶν πολιτῶν. καὶ κεκλημένος δὲ ἐπὶ δεῖπνον, κελεῦσαι καλέσαι τὰ παιδία τὸν ἑστιῶντα· καὶ εἰσιόντα, φῆσαι σύκου ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρί· καὶ προσαγαγόμενος, φιλῆ-

bens. Blandus verò is eſt, qui procul aliquem ſalutare, & virum appellare præſtantiſsimum, fortunámque eius admirari ſoleat, & vtraque manu prehendens, non dimittat: ſed aliquantiſper comitatus, quærens quãdo ſit illum viſurus, vix tandem domum reuertatur ſimul eius laudes prædicans. Idem captus arbiter, non ei tantùm cui adeſt, ſed aduerſæ etiam parti, vt communis vtriuſque amicus habeatur, gratificari ſtudebit. Peregrinos iuſtiora quã ciueis loqui dicit. Ad cœnam inuitatus, conuiuij dominum vt liberos ſuos vocet rogabit: atq; illis ingrediẽtibus negabit ficum ficui tam eſſe ſimilem, quàm illi ſint parentibus: deinde eos

ad

ad ſe vocabit, oſculatúſque, ſibi aſsidere iubebit: & cum aliis iocans, En vtrem, inquiet, En ſecurim: alios in ſinum recũbere dormientes, quamuis onere grauetur, ſinet. Comam ſæpius ſolet tõdere: dentes nitidos habere: veſtes quæ vſui adhuc eſſe poſsint, mutare: vnguẽto vti. Ac fori quidem in eã maximè partem ventitat, vbi ſunt argentariorum menſæ: gymnaſia verò illa frequẽtat, in quibus ſe ephebi exercent: in theatro autem & ſpectaculis iuxta ipſos prætores ſedet. Idẽ in foro ſibi quidẽ nihil: ſed amicis qui Byzantij ſunt mittenda munera emtitat: necnon Laconicas canes quas Cyzicũ: & mel Hymettium quod Rhodum mittat: atque

σαι, καὶ παρ' αὐτὸν καθίσαι· καὶ τοῖς μὲν συμπαίζειν αὐτὸς, λέγων, ἀσκὸς, πέλεκυς· τὰ δὲ ἐπὶ τῆς γαστρὸς ἐᾶν καθεύδειν, ἅμα θλιβόμενος. καὶ πλειστάκις δὲ ἀποκείρασθαι, καὶ τοὺς ὀδόντας λευκοὺς ἔχειν. καὶ τὰ ἱμάτια δὲ χρηστὰ μεταβάλλεσθαι, καὶ χρίσματι ἀλείφεσθαι· καὶ τῆς μὲν ἀγορᾶς πρὸς τὰς τραπέζας προσφοιτᾶν· τῶν δὲ γυμνασίων ἐν τούτοις διατρίβειν οὗ ἂν ἔφηβοι γυμνάζωνται. τοῦ δὲ θεάτρου καθῆσθαι, ὅταν ᾖ θέα, πλησίον τῶν στρατηγῶν· καὶ ἀγοράζειν αὑτῷ μὲν μηδὲν, ξένοις δὲ εἰς Βυζάντιον ἐπιστάλματα· καὶ Λακωνικὰς κύνας εἰς Κύζικον. καὶ μέλι Ὑμήττιον, εἰς Ῥόδον. καὶ ταῦτα

πιῶν, τοῖς ἐν τῇ πόλει διηγεῖσθαι. ἀμέλει δὲ καὶ πίθηκον θρέψαι δεινὸς, καὶ τίτυρον κτήσασθαι, καὶ Σικελικὰς περιστερὰς, καὶ δορκαδείους ἀστραγάλους, καὶ * θυριακὰς τῶν στρογγύλων ληκύθους, καὶ βακτηρίας τῶν σκολιῶν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ αὐλαίαν ἔχουσαν Πέρσας ἐνυφασμένους, καὶ αὐλίδιον παλαιστρικὸν κόνιν ἔχον, καὶ σφαιριστήριον· καὶ τοῦτο περιιὼν χρᾶν ἀεὶ τοῖς φιλοσόφοις, τοῖς σοφισταῖς, τοῖς ὁπλομάχοις, τοῖς ἁρμονικοῖς ἐπιδείκνυσθαι. καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἐπιδείξεσιν ὕστερον εἰπεῖν, ἐπὶ τῶν θεωμένων, πρὸς ἕτερον, ὅτι τούτου ἐστὶν ἡ παλαίστρα.

* γρ. θηριακάς.

hæc ſe facere ſuis ciuib· narrat. Præterea ſolet idem, ſimiã domi alere, ſatyrũ emere, & colũbas Siculas, necnon dorcadios talos, & Thyriacas ampullas ex iis quę forma ſunt rotũda: itẽ baculos ex obliquis Lacedæmone aductos, necnõ aulæũ vbi ſint Perſæ intexti. Habet etiam idẽ paruulũ atrium puluere palæſtrico reſperſum, & ſphæriſterium: atq; has ædium ſuarũ partes ſolet ille obuio cuique vel è philoſophorũ grege, vel ſophiſtarum, vel eorũ qui ſe armis, aut muſico cantu exercent, cõmodare, vt ibi artis ſuæ periculum faciant: quod quidem dum illi faciũt, ipſe de aliquo è ſpectatoribus alij dicit, Eccũ tibi cuius eſt hæc palæſtra.

DE

DE DESPERATIONE.

DEſperatio eſt per quã aliquis & facere quiduis & loqui cõtra honeſtatem ſuſtinet. Homo autẽ deſperatus & ad omnem audaciam proiectus, is eſt qui iuſiurandũ facilè ſuſcipiat: qui malè audire ac conuitiis proſcindi, ſúſque, déque habeat. Moribus eſt veteratoris calidi imimprobique, & hominis ſpurci, ac quiduis audẽtis. Atque adeo non pudebit eũ, ſaltare cordacem etiam ſobrium, & in comico choro perſonatum: & quum præſtigiæ ſpectãtur, ad quémque ſpectãtium adire & ſtipem æream exigere: ac ſi quis teſſeram afferens, gratis ſpectare poſtulet, cum eo rixabitur. Cauponã quoq; exer-

ΠΕΡΙ ΑΠΟΝΟΊΑΣ.

ΗΔΕ ἀπόνοιά, ἔσιν ὑπομονὴ αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων. ὁ δὲ ἀπονενοημένος, τοιοῦτός τις οἷος ὀμόσαι ταχὺ, κακῶς ἀκοῦσαι, καὶ λοιδορηθῆναι δυνάμενος. τῷ ἤθει ἀγοραῖός τις, καὶ ἀνασεσυρμένος, καὶ παντοποιός. ἀμέλει δυνατὸς καὶ ὀρχεῖσθαι νήφων τὸν κόρδακα, καὶ προσωπεῖον ἔχων ἐν κωμικῷ χορῷ, καὶ ἐν θαύμασι δὲ τοὺς χαλκοῦς ἐκλέγειν, καθ' ἕκασον παριών. καὶ μάχεσθαι τοῖς τὸ σύμβολον φέρουσι, καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιοῦσι. δεινὸς δὲ καὶ πανδοχεῦσαι, καὶ πορνο-

βοσκῆσαι, καὶ τελωνῆσαι, καὶ μηδεμίαν αἰσχρὰν ἐργασίαν ἀποδοκιμάσαι, ἀλλὰ κηρύττειν, μαγειρεύειν, κυβεύειν, τὴν μητέρα μὴ τρέφειν, ἀπάγεσθαι κλοπῆς, τὸ δεσμωτήριον πλείω χρόνον οἰκεῖν ἢ τὴν αὐτοῦ οἰκίαν. καὶ τοῦτο δ' ἂν εἴη δόξειε τῶν περιϊσταμένων τοὺς ὄχλους, καὶ προσκαλούντων, μεγάλῃ τῇ φωνῇ καὶ παρεῤῥωγυίᾳ διαλεγομένων πρὸς αὐτοὺς καὶ * λοιδορουμένων· καὶ μεταξὺ οἱ μὲν προσίασιν, οἱ δὲ ἀπίασι πρὶν ἀκοῦσαι αὐτοῦ· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρχὴν, τοῖς δὲ συλλαβὴν, τοῖς δὲ μέρος τοῦ πράγματος λέγει· οὐκ ἄλλως θεωρεῖσθαι

* γρ. λοιδορούντων.

cere, leno ac portitor coactórque esse solet: ac qui à nullo turpi artificio se abstineat, præco erit : coquus erit: aleator erit : matri suæ alimenta denegabit:furti etiam conuictus obtorto collo rapietur, atque in carcere diutius quàm in suis ædibus habitabit. Est etiam iste ex iis qui turbam circa se sistunt, & obuios ad se vocant quibuscum voce magna& præfracta loquuntur, iisque maledicta ingerunt : atque interea partim accedunt, partim discedunt, priusquam quid sibi ille velit audierint: dum ille aliis principium, aliis vix syllabam, aliis partem aliquam de re tota refert: non aliter quàm in celebri ho

bri hominum conuentu profligatum ac perditū ingenium ſuum ſpectari poſtulās. Litibus etiam partim quæ ipſi intēdūtur, partim quas ipſe aliis intendit, ſolet eſſe implicitus: atq; in aliis abſentiam ſuam iureiurando interpoſito excuſare: ad alias iudicio ſe ſiſtere, in ſinu quidem ſcriniū, præ manibus verò forēſium libellorum faſciculū habens. Quin etiam, quæ eius eſt inſignita impudentia, ducem ſe rabulis forenſibus præbet: ac mox illis pecunia fenori data, pro vſura drachmæ cuiuſque ternos ſemiobolos in dies exigit: ſæpe etiam popinas & macella vbi piſces ac ſalſaméta væneunt, pererrat: necnon quos è nundinatione ſua nummos conficit, ſolet eos in buccam condere.

ἀξιῶν τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ, ἢ ὅταν ᾖ πανήγυρις. ἱκανὸς δὲ καὶ δίκας τὰς μὲν φεύγειν, τὰς δὲ διώκειν, τὰς δὲ ἐξόμνυσθαι, ταῖς δὲ παρεῖναι· ἔχων ἐχῖνον ἐν τῷ προκολπίῳ, καὶ ὁρμαθοὺς γραμματιδίων ἐν ταῖν χεροῖν. οὐκ ἀποδοκιμάζων δὲ οὐδ' ἅμα πολλῶν ἀγοραίων στρατηγεῖν, καὶ εὐθὺς τούτοις δανείζειν, καὶ τῆς δραχμῆς τόκον τρία ἡμιωβόλια τῆς ἡμέρας πράττεσθαι, καὶ ἐφοδεύειν τὰ μαγειρεῖα, τὰ ἰχθυοπωλεῖα, τὰ ταριχοπωλεῖα. καὶ τοὺς τόκους ἀπὸ τοῦ ἐμπολήματος εἰς τὴν γνάθον ἐκλέγειν.

ἐργώδεις δὲ εἰσὶ τὸ στόμα εὔλυτον ἔχοντες πρὸς λοιδορίαν, καὶ φθεγγόμενοι μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ὡς συνηχεῖν αὐτοῖς τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ ἐργαστήρια.

Sūt ſanè iſtiuſmodi homines admodum difficiles: quorum quidem os ad conuitiandum facilè ſoluitur: atque id voce ita contenta, vt eorum clamoribus & forum, & omnes tabernæ perſonent.

ΠΕΡΙ ΛΑλιᾶς.

DE LOQVAcitate.

Η ΔΕ λαλιὰ, εἴ τις αὐτὴν ὁρίζεσθαι βούλοιτο, εἶναι ἂν δόξειεν ἀκρασία τοῦ λόγου. ὁ δὲ λάλος, τοιοῦτός τις οἷος τῷ ἐντυγχάνοντι εἰπεῖν ἂν ὁτιοῦν πρὸς αὐτὸν φθέγξηται, ὅτι οὐδὲν λέγει. καὶ ὅτι αὐτὸς πάντα οἶδε, καὶ ἂν ἀκούῃ αὐτοῦ, μαθήσεται. καὶ μεταξὺ δὲ * ἀποκρινο-

* γρ. ἀποκρινομένῳ.

LOquacitas autem, ſi quis eam definire velit, ſermonis intemperantia eſſe videatur. Loquax verò is eſt, qui ſoleat ei qui cum verba facit, dicere, quicquid ille narrare inceperit, Nihil dicis: ſe rem omnem probè tenere: illum, ſi operam ſibi dare velit, intellecturum. Deinde reſ-

Tu

pondétem interpellans, Tu, ait, ne obliuiſcaris eorum quæ dicturus eras: &, Factum bene quod in memoriam reuocaſti: &, Quàm iuuat interdum ſermones mutuos ſerere! &, Quod præterij: &, Celeriter tu quidem rem percepiſti: &, Pridem expectabam an eôdem mecũ recideres: aliaſq; huiuſmodi occaſiones loquendi captãs, ne reſpirare quidem eos ſinit, quibuſcum loquitur. Ac poſtquã ſinguli ſunt ab eo ita enecti, tum ad eos accedere non veretur, qui plures vna coierunt, eóſque de rebus ſeriis agentes, in fugam vertere. Sed & ludos ac palæſtras ingreſſus, vt ne tantum pueri addiſcãt ſolet efficere,

μένου, ὑποβάλλει, εἴπας σὺ, μὴ * ἐπιλάθῃ ὃ μέλλεις λέγειν. καὶ, εὖγε ὅτι με ὑπέμνησας· καὶ, τὸ λαλεῖν ὡς χρήσιμόν που· καὶ, ὃ παρέλιπον· καὶ, ταχύγε συνῆκας τὸ πρᾶγμα. καὶ, πάλαι σε παρετήρουν εἰ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐμοὶ κατενεχθήσῃ. καὶ ἑτέρας ἀφορμὰς τοιαύτας πορίσασθαι, ὥστε μηδὲ ἀναπνεῦσαι τὸν ἐντυγχάνοντα. καὶ ὅταν γε τοὺς καθ' ἕνα ἀποκναίσῃ, δεινὸς καὶ ἐπὶ τοὺς ἀθρόους καὶ συνεστηκότας πορευθῆναι, καὶ φυγεῖν ποιῆσαι μεταξὺ χρηματίζοντας. καὶ εἰς τὰ διδασκαλεῖα ἢ καὶ εἰς τὰς παλαίστρας εἰσιὼν, κωλύειν τοὺς παῖδας προμανθάνειν τοσαῦτα, καὶ

* γρ. ἐπιλάθης.

προσλαλεῖν τοῖς παιδοτρίβαις καὶ διδασκάλοις· καὶ τοὺς ἀπιέναι φάσκοντας δεινὸς προπέμψαι, καὶ ἀποκαταστῆσαι εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ πυθόμενος τὰς ἐκκλησίας ἀπαγγέλλειν· προσδιηγήσασθαι δὲ καὶ τὴν ἐπ' Ἀριστοφῶντός ποτε γενομένην τοῦ ῥήτορος μάχην, καὶ τὴν τῶν *Λακεδαιμονίων ἐπὶ Λυσάνδρου· καὶ οὕς *ποτε λόγους αὐτὸς εἶπεν εὐδοκιμήσας ἐν τῷ δήμῳ. καὶ κατὰ τῶν πληθῶν γε ἅμα διηγούμενος κατηγορίαν παρεμβαλεῖν. ὥστε τοὺς ἀκούοντας, ἤτοι ἐπιλαθέσθαι, ἢ νυστάξαι, ἢ μεταξὺ καταλιπόντας ἀπαλλάττεσθαι.

*γρ. Λακεδαιμονίαν
*γρ. τότε
*γρ. μέσῳ

verba interea cũ corporum exercitatoribus seu pædotribis,& ludimagistris funditãs. Si quis discedere se velle dicat,comitari ille,& domũ vsq; deducere ac persequi. Si forte quid sit in cõcione actum rescierit, id aliis postea narrabit:tũ de eo prelio quod prætore Aristophonte nobili illo oratore commissum est, longã narrationẽ contexet:itẽ, de ea pugna quæ à Lacedæmoniis duce Lysandro est pugnata: & si quid ipse vnquã pro cõcione cum aliqua sua laude dixerit. Atque hæc narrans, simul in vulgus inuehetur:idq; tãto cum audiẽtium tædio, vt eorũ alius quæ ab ipso dicuntur obliuioni statim mandet, alius dormitet, alius loquentem adhuc deserat, discedátque.

Denique

Denique ſiue ad iudicandum cum alio ſedeat, iudicare: ſiue ad ſpectandũ, ſpectare: ſiue ad cibum ſumẽdum, cibum ſumere cõſeſſorem impediet. Quippe, inquit, loquaci durum eſt tacere: linguam enim tã quam in vdo habet: atq; adeo præ quauis hirundine garrulus videri malit, quàm tacere: adeo ſe irrideri fert patiẽter: idq́; vel à puerulis ſuis, qui ſomnũ petituri iubeant ipſum aliquid ſibi narrantem, verba facere: vt ita nobis, inquiunt, ſomnus obrepat.

καὶ συνδικάζων, δὲ κωλῦσαι κρῖναι. καὶ συνθεωρῶν, θεάσασθαι· καὶ συνδειπνῶν, φαγεῖν· λέγων ὅτι χαλεπὸμ τῷ λάλῳ ἐστὶ σιωπᾶν, καὶ ὡς ἐν ὑγρῷ ἐστὶμ ἡ γλῶττα· καὶ ὡς οὐκ ἂν σιωπήσειεν, οὐδ' εἰ τῶμ χελιδόνων δόξειεν ἂν εἶναι λαλίστερος. καὶ σκωπτόμενος ὑπομεῖναι καὶ ὑπὸ τῶμ αὐτοῦ παιδίωμ, ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδειν βουλόμενον κελεύῃ λέγοντα ταῦτα, λαλεῖμ τι ἡμῖμ, ὅπως ἂν ἡμᾶς ὕπνος λάβῃ.

DE FAMIGERATIONE, *ſiue* rumorum confictione.

FAmigeratio eſt factorum dictorumq́; ad arbitrium ipſius fin-

ΠΕΡΙ ΛΟΓΟΠΟΙΐΑΣ.

ἩΔΕ λογοποιΐα, ἐστὶ σύνθεσις ψευδῶμ λόγων καὶ πράξεωμ, ὧν βούλε-

ται ὁ λογοποιῶν. ὁ δὲ λογοποιὸς, τοιοῦτός τις οἷος ὑπαντήσας τῷ φίλῳ, εὐθὺς καταβαλὼν τὸ ἦθος καὶ μειδιάσας, ἐρωτῆσαι, πόθεν σὺ, καὶ τί λέγεις; καὶ ἔχεις περὶ τοῦδε εἰπεῖν καινόν; καὶ ἐπιβαλὼν ἐρωτᾶν, μὴ λέγεταί τι καινότερον; καὶ μὴν ἀγαθά γέ ἐστι τὰ λεγόμενα. καὶ οὐκ ἐάσας ἀποκρίνασθαι, εἰπεῖν, τί λέγεις; οὐδὲν ἀκήκοας; δοκῶ μοὶ σὲ εὐωχήσειν καινῶν λόγων. καὶ ἔστιν αὐτῷ ἢ στρατιώτης, ἢ παῖς Ἀστείου τοῦ αὐλητοῦ, ἢ Λύκων ὁ ἐργολάβος παραγεγονὼς ἐξ αὐτῆς τῆς μάχης, οὗ φησὶν ἀκηκοέναι. αἱ μὲν οὖν ἀναφοραὶ τῶν λόγων τοιαῦταί εἰσιν

gentis confictio. Famigerator autem is eſt qui obuius amico factus, ſtatim mutato vultu ac renidens, interroget, Vnde tu, & quid ais? &, Habéſne ſuper hoc noui quicquã? & pergens interrogare, Nihílne, inquit, noui dicitur? atqui fauſta ſanè ſunt & læta, quæ vulgò narrantur: tum autem prius quàm ille reſpondeat, Quid ais, inquit, nihil audiuiſti? Ergo ego te, ſicut video, rerũ nouarum epulis lautè excipiam. Ac ſtatim eſt illi aut miles aliquis, aut Aſtei tibicinis puer, aut manceps Lyco qui ex ipſo prælio ſit reuerſus, à quo ſe dicat audiiſſe: auctores ſiquidẽ ille tales eorum quę dictitat profert,

fert, quos nemo queat arguere. Refert autē accepisse se ab illis, Polysperchontem cum rege hostes prælio fudisse, & superasse: Cassandrúmque viuum in hostium potestatē venisse. Quod si quis ei dicat, Tu autē hęc credis? Imò, inquiet: rē enim clarissima omniū voce tota vrbe ferri: rumorem crescere: omnes congruere: eadem enim de prælio ab omnibus narrari: magnum nimirum ea pugna fartū esse factum. Idque se ex eorum etiam vultu, qui rem gerunt publicā, colligere: quem viderit ipsis penitus immutatū. Addit deinde se inaudisse quendam qui ex Macedonia aduenerit, quíque omnibus quæ gesta sunt interfuerit, quintū iam diem ab illis domi oc-

αὐτοῦ, ὧν οὐδεὶς ἂν ἔχοι ἐπιλαθέσθαι. διηγεῖται δὲ τούτοις φάσκων λέγειν, ὡς Πολυσπέρχων καὶ ὁ βασιλεὺς * μάχῃ νενίκηκε, καὶ Κάσανδρος ἐζώγρηται. κἂν εἴπῃ τὶς αὐτῷ, σὺ δὲ ταῦτα πιστεύεις; φήσει· τὸ πρᾶγμα βοᾶσθαι γὰρ ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν λόγον ἐπεντείνειν, καὶ πάντα γὰρ συμφωνεῖν. ταὐτὰ λέγειν περὶ τῆς μάχης, καὶ πολὺν τὸν * ζωμὸν γεγονέναι. εἶναι δὲ αὐτῷ καὶ σημεῖον τὰ πρόσωπα τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν· ὁρᾶν γὰρ αὐτῶν πάντων μεταβεβληκότα. λέγει δ' ὡς καὶ παρακήκοε παρὰ τούτοις κρυπτόμενόν τινα ἐν οἰκίᾳ, ἤδη πέμπτην ἡμέραν ἥκοντα ἐκ Μακεδονίας, ὃς πάντα

ταῦτα

* γρ. μάχην.

* γρ. φόνον

ταῦτα εἶδε. καὶ πάντα διεξιὼν, πῶς οἴεσθε; πιθανῶς σχετλιάζει. λέγων, δυστυχὴς Κάσανδρος! ὦ ταλαίπωρος! ἐνθυμῇ τὸ τῆς τύχης· ἀλλ' οὖν ἰσχυρὸς γενόμενος. καὶ, δεῖ δὲ * αὐτό σε μόνον εἰδέναι. πᾶσι δὲ τοῖς ἐν τῇ πόλει προσδεδράμηκε λέγων. τῶν τοιούτων ἀνθρώπων τεθαύμακα τί ποτε βούλονται λογοποιοῦντες. οὐ γὰρ μόνον ψεύδονται, ἀλλὰ καὶ ἀλυσιτελῶς ἀπαλλάττουσι. πολλάκις γὰρ αὐτῶν οἱ μὲν ἐν τοῖς βαλανείοις περιστάσεις ποιούμενοι, τὰ ἱμάτια ἀποβεβλήκασιν. οἱ δ' ἐν τῇ στοᾷ πεζομαχίᾳ καὶ ναυμαχίᾳ νικῶντες,

*γρ. αὐτῶν

cultari. Atque vbi hæc commemorauit, miſerationes adiicit: at ſcin quomodo? ſanè quã perſuaſibiliter. O infelicem, inquiens, Caſſandrũ! O virum ærumnoſum! En Fortuna quid poſsit. at fuit certè Caſſãder præpotens. Tu verò, ait, tacitus hoc tecũ habeto: ipſe autem ad ciuium vnumquemque accurrit, vt ei omnia narret. Equidem mirari ſoleo quid ſibi homines hoc genus falſis rumoribus fingendis ſpargendiſq; velint: quæ res, vt taceam mẽdacij turpitudinem, non raro ipſis incommoda euenit. Factum enim ſæpe, vt dum iſti in balneis cõcurſus facerent, veſtes interea ſuas furto amitterẽt: alij dum in porticu aut pedeſtri aut nauali præ

li prælio vincunt, quòd vadimonium non ſtitiſſent, grauiter multati ſunt. Quibuſdam etiam, dum vrbes verbis ſuis fortiter caperent, cœna interea loci periit. Enim uero miſera eſt iſtorum vita & conditio: nã quæ porticus eſt, quæ officina, quæ fori pars, in qua dies non traducant integros, magno cum audientium quos falſis ſuis narrationibus obtundunt, tædio?

DE IMPVdentia.

IMpudentiam definire licet, famæ neglectũ turpis quæſtus gratia. Impudens autem is eſt, qui ſolet pecuniam mutuò rogaturus ad eum accedere, cuius

ἐρήμους δίκας ὠφλήκασιν· εἰσὶ δ' οἳ καὶ πλεῖστοι λόγῳ κατὰ κράτος αἱροῦντες παρεδειπνήθησαν. πάνυ δὲ ταλαίπωρον αὐτῶν ἐστι τὸ ἐπιτήδευμα. ποίᾳ γὰρ οὐ στοᾷ, ποίῳ δὲ ἐργαστηρίῳ, ποίῳ δὲ μέρει τῆς ἀγορᾶς οὐ διημερεύουσιν, ἀπαυδᾶν ποιοῦντες τοὺς ἀκούοντας οὕτως, καὶ καταπονοῦντες ταῖς ψευδολογίαις;

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙσχυντίας.

ΗΔΕ ἀναισχυντία ἐστὶ μὲν, ὡς ὅρῳ λαβεῖν, καταφρόνησις δόξης αἰσχροῦ ἕνεκα κέρδους. ὁ δὲ ἀναίσχυντος, τοιοῦτος οἷος πρῶτον μὲν ὃν ἀποστερεῖ, πρὸς

τοῦτον

τοῦτον ἀπελθὼν δανείζεσθαι. εἶτα θύσας τοῖς θεοῖς, αὐτὸς μὲν δειπνεῖν παρ' ἑτέρῳ, τὰ δὲ κρέα ἀποτιθέναι ἁλσὶ πάσας· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ἀκόλουθον δοῦναι ἀπὸ τῆς τραπέζης ἄρας κρέας καὶ ἄρτον, καὶ εἰπεῖν ἀκουόντων πάντων, εὐωχοῦ τίμιε· καὶ ὀψωνῶν δὲ, ὑπομιμνήσκειν τὸν κρεωπώλην, εἴ τι χρήσιμον αὐτῷ γέγονε. καὶ ἑστηκὼς πρὸς τῷ σταθμῷ, μάλιστα μὲν κρέας, εἰ δὲ μὴ, ὀστοῦν εἰς τὸν ζυγὸν ἐμβάλλειν· καὶ ἐὰν μὲν λάβῃ, εὖ ἔχει. εἰ δὲ μὴ, ἁρπάσας ἀπὸ τῆς τραπέζης χολίκιον, ἅμα γελῶν ἀπαλλάττεσθαι. καὶ ξένοις δὲ αὐτοῦ * θέαν ἀγοράσας, μὴ δοὺς

*γρ. κρέα.

aliquid per fraudem detineat: deinde quũ ſacra diis facit, carnes victimę ſuæ ſale aſperſas, condit, ipſe apud alium cœnãs: atq; ibi pediſequum ſuũ compellans, ſublatis de mẽſa carnium fruſto, & pane, in omniũ auribus, Tu, vir honeſte, inquit, epulare hilariter. Quando obſonatur, laniũ meminiſſe iubet, ſi vlla vnquam in re fuerit de eo bene meritus: deinde autẽ trutinę aſsiſtens, principio quidem carnes: ſed ſi id nõ poſsit, os ſaltem aliquod in lancem iniiciet: quod ſi auferre queat, id optimè: ſi non, tum ille è menſa vel aliquod inteſtinorum fruſtum rapiet, & cum riſu diſcedet. Iam ſi peregrinis apud ſe diuertẽtibus locũ in theatro ad ſpectandum

ctandũ emerit, ipſe quoque nullo pro capite ſuo dato ære ſpectatum veniet: quinetiam liberos ſuos cũ pædagogo eôdem ſecum poſtero die ducere non dubitabit. Quæcũque autem paruo empta ferentem aliquem viderit, ſibi quoq; cõmunicari iubebit. Et vbi ad ædes alienas venerit, vel ordeum, vel ſi vſus ita tulerit paleam mutuaturus, eos coget à quibus acceperit, id quod dederint domum ſibi apportare. Sępe etiã in balneis ad aëna accedens poſtquam arytænã merſam repleuit, ſeſe ipſe, nõ ſine magno balneatoris clamore, perfundit: dein diſcedens, Laui, inquit: & ad balneatorem conuerſus, Ego verò, ait, gratiam tibi nullam.

τὸ μέρος, θεωρεῖν. ἄγειν δὲ καὶ τοὺς εἰς τὴν ὑστεραίαν, καὶ τὸν παιδαγωγόν. καὶ ὅσα ἐωνημένος ἄξιά τις φέρει, μεταδοῦναι κελεῦσαι καὶ αὐτῷ· καὶ ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν οἰκίαν ἐλθὼν, δανείζεσθαι κριθάς, ποτὲ δὲ ἄχυρον. καὶ ταῦτα χρήσαντας, ἀναγκάσαι ἀποφέρειν πρὸς αὐτόν. δεινὸς δὲ καὶ πρὸς τὰ χαλκεῖα τὰ ἐν τῷ βαλανείῳ προσελθὼν, καὶ βάψας ἀρύταιναν, βοῶντος τοῦ βαλανέως, αὐτὸς * αὑτοῦ καταχέασθαι, καὶ εἰπεῖν, ὅτι λέλουται ἀπιών· κἀκεῖ, οὐδεμία σοι χάρις.

*γρ. αὐτὸν

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΜΙΚΡΟΛΟΓΙΑΣ.

Ἡ ΔΕ μικρολογία ἐστὶ φειδωλία τοῦ διαφόρου ὑπὲρ τὸν καιρόν. ὁ δὲ μικρολόγος, τοιοῦτός τις οἷος ἐν τῷ μηνὶ ἡμιωβόλιον ἀπαιτεῖν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, καὶ συσσιτῶν ἀριθμεῖν πόσας κύλικας ἕκαστος * πέπωκε. καὶ ἀπάρχεσθαι ἐλάχιστον τῇ Ἀρτέμιδι τῶν συνδειπνούντων. καὶ ὅσα μικροῦ τις πριάμενος λογίζεται, πάντα φάσκειν εἶναι ἄγαν. καὶ οἰκέτου χύτραν ἢ λοπάδα κατάξαντος, εἰς πρᾶξαι ἀπὸ τῶν ἐπιτηδείων. καὶ τῆς γυναικὸς ἀποβαλούσης τρίχαλκον, οἷος μεταφέρειν τὰ σκεύη

* γρ. ἐκπέπωκε.

DE SORDIDA parſimonia.

SOrdida parſimonia eſt ſtudium parcēdi ſumptibus vltra modū. Sordidè parcus is eſt, qui *à ſodalibus apud ſe cōuiuia agitare ſolitis* tāquam pro menſtrua domus penſione ſemiobolum exigat: & in conuiuio quot quiſque calices educat, numeret: qui etiā ex omnibus conuiuis Dianæ minima libamēta offerat. Iam quæcunque ei quiſpiam fert impenſa, etſi paruo empta, nimio tamen conſtare dicet. Si famulus ollam aut patinam fregerit, de eius demenſo tantū detrahet, quanti erat quod fractum eſt. Quòd ſi vxor trichalcum amiſerit, ille verò omnem ſuppelle

ſupellectilem, lectos etiam, atque capſas loco mouebit, & omnia ſtragula ſcrutabitur. Quicquid vendit tanti vendit, vt ea res emptori cedere bono non queat. Ficum de ſuo horto neminē guſtare ſiuerit: neminē per fundum ſuum trāſire: aut vllam cadiuam oliuam, palmulāve auferre. quotidie terminos inſpectat ſuos, ecquid immoti eodem loco iidem maneāt. Porrò autem debitum ſi quis die præſtituta non ſoluerit, pœnā pro mora, atque adeo vſuræ vſuram ſolet exigere. Populares conuiuio accipiens, minutas apponet carnes: quumque ad obſonandum exierit, ſæpe vacuus domū reuertetur. Vxori ſolet edicere ne cuiquam ſalem aut ellychnium,

καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰς κιβωτοὺς, καὶ διφᾶν τὰ καλύμματα. καὶ ἐάν τι πωλῇ, τοσούτου ἀποδόσθαι ὥστε μὴ λυσιτελεῖν τῷ πριαμένῳ. καὶ οὐκ ἂν ἐάσαι οὔτε συκοτραγῆσαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κήπου, οὔτε διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγροῦ πορευθῆναι, οὔτε ἐλάαν ἢ φοίνικα τῶν χαμαὶ πεπτωκότων ἀνελέσθαι. καὶ τοὺς ὅρους δὲ ἐπισκοπεῖσθαι ὁσημέραι, εἰ διαμένουσιν οἱ αὐτοί. δεινὸς δὲ καὶ ὑπερημερίαν πρᾶξαι, καὶ τόκον τόκου· καὶ ἑστιῶν δημότας, μικρὰ τὰ κρέα κόψας παραθεῖναι· καὶ ὀψωνῶν, μηδὲν πριάμενος εἰσελθεῖν. καὶ ἀπαγορεῦσαι τῇ γυναικὶ μήτε ἅλας χρωννύειν, μήτε ἐλλύχνιον,

μήτε κύμινον, μήτε ὀρίγανον, μήτε οὐλάς, μήτε στέμματα, μήτε θυλήματα, ἀλλὰ λέγειν ὅτι τὰ μικρὰ ταῦτα πολλά ἐστι τοῦ ἐνιαυτοῦ. καὶ τὸ ὅλον δὲ, τῶν μικρολόγων καὶ τὰς ἀργυροθήκας ἐστὶν ἰδεῖν εὐρωτιώσας καὶ κλεῖς ἰωμένας· καὶ αὐτοὺς δὲ φοροῦντας ἐλάττω τῶν μικρῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐκ ληκυθίων μικρῶν πάνυ ἀλειφομένους, καὶ ἐν χρῷ κειρομένους, καὶ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ὑπολυομένους, καὶ πρὸς τοὺς γναφεῖς διατεινομένους, ὅπως τὸ ἱμάτιον αὐτοῖς ἕξει πολλὴν γῆν, ἵνα μὴ ῥυπαίνηται ταχύ.

aut cyminum, aut origanum, vel etiam farris quicquam, vel corollam vllam, vel libum vllum commodet: Magnam enim, inquit, parua hæc tandem in anno summam efficiunt. In summa, ſordidorum iſtorum hominum loculos videas ſitu obſitos, claues ferrugine illitas. Ipſos quinetiam videre licet veſtes geſtare intra quã modicas: guttulos ex quibus vngantur paruulos habere: capite eſſe, ad cutem vſque attonſo: calceos medio die exuere: & cum fullonibus obnixè agere, vt ad poliendam ſuam veſtem, cretæ multum adhibeant, ne ſordes facilè contrahat.

DE

DE IMPVRITATE, *siue* moribus impuris.*

IMpuritatem verò definire non est difficile: Est siquidem iocus ludúsve euidens nimis ac flagitiosus. Impurus verò is est qui si in liberas mulieres incidat, veste subducta pudenda illis ostendat. In theatro reliquis tacentibus, ipse plaudit: & quos alij libenter spectant, ipse sibilis consectatur: & toto theatro ad spectandum intento, ipse resupinato corpore ructat, vt qui sedent oculos auertere necesse habeant. Ac quando maximè frequens est forum, ad nuces, mala, & reliquos omnis generis fructus accedens, ibíque stans, de iis come-

ΠΕΡΙ ΒΔΕΛΥΡΙΑΣ.

ΟΥ' χαλεπὸν δέ ἐστι τὴν βδελυρίαν διορίσασθαι. ἔστι γὰρ παιδιὰ ἐπιφανὴς καὶ ἐπονείδιστος. ὁ δὲ βδελυρὸς, τοιοῦτος οἷος ὑπαντήσας γυναιξὶν ἐλευθέραις, ἀνασυράμενος δεῖξαι τὸ αἰδοῖον. καὶ ἐν θεάτρῳ κροτεῖν, ὅταν οἱ ἄλλοι παύωνται, καὶ συρίττειν οὓς ἡδέως θεωροῦσιν οἱ λοιποί. καὶ ὅταν σιωπήσῃ τὸ θέατρον, ἀνακύψας ἐρυγεῖν, ἵνα τοὺς καθημένους ποιήσῃ μεταστραφῆναι. καὶ πληθούσης τῆς ἀγορᾶς προσελθὼν πρὸς τὰ κάρυα, ἢ τὰ μῆλα, ἢ τὰ ἀκρόδρυα, ἑστηκὼς τραγηματίζεσθαι ἅμα

τῷ πωλοῦντι προσλαλῶν. καὶ καλέσαι δὲ τῶν παριόντων ὀνομαστί τινα, ᾧ μὴ συνήθης ἐστί. καὶ σπεύδοντάς δέ τινας ὁρῶν, περιμεῖναι κελεῦσαι. καὶ ἡττωμένῳ δὲ μεγάλην δίκην ἀπιόντι ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου προσελθεῖν, καὶ συνησθῆναι, καὶ ὀψωνεῖν ἑαυτὸν, καὶ αὐλητρίδας μισθοῦσθαι. καὶ δεικνύειν δὲ τοῖς ἀπαντῶσι τὰ ὠψωνημένα, καὶ παρακαλεῖν ἐπὶ ταῦτα. καὶ διηγεῖσθαι προσστὰς πρὸς κουρεῖον, ἢ μυροπώλιον, ὅτι μεθύσκεσθαι μέλλει. καὶ οἰνοπωλῶν, κεκραμένον τὸν οἶνον τῷ φίλῳ ἀποδόσθαι. καὶ ἐπὶ θέαν ἡνίκα ἂν δέῃ πορεύεσθαι, ἄγων τοὺς υἱεῖς,

dit, sermones interea cũ eorum venditore serens. Non etiam dubitat prætereuntium aliquem, nulla sibi familiaritate iunctum, nominatim cõpellare: & si quẽ aliquo properantem videat, iubebit expectare. Solet etiam ad eum qui in grãdis pecuniæ iudicio causa ceciderit, redeuntem è iudicio accedere, & ei gratulari: quũq; sibi opsonia emerit, & tibicinas cõduxerit, vt cuiq; obuius fuerit factus, obsonia illi ostẽdere, & ad ea inuitare. idemq́; ad tonstrinam aut tabernam vnguentariã astans, narrat velle se mox ad ebrietatem vsq; bibere. Vinum vendens, etiam amico dilutum dabit. Ad ludos, quãdo maxime spectandum est, liberos suos ire non sinit: tunc sinit, quando gratis per

theatro

theatrorum redemptores licet spectare. Cũ legatus peregrè proficiscitur, relicto domi viatico quod publicè accepit, à legationis sociis mutuò rogabit. Moris etiam habet famulum itineris comitẽ, onerare quidem sarcinis supra modum, victũ verò ei suppeditare angustè nimis & infra modũ. Lautia si cum aliis acceperit, suam portionem petet, vt eam statim vẽdat. In balneis lauans, puerulo appellato, Nam hercule tu, inquit, oleum nimis rancidum mercatus es: & simul alieno se inũgit. Quòd si quos pueri nummos æreos, vt fit, in via repererint, partẽ inde sibi poscet, illud vsurpãs, Mercurium esse communẽ. Eiusdẽ hominis sunt hæc quoque. Phidonia

ἡνίκα προῖκα ἀφιᾶσιν οἱ θεατρῶναι. καὶ ἀποδημῶν δημοσίᾳ, τὸ μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐφόδιον οἴκοι καταλιπεῖν, παρὰ δὲ τῶν συμπρεσβευτῶν δανείζεσθαι. καὶ τῷ ἀκολούθῳ ἐπιθεῖναι μεῖζον φορτίον ἢ δύναται φέρειν, καὶ ἐλάχιστα ἐπιτήδεια τῶν ἱκανῶν. καὶ ἀπὸ τῶν ξενίων τὸ μέρος τὸ αὑτοῦ ἀπαιτήσας ἀποδόσθαι. καὶ ἀλειφόμενος ἐν τῷ βαλανείῳ, καὶ εἰπών, σαπρόν γε τὸ ἔλαιον ἐπρίω, τῷ παιδαρίῳ· τῷ ἀλλοτρίῳ ἀλείφεσθαι. καὶ τῶν εὑρισκομένων χαλκῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑπὸ τῶν οἰκετῶν δεινὸς ἀπαιτῆσαι τὸ μέρος, κοινὸν εἶναι φήσας τὸν Ἑρμῆν. τὰ δὲ δὴ τοιαῦτα· Φειδωνίῳ

μέτρῳ τὸν πύνδακα ἐκκεκρουμένῳ μετρεῖν αὐτὸς τοῖς ἔνδον τὰ ἐπιτήδεια, σφόδρα ἀποψῶν, ὑποπρίασθαι. ἀμέλει δὲ καὶ χρέος ἀποδιδοὺς τριάκοντα μνῶν, ἔλαττον τέτρασι δραχμαῖς ἀποδιδόναι. καὶ φράτορας ἑστιῶν, αἰτεῖν τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἐκ τοῦ* κοινοῦ ὄψον· τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπὸ τῆς τραπέζης ἡμίση τῶν ῥαφανίδων ἀπογράφεσθαι, ἵνα οἱ διακονοῦντες παῖδες μὴ λάβωσιν.

* γρ. κ. ὄψου.

mensura si quid metiatur, eam adhibet, cuius sit fundum collisum & introrsus adactum: domesticis suis demensum ipse per quàm studiosè radēs metitur . . . . . & si triginta minas soluere habeat, vt quatuor tamen drachmæ de solido desiderentur, operam dabit. quando etiam tribuleis conuiuio accipit, solet pueris suis obsonia è cōmuni postulare: dimidiatos verò raphanos, si qui forte de mensa tollantur, annotat, ne eos pueri ministrantes capiant.

ΠΕΡΙ ΑΚΑΙΡΙΑΣ.

ΗΜΕΝ οὖν ἀκαιρία, ἐστὶν ἐπίτευξις λυποῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντας·

DE INTEMPESTIUITATE, *siue* inscitia temporis.

Intempestiuitas est cōgressio molesta iis quibuscum congrediaris.

Homo

Homo autem intempeſtiuus is eſt, qui ad amicũ occupatum accedẽs, velit re cõmunicata cum illo deliberare: quíq; ad amicam ſuam febri laborantem veniat comeſſatum. Solet etiam eum qui iam antè fuerit ex ſponſu cõdemnatus adire, rogãs vt pro ſe quoque intercedere velit. & ad dicendum teſtimonium tunc venit quum res eſt iudicata: ad nuptias vocatus, in mulierum genus inuehitur. Eos qui è longinquo itinere modò aduenerint, ad deambulãdum ſecum inuitat: re iam vẽdita emptorem adducit qui pluris ſit empturus. Sępe etiam è medio hominum ſibi aſſidentium ſurgit, vt rẽ illis orſus à capite exponat, quã omnes iã audiuerint ac pernorint: &

ὁ δὲ ἄκαιρος, τοιοῦτός τις, οἷος ἀσχολουμένῳ προσελθὼν ἀνακοινοῦσθαι, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐρωμένην κωμάζειν πυρέττουσαν. καὶ δίκην ὠφληκότα ἐγγύης προσελθὼν κελεῦσαι αὐτὸν ἀναδέξασθαι. καὶ μαρτυρήσων παρεῖναι, τοῦ πράγματος ἤδη κεκριμένου. καὶ κεκλημένος εἰς γάμους, τοῦ γυναικείου γένους κατηγορεῖν. καὶ ἐκ μακρᾶς ὁδοῦ ἥκοντας ἄρτι, παρακαλεῖν εἰς περίπατον. δεινὸς δὲ καὶ προσάγειν ὠνητὴν πλείω διδόντα ἤδη πεπρακότι. καὶ ἀκηκοότας καὶ μεμαθηκότας ἀνίστασθαι ἐξ ἀρχῆς διδάσκων. καὶ

πρόθυμος δὲ ἐπιμεληθῆναι ἃ μὴ βούλεταί τις γίνεσθαι, αἰσχύνεται δὲ ἀπείπασθαι. καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας, ἥκων τόμον ἀπαιτήσων. καὶ μαστιγουμένου οἰκέτου παρεστὼς, διηγεῖσθαι ὅτι καὶ αὐτοῦ ποτε παῖς οὕτω πληγὰς λαβὼν ἀπήγξατο. καὶ παρὼν διαίτῃ, συγκρούειν, ἀμφοτέρων βουλομένων διαλύεσθαι. καὶ ὀρχησάμενος ἅψασθαι ἑταίρου μηδὲ πω μεθύοντος.

quæ nollet quidem aliquis, ſed denegare tamen erubeſcit, ad illa curanda, promptus eſt. Ad eos qui ſacra faciunt & epulas concelebrant, accedit, vt aliquam inde partem auferat. Quòd ſi præſente eo famulus cædatur: ſibi quoque puerum aliquando fuiſſe narrabit, qui ſimiliter virgis cęſus ſe ſuſpẽderit. Idẽ captus arbiter, duos litigantes quorũ vterque rem tranſigi optat, inter ſe cõmittet. Denique ſaltaturus ſocium manu prehendit, qui nõdum ſit vino madidus.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΕΡΓΙΑΣ.

ΑΜΕΛΕΙ περιεργία δόξει εἶναι προσποίησίς τις λόγων καὶ πράξεων,

DE SEDVLITATE inepta.

ΠΕριεργία, (quã liceat ſedulitatem ineptã dicere) eſt dictorũ factorumq; ſimulatio cũ ſignificatione

ficatione beneuolentiæ. Mores eiusmodi hominis ita sunt. Facilè surgẽs è medio, in se recipit, quibus præstandis par nõ sit: rem quæ omnium cõfessione iusta est, pluribus verbis, in aliquo inhærẽs, docere instituit, nullo modo posse argui. Puerum vini amplius miscere cogit, quàm quãtum omnes qui adsunt cõuiuæ queãt ebibere. Contendẽtes pugnantesq; inuicem instigat. Solet etiam viã præire, quam ignoret ipse: cuius quidem exitum mox inuenire nequeat: & ad ductorem exercitus accedens, rogare, ecquãdo sit aciem ad dimicãdum instructurus: necnõ quid in perendinum diem imperet: & ad patrem veniens, En, inquit, mater in cubiculo iam dormit. Ac

μετ' εὐνοίας. ὁ δὲ περίεργος, τοιοῦτός τις, οἷος ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστὰς ἃ μὴ δυνήσεται. καὶ ὁμολογουμένου τοῦ πράγματος δικαίου εἶναι ἔν τινι στὰς ἐλεγχθῆναι. καὶ πλείω δὲ ἐπαναγκάσαι τὸν παῖδα κεράσαι ἢ ὅσα δύνανται οἱ παρόντες ἐκπιεῖν. καὶ διεγείρειν τοὺς μαχομένους, καὶ ἧς οὐ γινώσκει ἀτραποῦ ἡγήσασθαι, εἶτα μὴ δύνασθαι * εὑρεῖν οὗ πορεύεται. καὶ τὸν στρατηγὸν δὲ προσελθὼν ἐρωτῆσαι, πότε μέλλει παρατάττεσθαι, καὶ τί μετὰ τὴν αὔριον παραγγέλλει. καὶ προσελθὼν τῷ πατρὶ εἰπεῖν, ὅτι ἡ μήτηρ ἤδη καθεύδει ἐν τῷ δωματίῳ. καὶ

*γρ. αὐτὸς εὑρεῖν.

ἀπαγορεύοντος τοῦ ἰατροῦ, ὅπως μὴ δῶσι οἶον τῷ καλλωπιζομένῳ, φήσας βούλεσθαι διάπειραν λαμβάνειν, εὐτρεπίσαι τὸν κακῶς ἔχοντα. καὶ γυναικὸς δὲ τελευτησάσης, ἐπιγράψαι ἐπὶ τὸ μνῆμα, τοῦ τε ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ αὐτῆς τῆς γυναικὸς τοὔνομα, καὶ ποταπή ἐστι. καὶ προσεπιγράψαι ὅτι οὗτοι πάντες χρηστοὶ ἦσαν. καὶ ὀμνύναι μέλλων, εἰπεῖν πρὸς τοὺς περιεστηκότας, ὅτι καὶ πρότερον πολλάκις ὀμώμοκα.

quum vini vſum ægroto medicus interdixerit, ſolet hic illum quaſi periculi faciendi cauſa ad bibēdum cōponere. Quòd ſi vxor obierit, monumēto eius & mariti & patris & matris, nomina inſcribet, itémque cuias ipſa ſit: tum hoc elogium inſuper adiiciet, SINGVLARI OMNES ISTI PROBITATE ERANT. Idem ſi iuſiurandum adigatur, conuerſus ad circunſtantem turbam, Ego verò, inquit, iam antè ſæpius iuraui.

DE

DE STVPIDITATE.

STupiditatem quoque definire, poſſis vt ſit animi tarditas, ſeu dicendum, ſeu faciendum ſit aliquid. Stupidus verò is eſt, qui ſedens ad calculos poſtquam rationes putauit, & ſummã ſubduxit, roget eũ qui ſibi aſſidet, Summa quãta eſt? Ac quũ ei litem aliquis intenderit, vbi ad diem illum vẽtum eſt, quo diſceptari cauſa debet, eius oblitus, in agrum proficiſcitur. Sæpe etiam ſedens in theatro ad ſpectandum, diſcedẽtibus aliis ſomno obrutus ibi relinquitur: quippe qui ſe ad multã noctem cibis ingurgitarit: ac tandem ſede ſua exſurgẽs, in vicini canẽ incidit, à quo mordetur. Idem quod ac-

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ.

ΕΣΤΙ δὲ ἡ ἀναισθησία, ὡς ὅρῳ εἰπεῖν, βραδυτὴς ψυχῆς ἐν λόγοις καὶ πράξεσιν. ὁ δὲ ἀναίσθητος, τοιοῦτός τις οἷος λογισάμενος ταῖς ψήφοις καὶ κεφάλαιον ποιήσας, ἐρωτᾶν τὸν παρακαθήμενον, τί γίνεται; καὶ δίκην φεύγων, καὶ ταύτην εἰσιέναι μέλλων, ἐπιλαθόμενος εἰς ἀγρὸν πορεύεσθαι. καὶ θεωρῶν ἐν τῷ θεάτρῳ, μόνος καταλείπεσθαι καθεύδων. καὶ πολλὰ φαγὼν τῆς νυκτὸς, καὶ ἐπὶ θάκου ἀνιστάμενος, ὑπὸ κυνὸς τῆς τοῦ γείτονος δηχθῆναι. καὶ λαβὼν καὶ ἀποθεὶς αὐτὸς,

τοῦτο

τοῦτο ζητεῖν, καὶ μὴ δύνασθαι εὑρεῖν. καὶ ἀπαγγέλλοντός τινος αὐτῷ ὅτι τετελεύτηκέ τις αὐτοῦ τῶν φίλων, ἵνα παραγένηται, συνθρωπάσας καὶ δακρύσας, εἰπεῖν, ἀγαθῇ τύχῃ. δεινὸς δὲ καὶ, ἀπολαμβάνων ἀργύριον ὀφειλόμενον, μάρτυρας παραλαβεῖν· καὶ χειμῶνος ὄντος μάχεσθαι τῷ παιδὶ, ὅτι σικύους οὐκ ἠγόρασε· καὶ τὰ παιδία ἑαυτοῦ παλαίειν ἀναγκάζων, καὶ τροχάζειν, καὶ εἰς κόπους ἐμβάλλειν. καὶ ἐν ἀγρῷ αὐτοῖς φακῆν ἕψων, δὶς ἅλας εἰς τὴν χύτραν ἐμβάλλων, ἄβρωτον ποιῆσαι. καὶ ὕοντος τοῦ Διὸς, εἰπεῖν, ἡδύ γε τῶν ἄστρων νομίζει, ὅτι δὴ

ceperit ipſe ac recondiderit, id ipſum quærere ſolet, reperire autem non poteſt. Quúmque nunciatur illi obiiſſe aliquem ex familiaribus ipſius, vt veniat exequias, tum ille vultu ad mœſtitiam compoſito, lacrymas etiam fundens, Bene, inquit, eueniat. Debitas autem pecunias recipiens, teſtes ſibi aſciſcit: & vigente hyeme, cum famulo quod cucumeres non emerit, iurgatur. Puerulos quinetiam ſuos, vt lucta ſe exerceant, curſu contendant, vſque ad fatigationem cogere ſolet. In agro lentem ipſe coquens, ſale bis in ollam iniecto, vt mādi nequeat efficit. cumque à Ioue pluit, Sane quàm, inquit, ſiderum aqua ſuauis mihi videtur. . . . . . .

Roga

. . . . Rogatus ab aliquo, Ecquot putet Sacra porta elatos mortuos: Quot vtinam, respondens ait, ego & tu haberemus.

καὶ οἱ ἄλλοι λέγουσι * πίστης, καὶ λέγοντός τινος, πόσους οἴει κατὰ τὰς ἱερὰς πύλας ἐξενηνέχθαι νεκρούς; πρὸς τοῦτον εἰπεῖν, ὅσοι ἐμοὶ καὶ σοὶ γένοιντο.

* γρ. πίστης.

DE FEROCITATE, *siue* arrogantia.

ARrogantia est verborum sæuitia in congressionibus & vitæ quotidianæ vsu. Homo arrogans ita est comparatus, vt si quis ex ipso sciscitetur, Vbi est ille? respondeat, Ne sis mihi molestus. salutatus, salutare inuicem negligit. cúmque aliquid vendit, indicare quidem merces suas, interrogatus Quanti? non dignatur: verùm ipse potius emptorem interrogat, Ecquid in-

ΠΕΡΙ ΑΥΘΑΔΕΙΑΣ.

ΗΔΕ αὐθάδειά ἐστιν ἀπήνεια ὁμιλίας ἐν λόγοις. ὁ δὲ αὐθάδης, τοιοῦτός τις οἷος ἐρωτηθεὶς, ὁ δεῖνα ποῦ ἐστιν, εἰπεῖν, πράγματά μοι μὴ πάρεχε. καὶ προσαγορευθεὶς, μὴ ἀντιπροσειπεῖν. καὶ πωλῶν τι, μὴ λέγειν τοῖς ὠνουμένοις, πόσου ἂν ἀποδοῖτο, ἀλλ' ἐρωτᾶν τί εὑρίσκει. καὶ τοῖς τιμῶσι,

μῶσι, καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἑορτάς, εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἂν γένοιτο διδόμενα. καὶ οὐκ ἔχειν συγγνώμην οὔτε τῷ ἀπώσαντι αὐτὸν ἀκουσίως, οὔτε τῷ ὤσαντι, οὔτε τῷ ἐμβάντι. καὶ φίλῳ δὲ ἔρανον κελεύσαντι εἰσενεγκεῖν, εἰπὼν ὅτι οὐκ ἂν δοίη, ὕστερον ἥκειν φέρων, καὶ λέγειν ὅτι ἀπόλλυσι καὶ τοῦτο τὸ ἀργύριον. καὶ προσπταίσας ἐν τῇ ὁδῷ, δεινὸς καταράσασθαι τῷ λίθῳ. καὶ ἂν ὑπομεῖναι, οὐκ ἂν ὑπομεῖναι πολὺν χρόνον οὐδένα. καὶ οὔτε ᾆσαι, οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν, οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν ἐθελῆσαι. δεινὸς δὲ καὶ τοῖς θεοῖς μὴ ἐπεύχεσθαι.

ueniat damnandum. Religiosis quoque hominibus, & qui ad festa solennia diis dona mittunt, dicere solet minimè gratis datum ipsis iri, *si quid diuino acceperint munere*. Si quis illum vel inuitus, aut expulerit, aut pepulerit aut pede presserit, nō est exorabilis. Et cum amico dixerit collectā ab ipso petenti, nihil se largiturum, postea ipse vltro afferet, dicetque, Velle se hanc quoque pecuniam perdere. In via si ad lapidem offenderit, maledicet illi. Et vt aliquando subsistat alicuius expectādi causa: nūquam tamen diutius cuiquam præstolabitur. Idem vt cantet in cōuiuiis, aut vice sua recitet, aut saltet, adduci non potest. Postremò diis ipsis vota facere non curat.

DE

DE SVPERſtitione.

SVperſtitioné ſanè definire poſſumus, meticuloſum erga numen affectũ. Superſtitioſus verò is eſt qui elotis manibus, & aqua luſtrali aſperſus è templo, foliũ lauri ore prehenſum tenens, integrum diem ita ambulet. Si viã muſtela ingrediẽte tranſcurrerit, non ante progredietur quàm alius prior trãſierit, aut ipſe tres lapides trans viã miſerit. Serpentes ſi viderit in ædibus, ſacellum eo loco exſtruet. Lapides vnctos qui ſunt in triuiis ſolet oleo ex ampulla perfundere: nec prius diſcedere quàm poſito genu eos fuerit veneratus. Quòd ſi

ΠΕΡΙ ΔΕΙΣΙδαιμονίας.

Ἀμέλει ἡ δεισιδαιμονία δόξειεν εἶναι δειλία πρὸς τὸ δαιμόνιον. ὁ δὲ δεισιδαίμων, τοιοῦτός τις οἷος ἀπονιψάμενος τὰς χεῖρας καὶ περιρρανάμενος ἀπὸ ἱεροῦ δάφνης εἰς τὸ στόμα λαβὼν, οὕτω τὴν ἡμέραν περιπατεῖν, καὶ τὴν ὁδὸν ἐὰν περιδράμῃ γαλῆ, μὴ πρότερον πορευθῆναι, ἕως διεξέλθῃ τις, ἢ λίθοις τρεῖς ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ διαλάβῃ. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὄφιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἱερὸν ἐνταῦθα ἱδρύσασθαι. καὶ τῶν λιπαρῶν λίθων τῶν ἐν ταῖς περιόδοις, παριὼν ἐκ τῆς ληκύθου ἔλαιον καταχεῖν. καὶ ἐπὶ γόνατα πεσὼν καὶ προσκυνήσας, ἀπαλλάττεσθαι. καὶ ἐὰν μῦς

μῦς θύλακον ἀλφίτων διαφάγῃ, πρὸς τὸν ἐξηγητὴν ἐλθὼν, ἐρωτᾶν τι χρὴ ποιεῖν. καὶ ἐὰν ἀποκρίνηται αὐτῷ ἐκδοῦναι τῷ σκυτοδέψῃ, ἀπορράψαι μὴ προσέχων τούτοις, ἀλλ' ἀποτραπεὶς ἐκδύσασθαι. καὶ πυκνὰ δὲ τὴν οἰκίαν καθαρίειν. καὶ οὔτε ἐπιβλῶναι μνήματι, οὔτε ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν, οὔτε ἐπὶ λέχει. καὶ ὅταν ἐνύπνιον ἴδῃ, πορεύεσθαι πρὸς τοὺς ὀνειροκρίτας, πρὸς τοὺς μάντεις, πρὸς τοὺς ὀρνιθοσκόπους, ἐρωτήσων τίνι θεῷ ἢ θεᾷ προσεύχεσθαι δεῖ. καὶ τελεσθησόμενος, πρὸς τοὺς ὀρφεοτελεστὰς κατὰ μῆνα πορεύεσθαι μετὰ τῆς γυναικός. ἐὰν δὲ μὴ σχολάζῃ γυνὴ, μετὰ

mus fortè farinæ follẽ arroſerit, adit ad interpretẽ, & quid facto ſit opus cũ percontatur: qui ſi reſpõdeat, cerdoni nimirũ tradendum eſſe illum follem, vt ſarciatur: ſuperſtitioſus iſte neglecto arioli reſponſo, religioni rem habens, exinanitum ſaccum à ſe amolietur. Solet etiam domum crebrò purificare: ſepulcrum nullũ inſiſtere: ad defunctorum iuſta nullus accedere: neq; item ad vllam vnquam puerperam. Inſomnium porrò ſi viderit, pergere ille ad ſomniorũ interpretes, ad diuinos, ad augures, ſciſcitaturus, cui deo, cui deæ vota ſint facienda. Et vt ſacris initietur, ad Orpheoteleſtas quot menſibus cum vxore: aut ſi vxori non vacet, cum

nutrice

nutrice & filiolis ſuis, itat. Pręterea in compitis antè quàm inde diſcedat, aqua in caput aſperſa ſe luſtrat. Piatricibus quinetiã aſcitis, iubet ſe ſquillę aut catuli circumlatione purgari. Quòd ſi quem mẽte captum aut comitialem viderit, ſolet inhorreſcẽs in ſinum ſibi deſpuere.

τῆς τίτθης καὶ τῶν παιδίων. καὶ ἐπὶ τοῖς τριόδοις ἀπελθὼν κατὰ κεφαλῆς λούσασθαι. καὶ ἱερείας καλέσας, σκύλλῃ ἢ σκύλακι κελεῦσαι αὐτὸν περικαθᾶραι. μαινόμενόν τε ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον, φρίξας εἰς κόλπον πτύσαι.

DE QVERELA, *ſiue* iniqua querulitate.

QVerela iniqua eſt expoſtulatio nullo iure facta. Hominis autẽ queruli mores iſtiuſmodi ſunt, vt ſi ad eum amicus portionem aliquam è cõuiuio miſerit, dicat ei qui afferat, Hoc illud eſt quòd ego ad cœnam non ſum vocatus: inuidiſti nimirum mihi iuſculum & villum tuum. & cum illũ

ΠΕΡΙ ΜΕΜΨΙΜΟΙΡΙΑΣ.

ΕΣΤΙ δὴ ἡ μεμψιμοιρία, ἐπιτίμησις παρὰ τὸ προσῆκον δεδομένη. ὁ δὲ μεμψίμοιρος, τοιόσδε τις οἷος, ἀποστείλαντος μερίδα τοῦ φίλου, εἰπεῖν πρὸς τὸν φέροντα, ἐφθόνησάς μοι τοῦ ζωμοῦ, καὶ τοῦ οἰναρίου, οὐκ ἐπὶ δεῖπνον καλέσας· καὶ ὑπὸ τῆς

ἑταίρας καταφιλούμενος, εἰπεῖν, θαυμάζω εἰ σὺ καὶ ἀπὸ ψυχῆς με φιλεῖς. καὶ τῷ Διὶ ἀγανακτεῖν οὐ διότι ὕει, ἀλλὰ διότι ὕστερον. καὶ εὑρών τι καὶ ἐν τῇ ὁδῷ βαλάντιον, εἰπεῖν, ἀλλ' οὐ θησαυρὸν εὕρηκα οὐδέποτε. καὶ πριάμενος ἀνδράποδον ἄξιον, καὶ πολλὰ δεηθεὶς τοῦ πωλοῦντος, θαυμάζω, εἰπεῖν, ὅτι ὑγιὲς οὕτω ἄξιον ἐώνημαι. καὶ πρὸς τὸν εὐαγγελιζόμενον ὅτι υἱός σοι γέγονεν, εἰπεῖν, ὅτι ἂν προσθῇς, καὶ τῆς οὐσίας τὸ ἥμισυ ἄπεστιν, ἀληθῆ ἐρεῖς. καὶ νίκην νικήσας καὶ λαβὼν πάσας τὰς ψήφους, * ἐγκαλεῖν τῷ γράψαντι τὸν λόγον, ὡς πολλὰ παραλε-

* γρ. ἐγκαλεῖ.

amica etiam & etiam ſuauiatur, Miror, inquit, ſi tu ex animo iſta mihi des baſia. Ioui ſuccenſet, non modò ſi nõ pluat: ſed etiam ſi ſerius. cúmque in via crumenam inuenit, Ego verò, ait, theſaurum nullus vnquam reperi. Similiter quum paruo mãcipium emerit, vtpote exorato multis precibus venditore, Mirum ſanè, inquit, ſi tantulo quicquã emerim quod ſit alicuius pretii. Iam ſi quis lætum illum nuntium ipſi afferat, Filiolo, inquiens, auctus es: Adiice, ait ille, Et dimidia bonorũ pars tibi periit, tum quod res eſt dixeris. Idem poſtquam in iudicio omnium calculis vicit, nihilominus tamen de eo conqueritur, qui orationẽ ſcripſit quã pro ſe habuit, vt qui multa ipſius

ta ipſius iuſta omiſerit. Iam ſi ad ſubleuandam ipſius egeſtatẽ amici pecunias contulerint: & dicat deinde aliquis, Nunc eſto hilaris: Quo pacto eſſe poſſum? inquiet: cùm & ſingulis ſua ſit pecunia reddenda: & hoc amplius gratiæ cuique tanquam pro accepto beneficio habendæ?

λοιπόν τι τῶν δικαίων. καὶ ἐράνου εἰσενεχθέντος παρὰ τῶν φίλων, καὶ φήσαντός τινος, ἱλαρὸς ἐσί, καὶ πῶς; εἰπεῖν, ὅτι δεῖ τὸ ἀργύριον ἀποδοῦναι ἑκάστῳ, καὶ χωρὶς τούτων, χάριν ὀφείλειν ὡς εὐηργετημένον;

DE DIFFIdentia.

Diffidentia eſt per quam omnes fraudis ſuſpectos habemus. Diffidens autem is eſt, qui ſi ad emenda obſonia puerum miſerit, aliũ mox mittat, qui percõtetur quanti emerit. Si ferat ipſe pecunias, ſolet eas ſingulis ſtadiis numerare.

ΠΕΡΙ ΑΠΙσίας.

ΕΣΤΙΝ ἀμέλει ἀπιστία, ὑπόληψίς τις ἀδικίας κατὰ πάντων. ὁ δὲ ἄπιστος, τοιοῦτός τις οἷος, ἀποστείλας τὸν παῖδα ὀψωνήσοντα, ἕτερον παῖδα πέμπειν πευσόμενον πόσου ἐπρίατο· καὶ φέρων αὐτὸς τὸ ἀργύριον, καὶ κατὰ στάδιον ἀριθμεῖν πόσον ἐστί.

καὶ τὴν γυναῖκα τὴν αὑτοῦ ἐρωτᾷν κατακείμενος, εἰ κέκλεικε τὴν κιβωτὸν, καὶ εἰ σεσήμανται τὸ κοιλιούχιον, καὶ εἰ ὁ μοχλὸς εἰς τὴν θύραν τὴν αὐλαίαν ἐμβέβληται. καὶ ἐὰν ἐκείνη φῇ, μηδὲν ἧττον αὐτὸς ἀναστὰς γυμνὸς ἐκ τῶν στρωμάτων, καὶ ἀνυπόδητος, τὸν λύχνον ἅψας, ταῦτα πάντα περιδραμὼν ἐπισκέψασθαι, καὶ οὕτω μόλις ὕπνου τυγχάνειν. καὶ τοὺς ὀφείλοντας αὐτῷ ἀργύριον, μετὰ μαρτύρων ἀπαιτεῖν τοὺς τόκους, ὅπως μὴ δύναιντο ἔξαρνοι γενέσθαι. καὶ τὸ ἱμάτιον δὲ

Cubans in lecto, vxorem interrogat an capſam bene clauſerit: an probè ſit arca obſignata: an veſtibuli foribus peſſulus ſit obditus: ac licet affirmet illa, nihilo tamen ſecius, nudus ac diſcalceatus è lecto ſurgens, accenſa lucerna, obire ſingula & inſpicere pergit, ac vix ita tandem ſomno ſe dedere. Ad debitores ſuos fœnus ſortis exacturus, cum teſtibus accedit: ne inficias videlicet ire poſſint. Veſtem poliendam dealbandámque, non ei dare ſolet qui fullo ſit optimus: ſed ei qui fideiuſſorem det idoneum. Quòd ſi quis pocula ab ipſo commodatò roget, ſolet ille ma-

ἐκδοῦναι δεινὸς, οὐχ ὡς βέλτιστα ἐργάσεται, ἀλλ' ὅταν ᾖ ἄξιος ἐγγυητὴς τοῦ κναφέως. καὶ ὅταν ἥκῃ τὶς αἰτησόμενος ἐκπώματα, μάλιστα μὲν μὴ δοῦναι.

ximè quidem, non dare: *aut ſi quando det, continuò repetere*. Puerum à pedibus iubet non à tergo ſequi, ſed ante ſe ambulare: ne poſsit ille inter eundũ fugam capeſſere, hac ratione cauens. Poſtremò iis qui cum aliquid ab ipſo ſumſerint, dicunt illi, Refer in rationes: Imò, ait, depone: non enim vacat mittere flagitatum.

δοῦναι. καὶ τὸν παῖδα δὲ ἀκολουθοῦντα κελεύειν αὐτοῦ ὄπισθεν μὴ βαδίζειν, ἀλλ᾽ ἔμπροσθεν, ἵνα φυλάττηται αὐτὸ μὴ ἐν τῇ ὁδῷ ἀποδράσῃ. καὶ τοῖς εἰληφόσι τι παρ᾽ αὐτοῦ καὶ λέγουσι, πόσου, κατάθου. οὐ γὰρ σχολάζω πέμπειν.

DE FOEDItate.

FOEditas eſt corporis incuria & illuuies hominibus moleſta. Homo fœdus is eſt, qui lepra & vitiligine laborans, vnguéſque habens prælongos, inter homines verſetur: ac dicat gentileis ſibi eſſe hos morbos: nam

ΠΕΡΙ ΔΥΣχερείας.

ΕΣΤΙ δὲ ἡ δυσχέρεια, ἀθεραπευσία σώματος, λύπης παρασκευαστική. ὁ δὲ δυσχερὴς, τοιοῦτός τις οἷος λέπραν ἔχων καὶ ἀλφὸν καὶ τοὺς ὄνυχας μεγάλους, περιπατεῖν. καὶ φῆσαι ταῦτα εἶναι αὐτῷ συγγενῆ ἀῤῥωστήματα, καὶ

τὸν πατέρα ἔχειν καὶ τὸν πάππον. ἀμέλει ἢ δεινὸς καὶ ἕλκη ἔχειν ἐν τοῖς ἀντικνημίοις, καὶ προσπταίσματα ἐν τοῖς δακτύλοις, καὶ ταῦτα μὴ θεραπεῦσαι, ἀλλ' ἐᾶσαι θηριωθῆναι. καὶ τὰς μασχάλας θηριώδεις καὶ δασείας ἔχειν ἄχρις ἐπὶ πολὺ τῶν πλευρῶν. καὶ τοὺς ὀδόντας μέλανας καὶ ἐσθιομένους. ὥστε δυσέντευκτος εἶναι καὶ ἀηδὴς, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐσθίων ἀπομύττεσθαι. θύειν δ' ἐξάμενος, προσλαλεῖν, καὶ ἀπορρίπτειν ἀπὸ τοῦ στόματος. ἅμα πιεῖν, προσερυγγάνειν. ἐλαίῳ σαπρῷ ἐν βαλανείῳ χρῆσθαι. ἱμάτιον κηλίδων μεστὸν ἀναβαλόμενος, εἰς ἀγορὰν ἐξελθεῖν. καὶ εἰς ὀρνιθο-

σκόπου

& patrem & auum fuisse eis obnoxios. Solet etiam vlcera in tibiis, & in manibus tubercula habens, nullam iis medicinam facere: sed sinere donec incurabilia reddantur. Axillas ferarum more hirsutas, pilis magnam laterum partem occupantibus, habet. Dentes verò nigros atque exesos, vt molestus sit & insuauis cum eo congressus. Eidē hæc quoque conueniunt: nares inter comedendum mungere: & quum edere inceperit colloqui: & ex ore quædam emittere: inter bibendum eructare: oleo in balneis vti rancido: idémq; in forum veste amictus quæ sit maculis inquinata, prodibit: quúmque ad aruspi-

cem mater exierit, lingua interea non fauere, neque à malis verbis ſe abſtinere moris habet. Sæpe etiam dum vota libationéſque fiunt; pateram ſibi è manibus elabi ſinit, & ſimul riſum tollit, quaſi aliquid fecerit portentoſum. Tibicines ſi audiat, vnus inter omnes manibus plaudere, atque eorum etiam modulos inepta imitatione effingere: dein tibicinē quod citò finem non fecerit increpare: & dum vltra mēſam vult exſpuere, eum qui pocula in conuiuio miniſtrat, conſpuit.

DE TÆDIO.

TÆdium, ſi definire velis, eſt moleſtus abſque damno congreſſus. Homo tædioſus eſt

σιόπου τῆς μητρὸς ἐξελθούσης, βλασφημῆσαι. καὶ εὐχομένων καὶ σπενδόντων ἐμβαλεῖν τὸ ποτήριον, καὶ γελάσαι ὥς περάστιόν τι πεποιηκώς. καὶ αὐλούμενος δὲ κροτῆσαι ταῖς χερσὶ μόνος τῶν ἄλλων. καὶ συντερετίζειν καὶ ἐπιτιμᾶν τῇ αὐλητρίδι μὴ ταχὺ παυσαμένῃ. καὶ ἀποπτύσαι δὲ βουλόμενος ὑπὲρ τῆς τραπέζης, προσπτύσαι τῷ οἰνοχόῳ.

ΠΕΡΙ ΑΗδίας.

ΕΣΤΙ δὲ ἀηδία, ὡς ὅρῳ περιλαβεῖν, ἔντευξις λύπης ποιητικὴ ἄνευ βλάβης. ὁ δὲ ἀηδὴς,

τοιοῦτός τις οἷος ἐγείρειν ἄρτι καθεύδοντα εἰσελθὼν, ἵνα αὐτῷ λαλῇ. καὶ ἀνάγεσθαι δὴ μέλλοντας κωλύειν. καὶ προσελθὼν, δεῖσθαι ἐπισχεῖν, ἕως ἂν περιπατήσῃ. καὶ τὸ παιδίον τῆς τίτθης ἀφελόμενος μασσώμενος, σιτίζειν αὐτὸς, καὶ ὑποκορίζεσθαι ποππύζων. καὶ ἐσθίων δὲ ἅμα διηγεῖσθαι ὡς ἐλλέβορον πιὼν, ἄνω καὶ κάτω καθαρθείη. καὶ ζωμοῦ τοῦ παρακειμένου ἐν τοῖς ὑποχωρήμασιν αὐτῷ μελαντέρα ἡ χολή. καὶ ἐρωτῆσαι δὲ δεινὸς ἐναντίον τῶν οἰκείων, ὡς ποίᾳ ἡμέρᾳ με ἔτικτες; καὶ ὅτι ψυχρὸν ὕδωρ ἐστὶ παρ' αὐτῷ λακκαῖον. καὶ ὡς κῆπος λάχα-

qui vix incipientem dormire, excitet, ingreſſus vt cum eo colloquatur: & qui ad eum accedens qui inibi eſt, vt nauim ſoluat, moram ei afferat, & expectare iubeat, donec aliquot ſecum ſpatia confecerit. Infantem etiã puerum nutrici ſuæ adimens, ipſe manſum ei cibum in os inferet, & blandiculè compellans, poppyſmis permulcebit. Inter edendum narrat ſe helleboro accepto, quæ in viſceribus hærerent, eieciſſe deieciſſéque: tum addit, in effuſis bilem fuiſſe iure appoſito magis atram. A matre præſentibus amicis & familiarib. quærere amat, Ecqua me die, mater, peperiſti? Aquam ait ſibi eſſe in ciſterna frigidam: olera in horto multa

multa & tenera: domum suam hospitibus ita patere, quasi esset publicum diuersorium:& quũ peregrinos hospitio excipit, parasitum suũ producit, vt videant illi qualis sit: atq; in cõuiuio ad ipsum cõuersus, Heus tu, parasite, inquit, vt iis qui hîc adsunt, sis oblectamento.

να πολλὰ ἔχων καὶ ἁπαλά, καὶ ὅτι ἡ οἰκία αὐτοῦ, πανδοχεῖόν ἐστι. καὶ ξενίζων δὲ δεῖξαι τὸν παράσιτον αὐτοῦ ποῖός τις. καὶ παρακαλῶν δὲ ἐπὶ τοῦ ποτηρίου ὅτι τέρψον τοὺς παρόντας.

DE SORDIDA & inepta laudis cupidine.

ΠΕΡΙ ΜΙΚΡΟφιλοτιμίας.

Μικροφιλοτιμία, quã possis Latinè dicere ineptam ac circa res paruas versantem ambitionem: ea est honorum ac gloriæ cupido illiberalis. Homo verò inepte ambitiosus is est, qui ad cœnam vocatus, conuiuatori ipsi studeat assidere: qui filium Delphos abducat, vbi comam po-

ΗΔΕ μικροφιλοτιμία δόξειεν εἶναι ὄρεξις τιμῆς ἀνελεύθερος. ὁ δὲ μικροφιλότιμος; τοιοῦτός τις οἷος σπουδάσαι, ἐπὶ δεῖπνον κληθεὶς, παρ' αὐτὸν τὸν καλέσαντα κατακείμενος δειπνῆσαι. καὶ τὸν υἱὸν ἀποκεῖραι ἀπαγαγὼν εἰς Δελφούς. καὶ ἐπιμεληθῆναι

δὲ ὅπως αὐτῷ ὁ ἀ-
κόλουθος Αἰθίοψ ἔ-
σται. καὶ ἀποδοὺς μνᾶν
ἀργυρίου, καινὸν ποιῆ-
σαι ἀποδοῦναι. καὶ
βοῦν θύσας, τὸ προ-
μετωπίδιον ἀπαντι-
κρὺ τῆς εἰσόδου προσ-
παταλεῦσαι, στέμ-
μασι μεγάλοις περι-
δήσας, ὅπως οἱ εἰσι-
όντες ἴδωσιν ὅτι βοῦν
ἔθυσε· καὶ πομπεύσας
δὲ μετὰ τῶν ἱππέων, τὰ
μὲν ἄλλα πάντα ἀπο-
δοῦναι τῷ παιδὶ ἀ-
πενεγκεῖν οἴκαδε, ἀ-
ναβαλόμενος δὲ θοι-
μάτιον εἰς τὴν ἀγο-
ρὰν περιπατεῖν. καὶ
κυναρίου δὲ τελευτή-
σαντος, αὐτῷ μνῆ-
μα ποιῆσαι. καὶ στηλί-
διον ποιήσας, ἐπι-
γράψαι, ΚΛΑ΄ΔΟΣ
ΜΕΛΙΤΑΙ΄ΟΣ. καὶ
ἀναθεὶς δακτύλιον

nat: qui operam det vt
pedissequum habeat ge-
nere Æthiopem: qui et-
iam, si minam argenti
velit soluere, laboret vt
reddat in aspero. Et si
bouem sacrificarit, solet
anteriorem capitis eius
partem magnis redimitã
sertis pro foribus in ipso
introitu figere: vt intelli-
gant quicunque ingrediẽ-
tur, esse ab ipso bouem
mactatum. Atque vbi põ-
pam cum aliis equitibus
duxit, reliquis omnibus
puero traditis, qui ea do-
mum referat, ipse trabea-
tus in forum pergit, & ibi
deambulat. quúmq; illi
paruulus aliquis canis
fuerit mortuus, monu-
mentum ei faciet, ascri-
ptis etiam in columella
his verbis, SOBOLES
MELITENSIS. Iam
cum æreũ annulũ Æscu-
lapio

la pio consecrarit, appensis subinde nouis coronis totum atteret: atq; adeo ipse quotidie vnguentis oblinitur. Sanè etiam, quę pertinent ad curam magistratus quos prytaneos vocant, ipse diligẽter curare solet: quò posſit, vbi litatũ fuerit, rem populo renuntiare. Itaque candidatus & coronatus in cõcionem prodit, & infit, Nos prytanei, ô Atheniẽses, Matri Deûm sacra rite fecimus, & litauimus: vos igitur omnia fausta exspectate. His ita renuntiatis, domum reuertitur: deinde vxori narrat sibi prosperè supra modum res succedere.

χαλκοῦν ἐν τῷ Ἀσκληπιῷ, τοῦτον ἐκτρίβειν στεφανοῦντα. ἀλείφεσθαι ὁσημέραι. ἀμέλει δὲ καὶ συνδιοικήσασθαι παρὰ τῶν πρυτάνεων ὅπως ἀπαγγείλῃ τῷ δήμῳ τὰ ἱερά. καὶ παρασκευασάμενος λαμπρὸν ἱμάτιον, καὶ ἐστεφανωμένος, παρελθὼν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐθύομεν οἱ πρυτάνεις τὰ ἱερὰ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν ἄξια καὶ καλά, καὶ ὑμεῖς δέχεσθε τὰ ἀγαθά. καὶ ταῦτα ἀπαγγείλας, ἀπιὼν διηγήσασθαι οἴκαδε τῇ ἑαυτοῦ γυναικὶ ὡς καθ' ὑπερβολὴν διημερεῖ.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΑΝΕ-λευθερίας.

Η ΔΕ ἀνελευθερία, ἐστὶ περιουσία τις ἀπὸ φιλοτιμίας δαπάνην ἔχουσα. ὁ δὲ ἀνελεύθερος, τοιοῦτός τις οἷος νικήσας τραγῳδοῖς, ταινίαν ἀναθεῖναι ξυλίνην τῷ Διονύσῳ, ἐπιγράψας αὐτοῦ τὸ ὄνομα. καὶ ἐπιδόσεων γινομένων, ἐκ τοῦ δήμου ἀναστὰς, σιωπᾶν, ἢ ἐκ τοῦ μέσου ἀπελθών. καὶ ἐκδιδοὺς αὐτοῦ θυγατέρα, τοῦ μὲν ἱερείου, πλὴν τῶν ἱερέων, τὰ κρέα ἀποδίδοσθαι· τοὺς δὲ διακονοῦντας ἐν τοῖς γάμοις οἰκοσίτους μισθώσασθαι.

DE ILLIBE-ralitate.

ILliberalitas eſt nimius quidã præ ſtudio parcendi ſumtibus, gloriæ contemtus. Illiberalis autem is eſt, qui ſi è tragico certamine victoriam reportarit, tæniam Libero patri ligneam conſecret, in qua nomen ipſius ſit inſcriptum: qui etiam cũ neceſſario Reip. tempore pecuniæ à ciuibus extra ordinem conferuntur, in concione ſurgens, ſilentio vtatur, aut è medio ſe proripiat. Filiam ſuam nuptum collocans, mactatę victimę carnes omnes, iis exceptis quæ ad ſacrificulos pertinent, vẽdit: & ad miniſtrandum in nuptiis, mercede conductos adhibet, qui ſuo quiſque cibo veſcantur.

Triremi præfectus quam instruxit, gubernatoris stragulis tabulata sternet, suis interea vti parcens. E foro postquã opsonatus est, rediens, carnes ipse gestat, atque olera etiam in sinu. Vestem quando à sordibus purgandam locauit, domi tantisper se continet. Quòd si quis amicorum eius fortuna vsus aduersa, eranum à suis familiaribus exigat, ídq; ipse sciat, deflectens ex itinere, domum tendit. Vxori ancillas emit ille quidem nullas: sed quę in publicum prodeuntẽ comitentur, conducit. Mane vbi surrexit, domum ipse mundare, lectósque purgare solet: & sedens, obsoletum & tritũ quod gestat pallium inuertere.

καὶ τριηραρχῶν, τὰ τοῦ κυβερνήτου στρώματα ὑπὸ τοῦ καταστρώματος ὑποστορέννυσθαι, τὰ δὲ αὑτοῦ ἀποτιθέναι. καὶ ἐξ ἀγορᾶς δὲ ὀψωνήσας, τὰ κρέα αὐτὸς φέρειν καὶ τὰ λάχανα ἐν τῷ προκολπίῳ· καὶ ἔνδομ μένειν ὅταν ἐκδῷ θοιμάτιον ἐκπλῦναι. καὶ φίλου ἔρανον συλλέγοντος, προειδόμενος, ἀποκάμψας ἐκ τῆς ὁδοῦ, οἴκαδε πορευθῆναι· καὶ μὴ πρίασθαι θεραπαίνας, ἀλλὰ μισθοῦσθαι εἰς τὰς ἐξόδους. καὶ ἀναστὰς, τὴν οἰκίαν καλλῦναι, καὶ τὰς κλίνας ἐκκορῆσαι. καὶ καθεζόμενος παραστρέψαι τὸμ τρίβωνα ὃμ αὐτὸς φορεῖ.

ΠΕΡΙ ΑΛΑ-ζονείας.

ΑΜΕΛΕΙ δὲ ἡ ἀλαζονεία δόξειεν εἶναι προσδοκία τινῶν ἀγαθῶν οὐκ ὄντων. ὁ δὲ ἀλαζὼν, τοιοῦτός τις οἷος ἐν τῷ διαζεύγματι ἑστηκὼς διηγεῖσθαι ξένοις ὡς πολλὰ χρήματα, αὐτοῖς ἐστιν ἐν τῇ θαλάττῃ. καὶ περὶ τῆς ἐργασίας τῆς δανειστικῆς διεξιέναι, ἡλίκη, καὶ αὐτὸς ὅσα εἴληφε. καὶ συνοδοιπόρου ἀπολαύσας ἐν τῇ ὁδῷ, λέγειν ὡς μετ' ΕΥ'άνδρου ἐστρατεύσατο· καὶ ὅσα λιθοκόλλητα ποτήρια ἐκόμισε, καὶ περὶ τῶμ τεχνιτῶμ τῶμ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι βελτίους εἰσὶ τῶν ἐν τῇ ΕΥ'ρώπῃ, ἀμφισβητῆσαι.

DE OSTEN-tatione.

Ostẽtatio dici queat, inanis bonorũ quorundam quæ non adſint prædicatio. Oſtẽtator autem eiuſmodi eſt, qui in Digmate Piræei ſtans, peregrinis narret multam ſe pecuniam traiectitiã habere: & de toto fœnebri quæſtu longos ſermones habeat, quantus ille ſit, explicans, & quæ lucra inde fecerit. Inter eundũ viæ comitem nactus, ſe ſub Alexandro in illa nobili expeditione meruiſſe narrabit: & quàm multa inde gemmata potoria reportarit: Aſiaticos etiã artifices Europeis eſſe præſtantiores, diſſentientibus aliis contendet.

καὶ

Deinde literas ab Antipatro esse allatas memorabit, quæ ipsum vix duobus comitatum in Macedoniam venisse dicant. Se, cùm esset sibi materiæ cõcessa immunis exportatio, oblato beneficio vti noluisse, vt omnes omnium calumnias effugeret. Eundem se, in caritate annonæ amplius quinque talenta pauperibus ciuibus largientem insumsisse. Quod si ignotis assideat, eos iubebit ponere calculos, & illorum quibus aliquid erogarit numerum inire: qui vt sexcenti reperiantur, calculis sigillatim multiplicatis, probabilibus etiam cuique eorum nominibus additis, efficiet: adeo vt decem talentorum summa tandem colligatur: quam omnem

καὶ γράμματα εἰπεῖν ὡς πάρεστι παρ' Ἀντιπάτρου, τρίτομ δὴ λέγοντα παραγενέσθαι αὐτὸμ εἰς Μακεδονίαν· καὶ διδομένης αὐτῷ ἐξαγωγῆς ξύλων ἀτελοῦς, εἰπεῖν ὅτι ἀπείρηται ὅπως μηδ' ὑφ' ἑνὸς συκοφαντηθῇ. καὶ ἐν τῇ ποδίᾳ ὡς πλείω ἢ πέντε τάλαντα γένοιτο αὐτῷ τὰ ἀναλώματα διδόντι τοῖς ἀπόροις τῶμ πολιτῶμ. καὶ ἀγνώστωμ δὲ παρακαθημένων, κελεῦσαι θεῖναι τὰς ψήφους, καὶ ποσοῦν αὐτὰς καθ' ἑξακοσίους, κατὰ μίαν. καὶ προστιθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτωμ ὀνόματα, καὶ ποιῆσαι δέκα τάλαντα. καὶ τοῦτο φήσας

εἰσένλω

εἰσενηνοχέναι εἰς ἐράνους αὐτόν. καὶ τὰς τριηραρχίας εἰπεῖν ὅτι οὐ τίθησιν, οὐδὲ τὰς λειτουργίας ὅσας λελειτούργηκε. καὶ προσελθὼν δ' εἰς τοὺς ἵππους τοὺς ἀγαθοὺς πωλοῦσι, προσποιήσασθαι ὠνητιᾷν. καὶ ἐπὶ τὰς κλίνας ἐλθὼν, ἱματισμὸν ζητῆσαι εἰς δύο τάλαντα. καὶ τῷ παιδὶ μάχεσθαι οὐκ ἔχων χρυσὸν νῦν τῷ ἀκολουθεῖν. καὶ μισθωτῇ οἰκίᾳ οἰκῶν, φῆσαι ταύτην εἶναι τὴν πατρῴαν, πρὸς τὸν μὴ εἰδότα· διότι μέλλει πωλεῖν αὐτὴν διὰ τὸ ἐλάττω εἶναι πρὸς τὰς ξενοδοχίας.

ſummā, ſe inopibus ſubleuādis impēdiſſe affirmabit:& tamē, inquit, in hac ratione non duco, inſtructas à me triremes, quibus pręfui:& alia quibꝰ Reip. cauſa ſum functus, munia ſumtuoſa. Idē ad eos accedens, qui generoſos equos vēdūt, velle ſe emere ſimulat: & in nundinis ad tentoria eorū qui merces vænum exponūt, appropinquans, veſtem ſibi oſtendi iubet duûm talētorum. Puerū quòd ſe ſine auro ſequatur, grauiter obiurgat. Denique in cōducto habitans, ſi cum aliquo ſermonem habeat, qui id ignoret, paternas eſſe has ædes dicet: quas ipſe, quòd ſint ad hoſpites excipiendos anguſtiores, vendere cogitet.

Μέχρι τοῦδε αἱ πρὶν ἐκδόσεις· τὰ δ' ἑξῆς νῦν τὰ πρῶτα ἐξεδόθη.

Hactenus priores editiones quæ ſequuntur, nunc primum in lucem prodeunt.

DE SVPERBIA.

SVperbia est, aliorum *omnium* præter quàm sui, contemtus. Homo superbus talis est. Si quis eum properè *conuentum velit*, à cœna se illum cōuēturum dicet inter ambulandum. Si fuerit de quoquam bene meritus, meminisse *beneficij* etiam in viis iubebit, atq; adeo coget. Prior ad quemquã accedere nolet. Eos qui emũt aliquid ab ipso, vel aliquid rerum illius conduxerunt, iubere non veretur, vt prima luce ad se veniant. Dum per vias ingreditur, caput semper demittens, obuiorum neminem alloquitur. Si visum aliquando ei fuerit, amicos conuiuio excipere, ipse cũ illis non cænat.

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΗΦΑΝΙΑΣ.

ΕΣΤΙ δὲ ἡ ὑπερηφανία καταφρόνησίς τις πλὴν αὑτοῦ τῶν ἄλλων. Ὁ δὲ ὑπερήφανος τοιόσδε τις, οἷος τῷ σπεύδοντι ἀπὸ * δείπνου ἐντεύξεσθαι φάγειν ἐν τῷ περι- * πατεῖν. καὶ εὖ ποιήσας, μεμνῆσθαι φάσκειν ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ βιάζειν. καὶ προσελθεῖν πρότερος οὐδενὶ θελήσας. καὶ τοὺς πωλοῦντάς τι ἢ μεμισθωμένους δεῖνος κελεῦσαι ἥκειν πρὸς αὐτὸν ἅμ' ἡμέρα. καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενος μὴ λαλεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι, κάτω κεκυφώς. ὅταν δὲ αὐτῷ δόξῃ ἑστιᾶν τοὺς φίλους, αὐτὸς μὴ συνδειπνεῖν,

ἀλλὰ τῶν ὑφ' αὑτόν τινι συντάξαι αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι. καὶ προαποστέλλειν δὲ ἐπὰν πορεύηται τὸν ἐροῦντα ὅτι ἔρχεται. καὶ οὔτε ἐπ' ἀλειφόμενον αὐτὸν, οὔτε ἐσθίοντα ἐάσαι ἂν εἰσελθεῖν. Ἀμέλει δὲ καὶ λογιζόμενος πρός τινα, τῷ παιδὶ συντάξαι τὰς ψήφους διωθεῖν· καὶ κεφάλαιον ποιήσαντι, γράψαι αὐτῷ εἰς λόγον. Καὶ μὴν ἐπιστέλλων μὴ γράψαι, ὅτι χαρίζοιο ἄν μοι, ἀλλ', ὅτι βούλομαι γενέσθαι. καὶ, ἀπέστειλα πρός σε ληψόμενος· καὶ, ὅπως ἄλλως μὴ ἔσται, καὶ, τὴν ταχίστην.

Sed eorũ alicui quos habet in poteſtate, vt conuiuarum curã habeat, præcipit. Cum ad aliquẽ viſit, præmittit qui dicat, Ille venit. Quando vel aliptæ dat operam, vel cibũ ſumit, neminem ad ſe ſinit introire. Quinetiam, ſi cum aliquo rationes purget, puero imperat, vt calculos traiiciat: & vbi ſummam fecerit, vt alteri ferat expenſum. In epiſtolis nunquam ſic ſcripſerit, *Feceris mihi rẽ gratam*: Sed, *hoc fieri volo.* &, *Miſi ad te qui ſumeret.* item, *Ne aliter fiat vide*: &, *quàmprimum.*

DE

DE TIMIDITATE.

Enimuero timiditas videri queat, deiectio animi meticulosa. Homo timidus eiusmodi est: nauigans, dicet promontoria esse hemiolias naueis. Ad minimam fluctuum agitationem, quæret, sintne qui nauigant omneis initiati. Gubernatorē nauim inhibentem interrogat, an medium cursum teneat nauis: &, quid à Deo speret aut metuat. Se ex insomnio terreri, narrat assidenti: indusium *deinde* exuit, & puero tradit. *nautas* vt se ad terram admoueant, orat. Militiæ verò solet idē omnes ad se *cōmilitones* vocare: & vbi

ΠΕΡῚ ΔΕΙΛΊΑΣ.

Ἀμέλει δὲ ἡ δειλία δόξειεν ἂν εἶναι ὕπειξις τῆς ψυχῆς ἔμφοβος. ὁ δὲ δειλὸς τοιοῦτός τις, οἷος πλέων τὰς ἄκρας φάσκειν ἡμιολίας εἶναι· καὶ κλυδωνίου γενομένου ἐρωτᾶν εἴ τις μὴ μεμύηται τῶν πλεόντων· καὶ τοῦ κυβερνήτου ἀνακόπτοντος αἰσθάνεσθαι εἰ μεσοπορεῖ. * καὶ τί δοκεῖ αὐτῷ τὰ τοῦ Θεοῦ; καὶ πρὸς τὸν παρακαθήμενον λέγειν, ὅτι φοβεῖται ἀπὸ ἐνυπνίου τινός. καὶ ἐκδὺς διδόναι τῷ παιδὶ τὸν χιτωνίσκον. καὶ δεῖσθαι πρὸς τὴν γῆν προσάγειν αὐτόν. καὶ στρατευόμενος δὲ προσκαλεῖν πάντας πρὸς αὐτὸν, καὶ πάντας πρῶτον περιϊδεῖν, καὶ

λέγειν ὡς ἔργον διαγνῶναι ἐστὶ πότερόν εἰσιν οἱ πολέμιοι. καὶ ἀκούων κραυγῆς, ὁρῶν πίπτοντας, εἰπεῖν πρὸς τοὺς παρεστηκότας, ὅτι τὴν σπάθην λαβεῖν ὑπὸ τῆς σπουδῆς ἐπελάθετο. καὶ τρέχειν ὑπὸ τὴν σκηνὴν, τὸν παῖδα ἐκπέμψας, κελεύειν προσκοπεῖσθαι ποῦ εἰσιν οἱ πολέμιοι, καὶ ἀποκρύψας αὐτὴν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, εἶτα διατρίβειν πολὺν χρόνον. καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ὁρῶν τραυ- * ματίαν προσφερόμενον τῶν φίλων, προσδραμεῖν, καὶ θεωρεῖν κελεύειν· καὶ τοῦτον θεραπεύειν καὶ περισπογγίζειν, μυίας σοβεῖν, καὶ πᾶν μᾶλλον ἢ μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις. καὶ τοῦ σαλπιστοῦ δὲ πολεμικὸν σημήναντος κα-

ſtantes diligẽter reſpexit, difficile, inquit, eſt cognitu, ſint hoſtes, an non. Clamore audito, & viſis qui caderent, aſtantibus dicit ſe præ feſtinatione, oblitum eſſe ſpatham ſumere. & poſtquã in tentorium curriculo ſe recepit, puerum inde mittit, iuſſum vbi ſint hoſtes diligenter ſpeculari. Interea *ſpatham* ſub puluino abſcondit: deinde ea quærẽda longum tempus terit. Tum ſi vulneratum aliquem in caſtra ab amicis deferri videat, accurrit, & habere bonum animum iubet: hunc curat, & ſaniem ſpõgia effingit, necnon muſcas abigit: quiduis denique potius facit, quàm vt cum hoſtibus pugnet. Aeneatore claſſicum canẽte, ſedens ipſe

θήμενος

in tentorio. Abi, inquit, in malam rem, hunc hominem ſomnum capere non ſinis: qui adeo frequenter ſignum des. Amat etiam ſanguinis de alieno vulnere plenus, ad reuerſos è pugna accedere, narrãs, ſe cum ſuo periculo vnũ ex amicis ſeruaſſe. ad iacentem etiam tribules & populares introducit, qui eum viſant: ſimul horum ſingulis narrat, ſe illum ſuis ipſius manibus in tẽtorium portaſſe.

DE OLIGARchia, *ſiue* moribus optimatium.

VIderi poſsit oligarchia, vehemens eſſe honorũ cupiditas abſq; vllo lucri ſtudio. Oligarchi ſiue optimatis hi ſunt

θήμενος ἐν σκηνῇ. Ἄπαγ' ἐς κόρακας, οὐκ ἐάσεις τὸν ἄνθρωπον ὕπνου λαβεῖν πυκνὰ σημαίνων. καὶ αἵματος δὲ ἀνάπλεως ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου τραύματος, ἐντυγχάνειν τοῖς ἐκ τῆς μάχης ἐπανιοῦσι, καὶ διηγεῖσθαι ὡς κινδυνεύσας ὡς *
σέσωκε τῶν φίλων. καὶ εἰσάγειν πρὸς τὸν κατακείμενον σκεψόμενος *
τοὺς φυλέτας, τὸν δῆμον· καὶ τούτων ἅμα ἑκάστῳ διηγεῖσθαι ὡς αὐτὸς αὐτὸν ταῖς αὐτοῦ χερσὶν ἐπὶ σκηνὴν ἐκόμισεν.

ΠΕΡΙ ΟΛΙΓΑΡΧΙΑΣ.

ΔΟξειεν ἂν εἶναι ἡ ὀλιγαρχία φιλαρχία τις ἰσχυροῦ κέρδους γλιχομένους. ὁ δὲ *
ὀλίγαρχος τοιοῦτος,

οἷος τοῦ δήμου βουλο-
* μένου τινὰς τῷ ἄρ-
* χοντι ἐπιμελησόμε-
νος τῆς πομπῆς παρελ-
θὼν ἀποφήνας ἔχει. καὶ
τῶν Ὁμήρου ἐπῶν τοῦ-
το ἓν μόνον κατέχειν,
ὅτι Οὐκ ἀγαθὸν πο-
λυκοιρανίη· εἷς κοί-
ρανος ἔστω. τῶν δὲ
ἄλλων μηδὲν ἐπίστα-
σθαι. Ἀμέλει δὲ δεινὸς
τοῖς τοιούτοις τῶν
*λόγων χρήσασθαι, ὅ- * γρ. ὀλίγων.
τι δεῖ ἡμᾶς συνελ-
θόντας βουλεύσασθαι.
καὶ ἐκ τοῦ ὄχλου καὶ τῆς
ἀγορᾶς ἀπαλλαγῆ-
ναι. καὶ παύσασθαι ἀρ-
χαῖς πλησιάζειν, καὶ
ὅτι ὑπό τινων ὑβρι-
* ζόμενος εἰπεῖν Δεῖ
αὐτοὺς κἀμὲ τὴν πόλιν
οἰκεῖν· καὶ μέσον δὲ τῆς
ἡμέρας ἐξιὼν, καὶ μέ-
σην κουρὰν κεκαρμέ-
* νος, καὶ ἀκριβῶς ἀπωνυχισμένος σοβεῖν τοὺς τοιούτους
λόγους

mores. Deliberante populo ecquis magiſtratui in curatione pompæ ſit comes adiiciēdus, prodit ipſe & eo ſe honore dignum pronũtiat. Homeri verſuum tenet ſolum hũc vnum, *Non multos regnare bonum eſt: rex vnicus eſto.* aliorum omniũ nihil ſcit. Solet quoque hoc genus ſermonibus vti: Oportet in vnum coacti deliberemus, & turba hac forenſi nos liberemus, aditumq́; illi ad magiſtratus pręcludamus. Si qui illũ iniuria affecerint, Nõ poſſumus, inquit, ego & illi hanc vrbẽ incolere. Meridie prodit in publicum tonſuræ medio genere detonſus, vnguibuſq́ue cum cura præciſis, iactans ſe *per forum*, aitque, Nõ eſt habi-

tandum in hac vrbe: &, ſibi in iudiciis plurimum à litigantibus negotij facesſi: item, pudore ſibi frõtem ſuffundi, quotieſcumque ipſi in concione aliquis aſsideat male habitus, & ſquallidus: &, vniuerſum oratorum genus qui in Rep. verſantur odio dignum eſſe. ipſum Theſeum omnium primum auctorem horum malorum ciuitati extitiſſe: necnõ alios ſimiles his ſermones apud hoſpites habet, ciuiumq; illos qui eamdem ſectã ſequuntur.

λόγοις. οὐκ οἰκητέον ἐστὶ τὴν πόλιν, καὶ ὡς ἐν τοῖς δικαστηρίοις δεινὰ πάσχειεν ὑπὸ τῶν δικαζομένων· καὶ ὡς αἰσχύνεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅταν τις παρακάθηται αὐτῷ λεπτὸς καὶ αὐχμῶν. καὶ ὡς μισητὸν τὸ τῶν δημαγωγῶν γένος. τὸν Θησέα πρῶτον φήσας τῶν κακῶν τῇ πόλει γεγονέναι. καὶ τοιαῦτα ἕτερα πρὸς τοὺς ξένους, καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμοτρόπους. *

DE INSOLENTIA, *ſiue*, ſera inſtitutione.

ΠΕΡΙ ὈΨΙΜΑΘΙΑΣ.

INſolentia eſt deſideriu capiendi cultus melioris vergente iam ætate. Eiuſmodi homini hæc

Ἡ δὲ ὀψιμαθία φιλοπονία δόξειεν ἂν εἶναι ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν. ὁ δὲ ὀψιμα-

θής, τοιοῦτός τις, οἷος ῥήσεις μανθάνειν ἐξήκοντα ἔτη γεγονώς. * Ταῦτα ἄγων παρὰ πότον ἐπιλανθάνεσθαι. καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ μανθάνειν τὸ ἐπὶ δόρυ καὶ ἐπὶ ἀσπίδα. καὶ εἰς ἀγρὸν, ἐφ' ἵππου ἀλλοτρίου ὀχούμενος, ἅμα μελετᾶν ἀσπάζεσθαι. καὶ πεσὼν τὴν * κεφαλὴν κατεαγέναι. καὶ μακρὸν ανδριάντα παίζειν· καὶ πρὸς τὸμ ἑαυτοῦ ἀκόλουθον διατοξεύεσθαι, * καὶ διακοντίζεσθαι· καὶ ἅμα μανθάνειν παρ' αὐτοῦ, ὡς ἂν καὶ ἐκείνου μὴ ἐπισταμένου. καὶ παλαίων ἐν τῷ βαλανείῳ πυκνὰ τὴν ἕδραν στρέφειν.

conueniunt. Anros natus ſexaginta poëtarum verſus memoriæ mandat: hos ad pocula canere incipiẽs obliuiſcitur. Diſcit à filio quomodo fiat *in acie* conuerſio ad dextra, quomodo itẽ ad ſiniſtra. Dum rus pergit, alieno equo vehens ſimul *obuios* ſalutare meditatur: cadẽs verò caput deturpat. Solet etiã ad ſtatuam ludens *ſe exercere*: & cum pediſequo arcu & iaculis certare: ac ſimul diſcere ab alio, & eundem docere velle, ac ſi eſſet is quoque *artis* imperitus. Idem luctans *&* in balneo *lauans* nateis ſubinde agitat indecenter.

DE

DE MALEDICENTIA.

Maledicẽtia est animi in deteriorem partẽ inclinatio inter loquẽdũ. Maledicus ita est moratus. Si interrogetur, ille quis est? non secus atque ij qui stẽma aliquod enarrant, ab auctore generis primo ordietur: Pater huius, inquiens, primum vocabatur Sosias: in numeros relatus, dici cepit Sosistratus: deinde vnus è populo inter ascripticios est factus. Mater quidem, nobilis Thressa est: nam id genus mulieres aiunt domi esse nobileis. Iste autem, vt talibus parẽtibus natus, nequam est verbero. Pergit deinde, & inquit, Hę sunt mulieres quæ prætereuntes de via rapiũt. Aliis etiam

ΠΕΡΙ ΚΑΚΟΛΟΓΙΑΣ.

Ἔστι δὲ κακολογία ἀγὼν τῆς ψυχῆς εἰς τὸ χεῖρον ἐν λόγοις. * ὁ δὲ κακολόγος τοιόσδέ τις ἐστὶν, οἷος ἐρωτηθεὶς, ὁ δεῖνα τί ἐστι; καθάπερ οἱ γενεαλογοῦντες πρῶτον ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ ἄρξασθαι. Ὁ μὲν πατὴρ Σωσίας ἐξ ἀρχῆς ἐκαλεῖτο· ἐγένετο δ' ἐν τοῖς στρατιώταις Σωσίστρατος· ἐπειδὴ δ' ἐς τοὺς δημότας ἐνεγράφη. ἡ μέν τοι μήτηρ εὐγενὴς Θρᾷττα ἐστι. τὰς δὲ τοιαύτας ἐν τῇ πατρίδι εὐγενεῖς εἶναι φασίν. αὐτὸς δὲ οὗτος ὡς ἐκ τούτων γεγονὼς κακὸς μαστιγίας. καὶ

* τούτοις διεξιὼν, αὗται αἱ γυναῖκες ἐκ τῆς ὁδοῦ τοὺς παριόντας ἁρπάζουσι· καὶ κακῶς λεγόντων ἑτέρων συνεπιλαμβάνεσθαι καὶ αὐ-
* τὸς, λέγων, καὶ ἐγὼ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον πάντων μεμίσηκα, καὶ γὰρ εἰδεχθής τις ἀπὸ τοῦ προσώπου ἐστίν· ἡ δὲ πονηρία οὐδὲν ὅμοιον. σημεῖον δέ, τῇ γὰρ ἑαυτοῦ γυναικὶ τρεῖς χαλκοῦς εἰς ὄψον δίδωσι. καὶ τῷ ψυχρῷ λούεσθαι ἀναγκάζει τοῦ Ποσιδεῶνος
* ἡμέρᾳ. καὶ συγκαθήμενος δεινὸς περὶ
* τοῦ ἀναστάντος εἰπεῖν. καὶ ἄλλα πλεῖστα περὶ τῶν φίλων καὶ οἰκείων κακὰ εἰπεῖν, καὶ περὶ τῶν τετελευτηκότων κακῶς λέγειν.

de *absente* detrahentibus, idem facit ipſe quoque, & ait, Ego etiam hunc hominem omnium odi maximè. Etenim ſi faciem ſpectes, turpis eſt & quem meritò oderis : ſi improbitatem, nihil ei ſimile. Scias ita eſſe, cum vxori tres æris nummulos in opſonium dare ſoleat: & vt Poſideone mẽſe frigida lauet, cogere. Moris etiam habet, ſedens inter plures, ſurgere vt aliquẽ accuſet : plurimaque alia de amicis & familiaribus ſuis male loqui: & de ipſis etiam mortuis detrahere.

Τέλος σὺν Θεῷ ἁγίῳ.

EX LIBRO QVARTO RHETORICORVM AD HERENNIVM.

Ostentatoris pecuniosi character.

OTATIO *est, cùm alicuius natura certis describitur signis, quæ sicuti notæ quædam naturæ sunt attributa. Vt si velis non diuitem, sed ostentatorem pecuniosum describere: Iste, inquies, iudices, qui se dici diuitem putat esse præclarum, primùm nunc videte, quo vultu vos intueatur. nónne vobis videtur dicere, darem si mihi molesti non essetis? cùm vero sinistra mentum subleuat, existimat se gemmæ nitore, & auri splendore aspectus omnium perstringere. Cùm puerum respicit hunc vnum, quẽ ego noui (vos non arbitror nouisse) alio nomine appellat, deinde alio atque alio: Heus tu, inquit, veni Sannio, ne quid isti barbari perturbent: vt ignoti qui audiunt, vnum putent eligi de multis: ei dicit in aurem, aut vt domi lectuli sternantur, aut ab auunculo rogetur Æthiops, qui ad balneas veniat, aut asturconi locus ante ostium suum detur, aut aliquod fragile falsæ choragium gloriæ comparetur. Deinde exclamat, vt omnes audiant, Videto, vt diligenter enumeretur, si potest ante noctem. Puer qui iam bene hominis naturam nouit, Tu illò plures mittas oportet, inquit, si hodie vis transnumerari. Age, inquit, duc tecum Libanum, & Sosiam. Sanè. Deinde casu veniunt hospites homini, qui istum splendidè, dum peregrinaretur, receperunt: ex ea re homo herclè sanè conturbatur: sed tamen à vitio naturæ non recedit. Bene, inquit, facitis cùm venitis: sed rectiùs fecissetis, si ad me domum rectà abiyssetis. Id fecissemus, inquiunt illi, si do-*

mum

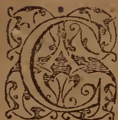
mum nouissemus. At istud quidem, inquit, facile fuit vndelibet inuenire. Verum ite mecum: sequuntur illi: sermo interea huius consumitur omnis in ostentatione. Quærit in agris cuiusmodi frumenta sint: negat se, quia villæ incensæ sint, accedere posse, nec ædificare etiam nunc audere: tametsi in Tusculano quidem cœpi insanire, & in iisdem fundamentis ædificare. Dum hæc loquitur, venit in ædeis quasdam, in quibus sodalitium erat eodem die futurum: quò iste pro notitia domini ædium ingreditur cum hospitibus. Hîc, inquit, habito. perspicit argentum quod erat expositum, visit triclinium stratum, probat: accedit seruulus; dicit homini clare dominum iam venturum, si velit exire. Itáne, inquit? Eamus hospites, frater venit ex Salerno, ego illi obuiam pergam: huc vos decima venitote. hospites discedunt. Iste se raptim domum suam conijcit: illi decima, quò iusserat, veniunt. quærunt hunc. reperiunt domus cuia sit: in diuersorium derisi conferunt sese. Vident hominem postera die: narrant, expostulant, accusant. ait iste eos similitudine loci deceptos, angiporto toto deerrasse: contra valetudinem suam se ad multam noctem expectasse. Sannioni puero negocium dederat, vt vasa, vestimenta, pueros corrogaret. seruulus non inurbanus, satis strenuè & concinnè comparat. iste hospites domum deducit. Ait se ædes maximas cuidam amico ad nuptias commodasse. Nunciat interea puer argentum repeti: (pertimuerat enim, qui commodarat) Apage te, inquit: ædes commodaui, familiam dedi, argentum quoque vult? tametsi hospites habeo, tamen vtatur licet, nos Samijs delectabimur. Quid ego quæ deinde efficiat, narrem? eiusmodi est hominis natura, vt quæ singulis diebus efficiat gloria atque ostentatione, ea vix annuo sermone enarrare possim. Huiusmodi notationes, quæ describunt quid consentaneum sit

vniuscuiusque

vniuſcuiuſque naturæ, vehementer habent magnam delectationem; totam enim naturam cuiuſpiam ponunt ante oculos: aut glorioſi, vt nos exempli cauſa cœperamus, aut inuidi, aut timidi, aut auari, ambitioſi, amatoris, luxurioſi, furis, quadruplatoris: denique cuiuſuis ſtudium protrahi poteſt in medium tali notatione.

RVTILIVS LVPVS DE FIGVRIS SENTENTIARVM LIBRO II.

Ebrioſi hominis character.

HARACTERISMOS. Quemadmodum pictor coloribus figuras deſcribit: ſic orator hoc ſchemate, aut vitas, aut virtutes eorum de quibus loquitur, deformat. LYCONIS. *Quid in hoc arbitrer bonæ ſpei reliquum reſidere, qui omne vitæ tempus vna, ac deſperatiſſima conſuetudine produxit? Nam ſimul atque ex primis horis diei, nimia cibi ac vini ſatietate, vix meridiano tempore, plenus crapula eſt experrectus: primum oculis mero madidis, humore obcæcatis, viſu grauidis, lucem conſtanter intueri non poteſt: deinde confectis viribus, vtpote cuius venæ non ſanguine, ſed vino ſunt repletæ, ſe ipſe erigere non valet: tandem duobus innixus languidus, qui cubando ſit defatigatus tunicatus ſine pallio, ſoleatus præ lectulo, palliolo frigus à capite defendens, flexa ceruice, ſummiſſis genibus, colore exangui, protinus ex cubiculari lectulo excitatus, in triclinium trahitur: ibi præſtò ſunt cotidiani pauci eodem ſtudio excitati conuiuæ. hic vero princeps paulum illud reliquum quod habet mentis ac ſenſus,*

poculis

poculis extrudere festinat, & eos bibendo prouocat, & lacessit perinde ac si in hostium prælio quàm plurimos superarit, atque adflixerit, amplissimam sibi victoriam paratam existimans. Interea procedit simul & illud tempus, & potatio: oculi vinum lacrymantes caligant; ebriosum ipsi vix ebrij cognoscunt: alius sine caussa iurgio proximum lacessit: alius somno deditus, vi cogitur vigilare: alius rixari parat: alium turbas vitantem, ac domum reuerti cupientem retinet ianitor, pulsat, exire prohibet domum, interdictum demonstrans. Interim alium contumeliose extra ianuam eiectum, vacillantem puer sustentat, ac ducit pallium per lutum trahentem. Nouissimè solus in triclinio relictus, non prius poculum ex manibus emittit, quàm somnus oppressit bibentem, ac dissolutis artubus, ipsum poculum suaptè natura dormienti excidit.

Characterismus. In vulgatis editionibus legitur *Chresterismus.* absque dubio mendosè.

Aut vitas, lege *aut vitia.* probant sequentia.

Visu grauidis. Prior vox mendum continet. Scrib. *vino gr.* οἰνοβαρέσι.

Soleatus præ lectulo. Fortean, *vt è lectulo.* κρηπῖδας ἔχων ὡς ἀπὸ τοῦ κλινιδίου. Sed videtur qui Lyconis locū è Græco vertit, reperisse in suo codice, ὑπὸ pro ἀπὸ: neque de menda esse suspicatus.

Palliolo frigus à capite defendens. Rectè *palliolo* sic alibi: quia tamē Græcè scripserat Lyco, fortasse *pileolo* scribendum. πιλίδιον ἐν τῇ κεφαλῇ ἔχων πρὸς τὸ ψύχος.

Iurgio proximum lacessit. τὸν πλησίον ἐρεθίζει.

Ex Q. Horatij Flacci Satyr. lib. I. Sat. IX.

Garruli hominis character.

IBam forte via Sacra, sicut meus est mos,
Nescio quid meditans nugarum, totus in illis.
Occurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptaq; manu, Quid agis dulcissime rerum?
Suauiter, vt nunc est, inquam: & cupio omnia, quæ vis.
Cum assectaretur, Nunquid vis? occupo: at ille
Noris nos, inquit: docti sumus. hîc ego, Pluris
Hoc, inquam, mihi eris. miserè discedere quærens
Ire modo ocyus, interdum consistere, in aurem
Dicere nescio quid puero. cum sudor ad imos
Manaret talos: ô te Bollane cerebri
Felicem, aiebam tacitus: cum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret, vt illi
Nil respondebam: Miserè cupis, inquit, abire,
Iamdudum video: sed nil agis: vsque tenebo:
Persequar. Hinc quò nunc iter est tibi? Nil opus est te
Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is prope Cæsaris hortos.
Nil habeo quod agam. & non sum piger: vsque sequar te.
Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,
Cum grauius dorso subijt onus. Incipit ille:
Si bene me noui, non Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plureis,
Aut citius possit versus? quis membra mouere
Mollius? inuideat quod & Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hîc erat. Est tibi mater,

Cognati:

Cognati: quis te ſaluo eſt opus? Haud mihi quiſquam:
Omnes compoſui. Felices: nunc ego reſto:
Confice: namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit, diuina mota anus vrna.
Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis.
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra.
Garrulus hunc quando conſumet cunque: loquaceis,
Si ſapiat, vitet, ſimulátque adoleuerit ætas.
Ventum erat ad Veſtæ quarta iam parte diei
Præterita, & caſu tunc reſpondere vadato
Debebat: quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paullum hîc ades. Inteream ſi
Aut valeo ſtare, aut noui ciuilia iura:
Et propero quò ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit:
Tene relinquam, an rem. Me ſodes. Non faciam, ille:
Et præcedere cœpit. ego, vt contendere durum eſt,
Cum victore ſequor.

FINIS.

ISAACI CASAVBONI

Ad THEOPHRASTI CHARACTERES ETHICOS

Liber Commentarius.

ISAACI CASAVBONI IN THEOPHRASTI CHARACTERES ETHICOS PROLEGOMENA.

INSCRIPTIO huius libelli, quæ in omnibus codicibus hæc eſt, Θεοφράϛȣ Ἠθικοὶ χαρακτῆρες, tribus verbis tria declarat: auctorē ſcripti iſtius: materiam eius, ſiue ſubiectum: formam ſiue tractandi modum: de quibus omnibus aliquid eſt nobis hoc loco dicendum. Auctorem eſſe verè aureoli libelli iſtius Theophraſtum Ereſium, magnum illum maximi Ariſtotelis diſcipulum, verum cenſeo. Nam & Diogenes Laertius inter Theophraſti librorum indices, Ἠθικȣ̀ς χαρακτῆρας recenſet: & Suidas qui pauciſſimos eius philoſophi libros commemorat, huius tamen meminit: quod etiam indicio eſſe poſſit, in pretio olim apud doctos Theophraſti hoc opus fuiſſe. Deinde quum certum omnino ſit, prodiiſſe hæc ex eruditiſſimi & elegantiſſimi alicuius viri officina, qui Athenis eo ipſo tempore quo claruit Theophraſtus, & vixerit (id quod non vno loco annotatum à nobis demonſtratúmque eſt) & ſcripſerit, non video quid cauſſæ eſſe queat, cur aut

veterum codicum, qui omnes in Theophrasti nomine consentiunt, fidem in dubium vocemus: aut si de illorum fide non dubitetur, quid opus sit Theophrastum alium ab Eresio illo quærere, omnibus seculis inauditum, omnibus priscis scriptoribus illaudatum, cui hæc tribuantur. Accedit hûc Eustathii testimonium, qui in rhapsodiam Iliadis ν, non hoc solum docet, scriptos esse à Theophrasto (Eresium absque dubio intelligit,) Characteres: sed illud etiam manifestò indicat, ita planè illos fuisse scriptos, vt factum videmus in his reliquiis. Quare non assentior doctis quibusdam viris, qui ab Aristotelis discipulo hunc librum abiudicarunt: qui præter illud vnicum argumentum de quo mox dicemus, nihil penitus habent quo suam sententiam tueri possint. An enim illud dicent? parum tanto scriptore dignum hoc esse scriptum. Ita video doctissimum Victorium existimasse. Mihi verò contrarium prorsus videtur: nam & opus hoc, esset modò integrum, & quale auctor ediderat, dignissimum iudico quod tanto viro tribuatur: & vicissim, eo fuisse comperior Theophrastum ingenio, vt nemo aptior huic argumento isto modo tractando inueniri potuerit. Fuisse enim illum politissimi, elegantissimi & amœnissimi ingenii virum (talem omnino hæc opera desiderabat) cùm alia arguunt quæ de eo, & ex eo apud veteres scriptores leguntur: tum illud in primis quod de illo Hermippus ipsius æqualis apud Athenæum testatur: singularem quandam fuisse hominis venustatem & industriam in exprimendis effingendísque hominum moribus: quod quàm bellê auctori huic

huic conueniat, nemo non intelligit. Ideo videtur M. Tullius Theophraſti ſcriptis vnicè capi delectaríque ſolitus, & vt auctor eſt Plutarchus, delicias ſuas eum appellitare: amicum etiam ſuum, ad Atticum ſcribens, vocat, ſæpéque dilaudat. quin Ariſtoteles quoque apud A. Gellium lib. XIII, ſuauitatem huius ſui diſcipuli linguæ pariter ac vitæ commendat. Nihil dicam de ſtylo: nam quæ magna adeo ſimilitudo aut diſſimilitudo in his tam paucis chartis, cum reliquis Theophraſti ſcriptis, in tanta præſertim argumentorum diſſimilitudine, notari poſſit? & tamen qui illa legerit aliquando, non dubito quin etiam in his Theophraſtei characteris notas ſaltem aliquas mecum ſit agniturus. Atque illud quidem in primis: quòd & hæc & illa cùm legas, ſcias facile ab Ariſtotelis diſcipulo vtraq; eſſe profecta. Sed nimirum doctos homines qui aliter exiſtimarunt, mouit locus ille in epiſtola προσφωνητικῇ, vbi ait auctor, ſe hæc ſcripſiſſe, cum annum ætatis iam abſoluiſſet vndecenteſimum: id enim Ereſio Theophraſto conuenire non poſſe: quippe cuius vitæ terminum ſtatuat diligentiſſimus auctor, Diogenes Laertius, annum octuageſimum quintum. Nos quoque olim impulit hæc ratio, vt de menda ſuſpectum Theophraſti locum haberemus: nam vt propter hoc vnum argumentum negemus Ariſtotelei Theophraſti librum hūc eſſe, adduci nunquam potuimus. Putabamus igitur ſcribendum eſſe in libelli huius initio, non ἐννενήκοντα ἐννέα, vt omnes libri habent: ſed vt ait Laertius, ἑβδομήκοντα ἐννέα. Neque enim veriſimile nobis videbatur, aut Laertij codices hîc falſos eſſe, aut

ipſum. Nam ſi ita eſſet, aiebamus,& ad cẽteſimum vſque annum Theophraſtus vitam produxiſſet, nõ videtur M. Tullius quo loco querelam Theophraſti morientis de breuitate vitæ humanæ refert, taciturus fuiſſe, quàm longam nactus ille vitam, de natura tamen quereretur. videtur etiã Cenſorinus vir vndecunque doctiſſimus, cum pleroſque veteres philoſophos longæuos in libro De die natali, cap. x v. nominaret, Theophraſtum non fuiſſe omiſſurus. Multo verò minùs Lucianus qui ex profeſſo omnes pene μακροβίους philoſophos libro ſingulari collegit, hunc tanti præſertim nominis virum, omiſiſſet. Hæc igitur nos olim, vt arbitramur etiam nunc,non ſine aliqua ratione. etſi de emendatione verborum Theophraſti, propter eas cauſſas, quæ ibi exponentur, ſententiam mutauimus. Atque ex iis quæ eo loco ſcripſimus ſatis paret illorum error, qui aut Theophraſtum aliquem aliũ à diſcipulo Ariſtotelis comminiſcuntur, aut omnino Theophraſtum fuiſſe huius libri patrem negãt. Verum de auctore quidem ſatis ſuperque.

Argumentum autem & ſubiectum ſcripti iſtius philoſophicum planè eſt: de moribus enim hominum hîc agitur, & ad bene honeſtéque vitam degendam nobis hoc ſcripto præire Theophraſtus voluit: quo nihil eſt φιλοσοφικώτερον, nihil philoſopho dignius. Enimuero morum conformandorum quod ethicus philoſophus prærogatiuæ iure quodam, quaſi proprium ſibi aſſumit, non vna eſt à veteribus ſapientibus inuenta & exculta ratio. Nã idem hic, ſi propius attendimus, & ethici philoſophi, & hiſtorici, & poetæ finis eſt: verùm illius quidem

quidem ἁπλῶς: horum non ἁπλῶς: habent enim hoc amplius & historicus & poëta suos peculiares fines: ille, vt rerum gestarum memoriam conseruet: & vt lectorem suum iis maximè præceptis quæ ad Remp. bene gerendam necessaria sunt, instruat: hic vt τὸν ἀκροατὴν iuuando simul etiam delectet. Quare tendùnt quidem eôdem omnes quodammodo: sed diuersis tamen itineribus. Philosophi ratio simplex est, & vt sic dicam, recta directáque via: de virtute enim & vitio disputans, illam sequendam, hoc fugiendum nos docet: & ad eam rem præcepta nobis suggerit. Historicus & poëta, non virtutes nec vitia in abstracto (vt loquuntur) nec eorum caussas naturámve, quod philosophorum est: sed his præditos homines considerant: factáque nobis & mores vtrorúmque explicantes, imitandorum atque fugiendorum exempla suppeditant: & tacitè quodammodo nos inspicere in vitas hominum iubent, atque ex aliis sumere exemplum nobis. Rursus autem magna est latáque inter historicum & poëtam differentia: ille res gestas, vti gestæ sunt, simpliciter narrat: hic & gestas, (non enim omnia fingunt, sed multa affingunt tantùm poëtæ, ait verissimè scriptor eruditissimus Strabo) & quæ geri potuerunt, cum decenti imitatione exequitur: vnde illi ποιητὴς, vt Plato docet, nomen inditum: quia rerum quas refert, non narrator solùm vt historicus: sed quasi fabricator est & auctor: quod ille imitandi artificio præstat. Omnis enim poëta μιμητὴς, ait idem Plato. Ipsorum quinetiam poëtarum, multiplex est inter ipsos discrimen: differunt enim, vt docet Aristoteles, τῷ

ἑτέρους, τῷ ἑτέρως, τῷ ἑτέροις μιμεῖσθαι. Quorſum hæc? vt appareret libellum hunc, medii cuiuſdam eſſe inter philoſophorum & poëtarum ſcripta generis. Subiectum quidem eſt de moribus: quos emendare, vnicus eſt auctori in hoc opere finis propoſitus: atque hoc ſaltem illi cum ethico philoſopho commune eſt, & ambobus proprium. Cæterùm tractatur hoc ſubiectum, non more philoſophorum: ſed nouo quodam docendi genere, quod deſcriptione conſtat eorum quæ homines aut hac aut illa virtute vitióve præditi, facere ἢ τοιοῦτοί εἰσι conſueuerunt: διαφέρει δ' οὐδὲν (inquit philoſophus, quarto Nicomacheorum) τὴν ἕξιν ἢ τὰ κατὰ τὴν ἕξιν σκοπεῖν. Fit autem hoc à Theophraſto magna ex parte μιμητικῶς: quod poëtarum eſſe, ſuprà poſuimus. Itaque plurima inuenias in his breuibus reliquiis, quæ veluti tabulæ è naufragio ſuperſtites vtcunque remanſerunt, ex quibus huius operis cum poëtis, ſcenicis maximè & comicis, quos eſſe optimos exprimendorum morum artifices ſcimus, affinitas percipi queat: vt ſuis locis cum cura eſt à nobis indicatum. Mores igitur hominum ita hîc olim erant deſcripti, vt liceret tanquam in ſpeculo hinc virtutis ſplendorem & pulcherrimam intueri faciem: illinc verò vitiorum turpitudinem & dedecus animaduertere. Nunc, melior eius pars, proh dolor! intercidit: nam & ea pars quæ erat de virtutibus tota hodie deſideratur: & illius quæ de vitiis, haud, ſcio an portio ſaltem ἀξιόλογος fuerit, quantumcunque eſt quod ad nos peruenit. Quota enim eſt obſecro vitiorum pars quæ hîc continetur?

Nomen porrò χαρακτῆρες quo ſuum hoc opus Theophra-

Theophraſtus appellauit, à re impoſitum eſt, itaque argumento libri conuenit vt nihil ſupra. Erat namque hoc tanquam exemplar & ſpeculum quoddam morum, vbi virtutis & vitij cuiuſque expreſſæ notæ cernebantur. Itaque titulus hic Ἠθικοὶ χαρακτῆρες tantundem ferme valet, ac ſi dixiſſet Εἰκόνες ἠθῶν (ſiue εἰκονισμοὶ, vt appellat Seneca) hoc eſt, *Imagines morum:* ſicut Cicero comicos appellat *imaginem vitæ quotidianæ:* & magnus Baſilius vitas ſanctorum virorum, εἰκόνας ἐμψύχους τῆς κατὰ θεὸν πολιτείας. Εἰκὼν & χαρακτὴρ atque ἔσοπτρον ſæpe eandem vim habent: Quare etiam, quod D. Paulus ad Coloſſ. dixit, Chriſtum eſſe εἰκόνα τοῦ ἀοράτου θεοῦ, in ea ad Hebræos voce χαρακτὴρ eſt expreſſum. In libro autem Sapientiæ in eadem ſententia vtitur auctor vocibus ἔσοπτρον & εἰκών. Porrò is verus eſt cuiuſque rei χαρακτὴρ, ea vera imago, quæ illius naturam optimè exprimit. Ideo Hebræi ſapientes naturam vocant טבע, quaſi dicas χαρακτῆρα, aut σφραγῖδα. nam illis טבעת ſigillum ſignificat. Veteres verò quidam qui poſt Theophraſtum idem argumentum tractarunt, μικρὸν παρεκκλίνοντες, vt diceret Ariſtoteles, χαρακτηρισμοὺς vocarunt, quos ille χαρακτῆρας: quidam longiùs abierunt, & ſimilium ſcriptorum titulos diſſimiles (vti fere fieri videas) ſunt commenti. Seneca ad Lucilium, epiſtola XCVI. *Ait vtilem futuram eſſe deſcriptionem cuiuſque virtutis. Hanc Poſidonius Aetiologiam* (malim *Ethologiam.* vide Quintilianum.) *vocat: quidam χαρακτηρισμὸν appellant, ſigna cuiuſque virtutis & vitij ac notas reddentem, quibus inter ſe ſimilia diſcriminentur. Hæc res eandem vim habet quam præcipere. Nam qui præcipit di-*

cit, Illa facies, si voles temperans esse. Qui describit, ait Temperans est, qui facit illa, qui illis abstinet. Quaeris quid intersit? Alter praecepta virtutis dat: alter exemplar. Descriptiones has, & vt publicanorum vtar verbo εἰκονισμοὺς, *ex vsu esse confiteor.* Pulcherrimè ista Senecæ explicāt nostri huiusce libri ἐπιγραφὴν: quam possis cum Seneca vertere *De signis ac notis morum.* Simpliciùs tamen nos, &, vt in inscriptione, breuiùs, *Morum descriptiones* auctóre Cicerone: qui in Topicis descriptiones Latinè dicit, quos Græci, inquit, χαρακτῆρας: alij rhetores χαρακτηρισμοὺς dixerūt, vt Rutilius Lupus. nam pessimè hodie in eius libris *chresterismus* editum est, pro *characterismus.* eius locum infra describemus. Poteramus & *Notationes morum*: idque fortasse rectiùs: nisi M. Tullium sequi libitum fuisset. Auctor ad Herennium, *Notatio est, cum alicuius natura certis describitur signis, quæ sicuti notæ quædam, naturæ sunt attributa.* quo loco extat sanè quàm elegans & graphica ostētatoris pecuniosi descriptio. Atque hæc quidem ita: nunc illud vice corollarij adiiciemus. Et apud Græcos Satyrus antiquissimus Peripateticus, & apud Romanos doctissimus Varro, libros non dissimilis, vt videtur, argumenti ediderunt: quos tamen non χαρακτῆρας, sed περὶ χαρακτήρων inscripserant. Varronis librum laudatum aliquoties apud Latinos grammaticos reperimus: verùm ita, vt de eius argumento pro certo quicquam pronuntiare non possimus. ac fieri potest, vt sit is ipse quem Nonius De proprietate scriptorum vocat. quod si est, nihil hûc scilicet facit. Satyri verò librum affinē huic Theophrasteo fuisse argumenti similitudine, fermè mihi per-

hi perſuaſit aliquando hic ex illo locus, ab Athenæo prolatus, quem apponam: dignum profectò vbique, non ibi tantum legi. Eſt autem character hominis aſoti. Οἱ πολέμιοι τῆς οὐσίας ὑπάρχοντες, κατατρέχοντες τὸν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν, λαφυροπωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα, σκοποῦντες, οὐ τί δεδαπάνηται, ἀλλὰ τί δαπανηθήσεται. οὐδὲ τί περιέσται, ἀλλὰ τί οὐ περιέσται· ἐν τῇ νεότητι τὰ τοῦ γήρως ἐφόδια προκαταναλίσκοντες. χαίροντες τῇ ἑταίρᾳ, οὐ τοῖς ἑταίροις· καὶ τῷ οἴνῳ, οὐ τοῖς συμπόταις. Poſtremò ne illud quidem prætermittam quod eſt à veteribus criticis probè, vt mea ſententia fert, obſeruatum. Aiunt illi, Homerum fontem illum ingeniorum, huiuſmodi deſcriptionum primum auctorem eſſe: eundemque ſuo exemplo cùm aliis præiuiſſe, tum etiam noſtro huic auctori, quãdo iſti operi manum admoueret. Nam ſimilem eſſe fortis & ignaui characterẽ hũc apud poëtã Iliad. lib. XIII.

Ἔνθ᾽ ὅ, τε δειλὸς ἀνὴρ ὅστ᾽ ἄλκιμος ἐξεφαάνθη.
Τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ,
Οὐδέ οἱ ἀτρέμας ἧσθαι ἐρητύετ᾽ ἐν φρεσὶ θυμός.
Ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ᾽ ἀμφοτέρους πόδας ἵζει.
Ἐν δέ τέ οἱ κραδίη, μεγάλα στέρνοισι πατάσσει
Κῆρας ὀϊομένῳ· πάταγος δέ τε γίνετ᾽ ὀδόντων.
Τοῦ δὲ ἀγαθοῦ, οὔτ᾽ ἂρ τρέπεται χρὼς, οὔτέ τι λίην
Ταρβεῖ, ἐπειδὰν πρῶτον ἐσίζηται λόχον ἀνδρῶν·
Ἀρᾶται δὲ τάχιστα μιγήμεναι ἐν δαῒ λυγρῇ.

Hæc veterũ eſt obſeruatio. Sũt & apud alios vtriuſque linguæ optimos ſcriptores ſimilem in modum accuratæ deſcriptiones: quas diligenter obſeruaſſe, non ad eloquẽtię ſolùm ſtudia, ſed (quod antiquius eſſe debet) ad naturam virtutum & vitiorum penitus cognoſcendam, vtile fuerit & conducibile.

ISAACI

ISAACI CASAVBONI AD THEOPHRASTI CHARACTERES ETHICOS

Liber Commentarius.

ΗΔΗ μὲν καὶ πρότερον πολλάκις.] Ostendit Theophrastus, non imparatum se ad huius operis scriptionem accedere: sed re sæpius secum considerata, expensaque. Ideo ait ἐπιστήσας τὴν διάνοιαν: familiari Aristoteli, & aliis philosophis loquendi genere. simplicius Xenophon initio Παιδείας, Ἔννοιά ποτέ ἡμῖν ἐγένετο. & initio Commentariorum, Πολλάκις ἐθαύμασα. At noster mox quoque verbis significantissimis vtitur, συνθεωρήσας, & παρατεθεαμένος: quæ dictiones, θεᾶσθαι inquam, & θεωρεῖν, à rebus diuinis originem habentes, de quibus dum attentiùs meditamur, simus ipsi quodammodo diuini, & vt philosophus ait in decimo Nicomacheorum, nos ipsos ἀπαθανατίζομεν: postea ad eas res sunt translatæ, quas cum magna voluptate, vel magna cum attentione contemplamur. Eôdem spectat & quod ait, se ὡμιληκέναι παντοδαπαῖς ἀνθρώπων φύσεσιν: fuit enim necesse vt qui describere hominum

minum mores cogitaret, cum diuersæ naturæ & ingenij hominibus versaretur. Sic Plato III. De Republica dicebat, eum qui futurus sit bonus iudex, debere παντοδαπαῖς φύσεσιν ὡμιληκέναι. Horatius ad Pisones,

Respicere exemplar vitæ morumq́; iubebo
Doctum imitatorem, & viuas hinc ducere voces.

Ita, locum habet hîc quoque familiaris ille naturæ rerum circulus: Nam ex diligenti vitæ hominum obseruatione, confecta est hæc morum depictio: ex huius veluti tabulæ contemplatione non otiosa, vitæ & morum nascetur emendatio.

Τί γὰρ δή ποτε τῆς Ἑλλάδος.] Legi malim, τί δή ποτε πάσης τῆς Ἑλλάδος: sicut mox, πάντων τῶν Ἑλλήνων. Duas hîc notat causas varietatis illius quæ in hominum moribus atque institutis cernitur: locorũ positionem, & institutionem à pueris. Illud quàm magnum ad eam momentum sit, & experientia arguit, & philosophi, geographi, astronomique, vel docent, vel docere conantur: tangit etiam Hippocrates in libro de aëre, aquis, & locis: & Galenus multis locis. mitto quæ Polybius, Seneca, Cicero, aliique multi super hoc non vno loco. *Ingenia hominũ*, ait Curtius lib. VIII. *vbique locorum situs format*. In institutione autem puerili, nõ dicam multum momenti: sed pene dixerim, τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν esse positum. Quod ait, Græciam totam eidem subiectam esse cæli regioni, Græcosque omnes eadem disciplina solitos imbui, accipiendum est vt dictum παχυμερέστερον, ac minus ἀκριβῶς. Nam vt demus in eadem inclinatione cæli Græciam totam (non enim hîc loquimur de magna Græcia, aut

Græcis

Græcis Asiaticis, sed de ea tantum Græcia quæ velut matrix omnium Gręcarum coloniarum erat) fuisse: tamen si eiusdem partes inter se compares, reperies differẽtiam fuisse & in aëribus regionum & in habitantium ingeniis mirùm quantam. Ne longè abierim, quis nescit in Boeotia alium longè cæli haustum fuisse, alium in continenti Atticæ? longeq́ue crassiore aëre vsos quàm ipsorum vicinos Athenienses? Notum illud, *Bœotûm in crasso iurares aëre natum*. Itaque etiam ingenia longè diuersa, vt ex Græca historia cuiuis notum. Idem de reliquis terræ Gręciæ regionibus dici potest. Quid autem de institutione? An putamus similiter suos liberos instituisse Athenienses & Lacedæmonios? Imò verò ita diuersa erat educatio, vt difficilius sit reperire in quo conuenirent, quàm in quo differrent. Quare vt modò diximus commoda interpretatione iuuandum hoc Theophrasti dictum: deq́ue iis tantùm accipiendum quæ Græcis solis propria, iisq́ue omnibus communia erant: barbaris autem, aut eorum plerisque non item. Putauimus aliquãdo locum totum sic esse legendum: τί δή ποτε τῆς πόλεως ἁπάσης, ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀέρα κειμένης καὶ πάντων τῶν πολιτῶν ὁμοίως παιδ. Mouebat hoc etiam, quod Theophrastus toto hoc libello de Atheniensibus tantùm videtur agere: omnia enim ad mores Atheniensium & ea quæ fieri in ea vrbe solebant, referuntur. Veruntamen nunc placet magis vt nihil mutemus: sed locum ita vt supra exposui accipiamus. Nam quod de Athenis ita quasi de tota Græcia loquitur, hæc quoque caussa esse potest: quòd illa vrbs dum floruit, ocellus Græciæ, & Ελλάδος

Ελλὰς

Ελλάς fuit: vt non ſine ratione, ſicuti Roma ἐπιτομὴ τῆς οἰκουμένης, & pop. Rom. δῆμος τῆς οἰκουμένης à Polemone oratore, vt referunt Galenus & Athenæus, vocatus eſt: ita Athenæ Ἑλλάδος ἐπιτομὴ, & populus Athenienſis δῆμος τῶν Ἑλλήνων dici potuerit. Propterea ait Menāder apud Alciphronem in epiſtola ad Glycerā, videre ſe ἐν ταῖς Ἀθήναις τὴν Ἑλλάδα ὅλην, τὴν Ἰωνίαν, τὰς Κυκλάδας πάσας. Rectéque meo iudicio & verè Philo Iudæus, ὅπερ ἐν ὀφθαλμῷ κόρη ἢ ἐν ψυχῇ λογισμὸς, τοῦτ' ἐν Ἑλλάδι Ἀθῆναι. Cæterum περὶ τῆς τῶν προσώπων γνώσεως egregius eſt Theophraſti noſtri locus, quem deſcripſit & nobis cōſeruauit Porphyrius in libro III. περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων. Diligens lector ibi requirat: nobis enim is liber nunc ad manum non eſt: qui iſta recenſemus non per otium in muſeo, ſed ὁδοῦ πάρεργον ἐν ἀποδημίᾳ, omnibus ſtudiorum præſidiis deſtituti.

Pag. 2. καὶ βεβιωκώς.] Malim, ἅτε βεβ. vel ἅτε καί. Locum ſubobſcurum dedimus operam vt planum verſio redderet,

Ἔτη ἐννενήκοντα ἐννέα.] Ita legitur etiam in antiquis quatuor codicibus Palatinæ bibliothecæ. memini etiam in Ioannis Tzetzæ Chiliadibus hunc locum ita deſcriptum reperire; & ſimiliter annos centum vno dempto attribui Theophraſto hunc librum ſcribenti. Quod etſi mirum eſt, propter tot auctorum ſilentium, qui longæuos philoſophos recenſuerunt: poteſt tamen vnius ſaltem teſtis, eiuſque admodum ἀξιοπίστου, auctoritate defendi. Ait enim Hieronymus in epiſtola ad Nepotianum, *Vnde & ſapiens vir Græciæ Theophraſtus*, (ita omnino ſcribendum, non *Themiſtocles*) *cum expletis centum & ſeptem*

& ſeptem annis ſe mori cerneret, dixiſſe fertur, ſe dolere, quod tum egrederetur è vita, quando ſapere cœpiſſet. Quare, niſi diuerſè traditum fuit ab antiquiſſimis ſcriptoribus tempus quo vixit hic philoſophus, dubium non eſt, mendum eſſe in Diogenis Laertij codicibus. Error fortaſſe ex notis ortus: & οθ' perperam ſcriptum, cum ſcribi deberet ρζ, vel ρθ'. Nuſquam non iſto modo in bonis vtriuſque linguæ ſcriptoribus eſt peccatum. Ac commodùm mihi nunc in mentem venit locorum quorundam Plinij ſimiliter deprauatorum: quos obiter hîc emendare nõ pigebit: præſertim quũ de Theophraſto ibi agatur. Lib. X X I I I. cap. V I I. de minio loquẽs, ita ſcribit Plinius, *Theophraſtus* XC. *annis ante Praxibulum Athenienſium magiſtratum, quod tempus exit in vrbis noſtræ* C C X L. *annum, tradit inuentum*. ſic habent omnes quos licuit videre codices: neque aliter in nouiſsima editione Lugdunenſi: quæ editio, ſi verum dicere licet, tanto nil dignum præſtat hiatu. Legendum aio, *quod tempus exit in vrbis noſtræ* C C C C X X X I X. *annum*. Praxibulus cuius meminit Theophraſtus in libello Περὶ λίθων, vnde hæc tranſcribit Plinius, archon Athenis fuit, anno ſecundo olympiadis centeſimæ decimæ ſextæ: quo anno eum librum ſcribebat Theophraſtus, vt ex eius lectione apparet. eum autem annum incidere in annum V. C. C C C C X X X I X. non alio teſte probare meliùs poſſumus, quàm ipſo Plinio. Is igitur alio loco annum tertium eiuſdem olympiadis, quo archonta (ſiue vt Cicero aliquando vertit, prętorem: vt Plinius ſæpe, magiſtratũ) habuere Athenæ Nicodorum, vrbis Romæ quadringenteſimum

quadrage

quadragesimum ait fuisse; vt necesse sit annum ei proximum qui habuit archonta Praxibulum, esse annum V. C. quadringentesimum trigesimum nonum. Sic autem Plinius libro tertio, *Theophrastus qui primus externorum aliqua de Romanis diligentius scripsit, Circeiorum insulæ & mensuram posuit, stadia* LXXX, *in eo volumine quod scripsit Nicodoro Atheniensiũ magistratu: qui fuit urbis nostræ* CCCCXL. *annus.* Ita scribi debuit hic locus, fœdè in omnibus quas hactenus vidi editionibus corruptus. *magistratu*, inquam, legendum non *magistratui*. non enim ἄρχοντι Νικοδώρῳ, sed ἄρχοντος Νικοδώρου, Plinius dicere voluit. Iam diximus Plinium sæpe illud ἄρχοντος Græcorũ in historia Attica, vertere *magistratu*. Sic & Seneca epistola XVIII. *Hoc certè in his epistolis ait, quas scripsit Charino magistratu ad Polyænum.* At in vulgatis Senecæ editionibus scriptum inuenias *Charino de magistratu.* falsò: nam χαρίνου ἄρχοντος dicere auctor voluit: & in meo scripto codice non extat illud *de*. Fuit Charinus hic archon anno primo olympiadis CXVIII. auctor Diodorus libro XX. Agebat Epicurus tunc temporis annum XXXV. siquidem natus est ille tertio anno olympiadis centesimæ nonæ: denatus autem anno altero olympiadis CXXVII. quod noto, vt obiter Laertij vulgatas editiones emendem, in quibus malè scribitur obiisse Epicurum κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἑβδόμης καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος. vera lectio est, τῆς εἰκοστῆς ἑβδόμης καὶ ἑκατοστῆς ὀλ. Sed vt ad Plinium redeam, falsissimè sanè legunt vulgô CCCCLX. in superiore loco: legendum enim vt nos emendauimus, & quidam etiam veteres codd. habent, CCCCXL. Mitto ratio-

nes chronologicas, quas de facili poſsim afferre. Plinium ipſum malo: cuius hæc ſunt libro XIII. cap. XVI. *Theophraſtus qui primus à Magni Alexandri ætate ſcribit quæ circa vrbis Romæ quadringenteſimum quadrageſimum geſta ſunt annum.* Non alia iam confirmatione opus habent ſuperiores emendationes: & alioqui res eiuſmodi eſt quæ inſpectione magis faſtorum Græcorum, Latinorumq́ue indigeat, quàm longiore probatione.

Κατὰ γένος ὅσα τυγχάνει γένη.] Ita accipe: exponam tibi: quid? ὅσα γένη. quomodo autem; κατὰ γένος. Illis declaratur ſubiectum: his modus & ratio eius tractandi. Legimus verò προσκείμενα nō προκείμενα, vt vulgò: nam mores ſunt accidentia quædam, quæ nobis πρόσκειται & inhærent, atque habitus per quos dicimur ποιοί. M. Tullius mores comparat vnguentis quibus corpus extrinſecus oblinitur, cũ ait in Bruto, *Ita peregrinata eloquentia tota Aſia eſt, vt ſe externis oblineret moribus.*

ὃν τρόπον τῇ οἰκονομίᾳ χρῶνται.] Verba ſonant, *quomodo rem adminiſtrent familiarem.* Maluimus tamen aliter vertere: quia in pleriſque capitibus de familiæ adminiſtratione nihil legas. Cæterũ quod generaliter his verbis dicitur, cautè accipiendum, cum hac reſtrictione, quod ad illa attinet quæ faciunt, ᾗ τοιοῦτοί εἰσιν, ἢ τοιοῦτοι.

Τοὺς υἱοὺς ἡμῶν.] Videtur Theophraſtus cùm hæc ſcribebat, vel natura vel adoptione liberos habuiſſe: quorum tamen neque Laertius meminit: neque vlla eorum in teſtamento Theophraſti mentio. Mouerit hoc fortaſſe aliquem: ſed enim multi caſus interuenire potuerunt poſt ſcriptum hunc librum,

librum, qui liberis illum orbum facerent. Quid ſi verò συλληπτικὸν σχῆμα eſſe dicamus, & in ſcribendo & in loquẽdo valde vſitatam figuram? Adde quod olim ſenes à iuuentute patres ſalutari ſolebant.

Πρῶτον μὲν οὖν π.] Pertinet hoc ad ordinem quem toto libro erat ſecutus: primum, inquit, de εἰρωνείᾳ verba faciam: deinde reliqua animi παθήματα ſigillatim deſcribam. Quod ſequitur, καὶ ἄρξομαι πρῶτον ἀπὸ τῆς εἰρωνείας, non eôdem referendum, ſed ad methodum quam in ſingulis capitibus eſt ſeruaturus: quæ ea eſt, vt vitium ipſum rudi deſcriptione initio ſtatim adumbret: deinde vitioſum hominem ſuis coloribus depingat, iis commemorandis quæ facere ſolet, quatenus talis eſt: puta, ὁ εἴρων, quà eſt εἴρων. Nonnunquam etiam breuem monitionem, velut ἐπιμύθιον quoddam, & epicithariſma poſt fabulam adiicit. Pag. 3.

ὥσπερ ὑπερεθέμην.] Quidam ὑπεθέμην. quod eſt vſitatius, ſed nihil mutandum. Sic in Rhetorica ad Alexandrum συλλήβδην δὲ τὰς πάσας πίστεις καθάπερ ὑπερεθέμεθα διεξεληλύθαμεν. Scripta lectio ἐπεθέμην. vitioſè, pro ὑπεθέμην.

Ad caput περὶ εἰρωνείας.

Ἡ μὲν οὖν εἰρωνεία.] Ante omnia ſciendum eſt in vocibus εἴρων & εἰρωνεία latere homonymiam. Aliâs enim εἴρωνα eum vocant Græci, qui ita ſit factus, vt de ſe ſemper intra modum loquens, potius ſibi ea bona demat quibus eſt præditus, quàm alieni quicquam tribuat. Talis olim Socrates fuit, & Pap. 4.

postea Africanus teste Fannio apud M. Tullium: quos nemo propterea vituperauit, inquit ille. etsi, vt ex eodem Tullio discimus, reperti sunt etiam philosophi quibus Socratis εἰρωνεία adeo non probaretur, vt non dubitarint, eum scurram Atticum nominare, vt est in primo De natura deorum. Hæc εἰρωνεία & iocandi ratio admodum olim familiaris Atheniensibus fuit: ideo ait Anacharsis apud Lucianum, τοῦτο ἐκεῖνο ἦν ἄρα, ὃ ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἤκουον τῶν Ἀθηναίων, ὡς εἴητε εἴρωνες ἐν τοῖς λόγοις. & alibi idem εἰρωνείαν καὶ μυκτῆρα Ἀττικὸν commemorat: Seneca nasum Atticum. eandem ob causam Epicurus homo non aptissimus ad iocandum, Ciceroni dicitur *minimè resipiens patriam*, secundo De natura deorũ. sic enim omnino legendum non *respiciens*. Aliâs verò non cum laude hæc vox dicitur: sed summo potius cum probro: de eo enim vsurpatur, qui simulare & dissimulare quiduis didicit non per iocum nec modestiâ vlla, sed sui commodi causa, & vt alteri incommodet. Sic apud comicos εἴρων inter grauissima conuitia ponitur, vt apud Aristophanem. In sacris autem literis εἴρων hic, & εἰρωνεία nominari solent, ὑπόκρισις & ὑποκριτὴς, vocibus significantissimis: quas Themistius sua ætate ea notione solitas vsurpari in oratione quadam notat. Atque hæc est ea εἰρωνεία, ísque εἴρων de quo Theophrastus hoc toto capite. Aristoteles contra in Nicomacheis priorem illam intelligit, non hanc posteriorem: quod moneo, quia video doctos viros aliter hæc accepisse: in quo sanè eos ratio fugit, vt ex sequentibus apparebit. Porrò εἰρωνείαν de qua hîc, non placuit *dissimulationem* dicere: nimis enim

angusta

augusta est ea vox, vt etiam Quintiliano visum: cùm hîc non de dissimulatione agatur, qualis fuit illa Socratica: sed longè vt diximus alia, cum dissimulatione, tum etiam simulatione: eorum nimirum qui ob turpem aliquam causam, tam simulant se habere aut agere quod non habent, aut non agunt: quàm de iis qui quod habent agúntve dissimulant. Cicero de hac ironia loquens, vtramque vocem solet coniungere. Officiorum libro tertio, *Quòd si Aquiliana definitio est vera, ex omni vita simulatio dissimulatióque tollenda est.* Et mox, *Ita nec vt emat melius, nec vt vendat, quicquam simulabit dissimulabítve vir bonus.* Salustius Catilin. *cuiuslibet rei simulator ac dissimulator.* Idem auctor *falsum* vocat hominem εἴρωνα. & re vera, εἰρωνεία hic descripta, *fallacia* est. Nos malumus tamen vel *ironiam* (quãdo eam vocem ciuitate Romana Tullius ipse donauit) vel *cauillationem*, vitiũ hoc Latinè dicere. vix enim aliam dictionem Latinam reperias quæ Græcæ sit magis ἀντίστροφος· similis enim in ea latet homonymia. Glossarium *Cauillatio*, κακοήθεια, εἰρωνεία. Sic accipitur verbum *Cauillari* apud Liuium, aliosque. Plutarchus hominem εἴρωνα, qualis hic describitur, vocat πανοῦργον καὶ ἀναλήθη in comparatione Alcibiadis cum Coriolano.

προσποίησις ἐπὶ χεῖρον πράξεων καὶ λόγων.] Hæc Theophrasti definitio, siue descriptio. Aristoteles verò sic, προσποίησις ἐπὶ τὸ ἔλαττον ὁμοίως ἐν λόγοις καὶ ἐν πράξεσιν. Hanc definitionem hausimus partim ex libro quarto, partim ex secundo Nicomacheorum. Differentia in vnica voce posita est. Aristoteles ait, ἐπὶ τὸ ἔλαττον *in minus*: de eo enim irone intel-

ligebat, qui omnia minora fingeret: Theophraſtus ἐπὶ τὸ χεῖρον *in peiorem partem*: quia de eo loquebatur qui non deteriora tantùm ſua fingeret: ſed omnia etiam ad malum aliquem finem referret: quod perpetuò obſeruabis in omnibus notis quibus ſuum εἴρωνα inſignit. Tantum igitur commune eſt inter vtrunque, quod ſimulatione vterque vtitur, & à vero vterque diſcedit: finis verò longè diuerſus. Si quis dicat, etiam eum de quo Ariſtoteles ſentit & loquitur, qualis nempe fuit Socrates, poſſe quiduis ἐπὶ τὸ χεῖρον fingere. Reſpondemus ex Ariſtotele, οὐκ ἐν τῇ δυνάμει ἐστιν ὁ εἴρων: ſed ἐν τῇ προαιρέσει. Non enim ſi quis ea facultate præditus ſit, vt quiduis ſimulare, diſſimulareque ſui commodi cauſa queat, ſtatim εἴρων & hypocrita fuerit dicendus: ſed ſi ad facultatem eam voluntas acceſſerit. Solitus olim gloriari imperator Titus, ſe vel maximum falſarium eſſe potuiſſe: imitari enim norat omnium manus & chirographa. nemo tamen propterea falſarium eum meritò dixerit. Sic ſophiſtam non iure dixeris eum qui omnia ſophiſtarum τερετίσματα, omnes τερθρείας & præſtigias norit: ſed qui nouit ſimul & vtitur. Sic ſolo fine ſeparantur ἀρέσκεια & κολακεία. Sunt alia ſexcenta de genere hoc. Solet autem Theophraſtus ſuas deſcriptiones cum excuſatione quadam proferre, ne quis hic exquiſitas requirat definitiones. Ait igitur ὡς τύπῳ λαβεῖν: quod loquendi genus ex Ariſtotele aliiſq; Theophraſti libris, & Platone ipſo notum eſt. Apud eundem in I I I. De republica opponũtur ἐν τύπῳ & δι' ἀκριβείας. quin ipſæ deſcriptiones huiuſcemodi minus accuratæ, τύποι vocantur,

cantur, & ὑπογραφαὶ in philoſophorum ſcholis.

οἷς ἐπέθετο λάθρα.] Non eſt ἐπιτίθεσθαι, *inuehi in aliquem*: ſed tanquam ex inſidiis & ſuperiore loco adoriri. Significat & ἐπιχειρεῖν, accingere ſe ad aliquid faciendum. Vnde eſt νωθρεπιθέτης apud philoſophum in Phyſiognomonicis, pro cunctatore. Hos homines de quibus hic Theophraſtus, Græci λαιθάργους & λαθροδήκτας ſiue κρυφοδήκτας vocant: quibus conuenit prouerbium Plautinum,

Palam inquit *blandiuntur: clam ſi occaſio vſquam eſt*
Aquam frigidam ſubdolè ſuffundunt. item illud Sophocleum,

Σαίνουσα δάκνεις, καὶ κύων λαίθαργος εἶ.

Συλλυπεῖσθαι ἡττωμένοις.] Puta, in iudicio, ſi litem perdiderint: aut ex aliquo certamine (qualia erant apud veteres multa) inferiores receſſerint: aut denique clade belli ſint affecti. Latè patet Græcorum vox ἧττα, cui parem Latini non habent. Talis εἰρωνεία Polymeſtoris apud Euripidem. cum enim per ſummum nefas impurus ille filium Hecubæ Polydorum occidiſſet, & domus Priamicæ caſu totus exultaret, ita tamen ibi Hecubam alloquitur,

Ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν Πρίαμε, φιλτάτη δὲ σὺ,
Ἑκάβη, δακρύω σ' εἰσορῶν.

καὶ ἐπὶ τοῖς καθ' ἑαυτοῦ λεγομένοις.] Eſt ἐπιμονή quædam: bis enim idem dicit. Nam cum ſuperioribus iſta malo coniungere & repetere συγγνώμην ἔχειν, quàm cum ſequentibus, vt vulgò interpretes.

Pag. 5. πρὸς τοὺς δανειζομένους καὶ ἐρανίζοντας.] hoc eſt, ſiue quis δάνειον ab ipſo petat, ſiue ἔρανον. quid ſit δάνειον, nemo ignorat: ἔρανος verò quid eſſet in toto iſto libello, neſciuerunt priores interpretes. vide ad

caput de arrogantia. Huc pertinent illa Horatii,

Sed metui mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriæ, mihi commodus vni.

καὶ μὴ πωλῶν φήσει πωλεῖν.] Quorsum hoc? nempe vt eo pacto manum illi adeat apud quem ista loquitur: itáque pecunia illum emungat, aut aliam fraudem faciat. Noui ego non paucos qui has artes probè callerent: quos cum videas holosericis indutos ambulare, aut cum audias magnificè se & suos quæstus prædicare, meros Crassos Crœsósve esse censeas. hac ratione homines simplices & parum cati inducuntur vt putent si quid habeant nūmorum, non id melius vsquam collocari, quàm apud istos posse, quos tantis opibus esse præditos audiunt. *Vt enim fama est homini, exinde pecuniam solet inuenire.* Sic misellis os sublinitur.

καὶ ἀκούσας τι δόξει μὴ προσποιεῖσθαι.] Planè miror cur hac lectione quisquam offendatur. δόξει, hoc est, *videri volet*. est autem pro, μὴ δόξει προσπ. vt apud Plutarchum in re fere eadem, οὐ δοκῶν ἀκούειν. Euripides Medea, Ἤκουσά του λέγοντος οὐ δοκῶν κλύειν. Aristophanes Pluto, οὐκ ἐδόκουν μ' ὁρᾶν ἔτι, hoc est, dissimulabant se videre me. Scribitur & δείξει. fortasse pro λέξει. sed nihil mutandum.

καὶ ὁμολογήσας, μὴ μεμνῆσθαι.] Ecce ait se εἴρωνα eum intelligere, qui pactus aliquid (sic, non *fassus* vertimus) dicat se non meminisse: hoc est, pactis non stet. Hoc planè alienum est ab eo quem Aristoteles εἴρωνα vocat: disertè enim philosophus admonet, se non tractare eo loco de ea veritate aut falsitate quę spectatur in contractibus & commerciis: sed de ea quæ in colloquiis ac familiari con-

suetudine

ſuetudine. οὐ γὰρ, περὶ τοῦ ἐν τῇ ὁμολογίαις ἀληθεύοντος λέγομεν, οὐδ' ὅσα εἰς ἀδικίαν ἢ δικαιοσύνην συντείνει· ἄλλης γὰρ ἂν εἴη ταῦτ' ἀρετῆς. Sunt autem hoc hominũ genere omnia referta quibuſcum niſi è ſyngrapha ſemper agas, nihil agas. Talis ille leno Cappadox in Curculione Plautina.

Mil. *Quando vir bonus es, reſponde quod rogo.*

Ca. *roga quod lubet.*

Mil. *Promiſiſtin' ſi liberali hanc quiſquam aſſereret manu,*

Te omne argentum redditurum? Ca. *non commemini.*

καὶ τὰ μὲν σκέψασθαι.] Lego σκέψεσθαι. Hoc noſtri εἴρωνες dicere ſolent, *I'y penſeray*. Menander lepidis verſibus eos exagitat, qui rogati aliquid ab amico egeno, dicunt Σκέψομαι: quod hodie nimis multi faciunt, amici nomine tenus, & vt ille ait, *Factioſi lingua, inertes opera, ſubleſta fide*. Sic Menander,

Οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες ὡς ἀδέλφεροι
Καὶ Σκέψομαι λέγοντες! ἄνθρωπος γὰρ ὤν
Σκέψῃ σὺ περί του δυστυχὴς ὅταν τύχῃς;

Poteſt & ἐσκέφθαι, quod quidam codices habent, ferri: optimeque cum ſequentibus conueniet: vertes, *ſe iam cogitaſſe*.

Καὶ λέγει ἑαυτὸν ἕτερον γεγονέναι.] Senſus eſt, cùm ipſemet fuerit qui id quo de quæritur dixerit fecerítve, non ſe tamen, ſed alium fuiſſe dicet, à quo id ſit dictum factúmve. Noſtri homines hoc dixerint, *Vous me prenez pour vn autre*. Poſſis hoc & ad verbum ἐκπλήττομαι referre. nam qui ἐκπλήττονται (eſt autem ἔκπληξις ſiue ſtupor, aut horror, vehemens quædam admiratio, id eſt, θαυμασιότης ὑπερβάλλουσα

ait philoſophus Topicorum quarto) ij quodammodo de ſtatu mentis deiiciuntur, eáque ecſtaſi alij à ſe ipſis fiunt. Sæpe etiam accidit, vt quis opinioni ſuæ & expectationi contrarium quid audiẽs, in ſtuporem ſimul detur,& ſententiam mutare cogatur:& ita quoque alius à ſe ipſo fiat:ſicut Megaronides ille Plautinus in Trinummo qui cum Calliclem eo conſilio adiſſet vt eum concaſtigaret pro commerita noxia, vbi tamen eum loquẽtem audit, repente mutat animum, & exclamans, ait:

Proh di immortalẽs verbis paucis quàm citò

Alium feciſti me, alius ad te veneram. Sic apud Demoſthenem in ea πρὸς Φορμίωνα, de eo qui ſententiam mutauerat, ἕτερος ἤδη ἦν καὶ οὐχ ὁ αὐτός. Prima interpretatio magis mihi probatur, eſtque ſimplicior.

Pag. 6. ἀλλ' ὅρα μή σὺ θᾶττον.] θᾶττον, hoc eſt, citiùs & nimis εὐήθως atque ἀβασανίστως, ſimplicium hominum more, qui fere ſubitò credunt. vel θᾶττον accipe pro ἀθρόως & repente: quod de iis vſurpatur qui impetu quodam animi magis quàm conſilio aliquid faciunt. Sic apud philoſophum opponuntur θᾶττον & ἐκ προσαγωγῆς. Seneca eleganter *impetu placere* pro θᾶττον καὶ ἀβασανίστως, epiſtola c i. Notabis illud πιστεύειν φωνάς: erat vſitatius φωναῖς, vt πιστεύειν λόγοις: ſed φωνὰς omnes etiam ſcripti Palatini.

καὶ πλοκὰς καὶ παλιλλογίας.] Vocat πλοκὰς quæ Cicero *inuolucra & integumenta diſſimulationis*: ſiue ſubdolos & ad fallendum compoſitos ſermones, tanquam retia aut laqueos. Has poëta vetus apud M. Tullium *verſutiloquas malitias* dicit. Poſſis vertere

tere *orationem intortam* cum Plauto in Cistellaria: vbi festiuissimus poëta istiusmodi homines (*alterplices* veteribus Latinis dictos, Græcis στρεψιμάλλους) inuoluolo similes ait bestiæ damnificæ, quæ in pampini folio implicat se. Sic πλέκειν μηχανὰς sæpe apud Græcos poëtas. Παλιλλογίας vertimus *dicta recantata*. Cantare enim est, idem sæpius dicere, vt & ὑμνεῖν apud Græcos. Videtur autem Theophrastus ista voce sermones ancipites, & qui diuerso aut etiam cõtrario modo accipi queant, intelligere. πάλιν vtrunque significat, & *iterum*, & *contra*. Hic igitur significat non iterum, sed contra: sic apud poëtam πάλιν ἐρεῖν, non est *iterum dicere*, sed *contrarium*. & παλινῳδία est, non tam *iterata cantio*, quàm *priori contraria*: & sic apud Horatium, *recantata opprobria*. apud Pindarum παλίγλωσσος πόλις καὶ βάρβαρος, *Vrbs quæ diuersa lingua vtitur ab aliarum gentium linguis*. Idem poëta Nemeonicarum, oda prima, παλίγλωσσον δέ οἱ ἀθάνατοι ἀγγέλων ῥῆσιν θέσαν. hoc est, *contrariam*. Ita alia multa dicuntur.

οὗ χεῖρόν ἐστιν εὑρεῖν οὐδέν.] Præclarè maximus poëtarum.

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὅμως ἀΐδαο πύλῃσιν
Ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ βάζει.
Haud minus ille mihi exosus quàm ianua Ditis,
Mens aliud cui tecta tegit, quàm lingua loquatur.

Ad

Ad caput περὶ κολακείας.

THN δὲ κολακείαν.] Inter virtutes quæ ad ὁμιλίας & vitæ quotidianæ consuetudinem propriè pertinent, ideóque ἕξεις ὁμιλητικαὶ à Platone vocantur, Aristoteles quarto Nicomacheorum primam numerat illam, qua qui fuerit prædictus, is & facta & dicta omnia sua ita temperabit, vt eius conuictus omnibus sit futurus gratus, suauis atque etiam iucundus: omni enim asperitate morum, & morositate, quæ est ἐρημίας ξυνοικος, carebit: imò è contrario in eo elaborabit vt, quantum honestas & virtutis amor permittent, voluptati sit iis quibuscum versatur. Hanc virtutem quia proprio nomine carebat, Aristoteles in Nicomacheis φιλίαν nuncupauit, explicatione adiecta, quomodo eam vocem vellet hic intelligi: at in Eudemiis σεμνότητα vocauerat. & vt in nominibus virtutis variauit, ita etiam in vitiorum ei oppositorum, vt capite περὶ αὐθαδείας dicemus. Habet enim hæc quoque virtus sibi opposita vitia hinc κατ' ἔλλειψιν, illinc κατ' ὑπεροχήν. ac de iis quidem qui defectu humanitatis peccant hac in parte, est caput illud περὶ αὐθαδείας. De iis verò qui modum excedunt, & nimis suaues ac dulces esse volunt, sunt hæc duo capita: περὶ κολακείας alterum, alterum περὶ ἀρεσκείας. nulla enim re admodum hæc duo vitia differunt, nisi fine qui diuersus est. quo quidem ita discriminantur, vt cum vitium sit vtrumque, tamen comparata blanditia ad adulationem pene virtus videatur, non vitium: verùm de blanditia infrà suo loco. Adulationis autem

tem finis est, priuatum commodum. Eam definit Theophrastus ὁμιλίαν αἰσχρὰν, συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι. In Theæteto Platonis κολακεία definitur breuiter, τέχνη ἡδυντική *ars suauitatis conciliatrix*. In eiusdem Definitionibus (non enim iis assentiri debemus, qui temerè & contra auctoritatem vetustissimorum scriptorum illum librum à Platone abiudicant) ita definitur. Κολακεία ὁμιλία ἡ πρὸς ἡδονὴν ἄνευ τοῦ βελτίστου, quam definitionem tribuit Theophrastus blanditiæ: meliori sanè consilio, & conuenientiùs iis quæ antè ex Aristotele diximus: addit verò Plato etiam aliam, ἕξις ὁμιλητικὴ πρὸς ἡδονὴν ὑπερβάλλουσαν τὸ μέτριον. quæ etiam blanditiæ melius conueniat. quare prudenter Theophrastus ex Aristotele illa adiecit, συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι, vt à blanditia separaret. Quod autem ait αἰσχρὰν, mallem ταπεινὴν dixisset: aut potius simul vtrumque posuisset. Nam & *indecora adulatio* est, vt vocatur Suetonio, recteque Tacitus *adulationi fœdum crimen seruitutis inesse* pronunciat: & proprium hoc est adulatoris, abiectè & demissè loqui & in omnibus regi suo supparasitari ac secundas agere: ideo dicebat philosophus Politicorum libro quinto, ἔργον κολακείας esse, ταπεινῶς ὁμιλεῖν. & verè Clearchus Solensis Aristotelis discipulus proprium hoc adulatoribus esse dixit, vt suos sibi ipsi animos frãgerent, & spiritum generosum qui ingenuos decet, demerent, ταπεινὰ ποιοῦντες τὰ ἤθη αὐτῶν: eos verò quibus seruirent, tumore inflarent, & redderẽt vanos & χαύνους καὶ κενούς, atq; vt loquitur Seneca, infatuarent. Vertimus autẽ αἰσχρὰν *turpem*, nõ *indecoram*: nã αἰσχρὸν opponitur τῷ καλῷ, id est honesto: aliud

verò

verò est τὸ πρέπον, aliud τὸ καλὸν, si propriè loqui volumus. Porrò vocis κόλαξ notationẽ variè explicant Græci grãmatici, ad quos te reiicio. Veteres Romani *grassari*, ἀντὶ τοῦ κολακεύειν vsurpant, vt Festus docet: & ita dixit Horatius, *Obsequio grassare*. inde *grassator*, ὁ κόλαξ: quem etiam *stlatarium* à *stlata* quod fuit nauigij genus, vt puto ὑπηρετικοῦ, dixerũt. Glossarium, *Stlatarius*, ἐργόμωκος. quid autem sit ἐργόμωκος, in altero Glossario declaratur: ἐργόμωκος, *adulator, ambitiosus*. Ἐργομωκία, *adulatio*. Ἐργομωκεύειν, *ancillor, adsecto, adulor*. vbi etiam vides *ancillor*, idem esse cum adulor. quod probatur altero Glossario, vbi hæc scribuntur, *Ancillor*, κολακεύω. *Ancillula* ἐργόμωκος, παιδίσκη. Adiiciam & hæc ex eodem libro, *Adsentio*, ἐργομωκῶ. συγκατατίθεμαι. & alibi, *Fuco*, ἐργόμωκος. Puto autem ex eo dici ἐργόμωκον adulatorem, quia ferè solent adsentatores eos quibus palam adulantur à tergo pinsare, vt verissimè Persius ait. Hesychius sanè aliter, ἐργομωκῶν, ἐμπαίζων.

ὑπολάβοι ἄν τις ὁμιλίαν.] Latè patet vox ὁμιλία, & ea omnia fermè complectitur quæ in vitæ quotidianæ vsu solent accidere. Latini ferè pluribus verbis huius Græci vim exprimunt: sicut & Græci quoque interdum coniungunt ἡ ὁμιλία & τὸ συζῆν, vt in quarto Nicomacheorum. Eruditissimus Apuleius τὸ ὁμιλεῖν voce *fabulari* expressit in apophthegmate quodam Aristippi. iterum dico, parum commodè. Scio, erunt etiam hîc qui exclament: sed nos istos exclamatores alibi σὺν θεῷ καὶ μούσαις compescemus. Latissimè sanè patet vt diximus vox Græca: quare etiam Aristoteles ὁμιλίας

ἀνθρώ

ἀνθρώπων & πραγμάτων dixit in ſeptimo Nicomacheorum,& ante eum Iſocrates in priore ad Nicoclem, & Hippocrates τῇ ψυχῇ καὶ τῷ θάλπει ὁμιλεῖν, in Prorrhetico maiore. & in lib. Περὶ ἰητροῦ,de inſtrumentis medicorum loquens, εἰ μέλλει ὁμιλέειν τῷ νοσοῦντι μέρει. Vide Erotianum. Apud Plutarchum leges ὁμιλεῖν ἡδοναῖς: apud hiſtoricos ſæpe ὁμιλεῖν καιροῖς: quod Plutarchus in Mario dixit ὁμιλεῖν τύχαις. quem locum deprauat Muretus in Variis ſuis: nam prorſus eſt ὕθλος καὶ φλύαφος,quod ille ſomniat ὁμιλῆσαι. per inquam hoc eſt ineptum. cum & in Sylla iterum ſic loquatur idem auctor: & quod Muretus non eſt οὐδ' ὄναρ ſuſpicatus, Bœotus à Bœoto fœnerarit loquendi id genus. Ita enim Pindarus Nemeonicarum ode prima, — ὁ δέ οἱ φράζε καὶ παντὶ στρατῷ Ποίαις ὁμιλήσει τύχαις. Sic vſurpatur vox προσομιλεῖν in Platonis Lachete. Sic etiam dixit Athenæus καθομιλεῖν καιροὺς, libro XII. Porro eſt hæc dictio militaris propriè, & in caſtris nata. vide Euſtathium. Apud Latinos Cicerone inferiores, non minus latè patet verbum *conuerſari.* maximè apud Senecam: vt, *conuerſari triſtitiæ.* ὁμιλεῖν λύπῃ epiſtola c.

τὸν δὲ κόλακα τοιοῦτ.] Habes perpulchram adulatoris deſcriptionem apud Plutarchum, De diſcrimine amici & adulatoris, ibi, Τοιοῦτος ὁ κόλαξ, οἷος ῥήτωρ φαῦλος. &c. Galenus in libro de dignoſcendis curandiſque animi affectibus adulatorem tribus notis inſignit, τῷ προσαγορεύειν, τῷ προπέμπειν, τῷ συνδειπνεῖν τοῖς πολὺ δυναμένοις ἢ πλουτοῦσι.

Pag. 7. ἐνθυμῇ ὡς ἀποβλέπουσιν εἰς σὲ οἱ ἄνθρ.] Similia hic Artotrogus regi ſuo apud Plautum initio Militis

Militis gloriosi.

ηὐδοκίμεις χθὲς ἐν τῇ στοᾷ.] Non aſſentior interpretibus quibus videntur hæc Latinè efferenda, *dignitatis tuæ ſplendorom magno omnium aſſenſu obtibus.* Aliud enim eſt εὐδοκιμεῖν iſto loco, aliud apud M. Tullium dignitatis ſplendorem obtinere: quod potius conuenit τοῖς ἐν τέλει. at εὐδοκιμεῖν id eſt, *bene audire*, ſiue *bona fama*, etiam mediocris fortunæ & pauperi, quorum eſt magna paſſim indignitas, conuenire poteſt: ex ſequentibus enim apparet ad laudem probitatis & integræ vitæ eſſe hoc referendum, non ad dignitatis ſplendorẽ. Quare exiſtimo εὐδοκιμεῖν hîc eſſe quod dixit Cicero, *fructum virtutis ſuæ capere*, in Miloniana. & alibi idẽ τὸ εὐδοκιμεῖν vocat *fructum bonæ exiſtimationis.* Eſt autem mirè emphatica tranſlatio verbi καταινεχθῆναι, quod mox ſequitur. Nam voluit indicare, ſicuti ſua ſpõte grauia deorſum feruntur, ita omnes qui aderant, non quod eius qui laudabatur gratiam captarent, ſed tanquam ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἐκβιασθέντας, vt loquitur philoſophus, in eius nomen incidiſſe: quaſi videlicet ita ſit omnibus perſpecta eius probitas, vt iam illius nomen non hominis, ſed virtutis ipſius proprium videatur. Parem elegãtiam obſeruabamus apud Plinum Secundum in ſententia nõ diſſimili: vbi *reddi nomina* tanquam debitum dicuntur, eo ſenſu quo hic καταφέρεσθαι εἰς τὸ ὄνομα epiſtola XXIII. libri IX. Vtitur hanc vocem Theophraſtus iterum Περὶ λαλιᾶς.

ἀπὸ τοῦ ἱματίου ἀφελεῖν κροκίδα.] Hippocrates dixit ἀπὸ τῶν ἱματίων κροκίδας ἀποτίλλειν. magis propriè: ſed & idem alibi ἀφελεῖν κροκίδα. dicitur & λέγειν κροκίδα,

vt

vt apud Celſum *in veſte floccos legere*. Vocarunt autem Græci κροκύλεγμον genus hoc adulationis. Heſychius, Κροκύλεγμος, τὸ κολακευτικῶς τὰς κροκίδας ἀπολέγειν τῶν ἱματίων. Adeo autem frequens fuit hæc adulatio, vt inde natum ſit prouerbium, quod ita explicant Græci. Suidas Ἀφαιρεῖν κροκίδας. ἐπὶ τῶν πάντα ποιούντων ἕνεκεν κολακείας. ἄλλοι τε χρῶνται καὶ Ἀριστοφάνης· εἴ τις κολακεύει παρὼν καὶ τὰς κροκίδας ἀφαιρῶν. In Plutarchi Sylla, Valeria ſoror Hortenſij de veſte Syllę floccum vellens, lepidiſſimè illi adulatur. Non ſolùm autem floccos vel fratillos tollere olim adulatores ſolebant: ſed & alias omne genus ſordes abſtergere: neque omiſit hoc pręceptũ nequitiarum magiſter in Arte. & in Amoribus ait idem poëta, *Dum loquor, alba nigro ſparſa eſt tibi puluere veſtis: Sordida de niueo corpore puluis, abi.* In Veſpis Ariſtophanis Euphemius κόλαξ dicitur ſpõgia calceos mundare. τὸν σπόγγον ἔχων, ait, ἐκ τῆς λεκάνης τὰ ᾽μβάδι᾽ ἡμῶν περικωνεῖ. Videntur & caudas leporum ſoliti ſecum geſtare, vt præſto eſſet quo oculos ſenum lippientium κολακευτικῶς abſtergerent. Ariſtophanes in Equitibus.

ἰδοὺ δέχου κέρκον λαγῶ τὠφθαλμὼ περιψῆν.

Similiter in Lyſiſtrata mulier nequam marito ſuo adulatur. Turpiſſimum verò illud apud eundem poëtam adulationis genus, Ἀπομυξάμενος ὦ δῆμ᾽, ἐμοῦ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἀποψῶ. Spurcum hoc & fœdum: ſed longè turpiora his apud Athenæum legas, & Suetonium in Vitellio, capite ſecundo.

Προσενεχθῇ ἄχυρον.] Secuti ſumus Palatina exemplaria. In quibuſdam editis olim eſt, προσαχθῇ.

Ἔχεις πρὸς τὰ ἔτη μέλαιναν τὴν τρίχα.] Serò cane-

ſcere, vegetæ ſenectutis & viridis argumentum: qualis eſt eorum quos Græci ὠμογέροντας vocant: qualis etiam ille Plautinus Periplectomenes, qui negat ſe propter ætatem exaruiſſe ex amœnis rebus. Ideo olim ſoliti homines molles, quos ne longa quidem ætas ad frugem bonam reuocarat, canitiem occultare, non ſecus ac mulieres. Teſtimonia de vtriſque paſſim ſunt obuia in Græcorum epigrammatis, Martiale, aliiſque poëtis. ſed & pharmaco vſos conſtat viros molles & effœminatos, ad celandam capitis niuem: eius fuci compoſitioné docet elegás poëta Serenus Sammonicus, & meminere Tertulliani, Ioſephus, alij. Clemens Alex. χρίσματα πολιῶν vocat lib. I I I. Pædag. Ariſtophanes Concionantibus,

οὐδ᾽ ἂν εἰ τὸ φάρμακον
Ἐψοῦσ᾽ ἔτυχες ᾧ Λυσικράτης μελαίνεται.

Adulatores quoque moris habuiſſe ſuo regi canos vellere, teſtatur idem poëta Equitibus, vbi ſic loquitur adulator,

Ἐγὼ δὲ τὰς πολιάς γέ σου ἐκλέγων, νέον ποιήσω.

Καὶ λέγοντος αὐτοῦ τι.] Puta in declamationibus, aut recitationibus, quibus olim docti homines impenſè delectabantur. In iis igitur, aut ſimilibus συγγυμνάσεσιν, adulator ei quem obſeruat audientiam facit, ac reliquis ad laudandum recitatorem quamuis ineptum, & præit exemplo, & celeuſmaſin hortatur. Variis autem modis ſolebant veteres in iſtiuſmodi cœtibus (Græci ἐπιδείξεις & ἀκροάσεις vocant: Cicero quoque acroaſes) approbationis ſignum dare: maximè verò his tribus: ſilentio attento, geſtu corporis aliquo (vel manibus plaudentes

dentes, vel aſſurgentes, exultanteſque, vel certo quodam modo vultum componentes) & ſecunda acclamatione. Plinius Secundus lib. quinto de recitationibus loquens: *Multa enim à multis admonetur: & ſi non admoneatur, quid quiſque ſentiat, perſpicit ex vultu, oculis, nutu, manuum motu, murmure, ſilentio: quæ ſatis apertis notis iudicium ab humanitate diſcernunt.* Idem libro ſexto, *Non labra diduxerunt, non mouerunt manum, non denique aſſurrexerunt ſaltem laſſitudine ſedendi.* Libanius in epiſtola ad magnum Baſilium, οὕτω καλὴν καὶ ταύτην ἣν λέγεις κακῶς εἰργάσω τὴν ἐπιστολὴν, ὥσθ᾽ οἱ παρόντες ἡμῖν οὐκ εἶχον μὴ πηδᾶν ἀναγιγνωσκομένης. De ſilentio attento locus eſt egregius apud Platonem tertio, de Legibus, peſſimè vulgò, vt alia ſexcenta, acceptus, quem veluti in tranſcurſu proferam atque interpretabor. Ibi igitur cum hoſpitis Athenienſis ſermonem exciperet Clinias Cretenſis, velletque illi ſignificare ſibi & ſodali ſuo Megillo vehementer probari quę modo dixiſſet, ſic ait: Λόγῳ μὲν τὸ ἐμοὶ σὲ, ὦ ξένε, ἐπαινεῖν ἐπαχθέστερον· ἔργῳ δὲ σφόδρα ἐπαινεσόμεθα. προθύμως γὰρ τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσομεν. ἐν οἷς ὅγε ἐλεύθερος ἐπαινῶν καὶ μὴ, μάλιστά ἐστι καταφανής. hoc eſt, *Verbis quidem te, hoſpes, laudare, graue & odioſum ſit: at nos re ipſa te vehementer laudabimus. Ad ſingula enim tua verba ſummo ſtudio animos mentéſque noſtras admouebimus; quo maximè pacto homo liber laudétne an non declarare ſolet.* Plinius ſecundo epiſtolarum, *Imaginor qui concurſus, quæ admiratio te, qui clamor, quod etiam ſilentium maneat. quo ego cum dico vel recito non minus quàm clamore delector. ſit modo ſilentium acre & intentum & cupidum vlteriora audiendi.* De

acclamationibus dicemus mox: quæ quàm crebræ fieri ſolerent, apparet ex his Senecæ, Controuerſiarum libro IX. loquitur de declamatoribus: *Quid,* ait, *quod laudationibus crebris ſuſtinentur, & memoria illorum aſſueuit certis interuallis quieſcere?*

Καὶ ἐπαινέσαι δὲ ἄκοντος.) Ambigo ſcripſeritne Theophraſtus ἄκοντα, vel ἀκούοντα, vt ſit is ſenſus quem expreſſimus, aſſentatori haud malè conueniens: an potius ἀκούοντας, vt iubeat auditores aures ſuas commodare recitatori, & tacitè eum laudare: quod quomodo fieri ſoleret, modò diximus: Sententia quàm probauimus ſic expreſſa eſt ab Eupolide in Adulatoribus, ἐπειδὰν καλίδω τιν' ἄνδρα ἠλίθιον πλουτοῦντα δὲ, εὐθὺς πρὸς τοῦτόν εἰμι· κἄν τι τύχῃ λέγων, ὁ πλούταξ, πάνυ τοῦτ' ἐπαινῶ, καὶ καταπλήττομαι, δοκῶν τοῖσι λόγοισι χαίρειν.

Καὶ ἐπισημήνασθαι δὲ, εἰ παύσεται Ὀρθῶς.) Legimus, καὶ εἰ παύσειαι. Interpretes non erant hæc aſſecuti. notum quid ſit apud Græcos oratores ἐπισημασία, & ἐπισημαίνεσθαι ἀκούοντα. Illud autem Ὀρθῶς, eſt vſitata in recitationibus acclamatio, ſicut & Εὖ, vel Ὑπέρφυ. Horatius in arte.

—clamabit enim pulchrè, benè, rectè.

Cicero tertio de Oratore, *Quare Bene & Præclarè, quamuis nobis ſæpe dicatur: Bellè & Feſtiuè nimium ſæpe nolo. quanquam illa ipſa exclamatio, Non poteſt melius, ſit velim crebra* Perſius.

Euge tuum & Bellè: nam bellè hoc excute totum.

item, *—quin lepidum hoc optes audire Decenter.*

Talis quoque illa in Actis exclamatio adulatorum, *Vox Dei, non hominis.* Sic Plutarchus, De ſe ipſo ſine inuidia laudando, οἱ δὲ ῥητορικοὶ σοφισταὶ, τὸ Θείως καὶ

τὸ

τὸ Δαιμονίως, καὶ τὸ Μεγάλως, ἐν ταῖς ἐπιδείξεσι προσδεχόμενοι, καὶ τὸ Μετρίως καὶ τὸ Ἀνθρωπίνως προσαπολλύουσι. Frequentiſſima verò etiam Romæ illa fuit acclamatio Σοφῶς. vnde eſt toties apud Martialem *grande ſophos.* Sidonius Apollinaris libro primo, *Ad ſophos meum non modo laticlaui, ſed tribulium quoque fragor concitaretur.* Idem libro primo, *Ob hoc illi maximum ſophos non eloquentia prius quàm verecundia dedit.* Ætas Quintiliani *humanitatem* vocauit hunc morem. ipſe appellat verè *indecoram & theatralem licentiam, ſtudiorum pernicioſiſſimam hoſtem.* libro 11. cap. 11. Nos alibi demonſtramus irrepſiſſe poſtea hanc conſuetudinem è ſcholis in veteris Eccléſiæ ritus.

καὶ σκώψαντι πικρῶς, ἐπιγελάσαι.] Mutata diſtinctione ſenſum longè acutiorem reddidimus. Nam adulator vt indicet quàm probet ſcomma amici magni ſui, quaſi parum ſit, ſi ridenti arrideat, in effuſiorem riſum & cachinnationem ſoluitur: ac quo magis rem videri ſibi ridiculam oſtendat, veſtem in os inſerit, & ſe riſu penè enectum dicit. Tale illud omnino apud Plutarchum, in elegantiſſimo libro de diſcrimine adulatoris & amici, Σὺ μὲν inquit adulator, ἐγέλας· ἐγὼ δὲ ἐξέθνησκον γέλωτι. *Tu quidem ridebas: ego verò riſu penitus moriebar.* Iuuenalis de adulationibus Græculorum,

Natio comœda eſt: rides? maiore cachinno
Concutitur. Sed eſt & alia lectio, καὶ σκώψαντι ψυχρῶς, ἐπιγελάσαι. pulchrè ſanè. Plurarchus περὶ δυσωπίας Periclis dictum illud, *Amicum eſſe ſe ad aras vſque*, reprehendens quòd hoc eſſet nimis propè ad grauiſſima peccata accedere, ſubiicit,

ὁ δὲ πόῤῥωθεν ἑαυτὸν ἐθίζας μήτε λέγοντος ἐπαινεῖν παρὰ γνώμην, μήτε ᾄδοντος κροτεῖν, μήτε σκώπτοντος ἀφυῶς ἐπιγελᾶν οὐκ ἐάσει μέχρι τούτου προσελθεῖν: qui locus hanc lectionem vehementer aſtruit atque exponit.

ἕως ἂν αὐτὸς παρέλθῃ.] Αὐτὸς, hoc eſt, Ille, & vt hodie loquuntur homines κολακευτικοὶ, Dominus ſine adiectione. Ita ſemper in hoc capite deſignatur ὁ κολακευόμενος, qui eſt adulatori inſtar domini. Sunt enim αὐτὸς & ἐκεῖνος, voces ſeruorum, quas honoris cauſſa propriorum nominum loco vſurpabant. Ariſtophanes Ranis,

> Ἴθι νῦν φράζον πρώτιστα ταῖς αὐλητρίσι
> Ταῖς ἔνδον οὔσαις, αὐτὸς ὡς εἰσέρχομαι.

ſcholiaſtes, αὐτὸς ἀντὶ τοῦ ὁ δεσπότης. Sic apud Latinos. Plautus Caſina, vbi Stalino & ancilla colloquuntur.

St. *Quid tu hîc agis?* An. *Ego eo quò me Ipſa miſit.* Ipſa. hoc eſt, Hera mea. Terentius Hecyra,

> *Sed Pamphilum ipſum video ſtare ante ædes.*

Donatus, Ipſum, *à quo miſſus ſum: vel dominum, vt Græci αὐτόν.* Idem notat Aſconius in quendam Verrinarum locum. Erat & diſcipulorum vox, cum de præceptore loquerentur: vnde illud Αὐτὸς ἔφα. Ariſtophanes Nebulis,

> Στ. Φέρε, τίς γὰρ οὗτος οὑπὶ τῆς κρεμάθρας ἀνήρ;
> Μα. Αὐτός. Στ. τίς αὐτός; Μ. Σωκράτης.

Scholiaſtes ibi, *Honoris cauſſa*, inquit, *non ſtatim Socratis nomen profert.* Idem notatur ab eodẽ etiam alibi, & à Donato non vno loco. Apud Platonem in Protagora pulſantibus fores Calliæ ſophiſtæ, reſpondet ianitor, Οὐ σχολὴ αὐτῷ, id eſt, *Doctori non*

vacat.

vacat. Cum igitur vox κόλαξ ad aliud referatur, & ſit τῶν πρός τι, vt herus & ſeruus, patronus & libertus, itémque patronus & cliens, Theophraſtus τὸν κολακευόμενον, id eſt, *eum qui ſe ſinit adulari*, vt Cicero loquitur, αὐτὸν appellat, pulchrè loquendi genus ipſum quo adulatores vtuntur, retinens. Nos aliquando *αὐτὸν regem* diximus: Nam apud Latinos ὁ κολακευόμενος, *Rex* dicitur: & vt docet Donatus, rex & paraſitus ita ſunt τῶν πρός τι, vt patronus & libertus. Dicitur & dominus: vnde illud Iuuenalis,

-dominus tamen & domini rex
Si vis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luſerit AEneas.

Apud Græcos ὁ τρυφῶν & ὁ κόλαξ ſimilem ſæpe relationem habent: quare ὁ τρυφῶν eſt *rex*. vt cum ſcribit ſcholiaſtes Ariſtoph. τοιαῦτα εἰώθασι τοῖς τρυφῶσιν οἱ κόλακες λέγειν. & apud Demoſthenem ſæpe τρυφᾶν & κολακεύεσθαι pro eodem ponuntur. Interdum verò ad deos refertur κόλακος appellatio: & ita dicti ſunt οἱ διονυσιακοὶ τεχνῖται, qui vitam tolerarent artes Baccho ſacras exercentes, vt comœdi & tragœdi, & natio illa tota, hiſtriones, præſtigiatores ſiue θαυματοποιοὶ, rhapſodi, citharœdi ψιλοκιθαρισταὶ, tibicines, αὐλητικταὶ: hi inquam omnes dicti ſunt διονυσοκόλακες: itémque μουσοκόλακες: nam ita eos vocat Dionyſius Halicarn. libro ſeptimo.

χρηστοῦ πατρὸς νεόττια.] Etiam hîc ſeruat idioma adulatorum. Νεόττια autem maluimus pullitiem, quam pullos vertere, aut pullaſtros: quia ferè in his vocibus latet obſcœnitas, vt Feſtus docet. Iuuenalis de adulatoribus,

—*simul ipse loquaci*
Gaudebit nido.

καὶ πορδομένυ πρός τινα τῶν φίλων.] Mos fuit Gręcis Romanísque cum ad aliquem amicorum visęrent, nuncio misso suum aduentum significare. Plinius Secundus epistolarum libro primo, *Euigilaueram. Nuntius à Spurina: venio ad te: Imo ego ad te: Coimus in porticum Liuiæ, cum alter ad alterum tenderemus.* Apud Romanos verò etiam maritus rure domum reuertens, mittebat qui aduentum significaret vxori, vt auctor est Plutarchus in Quæstionibus Romanis: ac videtur fuisse hoc munus eorum seruorum, quos *anteambulones* vocat Martialis. Epiphanius προκαταγγέλτρας. Mox legendum προήγγελκα, non προσήγγελκα. Sic Terentius, *Abi Geta prænuntia.*

τὰ ἐκ τῆς γυναικείας ἀγορᾶς διακονῆσαι δυνατός.] De muliebri foro tantùm, docent nos veteres: fuisse apud Athenienses locum in foro, qui Γυναικεία ἀγορὰ vocaretur: vbi minuta vasa, atque vt puto τὰ ἐπιτράπεζα & escaria in primis, vænirent. Auctor Pollux libro decimo, capite secundo. Atque hoc etsi à doctis viris rectè est isto loco adnotatum: iidem tamen sensum horum verborum nescio an peruiderint: certè non aperuerunt. Voluit enim Theophrastus hisce verbis declarare, quod Plutarchus ait esse adulatoris proprium: circa minuta quædam & sordida officia, quæ verus & ingenuus amicus, vt se indigna spernit, versari, ea obire atque exequi: at scin quomodo? tanta diligentia, vt eum cum cernas illis rebus occupatum, putes in eo quod agat, opes Græcię positas. Ideo ait ἀπνευστὶ, hoc

hoc est, sedulò, properè, & quasi vno spiritu. sic Latini vim vocis Græcæ exprimunt. Seneca *Cliuum istum vno si potes spiritu exupera*, hoc est, ἀπνευστί. Plin. dixit pro eo, *raptim & sine interspiratione*. D. Hieronymus, in epistola quadam, *vna salua* non dissimili sensu. Plato in Theæteto, ἰθρῶς καὶ ὀξέως διακονεῖν in simili sententia dixit. Plutarchus verò significantissimis verbis τὸ ἀπνευστὶ expressit, συνεχὴς, καὶ ἐνδελεχὴς, καὶ ἄτρυτος. Eius locum apponam, qui isti erit pro amplo commentario. Ἐν ταῖς πράξεσι πολλὰ παραλείπουσιν οἱ φίλοι τῶν μικρῶν, οὐκ ἐξακριβοῦντες, οὐδὲ πολυπραγμονοῦντες, οὐδ᾽ ἑαυτοὺς εἰς πᾶσαν ὑπουργίαν ἐμβάλλοντες· ἀλλ᾽ ἐκεῖνος (ὁ κόλαξ) ἐνταῦθα συνεχὴς, καὶ ἐνδελεχὴς, καὶ ἄτρυτος, οὐ διδοὺς ἑτέρῳ τόπον οὐδὲ χώραν διακονίας, ἀλλὰ βουλόμενος κελεύεσθαι, κἂν μὴ κελευσθῇ δακνόμενος, μᾶλλον δὲ ὅλως ἐξαθυμῶν καὶ ποτνιώμενος. id est, *Si quid faciendum sit, multa minuta prætermittunt veri amici, haudquaquam sollicitè inquirentes, neque satagentes, neque se ad omnia ministeria vltrò ingerentes. Adulator contra assiduum in his, sedulum, atque indefessum se præbet: nullum alij locum, nullas partes obeundas relinquens: sed sibi optans imperari: ægrè etiam, ni id fiat, ferens: aut animum potius despondens, & miserè quiritans.* alludit huc Horatius illis verbis secundo Satyrarum,

——nec non vernaliter ipsis
Fungitur officijs.

Nam vernaliter est, adulatorum in morem. Non est autem arbitrandum ad vasa tantum nescio quæ hæc pertinere, quia Pollux dicat in foro muliebri vasa vænisse: quin potius generaliter ad ea omnia referendum, quæ ad epulas & instruendam mensam pertineāt. Erat au-

tem obſonari officium olim, aliâs ſeruorum ἀγορασῶν ſiue obſonatorum, quorum Athenæus libro IIII. & Seneca epiſtola quadrageſima ſeptima meminerunt: & in Θεοφιλεῖ ſuo Theodoretus, in vita Petri Galli eremitæ: aliâs adulatorum ac paraſitorum: quod illa Ergaſili paraſiti Plautini querela de ſui temporis iuuentute declarat.

Ipſi obſonant, quæ paraſitorum antè erat prouincia.
Ipſi de foro tam aperto capite ad lenones eunt.
In tribu quàm aperto capite ſontes condemnant reos.

& in Milite ſic de ſe Periplectomenes,

Vel hilariſſimum conuiuam hinc indidem expromam tibi,
Vel primarium paraſitum, atque obſonatorem optimum.

Gnatho quoque Terentianus ideo ſe charum ait eſſe cupedinariis, coquis, laniis, cetariis, fartoribus piſcatoribus & aucupibus, quia & olim ſibi re ſua ſalua, & nunc perdita, ſuo regi obſonans ſæpe illis profuiſſet. In Adelphis autem indicat Demea obſonare itidem ac ſcortum ducere, hominis nihili eſſe officium. Hinc nomen habuit apud Apollodorum ex quo Phormionem ſuam Terentius tranſtulit, paraſitus Phormio: id enim nomen poëta paraſito tribuit, alludens ad φορμίδα: erat autem φορμὶς vas vimineum vt ſportula, quod ad macellũ & forum cum irent, ſecum ferebant: quale eſt quod Galli vocant *cabas*. vnde eſt φορμὶς καρύων & φορμὶς σύκων apud Athenæum: quod Cicero pro Flacco *fiſcinam ficorum* dixit: Plutarchus περὶ φιλοπλουτίας ἄρριχον ἰσχάδων. Xiphilinus ex Dione ἄρριχον (nam & ita ſcribitur) ὀπώραν ἔχουσαν. Ariſtoteles III. Rhet. τάλαρον συκαμίνων. Fuiſſe autem in Γυναικείᾳ ἀγορᾷ non

non tantùm vaſa, ſed omne fermè genus obſoniorum vendi ſolita, vel ipſo Polluce teſte probare poſſumus: qui Κύκλον, & γυναικείαν ἀγορὰν, pro eodē accipere videtur. In Cyclo autem omnia id genus exceptis carnibus proſtabant. Scholiaſtes Ariſtoph. Ὁ κύκλος Ἀθήνησιν ἐστι καθάπερ μάκελλος, ἐκ τῆς κατασκευῆς τὴν προσηγορίαν λαβών· ἔνθα δὴ πιπράσκεται χωρὶς κρεῶν τὰ ἄλλα ὤνια· ἐξαιρέτως δὲ οἱ ἰχθύες. Quod ait à forma hoc forum Circuli nomen eſſe nactum, quippe quod eſſet rotundum, verum eſt: conſtat enim pleraque antiquorum fora fuiſſe eius formæ. propterea Homerus, vt notant veteres, τὴν ἀγορὰν vocat ἱερὸν κύκλον. & Sophocles, κυκλόεντα τόπον (in editis libris hodie, θρόνον) ἀγορᾶς dixit. Euripides quoque ἀγορᾶς χραίνων κύκλον. Sic apud Dionem Pruſenſem, τὸν τῆς Εὐβοϊκῆς ἀγορᾶς κύκλον legas.

ὡς μαλακῶς ἐσθίεις!) Simillimę voces adulatorum Dionyſij tyranni, quas refert Diogenes Cynicus in epiſtola ad ipſum. Σὺ δὲ, inquit, ὥσπερ τὰ παιδία πάππους τινὰς καὶ τίτθας εἰσηγάγου· καὶ σοὶ φασὶ, Δέξαι τέκνον. Ἔγχεαι εἴ τι μὲ φιλεῖς μικρὸν ἔτι· μόνον τοῦτο πρόσφαγε. id eſt, *Tu vero inſtar puerorum aſciuiſti tibi neſcio quos paterculos & nutrices, qui tibi aiunt, Accipe* hoc, *fili: Infunde ſi quid me amas adhuc parum: Tantum hoc amplius ede.*

καὶ ἐρωτῆσαι.) Adulator apud Iuuenalem,

Da Trebio: pone ad Trebium; vis, frater, ab illis
Ilibus?

τὰ προσκεφάλαια.) Solebant enim potentiores & delicatiores ſpectare ſedentes in puluinis: cuius moris etiam in Æſchinis & Demoſthenis orationibus eſt mentio.

καὶ

καὶ τὴν εἰκόνα ὁμοίαν εἶ).) Intelligendum hoc eſt de imagine quam artifex pulchriorem multo fecerit eo quem refert. Nam hoc quoque adulationis genus olim vſitatum fuit: Lucianus ὑπὲρ τῶν εἰκόνων. Sunt, ait, qui non ἐν ἐπαίνοις tantùm, ſed etiam ἐν γραφαῖς τὰ ὅμοια κολακεύεσθαί τε καὶ ἐξαπατᾶσθαι θέλουσι. vide reliqua. Seneca loquens de philoſopho rebus non artificiis, epiſtola CXII. *Non exurgit in plantas, nec in ſummis ambulat digitis, eorum more qui mendacio ſtatuam* (ſcrib. *ſtaturam*) *adiuuant, longioréſque quàm ſunt, videri volunt.*

Atque hæc de adulatione Theophraſtus in iſto libello. Nam alibi plura de fœditate eius vitij fuiſſe ab illo ſcripta, edito etiam Περὶ κολακείας libro integro, teſtantur veteres: & laudat eum librũ Athenæus in ſexto Deipnoſophiſtarum. Docuerat & Eupolis eodem argumento fabulam Κόλακες inſcriptam: cuius meminit Pollux lib. VII. cap. vltimo. & Menander item Κόλακα, teſte Athenæo.

Ad caput περὶ ἀδολεσχίας.

Ἡ Δὲ ἀδολεσχία.) Et hoc caput & duo item alia, quorum alterum inſcribitur περὶ λαλιᾶς, alterum περὶ λογοποιΐας, ad vitæ quotidianæ conſuetudine, m& eas quas ſuperiore capite ὁμιλητικὰς ἕξεις, vocari à Platone dicebamus, pertinent. Nam cum vt docet Ariſtoteles vita humana duabus quaſi partibus contineatur, otio & negotio, ſiue vt loquitur Theophraſtus hoc capite σπουδῇ καὶ σχολῇ, (Cicero & Saluſtius *ioca & ſeria* vocant) virtus & vitium etiam in remiſſione hac & ἀναπαύσει vt philoſophus

losophus appellat, locum habent: ipséque in quarto Nicomacheorum quasdam virtutes & vitia recenset huius generis. Non est autem inter ὁμιλητικὰς virtutes postrema censenda illa quæ opponitur tribus suprà nominatis vitiis: quæ virtus nomine proprio cum apud Græcos tum apud Latinos caret. Ambrosius quidem in Officiis loquendi modum appellat, & primum officium esse statuit: sed nos latius patentem virtutem quandam quærimus: quæ nihil aliud est quàm mediocritas quædam circa congressiones & colloquia familiarium, & quando, & quandiu, & quomodo iis debeamus indulgere præscribens. Hanc ἀνώνυμον virtutem notam facient quæ ei sicut reliquis virtutibus opponuntur vitia, & κατὰ τὸ ἐλλεῖπον, & κατὰ τὸ ὑπερβάλλον. Nam & austeritate ea sunt quidam, vt ab istiusmodi congressionibus abhorreant, aut in iis tanquam lapides conticescant: quos meritò reprehendas: & contrà alij sunt qui istis συνουσίαις nimis delectentur, aut modum in iis tenere nesciant. Hi posteriores modum excedunt & ὑπερβολῇ peccant: illi priores ἐλλείψει: de quibus nihil amplius dicemus hoc loco, nisi quòd Theophrastus ἀηδείας nomine hoc quoque vitium est complexus, de quo infrà. At eorum qui ὑπερβολῇ hac in re peccant, multiplex est differentia: latissimè enim id vitium patet, quodque in multas quasi species diuidi queat. Ex iis sunt illæ tres quas totidem capitibus Theophrastus describit, ἀδολεσχία, λαλιά, λογοποιΐα· quæ vitia etsi affinia sunt (quippe quasi species eiusdem generis) differunt tamen inter se non parum. Nam vt de ἀδολεσχίᾳ primùm dicamus: qui con-

congreſſionibus id genus ita delectantur, vt voluptati illi quam ex colloquiis mutuis & confabulationibus perſæpe nugatoriis quibus ſolent homines otio dediti & garruli ſenes ſe oblectare, omnia poſtponant, faciléque vel dies integros de lana caprina aut gerris Siculis cum ſui ſimilibus colloquentes traducant: hos Græci ἀδολέσχους quaſi auidos confabulandi παρὰ τὸ ἄδεσθαι τῇ λέσχῃ nuncuparunt. Eſt autem λέσχη (ea vox pura puta eſt Hebræa vel Syriaca) tum iſtiuſmodi confabulatio: tum locus ipſe vbi ea fine otioſi homines coire ſolẽt, apud Homerum & Heſiodum. fuitque ea dictio diu in vſu apud Iones & Dores in ea notione. Ἀδολεσχίαν hanc definit Theophraſtus διήγησιν λόγων μακρῶν καὶ ἀπροβουλεύτων: ſic eius præceptor τοὺς ἀδολέσχους definiebat tertio Nicomacheorum, τοὺς φιλομύθους καὶ διηγηματικοὺς, καὶ περὶ τῶν τυχόντων κατατρίβοντας τὰς ἡμέρας. Similiter etiam Dion Chryſoſtomus in oratione quadam τοῖς ἀδολέσχοις tribuit λόγους ἀναισθήτους καὶ μακροὺς, *ſermones ſine mente & longos.* & in optimo Gloſſario ἀδολέσχης vertitur *fabuloſus*, hoc eſt, φιλόμυθος, vt dixit Ariſtoteles. Themiſtius oratione ſeptima, φιλόμυθον γάρ τι ἐστὶ τὸ ὑμέτερον, ἀδολεσχεῖν τε τὰ πολλὰ δοκοῦμεν. Veteres Latini fatuum dixerunt: eſt enim *fatuus* à fando, & inepta loquentem notat: quanquam poteſt origo vocis eſſe Hebraïca, à dictione פתי, quæ ſignificat hominem εὐήθη & fatuum. Sed & fabulatorem & nugatorem Latini τὸν ἀδόλεσχον vocant: & ἀδολεσχίαν nugas: vt apud Terẽtium *nugas dicere*, pro ἀδολεσχεῖν. Nos autem ἀδολέσχην *garrulum* diximus, & ἀδολεσχεῖν *garrire*. Cicero Attico libro XII. *Noui nihil.*

quid

quid ergo opus erat epistola? quid cum coram sumus & garrimus quicquid in buccam? Est profecto quiddam λέσχη, quæ habet etiam, si nihil subest, collocutione ipsa suauitatem. Λαλιὰ verò vitium est quo tenentur ij qui non solum confabulationibus istis nimis sunt dediti, quæ erat ἀδολέσχων nota: sed hoc amplius, modum in congressibus tenere nescientes, perpetuò loqui, tacere nunquam, neque vllas aliis loquendi vices tradere solent: sed γλωσσαλγίᾳ & loquendi morbo, vt Cato vocabat, laborant: quam αἰσχίστην νόσον verissimè Euripides appellauit. Hæc est quam Theophrastus λαλιὰν vocat. Reperiuntur verò quidam minimi pretij & male feriati homines, quibus mos est falsa quædam confingere quæ aliis narrent: iis maximè qui nouorum nunciorum audiendorum desiderio ducuntur; qua prurigine teneri multos videas. Græci fictores istos nouorum rumorum λογοποιοὺς dixerũt, & vitiũ ipsum λογοποιΐαν: de quibus infrà pluribus. Ex his quæ diximus intelligi potest, & quid commune habeant hæc tria, ἀδολεσχία, λαλιὰ, & λογοποιΐα, & quid differant: subtiliter enim & ingeniosè ea Theophrastus distinxit. At à scriptoribus vulgò istæ distinctiones non obseruantur: quare etiam Plutarchus in eo commentario quem scripsit Περὶ ἀδολεσχίας, tres has species vnica illa voce complectitur.

καὶ ἀπροβουλεύτων.) Sapientis est, è corde intimo, non è labris tantùm summis vocem mittere: quod faciunt homines vani, qui quodcunque in solum venit, vt dicitur, temerè effutiunt. Plutarchus pereleganter, ἔστιν ἀτεχνῶς, inquit, ἡ λαλικὴ στάθμη πρὸς τοὺς λόγους ὁ ἀδόλεσχος. Imitatur autem Platonem illo

illo loco (vt obiter hoc dicam) non insolens Plutarchus. Ait de se Socrates in Charmide, Ἀτεχνῶς λευκὴ στάθμη εἰμὶ πρὸς τοὺς καλούς. Prouerbium est λευκὴ στάθμη, de eo qui omnia indiscriminatim probat. Tale est apud A. Gellium ex Lucillio *alba linea.* Ferè enim minio aut rubrica vtuntur fabri, non creta. Platonis interpretes quid inter στάθμη & στάθμος interesset nesciuerunt: & vt cum Platone dicam, πρὸς τὸν νοῦν τοῦ φιλοσόφου ἀπανταχοῦ λευκὴ στάθμη ἐγγύοντο. In cõtrarium sensum vsurpatur vox στάθμη, vt cum ait Iulius Pollux, ἀλλ' οὐδ' ἐν Θεοπόμπῳ στάθμη τῆς εἰς ἑρμηνείας κρείσσων· Sic legendum apud Pollucem lib. IIII. cap. XII.

Οἷος ὃν μὴ γινώσκει, τούτῳ.) Ita orditur descriptionem garruli & Horatius:

Accurrit quidam, notus mihi nomine tantùm,
Arreptaq́ manu, Quid agis dulcissime rerum?

Pag. II. καὶ ὡς ἄξιοι οἱ πυροὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ.) Intellige hîc πυρῶν ἀγορὰν, qualis Romæ erat Minutia frumentaria. Similis Daui ἀδολεσχία apud Terentium in contraria sententia.

—di vestram fidem,
Quid turba est apud forum! quid illic hominũ litigãt!
Tum annona cara est: quid dicam aliud nescio.

καὶ τὴν θάλασσαν ἐκ Διονυσίων πλώϊμον εἶναι.) Notum est plura fuisse celebrata ab hominibus Atticis Dionysia siue Liberalia: nam & in vrbe sub initium veris quæ vocabant τὰ κατ' ἄστυ Διονύσια: & in agris autumni tempore, quæ & Λήναια, & τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια, itemq́ue minora: erat enim ea tanquam præparatio ad altera Bacchanalia maiora & antiquiora. quare etiam Διονύσια solùm quoties

dicunt

dicunt, Attici ſcriptores verna Dionyſia intelligunt: vt hîc Theophraſtus. Nam hyeme maria olim fuiſſe clauſa, & ineunte vere ſolita aperiri, parúmque in vſu hybernam nauigationem fuiſſe nemo ignorat, ex Horatio, Vegetio, aliis ſexcentis. Ariſtoteles libro primo De generatione animaliũ docens variè τὴν ἐκ accipi, cum dicitur aliquid ἐκ τοῦδε γίνεσθαι, vel εἶναι, ita ſcribit, οὐ γὰρ δὴ ὡς τόδε μετὰ τόδε, οἷον ἐκ τῶν Παναθηναίων ὁ πλοῦς. qui locus non erat prætermittendus.

καὶ εἰ ποιήσειεν ὁ Ζεὺς ὕδωρ.] In Ariſtophanis Veſpis chorus ſenum inter eundum ad Pnycem curiam ita blaterat.

κ' οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐχ ἡμερῶν τεττάρων τὸ πλεῖστον.
ὕδωρ ἀναγκαίως ἔχει τὸν θεὸν ποιῆσαι.

Et ſtatim poſt,

δεῖται γὰρ καὶ τῶν καρπίμων ἅττα μὴ 'στὶ πρώϊμα
ὕδωρ γενέσθαι.

Vbi etiam vides locutionem Atticæ plebis ποιεῖ Ζεὺς ὕδωρ, pro pluit: quod loquendi genus eleganter hic Theophr. retinuit. Sanè ὕδωρ, pro cæleſti aqua apud ſcriptores Atticos tranſlatitium eſt.

καὶ ὁ ἀγρὸς εἰς νέωτα γεωργήσει.) Legimus καὶ ὅτι τὸν ἀγρὸν εἰς νέωτα γεωργήσει. Græcum eſt prouerbium, Ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος.

ὡς χαλεπόν ἐστι τὸ ζῆν.) Dauus Terentianus, *Tum annona cara eſt.* eadem planè ſententia. ſic autem vt Theophraſtus loquitur ſcholiaſtes vetus Ariſtophanis in Ranas. Poſſumus etiam τὸ ζῆν exponere ἀφορμὴ εἰς τὸ ζῆν. ſic vocabant Attici quod Gallicè dicimus *moyen de viure.* vulgò προβολή. Scholiaſtes Euripidis Medea, Ην ἡμεῖς προβολὴν καλοῦμεν εἰς τὸ

ζῆν Ἀττικοὶ ἀφορμὴν καλοῦσι. Artemidorus lib. v. cap. LXXXIX. ἀφορμὴν βιωτικήν: Tertullianus *exhibitionem*, nota voce Iuriſcõſultorum. Caſſiodorus, *Quale fuit rogo tunc miſeris viuere?* hoc eſt, οἷον ἦν τοῖς ταλαιπώροις τότε τὸ ζῆν.

μυστηρίοις μεγίστην δᾷδα ἔστησε.) Myſteria noctu peragebantur: videtur ergo æmulatio quædam fuiſſe, quis maximam facem accéderet: quod Græci dicunt δᾷδα ἱστάναι. quaſi ſtatuere & defigere ad lucendum. Plutarchus in Cicerone τὰ δὲ φῶτα πολλὰ κατέλαμπε τοὺς στενωποὺς, λαμπάδια καὶ δᾷδας ἱστάντων ἐπὶ τῆς θύραις. inde apud ſcriptores ſæpe δᾳδουχεῖν τὰ μυστήρια. & placet veteribus Grammaticis δᾳδουχεῖν propriè dici de eo qui ſit daduchus in Eleuſiniis initiis. Fuerunt & alia λαμπαδουχίας certamina varia Athenis, vt præter Platonem, Pauſaniam in Atticis, & Suidam, ſcholiaſtes Ariſtophanis docet: ſed id aliud, vt puto, erat. Quanquam quod ait μεγίστην, putauimus aliquando eò pertinere, quod videtur in eiuſmodi agonibus fuiſſe aliquod virium corporis ſpecimen. Ait enim Comicus in Ranis, λαμπάδα δ᾽ οὐδεὶς οἷός τε φέρειν ὑπ᾽ ἀγυμνασίας ἔτι νυνί. & Andocides in oratione quadam inter κατορθώματα ſua numerat, quòd λαμπάδι ἐνίκησε. Sed de myſteriorum facibus paſſim veteres.

Pag. 12. πόσοι εἰσὶ κίονες τοῦ Ὠιδείου.) Eius generis illi ſermones apud Horatium,

—*cum quidlibet ille*
Garriret, vicos, vrbem, laudaret.

Fuit autem Odeum, vt auctor eſt Plutarchus in Pericle, τῇ ἐντὸς διαθέσει πολύεδρον καὶ πολύστυλον. Vide Vitruuium. Eo in loco muſici aliique id genus in arte ſua ſe exercebant,

cebant, & ſpectatores oblectabant, maximè ante extructum theatrum, vt annotat Heſychius. Sed & frumenta ibi ſolita vendi, & tempore caritatis pauperioribus diuidi, ex Demoſthenis oratione contra Phormionem didicimus: quare etiam controuerſiæ omnes ad rem frumentariam, itémque ad debita quacunque ex cauſſa alimenta pertinentes, ibidem diſceptabantur. Pollux, *libro* VIII. *τὰς δὲ ἐπὶ τοῦ σίτῳ δίκας ἐν τῷ Ὠιδείῳ ἐδίκαζον. σῖτος δέ ἐστιν, αἱ ὀφειλόμεναι τροφαί.* Inde eſt apud Demoſthenem, *δίκην σίτου εἰς ᾠδεῖον δικάζεσθαι.* in ea contra Neærã.

Βοηδρομιῶνος μὲν τὰ μυστήρια.) Intellige de maioribus initiis: nam minora myſteria Pyanepſione celebrabantur. Teſtis Demoſthenes, Plutarchus & alij.

Πυανεψιῶνος δὲ ἀπατούρια.) Teſtantur ſcholia Ariſtophanis in Acharnenſes, aliiq́; grammatici.

Ποσειδεῶνος δὲ τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια.) Hæc ſunt quæ minora Dionyſia dicebantur: nam maiora menſe Antheſterione peragebantur. Sed de his conſulat lector vnicum illud ſeculi decus, Ioſephum Scaligerum, in operis magni libro primo.

παραστείχοντα δὲ χρὴ τοὺς βιοῦντας τῶν ἀνθρώπων, καὶ διαφέρομενον ἀπαλλάττεσθαι.) Meritò ſemper nobis de mendo fuit hic locus ſuſpectus. Nam quis eorum qui puriùs locuti ſunt *ἀπαλλάττεσθαί τινα* vnquam dixit, pro fugere procul ab aliquo? poſtulabat ſanè loquendi conſuetudo *τινός*: vel abſolutè *ἀπαλλάττεσθαι.* vtrumque paſsim vſurpant ſcriptores antiqui: vt & *ἀπαλλάττειν τινὰ*, pro, *à ſe remouere aliquem.* illud autem primum, quod ſciam, nunquã. Quare non dubito quin iſti loco culpæ nota ſit ap-

ponenda:culpæ autem, librarij : qui vocem omisit ex perpetuo vsu scriptorum Atticorum nobis restituendam. Ita ergo legimus, παρασείσαντα δὲ καὶ τοὺς τοιούτους τῶν ἀνθρώπων φεύγειν, καὶ διαράμενον ἀπαλλάττεσθαι. Qui Aristotelicæ dictioni assuefactas aures habent, agnoscunt hîc illud philosopho familiare φεύγειν παρασείσαντα: vel παρασείσαντα τὰς χεῖρας: quod Plautus dixerit *fugere demissis manibus*. Origo inde, quòd contentiùs currimus manus demissas habentes,& circum latera iactantes. Nicomacheorum lib. IIII. οὐδαμῶς τ' ἂν ἁρμόζοι τῷ μεγαλοψύχῳ φεύγειν παρασείσαντι. De incessu animalium, capite III. καὶ οἱ θέοντες θᾶττον θέουσι παρασείοντες. deinde causam explicat: necnon Problematum, sect. quinta. Διαράμενον autem dixit Theophrastus pro eo quod Plautus non vno loco *grandi gradu*. Nam qui cursu contendunt, vt gradum grandiant, crura vehementer aperiunt, quod est διαίρεσθαι: sicut διαίρειν στόμα, os aperire est. At qui cruribus apertis stant, vt qui parant se ad hostilem impetum excipiendum, διαβαίνειν propriè dicuntur: vnde est apud Platonem ex Tyrtæo εὖ διαβάντα μάχεσθαι. Artemidorus libro I. τοῖς ἄλλοις συμβέβηκε, διαβαίνειν μὲν ὡς βαδίζουσιν, ἀεὶ δὲ μένειν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Aliud est quod Latini dicunt *suris apertis ambulare*: id enim vel naturæ vitium est, vel stultæ ambitionis. Varro Meleagro, *Non modò suris apertis, sed pæne natibus apertis ambulans*. Turpilius Demiurgo, *Apertæ suræ, brachia autem procera, horrorem mihi ex corde exsuscitabant*. Fallitur verò Nonius insigniter qui apertum in hoc Turpilij loco pro nudato positum putat. Atque hinc possunt intelligi Cassiodori verba

male

male accepta doctiſſimis viris, lib. IIII. *Superbus quinetiam varicatis greſſibus patet.* Affine eſt apud Ouidium *varicitus ambulare*, Ματαιοτεχνίας, vel potius Κακοτεχνίας lib. III.

Illa velut coniunx Vmbri rubicunda mariti
Ambulat, ingentes varica fertque gradus.

verùm quæſiuerim ego hîc libenter, quomodo varica mulier ingentes gradus facere poſſit. id enim planè contra rerum naturam eſt: niſi ſi ingentes gradus impropriè dixit, gradus paruos quidem & lentos, ſed quos efficiant multùm hiantia crura: id enim eſt varicus. ſed hæc in tranſcurſu.

ὅστις ἀπέρχεται βούλεται.] Facetè & ſuauiter. Eſt autem hoc è vulgi ſermone petitum: &, vt Donatus diceret, eſt ἰδιωτισμὸς hominis ab aliqua re abhorrentis. cum enim moleſtam ſibi fuiſſe alicuius garrulitatem volebant indicare, dicebant ſe ab eo fuiſſe enectos. Sic Horatius metuit ne à garrulo illo ſuo enecetur. Eadem mens illius quæ in Milite Plautina hoc pronuntiat.

Iam iam ſat amabo eſt: ſinite abeam ſi poſſum viua à vobis.

item illius qui ſic loquitur in quinto Theocriti idyllio,

——τὸν ξένον ἐς πόλιν αὖθις ζῶντ' ἄφες. Simili ratione θάνατον ſiue mortem aut morbum ſibi eſſe dicebant rem auditu moleſtam. Sophocles, ὤμοι, θάνατος μὲν τάδ' ἀκούειν. Tale illud Epicharmi ἀλλ' ἐσθοντ' ἴδοις νιν, ἀποθάνοις. Cicero ſæpe, *mortis inſtar putare.* Cæterùm videtur Theophraſtus cum hæc ſcriberet præceptoris ſui meminiſſe: Ariſtotelem enim aiunt, cùm fortè in locutuleium quendam & μαψιλάκαν

incidiſſet, qui longos illi ſermones quoſdam & ineptos narrans, ſubinde diceret, Nunquid hoc mirum ô Ariſtoteles? reſpondiſſe: Minimè id quidem: verùm illud mirum, ſi quis pedibus præditus te & garrulitatẽ tuam ferat. auctor Plutarchus.

Ad caput περὶ ἀγροικίας.

Η δὲ ἀγροικία δόξειεν ἂν εἶναι ἀμαθία ἀσχήμων.) Cõtraria eſt ruſticitas hæc elegantiæ illi quæ ſpectatur in geſtu, habitu, ac ſermonibus familiaribus: quam Græci κοσμιότητα dixerunt, atque ita definierunt, Κοσμιότης, ἐπιστήμη περὶ τὸ πρέπον ἐν κινήσει καὶ σχήματι σώματος. ἢ εὐταξία περὶ σχῆμα καὶ κίνησιν σώματος. extant hæ definitiones in libello qui eſt penes nos Περὶ παθῶν ψυχῆς Andronici philoſophi: quem de affectionibus animi ſcripſiſſe accuratè ex Galeni aliquot locis ſatis conſtat. Plato in Ὅροις, ſic, κοσμιότης, εὐταξία περὶ κίνησιν σώματος. Opponitur igitur ruſticitas ei quod vocant philoſophi τὸ πρέπον & decorum in cultu & motu corporis: de quo egregiè multa M. Tullius Officiorum libro primo. Stoici ruſticitatem definiebant ignorationẽ & morum & legum ſiue inſtitutorum vrbanorum. Η ἀγροικία, inquit Stobæus in Excerptis ethicis ex libris Stoicorum, ἐστιν ἀπειρία τῶν κατὰ πόλιν ἐθῶν καὶ νόμων: aut potius νομίμων. Grammatici ita diſtinguunt: Αγροῖκος (aiunt illi) προπερισπωμένως, is eſt qui rure habitat. qui etiam ἀγρεῖος dicitur. ἄγροικος verò, ὁ σκαιὸς τοὺς τρόπους, homo ſcæuis moribus & moleſtis: ἄγριος verò crudelis. Ariſtoteles tamen

quo

quo nemo caſtius vnquam locutus, quem ἄγροικον vocauit in ſecundo Nicomacheorum, in quarto extremo ἄγριον appellat. & ita alios quoque optimos auctores loqui obſeruatum nobis. Longè autem anguſtius accipit ille ibi ἀγροικίας nomen, quàm hîc accipiatur. eum vide.

Pag. 13. κυκεῶνα πιών.) Notum quid ſoleat iis accidere qui pharmacum ſumpſerint. Κυκεῶνα vertimus pharmacum: nam potum medicamẽtorum ſignificari putamus hoc loco. Veteres Latini κυκεῶνα *cocetum* dixêre. hinc eſt apud Tertullianum in libro Aduerſus Valentinianos *Neſtoris cocetum*. fruſtra enim ſunt docti viri qui torquent ſe tantopere in expoſitione illius loci. Atqui Tertullianus ſine dubio ad Νέστορος κυκεῶνα reſpicit: de quo Homerus Illiadis lib. λ.

καὶ μείζω τοῦ ποδὸς τὰ ὑποδήματα φορεῖν.) Horatius.

—acutis
Naribus horum hominum rideri poſſit, eò quòd
Rusticius tonſo toga defluit, & malè laxus
In pede calceus hæret. Similis ruſticitas apud eundem epiſtola prima, *Si toga diſſidet impar.* Ouidius, *Sit bene conueniens & ſine labe toga.* Fuiſſe autem vehementer irrideri ſolitos qui nimis laxos calceos geſtarent, oſtendit locus hic Ariſtophanis in Equitibus,

Καὶ νὴ Δία, κἀμὲ τοῦτ' ἔδρασε ταυτόν· ὥστε καταγελῶν
Πάμπολυν τοῖς δημόταισι καὶ τοῖς φίλοις παραχέθειν·
Πρὶν γὰρ εἶναι Περγασῆσιν, ἔνεον ἐν ταῖς ἐμβάσιν.

vbi notabis obiter, eos quibus male laxus calceus hæreret in pede, dici ſolitos νεῖν ἐν ταῖς ἐμβάσι, hoc eſt, *natare in ſoccis*: quod hodie quoque vulgo vſurpatur. Similiter Ouidius inter munditiarum præcepta,

Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet. & poſt hunc Sidonius Apollinaris, *Laxo pes natet altus in cothurno.* D. Hieronymus non diſſimilem ſententiam in diſſimili more verbo *ſollere* vſus extulit. *ſi pes*, ait, *laxa pelle non ſolleat*. Porrò ab hac ruſticitate natum apud Græcos prouerbium, de re quauis parum conueniente: id enim dicebant eſſe ὑπὲρ τὸν πόδα: vt contra περὶ πόδα dicebant παροιμιακῶς de omnibus quæ apta erant & conueniebant. Plato comicus Ὡς ἔστι μοι τὸ χρῆμα τοῦτο περὶ πόδα. Lucianus de conſcribenda hiſtoria ridens ſcriptorem hiſtoriæ ineptum, ὁρᾷς ὡς ἐμμελὴς ἡ ἀρχὴ καὶ περὶ πόδα ἡ ἱστορία, καὶ τῷ τοιούτῳ εἴδει τῶν λόγων πρέπουσα; ſic legendum eſt, non παρὰ πόδα: in quo mirè cæcutierũt doctiſſimi homines: ſed & τῇ ἱστορίᾳ malim. Heſychius, περὶ πόδα, οὕτως ἐκάλουν τὸ ἁρμόζον, μεταφέροντες ἀπὸ τῶν συμμέτρων τοῖς ποσὶν ὑποδημάτων· ἢ ἀκριβῶς. Idem Lucianus in apologia περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. Περὶ πόδα τοίνυν καὶ σὲ τὸν Σάλαιθον ἐκεῖνον φαίη τις ἄν. *meritò te aliquis & conuenienter factis tuis Salæthum appellarit.* Vtitur & alibi, itemque ſcriptores alij, vt dicemus, faciente Deo breui, in editione Prouerbiorum. Dixerunt & περίπους pro eodem: nam idem Heſychius ita annotat, Περίποδος ἀντὶ τοῦ ἁρμόζοντος. καὶ περὶ πόδα. Pollux quoque libro ſeptimo περίποδα δὲ ὑποδήματα, ἁρμόζοντα. Apud Plautum in Truculento,

non

non rusticitatis tantùm, sed etiam impudentię nota est, calceis inconcinnis vti.

Nihili me! perdidi omne quod fuit: fio impudens:
Nec mihi adest ad illũ pensi iã quos capiam calceos.

Ita legitur hic locus non in editione solùm doctissimi Camerarii: sed etiam in Lambiniana, & nouissima quoque Plantiniana, quam eruditissimi viri curarunt. mendosissimè sanè. Lego ex vestigiis ipsis deprauatæ lectionis:

Nec mihi adest tantillum pensi iam, quos capiam calceos.

Sensus est quem dixi: vide huc A. Gellium libro XIII. cap. XX.

μεγάλῃ τῇ φωνῇ λαλεῖν.) Vt Stratyllax in Truculento Plautina, & initio Mostellariæ Grumio: cuius sermonem ita excipit Tranio,

Quid tibi malùm hîc ante ædes clamatio est?
An rure censes te esse? abscede ab ædibus,
Abi rus, abi directe.

Basilius in epistola ad Gregorium, vbi pleraque ethica præcepta continentur, τόνον, ait, φωνῆς ὁ μέσος προτιμητέος, ὡς μήτε διαφεύγειν τὴν ἀκοὴν ὑπὸ σμικρότητος, μήτε φορτικὸν εἶναι τῷ μεγέθει τῆς διατάσεως· appellat vir sanctissimus φορτικότητα, quam Theophrastus ἀγροικίαν.

καὶ ἀναβεβλημένος ἄνω τοῦ γόνατος καθιζάνειν.) Meminit huius rusticitatis & ineptitudinis vetus poëta Philetærus, siue Amphis Ἀμφίβαλλε στέρνοις φᾶρος· οὐ καθήσεις (vel καθίσῃς) τάλαν; μηδ᾽ ἀγροίκως ἄνω γόνατος ἀμφέξῃ; Ita legi debet hic locus apud Athenæum libro primo ex veteribus mẽbranis. Sappho quoque similem rusticitatem in æmula & ἀντιτέχνῳ Andromeda ridebat, vt est apud eũdem Athenæũ.

Τίς δ' ἀγροιῶτις θέλγει νόον,
καὶ ἐπισαμένη τὰ βράκεα
ἕλκειν ἐπὶ τῶν σφυρῶν;

Negat Sappho posse cuiquam placere Andromedam, quæ rusticarum more vestem subductam gestet. Quod prorsus hodie mulieribus rusticanis nostratibus conuenit: quas sæpe videas, non rure tantum subducta indecorè veste opus facere: sed etiam vrbem ita ingredi cum ad nundinas ventitant. Notum est autem veteres subligaculis, quibus nos hodie vtimur, extra stadium aut scenam non esse vsos: itaque & Romani veteres togam ad calceos demittebant, & Græci pallium. quòd si quid illis diligentiùs esset faciendum, vel pallium ponebant: vel in humeros retrorsum reiiciebant: quod Athenis factitabant quando in publicum aut in concionem prodibant, homines qui naui & actuosi haberi volebant, vt indicat Aristophanes Concionantibus. Atque hic est ferè seruorum habitus in comœdiis Græcis & Latinis palliatis. Apud Plautum Capteiueis ait ille

Nunc certa res est: est: eodem pacto vt comici serui solent,
Coniiciam in collum pallium, primo ex me hanc rem vt audiat.

In Epidico,

Age nunc iam orna te Epidice, & palliolum in collum coniice,
Atque dissimulato, quasi per vrbem totam hominem quæsiueris.

Dicitur & colligere pallium pro eodē. Capteiueis.

Collecto quidem est pallio: quidnam acturus est?

Sic Geta apud Terentium vt Antiphonem properet inuenire, humerum ſibi onerat pallio. Propterea Oppianus poëta ſummus, in venatoris inſtitutione eum admonet, vt venatum iturus pallium ſibi in humeros coniiciat. Nam hic eſt ſenſus horum verſuum quos interpretes non intellexerunt, ne Græci quidem,

Αὐχένος αὖθ' ἑκάτερθε παρήορον ἐκ παλαμάων
Εἷμα περιστέλλοιτ' ὀπίσω, σθεναρῶν ὑπὲρ ὤμων,
Ῥήϊον ἐς κάματον.

ſubiicit deinde Μηδὲ δ' ἄρα λῶπος ἔχειν μάλα λώϊον. quæ verba de pallio non minus quàm ſuperiora ſunt accipienda. Nam eſt perinde ac ſi diceret: Imò ſi me audias, non ſolum in humeros pallium coniicies: ſed etiam omnino depones. id enim eſſe non tantùm expeditius, ſed etiam tutius propter eam quam affert cauſſam. λῶπος ſiue λώπιον idem eſt atque ἱμάτιον, & vt ait Ariſtoteles primo Topico ταὐτὸν ἀριθμῷ. Pallium ſanè Græci hanc ipſam ob cauſſam belli tempore deponebant, vt Romani togam. erántque milites Græcorum magnam partem μονοχίτωνες, vt eos vocat Plutarchus. apud quem ὁ ἐν ἱματίῳ βίος, eſt vita togata, & opponitur bellicæ: vt in vita Pompeii. & in eiuſdem Camillo bis, τὸ ἐν ἱματίῳ eſt altæ pacis indicium. Xylander *tunicatos* vertit. non rectè. nam vel de toga Romanorum, vel de pallio Græcorum omnino intelligendum. Porrò autem, maxima ſemper fuit hominibus liberis nec ineptis cura, quoties in publicum eſſet prodeundum, vt decenti eſſent habitu, quod Græci vocant εὐσχημονεῖν, Plautus *euſche mè adſtare* in Trinummo & Milite. In hoc qui eſ-

ſent

ſent negligentiores, ruſtici habebantur, vt hîc. Horatius,

Ruſticiùs tonſo toga defluit. Defluere enim dicitur veſtis cum negligentius habetur: dicitur & trahi, vt in Ciſtellaria Plauti, & apud Græcos σύρεσθαι. quanquam alio ſenſu interdum & σύρεσθαι & ἕλκεσθαι & trahi, de ſyrmate ſiue delicata veſte dicuntur, quæ propendente lacinia trahitur potius quàm geſtatur. Athenæus de hoc κοσμιότητος ſtudio antiquorum loquens libro primo, Ἔμελεν, inquit, αὐτοῖς καὶ τοῦ κοσμίως ἀναλαμβάνειν τὴν ἐσθῆτα· καὶ τοὺς μὴ ποιοῦντας τοῦτο ἔσκωπτον. Plato verò in Theæteto inter hominis non ingenui nec liberaliter educati notas hanc quoque ponit, quòd neſciat ἀναβάλλεσθαι ἐπιδέξια ἐλευθέρως. hoc eſt, *veſtem dextrè decentérque hominum liberorum more componere.* hic enim eſt ſenſus illorum verborum Platonis: vt pluribus aliâs Deo dante ſumus demonſtraturi.

ὥστε τὰ γυμνὰ αὐτοῦ φαίνεσθαι.] Video doctos viros ita hunc locum vertiſſe quaſi legeretur ὥστε καὶ γυμνὰ τὰ αἰδοῖα αὐτοῦ φαίνεσθαι. & profectò id videtur voluiſſe dicere Theophraſtus: neque aliter accidere poteſt, ſi quis vel ſi qua adducta ſupra genu veſte ſedeat. Sic apud comicum dicitur mulier ἀναβαλλομένη δεικνύειν τὸ φορμίσκον. hoc eſt, τὸ αἰδοῖον: in Concionantibus. Veruntamen cum hanc lectionem habeant omnes codd. generalius accipiatur hic locus de aliis quoque corporis partibus. Ita enim eſt: præter caput & manus nulla alia pars eſt quam denudatam habere honeſtum ſit. Quare etiam auctor libri Περὶ εὐσχημοσύνης ſiue is eſt Hippocrates ſiue alius, hoc præceptum non prætermiſit.

ſit. Τηρεῖν δὲ χρὴ, inquit, ἑωυτὸν ὅτι μάλιστα, μὴ πολλὰ φαίνοντα τῶν τοῦ σώματος μερέων. Apud Hebræos vox ערוה quæ nuditatem ſignificat, interdum etiam partes eas corporis notat quæ neque oſtendi neque nominari honeſté poſſunt. An igitur & plebs Attica ſic locuta? Nam hæc quidem lectio in qua omnes mſſ. conſentiunt manifeſtò ἑβραΐζει.

Pag. 14. καὶ προαιρῶν δέ τι.] Signatum verbum προαιρεῖν, *è penu aliquid promere*. Ariſtophanes Theſmophoriazuſis

—ἦν ἡμῖν πρὸ τοῦ
αὐταῖς ταμιεύεσθαι προαιρούσαις λαβεῖν
ἄλφιτον, ἔλαιον, οἶνον. eſt & apud Thucydidem in octaua προαιρεῖν pro ex horreo promere, ſiue *deripere horreo*, vt loquitur Horatius. Clemens Alex. προκομίζειν ἐκ τοῦ ταμιείου. Malè autem vulgò ſcribitur προαίρων: quod manifeſtiſſimè declarant illa Diogenis Laertii in Lacyde, ἐπειδὰν γάρ τι προέλοι τοῦ ταμιείου. Sæpe in hac voce peccatum offendes à librariis: ſæpe ab interpretibus. Sic in Lyſide Platonis ἀστραγάλους ἐκ τῶν φορμίσκων προαιρεῖσθαι, eſt, *promere & educere*, non autem *ſeligere*: vt vertunt.

δεινῶς φαγεῖν.] Fortaſſe δεινὸς ſcribendum.

καὶ ζωρότερον πιεῖν.] Vertimus *meracius*. neque tamen nos fugit quàm variæ fuerint veterum criticorum ſententiæ ſuper illo Homeri Ζωρότερον δὲ κέραιε. vide grammaticos & Plutarchi Sympoſiaca. Ariſtotelem verò ſi ſequimur auctorem in libro De poëtica, vertemus *auidius*. Sanè apud Græcos olim & meraca potio, & grandia pocula hominis parum politi notæ erant: Barbarorum enim id eſſe exiſtimabant, non Græcorum: quod declarant antiqua

tiqua prouerbia, ἐπισκυθίζειν, & Θρηϊκίη ἄμυστις apud Callimachum: apud Horatium *Threicia amystis*. Sic & gulositatem vitium barbarorum appellarunt, & prouerbio notarunt quod apud Seruium obseruauimus, Η πλησμονὴ τῶν βαρβάρων.

κἆτ' ἀλέσας μετ' αὐτῆς.] Lego ἀλέσαι. vel desit aliquid necesse est. ac fortasse ita legi debet: κἆτ' ἀλέσας μετ' αὐτῆς, μετρεῖν τοῖς ἔνδον πᾶσι καὶ αὐτῷ, τὰ ἐπ. hoc est, *& postquam cum ancilla sua moluit, tum alijs omnibus domesticis, tum sibi etiam ipsi victum metitur.* Mera enim rusticitas est, patremfamilias tanquam vnum è seruis è demenso viuere.

τοῖς ὑποζυγίοις ἐμβαλεῖν τὸν χόρτον.] Hæc vera lectio: sic dixit Plutarchus in Eumene τοῖς ἵπποις χιλὸν ἐμβαλεῖν. Iuuenalis, *infundere iumentis ordea.* alij scriptores χόρτον παραβάλλειν.

ἐπακοῦσαι αὐτός.] Scribendum ὑπακοῦσαι. sic semper Græci κόπτειν τὴν θύραν & ὑπακούειν iungunt, non ἐπακούειν. Plautus in Trinummo *auscultare*, in Mostellaria, *responsare*. Refero autem hoc quoque ad ἀεισῶν: in eo enim rusticitas præcipua.

οὗτος φυλάσσει τὸ χω.] Præclarè ista homini rustico conueniunt: nam vulgò rustici canes appellabant custodes mutos. Columella libro septimo capite XII. *Nunc vt exordio priore sum pollicitus, de mutis custodibus loquar: quanquam canis falso dicitur mutus custos.* Neque solùm rustici eorum custodia vtebantur: sed & vrbani homines: quos constat ad fores vel seruum ostiarium, vel canem cathenarium habere solitos, aut vtrunque. De Romanis pridem notarunt docti viri: de Græcis verò non sinunt nos dubitare infiniti auctorum loci. Eustathius Iliadis

libro

libro χ. Ἔθος ἦν τὰς αὐλείους θύρας τηρεῖσθαι ὑπὸ κυνῶν. Aristophanes Lysistrata,

—πρός γε μὴν τοι τὴν θύραν
Προαγορεύω μὴ βαδίζειν τὴν ἐμήν.

Antipater poëta epigrammatarius.

Ην μὲν γὰρ τὸ χάρασμα φέρῃς φίλος, οὔτε θυρωρὸς
Εν ποσὶν, οὔτε κύων ἐν προθύροις δέδεται.

Idem Antiphanes poëta alius eiusdem generis, canes vocat φρουροδόμους. Sed testium ἅλις, tanquam δρυός. Plutarchus in libro De curiositate, notat seruos ianitores successisse in locum ῥόπτρων siue martulorum quibus antiquiores vtebantur.

λίαν μὲν λυπρὸν ἐστὶ.) Scribe, λέγων λυπρὸν ἐστὶ: vel λίαν λέγων λυπρὸν εἶ. pro λέγων ἐστὶ λίαν λυ. Est autem ambigua vox λυπρὸς, , quæ & asperum nummum , vtpote recens percussum significare potest: & veterem atque vsu tritum, aut aliâs minus probatum: quale est quod vocatur à Iuuenale *tenue argentum, venaq́ue secundæ*. Deinde lego, καὶ πρὸς ἕτερον ἅμα ἀλλάττεσθαι. aut αἰτεῖν ἀλλάττεσθαι. Nemo autem nescit quàm sit plerunque difficile rusticis hominibus hac in parte satisfacere : qui quòd sint τῆς ἀργυρογνωμονικῆς imperiti, fraudem vndique suspectant, omnia tuta timentes. Ex hac re natum apud Græcos prouerbium, de iis qui iudicio & pensiculatè singula examinant, ἐξετάζειν ἀργυραμοιβικῶς. extat apud Lucianum, & Maximum Tyrium.

καὶ ὁ ἄροτρον ἔχρησεν.) Scribendum est , ἔχρησεν absque litera subscripta : non enim est è χρήζω, sed à χρᾶν : in quo grauiter sunt lapsi interpretes, cùm hic, tum capite De impudentia , vbi vox χρήσας cum subscripto vitiosè posita in fœdum errorem

eos

eos impulit. Neque verò diuinare possum quid iisdem in mentem fuerit, cum θύλακον verterent *reticulum panis*. Atqui ne tum quidem cum θύλακον ἀλφίτων dicunt Græci, id significare volunt: nedum cum θύλακον tantùm. vide ad caput De superstitione.

Pag. 15. ταῦτα τῆς νυκτὸς κατ' ἀγρυπνίαν ἀναμιμνησκόμενος.) Deesse aliquid, nemo tam cæcus quin videre queat: lego ἀπαλεῖν ταῦτα τ. ν. in quo sanè magna est rusticitas & diffidentia, quæ sæpe coniuncta videas.

πότε ἦσαν αἱ διφθέραι.) Διφθέραι sunt, non pelles, sed vestes è pellibus, hoc est, rhenones: sicut & pelles Latinis pro vestibus è pelle: vnde apud rei rusticę scriptores inter familiæ vestes sunt pelles manicatæ, & passim. Pellibus autem Attici rustici, (imò vt arbitror omnes operæ viliores) vestiti esse solebant, vt notum est ex Aristophanis multis locis & eius Scholiaste: qui in Nebulas διφθέραν ait fuisse ποιμενικὸν περιβόλαιον, sicut Ouidius in Metamorphosi *pastoritiam* pellem vocat. Theophylactus in epistolis, ὁ δὲ τὴν διφθέραν ἀφεὶς καὶ τὴν δίκελλαν πρὸς ἄστυ χωρεῖ. hinc dicti sunt in fabulis Græcorum διφθερίαι vt præter Græcos auctor est Varro. & hic est quem *pastoralem habitum* vocat Liuius, Florus in eadem historia *pastorium*. Posterior ætas, vt comici Scholiastes annotat, ἰσάλην appellabat: quæ est vox deprauata ab antiqua ἰξαλῆ, quæ etiam apud Hippocratem legitur, & proprie capræ pellem significat. nam ἴξαι olim pro ἀΐξαι quod est impetuosè ferri, & salire. vnde ἴξαλος proprium eius animalis epithetum. Caprarũ autem

pellibus

pellibus in hanc rem vſos veteres etiam Varro ait libro ſecundo extremo rei ruſticæ. Simylus in Moreto, *cinctus villoſæ tergore capræ.*

καὶ τὸ τάριχος.] Cur ruſticus de ſalſamentorum pretio potiſſimum quærit? Quia ſalſamenta erant tenuiorum & ruſticorum cibus. Teſtes infiniti: vel lege Lucianum De conſcribenda hiſtoria. Ideo etiam de re vili & abiecta dicebãt ταρίχους ἀξιώτερον, Vilius eſt ſalſamento. eo prouerbio vſus Ariſtophanes in Veſpis.

καὶ εἰ σήμερον ὁ ἀγὼν νουμηνίαν ἄγει.] Sanè ruſticiſſimè hoc quidem: ſaltem enim dicere debuerat iſte, ἡ νουμηνία ἄγει τὸν ἀγῶνα: quo ferè modo loquitur homo & ipſe ἀγροῦ πλέως Strepſiades apud Ariſtophanem.

—ἐγὼ δ' ἀπόλλυμαι
Ορῶν ἄγουσαν τὴν σελήνην τὰς εἰκάδας.

Non multum abeſt ab hac ruſticitate mulier illa in comici Concionantibus, quæ ſic loquitur.

Λέγοιθ' ὅπως καὶ τ' ἀπὶ τούτοις δράσομεν
Ἕως ἔτ' ἔστιν ἄστρα κατὰ τὸν οὐρανόν. *Dicite nobis*, inquit, *quid facto ſit opus dum adhuc in cœlo ſunt ſtellæ.* nam qui ita loquitur, nónne exiſtimare is videtur noctu tantùm eſſe in cælo aſtra, non autem interdiu, quia tum nulla cernantur? qua opinione ne ipſum quidem rus magis ruſticum: etſi ſcio ſimilia fuiſſe Epicuri & aliorum quorundam moroſophorum deliramenta. Romani quoque ruſtici ſoliti dicere *Cœlum eſſe ſine Luna*, in eius ſyderis coitu. vt refert Plinius libro XIV. cap. XXI.

καὶ εἰπεῖν δ' αὖθις ὅτι βούλεται καταβὰς ἀποκείρασθαι.) Traiectio notanda. rectum erat, καὶ εἰπεῖν ὅτι βούλεται

ἀῤῥυθμὸς καταβάς. familiaris hæc figura loquendi Aristoteli & nostro huic auctori, vt infrà quodam loco annotauimus. Intelligendum est autem rusticũ ista dicere qui habeat barbam & comam incultam atque horridam. Ferè enim fit vt rustici homines huic elegantiæ alia negotia magis πρὸς τὰ ἄλφιτα facientia anteuertant, & diu intonsi maneãt. Quare Suidas rusticitatis notam facit, μέγαν τὸν πώγωνα τρέφειν, barbam promittere. Καταβὰς autem vel εἰς ἄστυ, vt mox, καταβαίνων εἰς ἄστυ. vel καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὀχήματος ἢ ὑποζυγίου.

ἐν βαλανείῳ ᾄσαι.) Seneca ad Lucillium epistola LVII. de balnei tumultu & clamoribus loquens, *Adijce nunc Scordalum, & furem deprehensum, & eum cui vox sua in balneo placet.* hoc est, τὸν ἐν βαλανείῳ ᾄδοντα. Lege Artemidorum Ὀνειροκριτικῶν libro primo, capite LXXVIII. Similis rusticitas & ἀπειροκαλία eorum qui lauantes recitabant, quos notat Horatius libro primo Sermonum. Græci eos qui indecenter se gererent in balneis, Triballos vocabant ab immani & inhumana gente Illyrica. Etymologici auctor, Τρίβαλλοι, οἱ ἐν τοῖς βαλανείοις ἀναγώγως διατριβόμενοι. alij paulo aliter apud Demosthenem & Isocratem interpretantur. vide Hesychium.

καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα δὲ ἥλους ἐγκροῦσαι.) Etiam hodie rustici nostrates clauis vel ferreis vel ligneis calceos suos suffigunt: quod Græci ἐγκρούειν ἥλους εἰς τὰ ὑποδήματα dicunt, vel ἐγκόπτειν: vnde iocus facetissimi poëtæ comici Machonis aut Diphili potius, apud Athenæum, in Chærephontem: quem cum non tæderet cœnæ gratia quanuis longum iter

suscipere

ſuſcipere, monet eum poëta, non vt calceos clauis muniat, quod faciendum iis qui peregre cogitant, ſed vt maxillas: vrbanè iocans in eius ingluuiem & voracitatem. Sic ille,

Εἰς τὰς ἑαυτοῦ Χαιρεφῶν σιαγόνας
Ἐγκοψον ἥλους, ἑκατέρᾳ γε τέτταρας·
Ἵνα μὴ παρασείων, καὶ μακρὰν ἑκάστοτε
Ὁδὸν βαδίζων, τὰς γνάθους διαστρέφῃς.

Hinc dicti ἡλοκόποι, qui clauis calceamenta configebant, quæ clauata Romanis dicebantur, vt ait Feſtus. Gloſſarium vetus, *Clauarius*, ἡλοκόπος. Nam etiam Romanis fuiſſe in vſu clauata ſatis conſtat: nemo enim neſcit caligas militares clauis fuiſſe ſuffixas: ex quo & inſtitutum eſt & appellatum clauarium: quod fuit donatiuum in clauos militariũ caligarum. Pertinet ad hunc morem Plauti locus in Trinummo,

—quid ego nunc agam?
Niſi vti ſarcinam conſtringam, & clypeum ad dorſum accommodem.
Fulmentas iubeam ſuppingi ſoccis.

Fulmentæ ſunt καττύματα: quod etiam *ſolum*. Latinis dicitur. Gloſſarium Κάσσυμα, *ſolum*. Idem optimus auctor alibi, *Solum caligarium*, κάσσυμα. Item, *Suppacta*, κεκασσυμένα. & ita legendum etiam alio loco eiuſdem libri vbi *Supalta* eſt editum. nam ſuppingere eſt ἥλους ἐμπηρύειν in calceos, vt in ſuperiore loco Plauti. Etſi enim ibi claui non nominantur, manifeſtum tamen id eſt ex alio loco in Bacchidibus, vbi notat poëta luxum veterum diuitum qui clauis argenteis vel aureis in hanc rem vſi. Planè enim errant eruditi viri qui locum illum emendandum

censent. Sic Plautus,

Sed diuésne est istic Theotimus? CH. etiam rogas?
Qui soccis habeat aurum suppactum solum.

Nam etsi magnum hoc, fidem tamen veri non egreditur. cui enim mirum hoc adeo videatur, qui meminerit eorum quæ de Antiochi exercitu narrant historici? qui quidem *magna ex parte* (verba sunt Valerii Maximi) *aureos clauos crepidis subiectos habuit.* Simile est quod de Agnone Teio Alexandri Magni purpurato Plutarchus narrat: *qui aureis clauis suffigere crepidas solebat*, ait Plinius libro XXXIII. capite III. Clemens Alexandrinus Pædagogi libro II. Αἰσχρὰ γοῦν ἀληθῶς τὰ σανδάλια ἐκεῖνα, ἐφ' οἷς ἔστι τὰ χρυσᾶ ἀναθέματα· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἥλους ἑλικοειδῶς τοῖς κατύμμασιν ἐγκαταπηρούειν ἀξιοῦσι. Reperio & clauis ęneis in hanc rem vsos veteres Romanos, Lucilius,

Fulmentas clauis æneis subcudere.

Sic legẽdũ censeo hunc Lucillij locum, qui apud Nonium corruptus extat. Legitur enim vulgò *subducere*. ineptè. cum subcudere planè sit ἐμπηρούειν, vel ἐγκόπτειν. Extat apud eundem Nonium etiam alter Lucillij locus eôdem pertinens, *Sufficit huic dum fulmentas quatuor addit.* versus est hexameter, sed corruptus. Lego autem,

Sufficit huic: clauis fulmentas quattuor addit.

hoc est, quatuor clauis fulmentas addit. Imperitus librarius ex *cl.* fecerat *d.* quod mendi genus sæpe occurrit. hæc prima mendi indoles. Sed redeamus ad Theophrastum & doctas migremus Athenas. Non est enim prætermittendus nobis insignis locus veteris scriptoris Teletis vbi & moris huius & auctoris

auctoris nostri mentio habetur. Refert Teles Metroclis cuiusdam sermonem qui diceret Theophrasti & Xenocratis hanc olim rationem fuisse, vt si quis ipsis operam nauare vellet, illi necessariò habendi essent calcei: atque ij sine fulmentis, sine clauis: habendam etiam pretiosam ac delicatam vestem: pueros multos: domum amplam ad conuiuia agitanda. Fuisse præterea dandam operam vt panis adesset non plebeius sed siligineus: opsonium non qualecunque: vinum dulce: vt denique quando conuiuia essent celebranda, lautè id fieret. His siquidem illos ingenui ac liberalis hominis vitam esse metitos. Teletis verba sunt, Παρὰ τούτοις γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἔδει ὑπόδημα ἔχειν· καὶ τοῦτο ἀκάττυτον, ἥλους οὐκ ἔχον· εἶτα χλανίδα, παίδων ἀκολουθίαν, οἰκίαν μεγάλην εἰς τὸ συνδειπνεῖν· ὅπως ἄρτοι καθαροὶ, ὄψον μὴ τὸ τυχόν· οἶνον ἡδὺν, ὑποδοχὰς τὰς ὑποβαλλούσας (lego ἐπιβαλλούσας) ἵνα πολυτελῶσι. ἐλευθέριος γὰρ παρ' αὐτοῖς ἡ τοιαύτη ἀναστροφὴ ἐκείνου.

καὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παριών.) Rusticitas quæ hîc à Theophrasto notatur in eo est, quòd malit iste cùm casu, vel ex negotio ante Archiæ salsamentarij officinam transiret, salsamenta emere, ac secum auferre, quod parum erat honestum: quàm aliquem postea famulum domo mittere qui emat & afferat. Eadem mens illius fuisse videtur, qui pronuntiabat hæc apud Platonem comicum,

—καὶ παριὼν ἅμα

Τίλτου τεμάχους, ἐπριάμην τοῖς οἰκέταις. Vbi etiam legi malim παριὼν vt hîc: quanquam ex Theophrasti verbis potest sine damno sententiæ abesse vox παριών: ac pene illam inducendam censuerim.

Nam ita loqui ſolent ſcriptores Attici : τῆς αὐτῆς ὁδοῦ inquam, non παρ' αὐτῆς τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. Ariſtophanes in Pace.

—χ' ἅμα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ χαιρινάδην τὶς βωςάτω.

Nicoſtratus Pandroſo,

Ἔπειτα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πρὸς Ἀςρόπην

Ἐλθοῦσα, πέμψαι ςρώματ' αὐτὴν μοῦ, ἔφη,

Κέλευε. Antiphon orator elegantiſſimus, Κάλλιςον ἐδόκει τῷ Φιλόνεῳ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἅμα μὲν προπέμψαι τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν φίλον ὄντα ἑαυτῷ, ἅμα δὲ θύοντα τὰ ἱερὰ ἑςιάσαι ἐκεῖνον. Latini etiam breuiùs, *eâdem* dicunt pro τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. Chariſius. *Veteres eâdem ſoliti ſunt dicere, non addentes viâ, vt ſit* κατ' ἔλλειψιν : *vt Plautus inquit, Eâdem bibes, eâdem tibi dedero ſuauium*. ſic apud Ciceronem & alios auctores ſæpe. quare hũc locum ſic potes vertere, *& ſimul, eâdem ſumere ab Archia ſalſ.* Idem ſignificat & vox obiter apud Latinos : & inde etiam illud Græcorum natum ὁδοῦ πάρεργον.

κομίσασθαι παρ' Ἀρχίου τοὺς ταρίχους.) Plutarchus, θαυμάσαιτο γάρ τις εἰ δι' ἀγορᾶς αὐτὸς φέρει τάριχος. Sic Diogenes Cynicus vt nouo diſcipulo tenerioris adhuc frontis verecundiam excuteret, geſtare eum iubet ſaperdam per vrbem. referunt Diogenes Laertius, Plutarchus, alij. Archias cuius hîc ſit mentio, nobilis aliquis fuit Athenis ætate Theophraſti ſalſamentarius quales fuêre in eadem vrbe Chærephilus, Euthymus, Phidippus, aliique veterum poëtarum comœdiis nobilitati. Erant autem Athenis cetariorum officinę, ſiue τὸ ταριχοπώλειον procul à foro rerum reliquarum, ad portam vrbis neſcio quam : vbi & alia parui pretij nonnulla

nulla vænibant. Ariſtophanes Equitibus,

—ἐν ἀγορᾷ

Ηλλαντοπώλεις, ἐτεὸν, ἢ ᾿πὶ ταῖς πύλαις;

Αλ. Επὶ ταῖς πύλαισιν, οὗ τὸ τάριχος ὤνιον.

Scholiaſtes ὤνιον, ὤνιον· ὅπου τὸ ταριχόπωλεῖον, ἀντὶ τοῦ ὅπου τὰ ἀτελῆ πωλεῖται. Reperitur etiam ita ſcriptus hic locus: κομίζεσθαι ἀπὸ τοῦ βραχίονος τοὺς ταρίχους. quæ lectio fortaſſe vera eſt: nam etiam ſacculos atque alia id genus geſtabant è brachiis pendentia. Nonius, *Bulga eſt folliculus omnis, quam & crumenam veteres appellarunt: & eſt ſacculus ad brachium pendens.* Callimachus de quodã qui ampullam oleo plenam ad brachium pendentẽ geſtabat,

Καί ῥα περὶ σκαιοῖο βραχίονος ἔμπλεον ὄλπιν.

Similiter crumenam è collo pendentem gerebãt. Plautus Truculento.

—*homo crumenam ſibi de collo detrahit:*

Minas viginti mihi dat: accipio libens.

& alibi tribus quatuórue locis. Inde eſt *decollare* quod propriè de marſupio dicitur quod collo abeſt & periit. inde ſumitur pro οἴχεσθαι, vt cum *ſpem decollare* ait Varro.

Ad caput περὶ ἀρεσκείας.

Η δὲ ἀρέσκεια.] De hoc vitio (vitium enim eſt) diximus ſuprà capite De adulatione. Differt blanditia ab adulatione ſolo fine: nam hæc ſuum ſibi commodum pro fine proponit: blanditia verò ſolum τὸ ἡδύνειν ſpectat, & vt placeat in congreſſibus & conuictu. Etſi autem parum honeſta eſt

blanditia hæc, (nullum enim vitium honeſtum) quia tamen ſub virtutis ſpecie ſolet id vitium latere, libenter faciunt adulatores quò nominis ſibi conuenientis inuidiam fugiant, vt ſe blandos potius appellent. Athenæus libro ſexto, Ταύτην δὲ τὴν κολακείαν τινὲς ἐκτρεπόμενοι τοὔνομα, ἀρέσκειαν προσαγορεύουσι, ὡς καὶ Αναξανδρίδης ἐν Σαμίᾳ, Τὸ γὰρ κολακεύειν νῦν ἀρέσκειν ὄνομ' ἔχει. Neque omittendum quod Ariſtoteles in octauo Nicomacheorum ſcribit, ἀρέσκους vulgò appellari quos ipſe φίλους πολιτικῶς ſolet nominare: eos nimirum qui benignè & comiter cum omnibus verſantur, veram amicitiam cum nemine colunt. Non eſt autem vera illorum ſententia qui τὴν ἀρέσκειαν qua de hîc, negant Latinè dici blanditiam: ſed numero multitudinis blanditias. Q. Cicero De petitione conſulatus: *Sed opus eſt magnopere blanditia: quæ etiamſi vitioſa eſt & turpis in cætera vita: tamen in petitione eſt neceſſaria: etenim cum deteriorem aliquem aſſentando facit, improba eſt, cum amiciorem non tam vituperanda.* M. Cicero De Rep. libro IIII. *In ciue excelſo atque homine nobili, blanditiam, oſtentationem, ambitionem, notam eſſe leuitatis.* Idem ad Atticum libro XII. *Vnum te puto minus blandum eſſe quàm me: & ſi vterque noſtrum eſt aliquando aduerſus aliquem, inter nos certè nunquam ſumus.* Idem, eodem libro, *Cum Romæ eſſem, & te iam iámque viſurum me putarem, quotidie tamen horæ quibus expectabam longæ videbantur: ſcis me minimè eſſe blandum: itaque minus aliquanto dico quàm ſentio.* Nos Galli ἄρεσκον & blandum vocamus *courtiſan*, hoc eſt aulicum: qui minimo diſcrimine ab adulatore diſtinguitur. Veteres Latini

ἀρέσκειαν

ἀρέσκειαν non ſolùm *placentiam* dixerunt: ſed & *placorem.* Gloſſarium vetus, Ἀρέσκεια, *hic Placor.*

ἐκ τῶ βελτίςῳ.) Sic Plato, ἀντὶ τοῦ βελτίςου. Terentius Adelphis,,

—quod te iſti facilem & feſtiuum putant,

Id non fit ex vera vita, neque adeo ex æquo & bono:

Sed ex aſſentando. D. Paulus in ea ad Romanos, ἕκαςος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθόν.

Pag. 16. θαυμάζας ἱκανῶς.) Proprium blandorum atque adulatorum mirari alios: Cicero in Paradoxis, *Loquitur ad voluntatem: quicquid denuntiatum ſit facit: aſſentatur, aſſidet, miratur.* Sic eſt legẽdum dubio procul, non *munerat*, vt viſum Lambino. Idem Cicero libro ſecundo De diuinatione. *Neque porrò aut adulatus aut miratus ſum fortunam alterius, vt me mea pœniteret.* Sic apud Horatium, alióſque τὸ *mirari*, accipitur. Etiam apud Græcos τὸ θαυμάζειν, verbum eſt abiecti animi, & planè ſeruile, vt in Euripidis Medea,

Δέσποινα δ' ἥδε νῦν αὐτὴ σοῦ θαυμάζομεν.

Diogenes Cynicus in epiſtola ad Dionyſium Syracuſanum, σκύτους οὖν δεῖ σοι καὶ δεσπότου, οὐχ ὅς σε θαυμάσει καὶ κολακεύσει. Iſocrates ſolet iungere duo verba θαυμάζειν & θεραπεύειν. In huiuſmodi locis ſignificant hæc verba, non ſimplicem admirationẽ, ſed aliquem effectum ex illo affectu manantem. nec multo aliter LXX. interpretes Leuitici capite XXI. οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει· οὐ λήψῃ πρόσωπον πτωχοῦ· οὐδὲ μὴ θαυμάσῃς πρόσωπον δυνάστου. & in Apocalypſi S. Ioannis, cap. XIII. καὶ ἐθαυμάσθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ὀπίσω τοῦ Κυρίου.

καὶ τοὺς ξένους ἢ εἰπεῖν.] Lego, καὶ πρὸς τοὺς ξένους

ἢ εἰπεῖν. vt intelligamus tam honorificè loqui istū de peregrinis, quando ipsos alloquitur.

ἵνα κοινὸς εἶναι δοκῇ.] Hoc est, vt videatur vtriusque partis beneuolus, non eius solùm vnde dicit: Atqui hoc sine præuaricationis suspicione fieri nō potest. Iudici istud potius cōueniat, cuius officium est, vt præclarè summus ait vates,

Εἰς μέσον ἀμφοτέροισι δικάζειν, μηδ᾽ ἐπ᾽ ἀρωγῇ.

φῆσαι σύκου ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρί.] Animaduertenda est hoc loco singularis quædam βραχυλογία. Nam hoc dicere voluit, ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρὶ, ἢ σῦκον σύκῳ. Ita enim parœmia efferri solita, quæ extat plena in veteris poëtę loco qui est apud M. Tullium ad Atticum lib. IIII. epistola VIII.

Σύκῳ μὰ τὴν Δήμητρα σῦκον οὐδὲ ἓν
Οὕτω ὅμοιον γέγονε.

sed quia vulgò notissimum erat hoc prouerbium, neque poterat hîc quisquam aut hærere aut errare, fecit noster senex, in quo senilis garrulitatis nihil est, verborum compendium. Quid mirum? ita fuerat à præceptore optimo institutus: in cuius libris studiosus lector istiusmodi breuiloquentiam sæpe poterit obseruare: nos vnum aut alterum exemplum animi caussa proferemus: simul vt iuniorum diligentiam ad similes elegantias obseruandas excitemus. Ait Aristoteles De partibus lib. secundo, capite XIII. βλεφαρίδας δ᾽ ἐπὶ τῶν βλεφάρων ἔχει, ὅσα τρίχας ἔχει· ὄρνιθες δ᾽ καὶ τῶν φολιδωτῶν οὐδέν. voluit dicere, & scripsisset alius, ὄρνιθες δ᾽ οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ τῶν φολιδωτῶν οὐδέν. Idem in libello De miraculis auditis, τὸ δ᾽ ἐν τῇ Λιπάρᾳ ποτὲ καὶ ἐκλείπειν φησὶ Ξενοφάνης, ἔτη ἑκκαίδεκα. τῷ δ᾽ ἑβδόμῳ ἐπανελθεῖν.

νελθεῖν. dicendum erat, τῇ δὲ ἑβδόμῳ καὶ δεκάτῳ. ſic & alibi loquitur.

Pag. 17. καὶ τοῖς μὲν συμπαίζειν αὐτός.] Iuuenalis de falſis fictíſque amicis loquens, iſtud non omiſit, Nam idem planè ſibi hæc volunt,

Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros tres
In gremium patris fundat; ſimul ipſe loquaci
Gaudebit nido: viridem thoraca iubebit
Afferri, minimáſque nuces, aſſemque rogatum
Ad menſam quoties paraſitus venerit infans.

λέγων, ἀσκὸς, πέλεκυς.] Exiſtimant docti viri blandum hunc hominem cum infantibus iſtis balbutientem ea nominare. quæ erant fortè ante oculos poſita: id que nos aliquando probauimus. Sed cum cogito dici hoc inter pocula, hoc eſt, in triclinio qui non eſt locus ſecurium, vtrium autem multò minùs, venio in eam ſententiam vt putem aliter hunc locum eſſe exponendum. Exiſtimo igitur ἀσκὸν & πέλεκυν hîc eſſe, non id quod vulgò ſignificant: ſed crepundia ex infantium iſtorum collis, vt fit, dependentia: quæ quòd eſſent ad ſimilitudinem veri vtris & veræ ſecuris efficta, ideo ita nominantur. Crepundia enim & παίγνια infantium, ad hanc etiam formam fieri ſolita, vel teſte Plauto probare poſſumus: qui in Rudente inter alia crepundia quæ ad Palæſtræ agnitionem commemorãtur, etiam enſiculum & ſecuriculam numerat. Non eſt autem dubium iſta crepundia quæ in fabulis adhiberi ſolent ad agnitionem puerorum expoſitorum, fuiſſe infantium παίγνια è collo, vti dixi, pendere ſolita. Quare etiam δέραια Græci ſigna iſta vocant, vel περιδέραια vt Ariſtoteles in Poëtica.

Euripides

Euripides in Ione δέραια χρυσώματα παιδὶ νεογόνῳ φέρειν. Dion Chrysostomus καὶ πολλὰ διαδήματα, καὶ σκῆπτρα, καὶ τιάρας προσάψωσιν αὐτῷ καθάπερ τὰ δέραια τοῖς ἐκτιθεμένοις παιδίοις ἵνα μὴ ἀγνοῆται. Et veteres quoque grammatici crepundia explicant puerilia ornamenta. In Glossario verò sic, *Crepundia* γνωρίσματα, optimè. Alibi in eodem nunquam satis laudatio libro, ita scriptum est, Γνωρίσματα τὰ ἐπὶ τάφων, *Crepundia Monimenta.* perperam: debuit enim sic, Γνωρίσματα, *Crepundia monimenta* γνωρίσματα τὰ ἐπὶ τάφων *Monimenta.* de quibus monimentis multa dicemus, si Deus dabit aliquando. Græci puerorum expositorum crepundia γνωρίσματα nominant, vt Heliodorus auctor amœnissimus, & alij. Non parum hæc declarant pulcherrimum illum Ciceronis locum in Bruto, *Quoniam totum me non næuo aliquo aut crepundijs sed corpore omni videris velle cognoscere.* In fabulis agnitiones fere fieri videas vel per næuum, vel per crepundia: eò allusit Cicero. De hoc igitur loco sic sentio, sic censeo: sed non ita, vt qui aliter sentiat, nihil sensurus videatur: difficile enim est de eo quicquam affirmare quod per iocum & ludum dictum est: quorum multiplex semper materia atque occasio. Quid si enim non ἀσκὸς legendum dicamus, sed ἀκκός? nam ita moris fuit puerulos compellare. Hesychius, Ἀκκὸς παράμωρος· λέγεται δὲ παιδίοις, ὡς μωροῖς. quanquam ibi fortasse ἀκκὼ legendum. vide Græcos parœmiographos. Hoc si cui probabitur, de altera voce erit cogitandum. Quid si verò non vtrem, non securim vllam hîc intelligi dicamus: sed infantes potius ipsos ridiculi caussa ita appellari; Nā qui

qui erat cute ventréque valde diſtento, eum appellat ἀσκὸν quaſi γάςρωνα & ventrioſum dicas. ſic apud Ariſtophanem quidam appellantur ἀμφορῆς νενασμένοι. & apud eundem ἀσκὸς pro corpore ponitur, vt in illo, ἀσκὸν δέρειν in Nebulis. & in oraculo quod Ægeo datum eſt, ἀσκοῦ τὸν προὔχοντα μὴ λῦσαι πόδα: nam per vtris amicinum ſiue pediculum, aliud innuitur allegoricè. vide Scholiaſten Euripidis ad Medeam. Sic & Anaxarchus θύλακον vocabat corpus ſuum, cum dicebat nequiſſimo tyranno à quo cruciabatur, Πτίσσε τὸν Αναξάρχου θύλακον. vide Euſtathium Ιλιαδ. ψ. Præterea prouerbium eſt apud Græcos de homine ſaturo & qui moris habet ſe cibo vinóque ingurgitate: eſt merus ἀσκὸς, & merus θύλακος. Alexis in Heſione de Hercule ἀδδηφάγῳ loquens,

Ηἴσθε κύλικα. καὶ λαβὼν, ἑξῆς πυκνὰς
Ἕλκει, κατάντλει, κατά τε τὴν παροιμίαν
Αἰεί ποτ' ἀσκὸς μὲν ἀσκὸς, ὁ δ' ἦν θύλακος
Ἄνθρωπός ἐστι. Antiphanes vetus comicus,
—τοῦτον οὖν
Διὰ οἰνοφλυγίαν καὶ πάχος τοῦ σώματος,
Ασκὸν καλοῦσι πάντες οἱ ἐπιχώριοι.

Iſocrates quoque, & ex eo Theophylactus in epiſtolis ſuis θύλακον δερμάτινον, & ἀσκὸν πήλινον hominem vocāt. Epicharmus poëta philoſophus, Αὕτα φύσις ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσημένοι: Propterea etiam ſolent Latini ſcriptores corpus humanum *vtrem* & *follem* appellare, vt Arnobius libro ſecundo: vel *folliculum*, vt Lucillius apud Nonium. alij *corticem*. Varrò, *Sic inuitata anima corporeum corticem facile relinquit.* vel *ſaccum*, vt Seneca epiſtola LXXVIII. Tale etiam illud

illud Plauti de muliere multibiba & merobiba, *Quaſi tu lagenam dicas, vbi vinum ſolet Chium eſſe.* ſimili ratione Varius quidam Antonij conuictor & συμπότης, Cotylo eſt nominatus, vt eſt apud Plutarchum in Antonio. & apud Tarentinos alius quidam Cotyla parem ob cauſſam dictus, vt ait Dionyſius Halicarnaſſeus. Quare arbitror etiam hic ita poſſe hanc vocem accipi: nam & altera dictio πέλεκυς ſimiliter explicari poteſt: vel quod acuto eſſet capite, vt quos Græci φοξοὺς vocant: vel quod argutulus & ſcitulus puer. Sic ſolebat Athenis vir acris ingenij & dicendi peritus, κόπις appellari, vt eſt apud Plutarchum in Phocione: & ita vtitur illa voce Euripides Hecuba. appellabant & ξίφος eundem vt videtur: ſicut de Cleodemo quodam refert Lucianus in Lapithis. Quid quod etiam turpiuſcula & obſcœna huius appellationis ratio eſſe potuit? Moris enim fuit olim, atque etiam nunc eſt, & nutricum & aliorum, ita cum id ætatis puerulis ὑποκορίζεσθαι ac iocari: vnde illæ apud Græcos voces ποσθών, ποσθωνὸς, itémque σμορδονὸς. Quid autem videatur hac voce obſcæniuſculè ſignificari poſſe, non dicam: ſed tibi, lector, coniiciendum relinquam: qui mihi, ſpero, condonabis, quod longior fui iſto loco. libuit enim, imo & licuit, credo, iocoſum locum iocosè interpretari, & cum garriente garrire.

καὶ πλειστάκις δὲ ἀποκείρασθαι.] Quæ ſequuntur ab hoc loco ad finem capitis prorſus alius generis ſunt quàm quæ hactenus præceſſère: nam in iis omnibus eluceſcit inepta quædam virtutum imitatio, cum non minus inepta opum oſtentatione.

Sunt

Sunt enim ad quos iſta pertinent, valde affines iis quos veteres Romani elegantes vocabant, nec probabant: & iis quos Græci περὶ μέλος λαμπρυνομένας & μικροφιλοτίμους dixerunt: de quibus caput eſt infrà perelegans: non ergo ad hoc caput quod de blanditia eſt, & hominibus blandis, commodè referri poſſunt. Quare exiſtimo tam eius capitis quod eſt περὶ ἀρεσκείας finem hodie deſiderari, quàm ſequentis initium. cuius capitis hæc pars eſt: quam malè feriati librarij præcedenti capiti agglutinauère, prorſúſque humano capiti ceruicem iunxerunt equinam. Simili modo peccatum animaduertimus aliquando in Plutarchi Conuiualium libro quarto: falsò enim omnes interpretes ſibi perſuaſerunt, deſiderari in editis codicibus caput eius libri ſextũ, cuius hoc extat lemma in fronte libri, Τίς ὁ παρὰ Ἰουδαίοις θεός. ſed eo decepti ſunt docti viri, quòd duo capita, quintum & ſextum, in vnum coaluiſſe non viderunt. Id autem ita eſſe ſpero lectorem acutum qui illa attentè legerit mihi aſſenſurum. Initium capitis ſexti fuère illa verba haud dubiè Θαυμάζεις δὲ τὸ ἐπὶ πᾶν ῥηθὲν ὁ Σύμμαχος. Similem etiam errorem admiſſum meminimus in orationibus Græcorum oratorum: de quo pluribus aliâs, Ita ergo hîc quoque. Quòd ſi quis me roget qualem huius capitis ἐπιγραφὴν fuiſſe putem: reſpondebo, poſſe nos fortaſſe ex Ariſtotele Περὶ βαναυσίας vel ἀπειροκαλίας titulum facere. Conferat lector ſtudioſus, quæ deinceps ſequuntur, cum iis quæ περὶ βαναύσου docet philoſophus libro quarto Nicomacheorum. Atque hoc etſi rectum eſſe verúmque penè pro comperto habeo: ſi quis tamen mordicus

mordicus tueatur, poſſe iſta quoque ad ἄρεσκον referri: age morem illi geramus: ac dicamus cadere iſta in hominem blandum, non quà blandus eſt: ſed quà φιλότιμος, & elegantiæ ſtudioſus: ferè autem conueniunt, & in vna ſede morantur hæc duo: quare etiam Theophraſtus illa coniunxit, & de vna, quod aiunt, fidelia duos parietes dealbauit.

πρὸς τὰς τραπέζας.] Vbi verſari ſolent ciues honeſtiores & ditiores. vult enim iſte cenſeri inter meliores. Aliis autem in locis vrbis aliorum morum homines reperiri ſolent. quod lepidiſſimis verſibus declarat Latinus comicus in Curculione, vbi inter cæteros iſte legitur.

In foro infimo boni homines atque dites ambulant.

οὗ ἂν ἔφηβοι γυμνάζωνται.] An vt ſe ipſe exerceat cum illis, quod erat hominis elegantis & liberalis, quam famam captat iſte? Poteſt quidem ita accipi: cæterum alius omnino eſt, iſque reconditior huius loci ſenſus: ex veteri more eorum hominum qui Theophraſti ætate vixerunt petendus. Sciendum igitur, moris fuiſſe Athenis hominibus iis quos inanis gloriolæ γαργαλισμὸς titillaret, in illis locis vt plurimum verſari vbi ſe adoleſcentes exercebant: quò nimirum poſſent ab illis conſpici, atque hunc ipſi ſui honoris fructum perciperent, dum in ſe iuniorum ora conuerterent. Atque hoc nomine multi olim irriſi à veteribus poëtis comicis: in his Eupolis poëta: cui obiicit Ariſtophanes quòd parta victoria palæſtras obambularet, vt ab adoleſcétibus ſpectaretur, ob recens partam victoriam inſignis & δακτυλόδεικτος. Περιῄει ait Ariſtophanes, τὰς παλαίστρας σεμνυνόμενος, Καὶ τοῖς παισὶν ἑαυτὸν

δῆλον

δῆλον ποιῶν τῆς νίκης ἕνεκα. Quare idem Ariſtophanes in Veſpis laudi ſibi tribuit, quod tale nihil vnquam fecerit: ſe enim nunquam ſolitum παλαίστρας περικωμάζειν πειῶντα. Similiter etiam Æſchines Demoſthenem, facit σεμνυνόμενον ἐν τῇ τῶν μειρακίων διατριβῇ. Profectò vel ex vno hoc loco de antiquitate huius ſcripti, & ſcriptoris ipſius licet exiſtimare. Sic Plautus in Curculione inter alia celebria Romæ loca vnum nominat, in quo ſolerent verſari oſtentatores meri.

τοῦ δὲ θεάτρου καθῆσθαι ὅταν ᾖ θέα πλησίον τῶν στρατηγῶν.] Hoc quis neget eſſe hominis vehementer ambitioſi? Non enim leuis eſt honos, quo iſte ſe dignatur, aſsidere in theatro στρατηγοῖς, hoc eſt, prætoribus vel exercituum ductoribus: quibus pro ſummo beneficio Reſpublica ſolebat poſt exanclatos labores bellicos ius προεδρείας concedere. Id ius erat eiuſmodi, vt qui eo donati fuiſſent, poſſent in ſenatu, concione, & theatro ſedem capere quamcunque eſſet libitum: aliis etiam excitatis, ſi quis prior occupaſſet. Ariſtophanes Equitibus de ſui temporis στρατηγοῖς:

Νῦν δ' ἐὰν μὴ προεδρείαν φέρωσι, καὶ τὰ σιτία,
Οὐ μαχεῖσθαί φασιν.

Scholiaſtes: Τιμῆς καὶ οὗτος τρόπος· ἐξῆν δὲ τοῖς τιμῆς ταύτης τυχοῦσι καὶ ἐν βουλευτηρίῳ, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν θεάτρῳ, καὶ ἐν ἄλλῳ παντὶ συλλόγῳ τοὺς προλαμβάνοντας οἵτινες ἦσαν ἐξεγείραντας, αὐτοὺς εἰς τὸν ἐκείνων τόπον καθίσαι. Verùm age addamus de hoc iure προεδρείας apud Athenienſes quæ in veterum ſcriptis obſeruata ſunt nobis. Fuiſſe ius hoc etiam hereditarium, & ferè ad maximum natu è liberis ſo-

litum transferri, non vno loco apud Plutarchum notauimus, idque adeo verum est, vt interdum quò possent defunctorum liberi eo vti, mortuis peteretur & impetraretur. quod in Demosthene accidit, teste Plutarcho: apud quem etiam extat hodieq; psephisma Democharis ea fini scriptum. Cæterùm non solis στρατηγοῖς sedes secreta ab aliis in theatro fuit: sed & aliis ordinibus certæ sedes assignatæ. Quare etiam βουλευτικὸν appellarunt, locum senatoribus dicatum: ἐφηβικὸν locum ἐφήβων. Aristophanes Auibus,

κἆθ' ὁρᾷ ἄνδρα τῆς γυναικὸς ἐν βουλευτικῷ.

Scholiastes: Ἐν βουλευτικῷ. οὗτος τόπος. τοῦ θεάτρου ὁ ἀνειμένος τοῖς βουλευταῖς. ὡς καὶ τοῖς ἐφήβοις, ἐφηβικός. Putem & equites equestria habuisse sicut & Romæ. Fuit præterea & iudicibus suus locus in theatro: quem locum πρῶτον ξύλον dixerunt. Pollux libro quarto: Πρῶτον ξύλον, ἡ προεδρεία, μάλιστα δικαστῶν. Iam cùm etiam mulieribus liberum esset spectare Athenis, erant virorum & mulierum diuisæ sedes: ídq, lege etiam sancitũ, cuius auctor Sphyromachus: quanquam alij Sphyromachi legem ad scorta scenam ingredi solita referunt: vt impudicæ seorsim ab ingenuis & pudicis mulieribus spectarent. auctor idem Scholiastes Aristophanis in Concionãtes. An verò & peregrinis erat certus locus in cauea assignatus? Videtur ita esse: nã de mulieribus certè peregrinis id Pollux tradit, & confirmat auctoritate Alexidis, qui in Γυναικοκρατίᾳ dramate dixerit, —ἐνταῦθα δεῖ περὶ τὴν Κερκίδα

Ὑμᾶς καθιζούσας θεωρεῖν ὡς ξένας.

Ex quibus verbis liquet mulieres ξένας sedisse ad

Kercidem

Kercidem. Κερκὶς autem in theatro Attico fuit, nisi fallor, ille ipse locus qui alio nomine Η παρ' αἰγείρῳ θέα dicebatur: de quo vide Hesychium. nam κερκὶς in historia plantarum, vel est αἴγειρος, vel alia populo simillima arbor. Quare errant, vt puto, qui κερκίδα putant esse, quod Latinis cuneus theatri. qua in sententia est & Glossarij auctor: sed & ille sæpe fallitur, & qui eum ἀβασανίστως sequuntur.

καὶ ἀγοράζειν αὐτῷ μὲν μηδέν.] Simiam facilè agnoscas viri magnifici & μεγαλοπρεποῦς: quem negat Aristoteles in quarto Nicomacheorum esse εἰς ἑαυτὸν δαπανηρόν. Iam quod sequitur ξένοις δὲ εἰς Βυζάντιον ἐπιστάλματα, Aristoteles quoque ibidem τῷ μεγαλοπρεπεῖ tribuit: quem ait σπουδάζειν περὶ ξένων ὑποδοχὰς, καὶ ἀποστολὰς, καὶ δωρεὰς, καὶ ἀντιδωρεάς. quo loco ἀποστολὰς accipere debes ea notione qua hîc ἐπιστάλματα: hoc est, pro donis quæ ad amicos in alia vrbe degentes mittuntur. cuius rei multa in epistolis Symmachi & Synesij, aliorumque Græcorum sunt exempla. Vlpianus apud Demosthenem, & ex eo Suidas, ἀποστολὰς explicant δῶρα: melius Iosephus πομπὰς δωρεῶν. & ita etiam accipit auctor Maccabæorum libro primo capite secundo & alij. Sed & hîc quoque persuasum habeo, ἀποστάλματα scribi debere, non ἐπιστάλματα.

Pag. 18. καὶ τίτυρον κτήσασθαι.] Pertinet hoc quoque ad liberalitatis laudem. Nam vt ait auctor libelli De virtutibus & vitiis, ὁ ἐλευθέριος θρεπτικὸς τῶν ζώων, τῶν ἴδιον ἐχόντων τι, ἢ θαυμαστόν. Porrò τίτυρον esse genus quoddam simiarum, ait Theocriti scholiastes, habentium paruam caudam: imò,

vt ego exiſtimo, grandiuſculam: nam Ariſtoteles in ſecundo Hiſtoriarum videtur in omnibus ſimiis caudæ aliquid agnoſcere, ὅσον, inquit, σημεῖον χάριν: ſed quod minimum eſt, id pro nullo cenſetur. Itaque κερκόλιπας Græci, Latini clunas dixerunt, quod eſſent ſine cauda: & contra cercopithecos, quaſi caudatas ſimias quibus eſſet cauda prolixior, & μᾶλλον ἐπίσημος. τίτυρον tamen aliam à cercopitheco putamus eſſe: quare non cercopithecum vertimus, ſed ſatyrum: quas namque Plinius vocat Satyros in genere ſimiarum, & à natura mitiſſima commendat, τιτύρους vulgò non minus quàm σατύρους videntur appellaſſe. De iis Solinus, *Sunt & quas vocant ſatyros, facie admodum grata, geſticulatis motibus inquietæ.* quo ex loco apparet cur ſatyros potiſſimum ex omni ſimiarum genere iſti homines alerent. Quemadmodum autem Satyri illi à quibus hæ ſimiæ ſunt ita dictæ, vocantur iidem Tityri, vt præter alios annotat Ælianus Variarum libro quarto: ita & ſimias ſatyros, cum ſimiis tityris eaſdem eſſe ſtatuimus. Non me fugiunt quæ ſunt à viris doctis de voce τίτυρος annotata: verùm ea nihil ad hunc locum facere iudico: ſicut neque illud hûc pertinet, quod ſcribit Heſychius, eſſe id auis cuiuſdam nomen.

καὶ Σικελικὰς περιστεράς.] Solebant veteres Athenienſes columbas Siculas domi alere. Athenæus libro nono, de columbis loquens, Ἐν δὲ Ροδίῳ ἢ Ποπτυζούσῃ, θηλυκῶς εἴρηκεν (Alexis poëta) καὶ ὅτι αἱ Σικελικαὶ διάφοροί εἰσι. Περιστερὰς ἔνδον τρέφων τῶν Σικελικῶν τούτων πάνυ κομψάς.

καὶ δορκαδείους ἀστραγάλους.] In deliciis olim tali dorcadij

dorcadij fuerunt. Habent enim damę & dorcadei, vt cætera τῶν διχήλων ζώων in posterioribus pedibus talos. Hos Callimachus alicubi ζορκὸς ἀστραγάλες vocauit. Eustathius in Ιλιαδ. ψ. Καὶ τὸ οὕτω παίζειν, ἀστρίζειν ἔλεγον, καὶ τοὺς τοιούτους ἀστραγάλους ἀστρίας ἢ ἄστριας. Καλλίμαχος οὖν ζορκός που λέγει δωρηθῆναί τινι πέντε νεοσμήκτους ἄστριας. Athenæus libro quinto de Antiocho Epiphane, vel veriùs Epimane, ἐδίδου τοῖς μὲν ἀστραγάλους δορκαδείους, τοῖς δὲ φοινικοβαλάνους, ἄλλοις δὲ χρυσίον. meminit & Lucianus alicubi. Fieri etiam solitos ex ebore talos, indicant Propertius libro II. & Martialis in Apophoretis. facit eorum mentionem & Iuuenalis satyra vndecima. Atque hi quidem tali à materia nomen inuenerunt: fuerunt verò & διάσειστοι dicti tali quidam: non vt Lãbinus alicubi vertit *sonori*, sed quasi dicas agitati & concussi. ex eo enim nomen habuerunt, quòd mota prius agitataque manu iacerentur in alueum lusorium: quod ad vitandam fraudem fieri solebat. Docet hoc Suidas, cuius hæc verba ad διασείστους ἀστραγάλους referri debere certum mihi. Εοίκασιν, inquit, ὠνομάσθαι οἱ διάσειστοι, παρὰ τὸ κινεῖσθαι καὶ διασείεσθαι πρότερον. εἶτα βάλλεσθαι· ἵνα ἀκακούργητοι μᾶλλον ὦσι. Romani fritillo vtebantur ad hanc talorum agitationem. Iuuenalis —*paruóque eodem mouet arma fritillo*. Vetus interpres ibi. *Fritillus pyxis cornea, qui φιμὸς Græce dicitur. Apud antiquos in cornu mittebant tesseras, mouentésque fundebant. aut fritillum, pyrgum dixit.* Vide veterem Horatij interpretem ad satyram septimam libri secundi: Seneca Apocolyntosi, *Qui concusso Magna parastis Lucra fritillo*. Mentionem διασείστων reperio apud Æschinem in ea

contra Timarchum, πρῶτον μὲν συνέτριβον τὰ σκιάδεια, καὶ διερρίπτουν εἰς τὴν ὁδὸν, ἀστραγάλους τέ τινας διατετρημένους καὶ φιμοὺς, καὶ κυβευτικὰ ἕτερα ὄργανα. Hunc Æschinis locum ob oculos habebat Pollux, cum hæc scriberet lib. decimo, Κυβευτοῦ σκεύη, ἄβαξ, ἀβάκιον, κόσκινον, κύβοι, διάστατοι ἀστράγαλοι, φιμοὶ, κημοί. At docti viri eum locum Pollucis non rectè acceperunt. Erant & Siphnij ἀστράγαλοι, tali viles & minimi pretij: sic dicti διὰ τὴν εὐτέλειαν, à Siphno insula, vt ait Strabo. his vulgus vtebatur: homines diuites & eleganteis dorcadiis.

καὶ Θουριακὰς τῶν στρογγύλων ληκύθους.] Similis affectus indicium est apud Iuuenalem, —*cum rhinocerote lauari.* De ampullis vero istis nihil legere memini. Thyrium Acarnaniæ oppidum fuit auctore Stephano: eius frequens apud Polybium mentio. In quibusdam libris legitur θηριακὰς: fortasse pro θουριακάς. Sanè Theophrastus libro De lapidibus gypsum τὸν ἐν Θουρίοις (quæ fuit olim Sybaris) commendat: ac fieri potest vt etiam argilla ibi reperiretur ex qua opera figlina facta in pretio haberentur. fuit & aliud Θούριον in Bœotia à Syriaca voce *Thor* sic nominatum, vt auctor est Plutarchus in Sylla. Cæterùm proprium hoc ampullæ istæ cum quibusdam aliis videntur habuisse, vt forma essent rotunda: ideo enim ait τῶν στρογγύλων. Nam vulgò ampullæ, non rotundæ penitus erant: sed pressula rotunditate, & forma lenticulari, vt ex Apulej Floridis discimus. Constat autem ampullas & guttos ex varia materia fieri solitos. Martialis guttum corneum epigrammate quodam commemorat. & Horatius cum ait, —*cornu ipse bilibri*

Caulibus

Caulibus instillat. Plinius phaginorum meminit. & gutti lignei mentio est in vita M. Curij Dentali, apud eum scriptorem veterem, cuius extat De viris illustribus liber. Fiebant & è corio: nam ampullarum σκυτίνων, id est, scortearum meminere Hippocrates, Plautus, Festus, alij. Has Græci ὄλπας propriè vocabant. Scholiastes Theocriti, idyllio secundo, Ολπη κυρίως ἡ δερματίνη λήκυθος, δι' ἧς ἐστιν ἐπιλήθεσθαι τὸ ἔλαιον. De his coriaceis ampullis intelligendum quod ait Plutarchus in Sylla, Athenienses obsessos ὑποδήματα & ληκύθους ἑφθὰς comedisse. Plerique æreis vtebantur & quidem Corinthiacis, vt notat idem scholiastes. Sed & argenteas ληκύθους ditiores habuerunt. Theocritus,

—ἀργυρέας ἐξ ὄλπιδος ὑγρὸν ἄλειφαρ

λαζόμεναι. Frequentissimo verò vt opinor in vsu erant lecythi operis figlini: vt Campani gutti apud Horatium: & Samij, quorum multi meminerunt. Nam ferè Samia vasa testacea erant: etsi scio fuisse apud Samios etiam ligneorum vasorum nobiles artifices, vel teste Cicerone epistola quadam ad Q. fratrem.

καὶ βακτηρίας.] Mirificè hæc cõueniunt ei quem hîc describit Theophrastus: ei inquam, qui omnibus in rebus κομψεύεσθαι, & eximium quid supra vulgus habere vult videri: cuiusmodi hominum obseruauimus morem illis temporibus fuisse vt baculum gererent. Demosthenes aduersus Pantænetum: Νικόβουλος δ' ἐπίφθονός ἐστι, καὶ ταχέως βαδίζει, καὶ μέγα φθέγγεται, καὶ βακτηρίαν φορεῖ. tria notat summus orator, quæ vulgò inuidiam conflare solerent: citatum ingressum: vocem altam: baculi

gestationem. sic in oratione κτ̃ Στεφάνου ψδδομ. etsi ibi postrema nota omissa est. Εγὼ δ' ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι τῆς μὲν ὄψεως τῇ φύσει, καὶ τοῦ ταχέως βαδίζειν, καὶ λαλεῖν μέγα, οὐ τῶν δυτυχῶς πεφυκότων ἐμαυτὸν κρίνω· ἐφ' οἷς γὰρ οὐδὲν ὠφελούμενος λυπῶ τινάς, ἔλαττον ἔχω πολλαχοῦ. Deprecatur inuidiam qui illa loquitur, & de genio suo atque ingenio conqueritur: ita enim se natum, factumque esse, vt fastus & superbiæ notas cum in vultu habeat impressas: tum etiam in incessu & sermone. Antiphani in Antæo inter hominis venusti notas ponitur, πιλίδιον ἁπαλὸν, δύρυθμος βακτηρεία. Magis verò adhuc hominis vanitatem arguit, quod adiicit Theophrastus, ἐκ Λακεδαίμονος: nam baculis Laconicis, itemque calceis indidem aduectis ferè vtebantur Athenis homines id genus. Aristophanes Concionantibus,

Λακωνικὰς γὰρ ἔχετε καὶ βακτηρείας.

Idem poëta, in Auibus,

Ελακωνομάνουν πάντες ἄνθρωποι τότε,
Εκόμων, ἐπείνων, ἐῤῥύπων, ἐσωκράτουν.
Σκυτάλι' ἐφόρουν.

vel, coniunctim σκυταλιεφόρουν vt citant veteres grammatici. Σκυτάλη, & σκύταλον siue σκυτάλιον, istiusmodi baculi dicebantur: & de iis interpretandus hic locus Theophrasti libro quarto Historiæ plantarum capite quinto. Εν ἑτέροις δὲ τόποις ἐστὶν ἄκανθα λευκὴ τρίοζος, ἐξ ἧς καὶ σκυτάλια καὶ βακτηρείας ποιοῦσι. Vbi & errat Gaza, qui σκυτάλια *lineas* interpretatur: & summus Scaliger non satis mentem auctoris videtur assecutus. Erant autem baculi Lacedæmoniorum admodum graues vt annotat

Scholia-

Scholiastes Aristophanis : de iis legendus Plutarchus in Nicia : meminit & in Lycurgo. Quod addit Theophrastus vocem σκολιῶν, indicat alios rectos fuisse, alios obliquos : id enim est σκολιός : vel incuruos, hoc est καμπύλας. Id ita est : Recta βακτηρίᾳ vtebantur primores populi & iudices : incurua, rustici. Auctor Etymologici magni : βακτηρία ἡ σκόλιον ὀρθὴν· ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ οἱ ἐν ἐξουσίᾳ, καὶ οἱ δικάζοντες· τῇ δὲ καμπύλῃ οἱ ἄγροικοι. Quare etiam pastorale pedum Græcis ἁπλῶς dicitur interdum καμπυλη. Recti baculi etiam Persici videntur fuisse appellati : nam Græci grammatici Περσικὴν βακτηρίαν, interpretantur ὀρθήν. Incurui autem lituis Romanorum non erant valde absimiles : itaque lituum Græci magistri καμπύλην βακτηρίαν interpretantur:& Cicero incuruum & leniter à summo inflexum bacillum nominat. At iudicum Atheniensium βακτηρία peculiarem & operosiorem formam habuit : quam non vno loco descriptam habes apud commentatores Aristophanis, & alios veteres grammaticos. Rusticorum vero baculi vulgò in Italia è virga sanguinea. Plinius lib. XXIIII. de eo frutice loquens, *Serpentes & homines fruticem refugiunt: baculóque rustici ob id ex eo gerunt.* Sed hæc hactenus : nam de baculis, & eorum forma, multiplicíque apud veteres vsu plurima quæ obseruauimus ad lucem multorum scriptorum veterum, alibi ἐὰν ὁ θεὸς ἐθέλῃ commodiùs proferemus.

αὐλίδιον παλαιστρικὸν κόνιν ἔχον.] Periphrasis est κονιστηρίου. De conisterio autem & puluere siue puluisculo palæstrico, res nota : non enim quiuis puluis ad palæstram, neque ad ceroma aut haphen a-

ptus erat. Ideo refert Athenæus in duodecimo, Alexandrum in expeditione Indica, multa iumenta habuisse inter impedimenta, puluere palæstrico onusta. Verùm de hoc puluere & varia eius vtilitate præter Plinium, lege apud Lucianum, Περὶ γυμνασίων. Plutarchus de primo frigido, breuiter, ψύχει, inquit, τὰ τῶν ἀθλητῶν ἡ κόνις σώματα, καὶ καταζέννυσι τοὺς ἱδρῶτας.

αὐλαίαν ἔχουσαν.] Græci ζωωτὰ aulæa appellant. talia illa apud Virgilium *Purpurea intexti tollunt aulæa Britanni.*

καὶ τοῦτο πρυτανεῖον χρᾶν ἀεὶ τοῖς φ.] Ita restituimus hunc locum, ex interdicto Vnde vi. nam vox χρᾶν. quæ ab eruditis hominibus nullo suo merito misella solum vertere coacta fuerat, asserenda omnino nobis ex antiquis editionibus fuit. Enimuerô qui illam omittunt misetè totam sententiam labefactant ac destruunt: quam nos haud dubiè expressam tibi lector exhibemus. An ignorat quisquam solitos olim diuites suas domos poëtis, atq; aliis ad recitationes & ἐπιδείξεις commodare? hoc igitur est χρᾶν. sic apud Iuuenalem,

—at si dulcedine famæ
Succensus recites, Maculonus commodat ædes.

Tacitus in dialogo de oratoribus, de recitationibus poëtarum loquens, *vt sint qui dignentur audire, & ne id quidem gratis: nam & domum mutuatur & auditorium exstruit, & subsellia conducit, & libellos dispergit.* Plinius epistolarum libro VIII. *Domum suam recitantibus præbet.* Mox etiam legimus, ἐπί τῳ τῶν θεωμένων. intelligit autem fortunatum aliquem è spectatoribus cuius esse locum illum in quo

quo fit ὁ ἐπίδειξις, fingit apud veritatis ignarum verus possessor. Cui bono? dicet aliquis: ac memini quærere id à me virum doctum. Duplicem possum afferre caussam huius facti. Altera ἀρέσκῳ, imò κόλακι pulchre conuenit. Intelligendum est enim ita hos sermones de aliquo vt diximus diuite & beato viro haberi, vt ipse eos possit exaudire: eum autem ostentatorem aliquem merum esse, & gloriosum, cuius ingenio iste se accommodat, eíque supparasitatur: qualis describitur à facetissimo poëtarum Artotrogus initio Militis. Altera ratio est, quæ homini λιμοδοξοῦντι, qui laudis siti miserè cruciatur, prorsus quadrat. Est enim insolens quoddam ostentationis genus, quę sua sint manifestissimè, ea dicere alîus esse. éstque à summo philosopho hæc ἀλαζονείας species in Nicomacheis haud prætermissa. Ait ille, indecenter ironia vti, & τὰ λίαν φανερὰ sibi derogare, ineptæ & putidæ cuiusdam esse ostentationis. Nam, inquit, καὶ ἡ ὑπερβολὴ, καὶ ἡ λίαν ἔλλειψις ἀλαζονικόν. qua sententia nihil verius, nihil certius. Clarum huius rei documentum in multis: qui eximiam quandam præ cæteris probitatis famam aucupantes, pauperes humilésque simulant: cum interea, si velo reducto propius eos intuearis, pleni sint immanis cuiusdã ambitionis & φιλαυτίας. hoc tantum à cæteris ambitiosis differentes, quòd ambitionem non recta sed peruersa, vt Seneca ait, via sequuntur. Atque hæc planè est illa figura, qua ait idem secundo De beneficiis, quosdam reiicere quæ magis ad se volunt attrahere. Quintilianus libro XI. cap. I. *Apertè gloriari nescio an sit magis tolerabile, vel ipsa*

vitij

vitij huius ſimplicitate, quàm illa iactatione peruerſa, ſi abundans opibus pauperem ſe neget, nobilis obſcurum, & potens infirmum, aut ſi ſe diſertus imperitum planè infantem vocet. Παλαίστραν certum eſt de loco hîc eſſe accipiendum, vt *Pars in gramineis exercet membra palaeſtris.* Eſt autem commune poëtis, philoſophis, ſophiſtis, hoplomachis, harmonicis, atque aliis item, vt τὸ μελετᾷν, ſic etiam τὸ ἐπιδείκνυσθαι. habent enim quique eorum ſuas ἐπιδείξεις & exercitationes: quod notum eſt ex Græcis ſcriptoribus. Ὁπλομάχοι ſunt, qui ſub campidoctore veris armis certare diſcunt, aut ipſi qui docent: puto enim vtrunque hac voce ſignificari. vide Platonem in Lachete. At vulgò iuuentus non veris armis ſe exercebat: ſed rudibus, aut pilis præpilatis, quæ dicuntur Græcis ἐσφαιρωμένα ἀκόντια. Xenophon libro ſecundo Ἀναβάσεως de Phalino quodam ita ſcribens, προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν περὶ τὰς τάξεις καὶ ὁπλομαχίαν, videtur innuere hoplomachos ea ætate fuiſſe appellatos, etiam eos qui tactici Græcis propriè dicuntur. vide Vegetium.

Ad caput περὶ ἀπονοίας.

Pap. 19.

Ἡ δὲ ἀπόνοια ἐστιν ὑπομονὴ αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων.] Definitio iſta ἀπονοίας parum plena eſt: nam cum diſcrimen latum ſit inter ἀναισχυντίαν, de qua infrà eſt integrum caput, & ἀπόνοιαν, nihil video in hac definitione, quod non conueniat etiam τῇ ἀναισχυντίᾳ. quid enim pudor aliud eſt quàm vitioſæ

tiosæ naturæ retinaculum, & vt aurigarum verbo vtar, sufflamen? Erit igitur pudor ἐχ ὑπομονὴ αἰσχρῶν ἔργων ἢ λόγων: impudentia verò ὑπομονὴ eorundem. Est autem ἀπόνοια vt rem paulò pluribus explicemus, & quod ille ait, ἀμαθέστερόν πως καὶ σαφέστερον: est inquam ἀπόνοια, prauus quidam animi habitus, quo qui præditus est, omnis ab eo famæ pudor abest: omniq́ue honestatis ac bonæ existimationis cura penitus deposita ad quoduis facinus ac dedecus suscipiendum pronus est, propensusq́ue. Proprium hoc homini ἀπονενοημένῳ est, primum vt non huic aut illi vitio sit deditus, sed omnibus: deinde vt non instinctu tantùm naturæ improbè aut nequiter agat: sed quia turpitudine ipsa delectatur, & vitia sua, malaque, quod malorum vltimum est, amat. Quod enim, ait Seneca quarto De beneficiis, *neminem adeò à naturali lege desciuisse, & hominem exuisse, vt animi caussa malus sit*: dictum hoc, inquam, in homine ἀπονενοημένῳ claudere videtur: nam hic, etiam gratis malus est. Ideo dicebat auctor orationum cõtra Aristogitonem, ἀπόνοιαν esse morbum immedicabilem. Notum quid sit ἀπόνοια in re militari. Propriè sic vocatur non desperatio, sed is animi habitus qui ex desperatione induitur. Quamobrem inter ἀπόγνωσιν, & ἀπόνοιαν discrimen statuit. D. Chrysostomus non vno loco orationũ suarum. inde est hoc vitiorum extremum appellatum: vel dicta est ἀπόνοια, quia penitus τοῦ νοῦ ἐξέπεσε, vt placet quibusdã è veteribus. Ὑπομονὴ quod loco generis positum est in Theophrasti descriptione, non est genus, sed ἴδιόν τι τῶν ἀπονενομένων. semper enim ἀπόνοιαν comitatur audacia: ideo auctores

ctores τόλμαν & ἀπόνοιαν solent cõiungere. vt apud Iosephum libro 11. cõtra Appionem. Plutarchum in Agesilao, & in Catone Vticensi, & in edicto Iuliani, quo Athanasium Alexandria pellit. & apud Demosthenem in ea πρὸς Μακάρτατον, τολμηρὸς καὶ ἀπονενοημένος. In Actis synodi Ephesinæ extat epistola, cuius initium est Οὐδὲν ἀπονοίας ἐν πλημμελήμασι χαλεπώτερον· αὕτη γὰρ ἐπὶ πάντας ἐστὶ τῶν ἀτόπων ἡγεμών. Sed non est prætermittendus locus insignis eius auctoris, qui orationes conrra Aristogitonem (quæ falsò, vt alibi disputamus, inter Demosthenicas circumferuntur) scripsit, vbi graphicè admodum quid ἀπόνοια sit, & quis homo ἀπονενοημένος, orator describit. Sic ille, οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τῆς φύσεως αὐτοῦ, καὶ τῆς πολιτείας, οὐ λογισμὸς, οὐδὲ αἰδὼς οὐδεμία, ἀλλ᾽ ἀπόνοια ἡγεῖται, μᾶλλον δὲ ὅλον ἐστὶν ἀπόνοια, ἡ τούτου πολιτεία· ἣ μέγιστον μέν ἐστιν αὐτῷ τῷ ἔχοντι κακὸν, δεινὸν δὲ καὶ χαλεπὸν πᾶσι, τῇ πόλει δὲ οὐδὲ ἀνεκτόν. ὁ γὰρ ἀπονενομένος ἅπας, αὑτὸν μὲν προεῖται, καὶ τὴν ἐκ λογισμοῦ σωτηρίαν. ἐκ δὲ τοῦ παραδόξου καὶ τοῦ παραλόγου, ἐὰν ἄρα σωθῇ, σώζεται. Apud comicos præclara extant hominum huiusmodi, hoc est, singulari quadam improbitate & audacia præditorum, qui patrimoniis suis naufragi, vt rem facere possint, per fas nefasque audacter ruunt, exempla. Talis apud Aristophanem in Nebulis Strepsiades, in Equitibus fartor ille impurus Agoracritus: tales etiam in Plauti & Terentij comœdiis lenones omnes. Porrò ἀπόνοια Latinis est *audacia*, vel *audacia perdita*, vt in illo Satyrici poëtæ,

Ingenium velox, audacia perdita, sermo Promptus.

Budæus *vecordiam* Latinè dici posse putabat: mihi visa

visa ea vox Græcæ vim non satis explere. Nam ἄνοια omnis, *vacordia* est: quippe homo ἄνους caret corde, id est sapientia: vnde sunt *excors* & *vacors*. at ἀπόνοια aliud longè est. neque profectò sicut dixit Cicero in Pisonem, *ô vacors & amens*: ita dixeris Græcè satis propriè ὦ ἀπονενοημένε ἢ ἀνόητε. Homo ἀπονενοημένος, quem desperatè malum possis Latinè dicerè, Ciceroni est homo perditus, vel perditus & profligatus: aut etiam desperatus: vt cum *desperatorum hominum flagitiosos greges* dixit in Catilina: & alibi sæpe. Nam etsi propriè vox desperatus aliud sonat, tamen de eodem vsurpatur.

Οἷος ὀμόσαι ταχύ.] Rectissimè prima nota hominis perditi profligatíque hæc ponitur: hic siquidem è numero eorum est, qui vt dixit olim Pacuuius iusiurandum aliud nihil esse censent quàm mantile, quæ noxæ quotidianæ extergeantur. Talis apud Græcum comicum Strepsiades, quem ita alloquitur suus creditor in Nebulis,

Δα. Καὶ ταῦτ᾽ ἐθελήσεις ἀπομόσαι μοι τοὺς θεούς,
Ἵν᾽ ἄν κελεύσω σε; Στρ. τοὺς ποίους θεούς;
Δα. Τὸν Δία, τὸν Ἑρμῆν, τὸν Ποσειδῶ. Στρ. Νὴ Δία
Καὶ προσκαταθείην γ᾽ ὥστ᾽ ὀμόσαι τριώβολον.

Talis apud Latinum comicum Ballio.

Ca. *Iurastin' te illam nulli venditurum nisi mihi?*
Ba. *Fateor.* Ca. *nempe conceptis verbis.* Ba. *etiam consultis quoque.*
Ca. *Periurasti sceleste.* Ba. *at argentũ intra condidi.*

Athenis qui facile iusiurandũ suscipiebant, *Ardetti* vulgò à loco vbi iurare moris erat, appellabantur, Hesychius. Τοὺς ῥαδίως ἐπὶ τοὺς ὅρκους ἰόντας ἀρδήττους ἐκάλουν. τόπος δὲ ἦν περὶ τὸν Ιλισσὸν, ἐγγὺς τοῦ Παναθηναϊκοῦ

θλωαϊκῦ ςαδίε, ἐν ᾧ τοὺς ὅρκες ἐποιοῦντο.

τῷ ἤθει ἀγοραῖός τις.] Criticorum ſanctio poſtulat vt ſcribamus ἀγόραιός τις. Ammonius, Ἀγόραιος ἐὰν προπαροξυτόνως, σημαίνει τὸν πονηρὸν, τὸν ἐν ἀγορᾷ τεθραμμένον· ἐὰν δὲ προπερισπωμένως σημαίνει τὸν ἐν ἀγορᾷ τιμώμενον. rectè. eſt enim ἀγοραῖος cognomen Iouis, Mercurij, Mineruæ & Dianæ qui in foro colebantur. Rectè etiam notat Suidas ἀγόραιον dici diem quo lites diſceptantur. ita omnino ſcribendum in Actis, cap. XIX. ἀγόραιοι ἄγονται, non ἀγοραῖοι. & ſubaudiendum ἡμέραι. Gloſſarium vetus, *Cum res agitatur*, ὅτε ἡ ἀγόραιός ἐστιν. Nam vt *prolatæ res* dicuntur quando iuſtitium eſt, ſic *agi res*, quando vt loquitur Demoſthenes, αἱ δίκαι εἰσί. Plinius Secundus in Epiſtolis, *Eia tu cum proximè res agentur quoquo modo ad iudicandum veni.* hinc apud Suetonium *rerum actus*, pro diebus iuridicis. Strabo libro XIII. de Romanis loquens, ἕτερον, inquit, τρόπον διετάξαι τὰς διοικήσεις ἐν αἷς τὰς ἀγοραίους ποιοῦνται καὶ τὰς δικαιοδοσίας. hoc eſt, vbi conuentus agunt & ius reddunt. Sed vt ad Theophraſtum redeamus, homo ἀγόραιος eſt qui dies totos forum conterit: quemque oratores & comici appellant ἀγορᾶς περίτριμμα: Latini veteres *hominem ordinarium* teſte Feſto: vel *ſubroſtranum*, vt in octauo epiſtolarum ad familiares: vel *ſubbaſilicanum*, vt in Capteiueis,

Quorum odos ſubbaſilicanos omnes abigit in forum.

Gloſſarij auctor paullo aliter: *Baſiliciarius*, Μαλακὸς, ἀγόραιος. Notum eſt in Baſilicis iudicia Romę pręſertim centumuiralia celebrata fuiſſe. Idem auctor alibi, *Tabellio*, ἀγόραιος, νομικός. Alio autem loco

lixa

lixa vertit ἀγόραιος. ne id quidem absurdè: est enim is qui quæstus caussa castra sequitur. tot enim modis vox ἀγορὰ accipitur.

καὶ ἀνασεσυρμένος.] Non rectè docti viri qui sic vertunt, *Vestibus impudenter subductis*. Nam aliud est ἀνασεσυρμένος, aliud ἀνασυράμενος: de qua voce dicemus infrà. At homo ἀνασεσυρμένος, id est, qui ἀσυρὴς etiam dicebatur, teste Hesychio. extat ea vox apud Polybium libro quarto: & in extremo fragmento libri XVII. τυχὼν δὲ διὰ ταῦτα μεγάλης ἀποδοχῆς καὶ παρρησίας ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις, μετὰ ταῦτα προβαινούσης τῆς ἡλικίας ὁλοσχερῶς εἰς ἀσέλγειαν ἐξώκειλε καὶ βίον ἀσυρῆ. Idem significat apud M. Tullium, vox, *spurcus*; qua notione accipi vox *spurcities* debet illo Lucretij loco libri quinti,

Quidue superbia, spurcities, petulantia, quantas
Efficiant clades? quid luxus desidiésque.

vide Nonium.

ὀρχεῖσθαι νήφων τὸν κόρδακα.] Quantum sit ponderis in voce νήφων, licet intelligere ex eo quod Demosthenes in secunda Olynthiaca pro argumento vitæ penitus dissolutæ sociorum Philippi, ait eos vbi largiùs poti fuerint, solitos cordacem saltare. Multo enim turpius si quis siccus cordacem saltet, quàm si madidus. Est autem cordax lasciuæ & comicæ saltationis genus: ideo ait ἐν κωμικῷ χορῷ. Aristophanes verò in Nebulis gloriatur in suis comœdiis huic saltationi nullum esse locum. Puto autem ad restim solitum cordacem saltari: nam Aristophanes pro κορδακίζειν dixit κόρδακα ἑλκύειν. Iulianus & alij ἕλκειν κόρδακα.

καὶ προσωπεῖον ἔχων ἐν κωμικῷ χορῷ.] Falsi suspe-

ctam hanc lectionem habeo : puto enim deesse negationem, & ita legendum, προσωπεῖον οὐκ ἔχων ἐν κ. χ. magis enim hoc modo perditissimi nebulonis describitur ingenium : nam etsi omnino turpe est scenicum histrionem agere:tamen qui personatus in scenam prodit,quodammodo sub persona latet, & pudori suo nonnihil consulit:non item qui sine persona. quare etiam Demosthenes in oratione de ementita legatione, Cerybionem quendam κατά-ρατον appellat, ὅς, inquit, ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσωπείου κωμάζει. Apud Romanos, histriones si minus placerent, cogebantur in scena ponere personam. vide Festum in Personata fabula. Porrò interpretes ita hunc locum verterant, quasi legeretur ἔχειν. contra omnium codd. auctoritatem.

καὶ ἐν θαύμασι ἢ τοὺς χαλκοῦς ἐκλέγειν.) Inter ludicrarum artium artifices, & voluptatum ministros quibus vsi olim veteres, fuêre qui à Græcis dicti sunt θαυματοποιοὶ à Latinis præstigiatores : quos Athenæus inter Διονύσου τεχνίτας recenset lib. duodecimo. Fuerunt autem variæ & planè mirificæ istorum artes quibus imperitorum feriebantur oculi, omnia quorum caussas non nouêre mirantium. Eius generis fuerunt mimi, ἀρχίμιμοι, cybistetæ, petauristæ, petaminarij, funambuli, neurospastæ, item ψηφολόγοι siue ψηφοπαῖκται, & machinatores, de quibus dicemus σὺν θεῷ aliquãdo,quæ sunt nobis cum cura obseruata & annotata. Qui igitur has artes exercerent, Græci eos θαυματοποιοὺς vocabant, artemque eorum θαυματοποιίαν, & spectacula huiusmodi præstigiarum atque offuciarum θαύματα. Errant enim & qui θεάματα legi hîc non

θαύματα

θαύματα volunt: & qui aliter hanc vocem interpretantur. Hesychius θαύματα, ἃ οἱ θαυματοποιοὶ ἐπιδείκνυνται. sic apud Dionem Chrysostomum, πολλῶν δὲ θαυματοποιῶν θαύματα ἐπιδεικνύντων: & apud Platonem cùm in septimo De Republica, tum in secundo De legibus, θαύματα ἐπιδεικνύναι. denique sic semper accipienda illa verba ἐν θαύμασι. in quibus passim errare interpretes etiam doctissimos obseruauimus, vt apud Athenæum non vno loco. neque aliter accipiendus locus Aristotelis libro secundo, De generatione animalium, vbi τὰ αὐτόματα τῶν θαυμάτων commemorat: quæ αὐτόματα θαύματα alio loco appellat: intelligit autem pegmata quædam per se surgentia, vel simulacra suapte sponte mobilia, quæ à neurospastis colligendæ pecuniæ gratia circumferebantur. Quod ait Theophrastus χαλκοῦς ἐκλέγειν, pertinet ad mercedem quam prestigiatores isti à spectatoribus pro lucare exigebant: eam mercedem Græci, vt puto θαύμακτρον, nuncupabant. est enim à θαυμάζω: eadem analogia quà δίδακτρον minerual à διδάσκω.. μήνυτρον indicium siue indicinæ præmium, à μηνύω. & pro eodem δύρετρον ab δὑρίσκω apud Vlpianum. Sophron. φέρε τὸ θαύμακτρον, κ' ἀπιθυσιῶμες. Hinc dicti sunt vulgò cùm hi tum alij agyrtæ, qui similibus artibus stipem in circulis corrogabant, χαλκολόγοι, Latinè *æruscatores*: pari in vtraque lingua ratione: nam vt χαλκοῖ Græcis nominantur quiuis parui pretij nummi: sic Latinis *æra*. Martialis, *Et centum aureolos sic velut æra rogat*. & Hieronymus illa duo λεπτὰ viduæ mulierculæ cuius fit in Euangelio mentio, *æra* interpretatur. Reperio & *æsculatores*

tores fuiſſe dictos, Gloſſarium vetus: χαλκολόγος, *nummularius, æſculator*: & alibi, *Æſculator* χαλκολόγος. inde verbum *æſculor* pro eo quod Theophraſtus τοὺς χαλκοῦς ἐκλέγειν dixit. Gloſſarium, χαλκολογῶ, *æſculor*. Apuleius τοὺς χαλκοῦς, *ſtipes æreas* vocat in octauo Metamorphoſeon: alibi, *exiguam ſtipem*. Ouidius 1. De ponte, *ſtipis æra*. & rectè in Gloſſario, κέρμα, *æs*. nam quid ſit κέρμα Græcis notum eſt. Maximus Tyrius, δύο ὀβολοὺς. Hanc illi ſtipem à ſpectatoribus exigebant, poſtquam ſe quiſque ſeſſum receperat, ordines ſedentium obambulantes. Ideo ait Theophraſtus καθ' ἕκαστον παριών. quæ verba malè accepta ſunt ab interpretibus. Lucianus in Aſino, ἐπειδὰν ᾖ καταικόψειαν οὕτως ἑαυτοὺς, ἐκ τῶν περιεστηκότων θεατῶν συνέλεγον ὀβολοὺς καὶ δραχμάς. prorſus iſtis declarantur ſuperiora Theophraſti. Idem Lucianus verbo ἐκλέγειν vtitur alibi, vt Theophraſtus hîc, χαλκοῦν ὀβολὸν παρὰ τῶν καταπλεόντων ἑκάστου ἐκλέγων. Hodie præſtigiarum iſtiuſmodi artifices ſolent ad fores aliquem collocare, cui neceſſe habet vnuſquiſque priùs quàm ſpectatum admittatur, in anteceſſum aliquid pro lucare porrigere.

καὶ μάχεσθαι τοῖς τὸ σύμβολον φέρουσι.] Teſſeram intelligit, quam aliquis acceperat à præſtigiatoribus, ea lege, vt qui hoc ſymbolum quod arrabonis vim habebat, referret, gratis ſpectaret. De ſymbolis & contractibus per ſymbola, quam Ariſtoteles κοινωνίαν ἀπὸ συμβόλων vocat, dicemus vti ſpero aliâs.

καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιοῦσι.) In multis optimæ notæ codicibus vox ἀξιοῦσι non extat: quare ita poſſumus vertere, *Ac ſi quis teſſeram afferat, duris eum ſermonibus accipiet, ipſe gratis ſpectans.* Fortaſſe ita

auctor

auctor scripserat. ἢ μα. τοῖς τὸ σύμ. φέρουσι καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιοῦσιν· αὐτὸς προῖκα θεωρῶν. vel, & οὕτω προῖκα αὐτὸς θεωρεῖν. De istiusmodi librariorum peccatis sæpe questi sumus.

δεινὸς ἢ πανδοκεῦσαι.) Olim apud Græcos, sicut etiam hodie, vt audio, in quibusdam Italiæ locis, non multò erat honestior locus πανδοχεῖον siue taberna meritoria, quàm οἴκημα, hoc est, lenonis aut meretricis domus: & apud Hebræos eadem vox *Zonah* & meretricem significat & cauponam. nec multo aliter apud Latinos, qui τὸ πανδοχεῖον *stabulum*, & τὸν πανδοχέα *stabularium* dixerunt: meritricem autem *prostibulum*. Eò factum, vt viri quibus honestas curæ, æquè in cauponis ædibus conspici erubescerent, ac in lenonis: quod vel ex iis paret, quæ de Stratonico citharœdo refert Ælianus Variarum libro XIIII. capite XIIII. Sed & Isocrates, ἐν καπηλείῳ ait, φαγεῖν ἢ πιεῖν, οὐδεὶς οὐδ᾽ ἂν οἰκέτης ἐπιεικὴς ἐτόλμησε. vide Athenæum libro XIII. hunc ipsum Isocratis locum proferentem. Sed quàm parum intersit lenocinium & cauponam, declarat optimè ius Rom. Nam ex Impp. constitutionibus domina cauponæ quæ vilius à marito solita haberi, soluitur lege Iulia, de adulteris.

καὶ πορνοβοσκῆσαι.) In edicto prætoris de iis qui notantur infamia, numeratur inter primos qui lenocinium fecerit. Vide & titulum. Codicis, De spectaculis scenicis & lenonibus.

Pag. 20. τελωνῆσαι.) Quanta flagrarint olim apud Græcos & Iudæos inuidia vectigalium & tributorum conductores, nemo nescit. Ex omnibus Græcis videntur Oropij huic quæstui maxime fuisse

dediti: extat enim de iis veteris poëtæ Xenonis elogium huiusmodi.

Πάντες τελῶναι, πάντες εἰσὶν ἅρπαγες,
Καλὸν τέλος γένοιτο τοῖς Ὠρωπίοις.

Apud Romanos etsi portitorum & coactorum magna semper vilitas vt alibi: Publicanis tamen inter honestos suus erat locus. quippe equites fuêre splendidissimi. ideo toties & tam effusè publicanorum ordinem laudat M. Tullius. Quare τελώνην vertimus *portitorem* non *publicanum*, vsum veterum auctorum secuti. Glossarium, *portitor*, τελώνης. *Portorium* τελωνεῖον. & sanè τελώνης propriè est qui *vectigaliarius*, & *telonarius* in Cod Thedosiano.

ἀλλὰ κηρύττειν.] Iuuenalis satyra septima.

—nec fœdum alij, nec turpe putarent
Præcones fieri. & satyra tertia lenonum, præconum, & gladiatorum pueri eodem iure censentur. Verum tamen Horatius præconum ordinem & coactorum tuetur alibi propter patrem. Multa Cicero de præconibus in ea pro Quintio.

μαγειρεύειν, κυβεύειν.] M. Tullius, Officiorum libro primo sub finem, *Minimèque artes hæ probandæ, quæ ministræ sunt voluptatum, cetarij, lanij, coqui, fartores, piscatores, vt ait Terentius: adde his si placet vnguentarios, saltatores, totúmque ludum talarium.* Eleganter Cicero tanquam εἰς μίαν, quod aiunt, μύκονον congessit plerasque omnes artes quæ à Romanis improbabantur. par eorundem Athenis vilitas, vt testantur scriptores Attici. *Cetarij* sunt ταριχοπῶλαι, vilissimum hominum genus Athenis: vt & salsamenta apud eos seruorum & pauperum cibus

cibus fuit, quod suprà diximus. Inde apud Lucianum, τειχοπωλεῖν ὑπὸ ἀποϱίας, ἢ τὰ γράμματα διδάσκειν. Manauit ab istis prouerbium de homine obscuro & terræ filio: dicebant eum patre esse ortum qui cubito mungeretur: quod erat salsamentariorum proprium, vt ad Strabonem pluribus exposuimus. de *coquis*, & testatur Theophrastus hîc, & habes de iis fusè apud Athenæum. *Fartores* sunt ἀλλαντοπῶλαι infimæ sortis homines: vide Equites Aristophanis. *Piscatores* quo loco ab iisdem haberentur, declarat vetus prouerbium, quod in Hesychij Glossis reperimus: Δοῦναι μὲν εἰς ἐπακτρέων, λαβεῖν δὲ μή. sumtum est ex aliquo comico. monebat viros auctor adagionis, vt vxores ex ordine piscatorum ne caperent: etsi filias vt piscatoribus nuptum demus propter difficultates conditionum reperiendarum, concedit. ἐπακτρεῖς sunt *piscatores*. Piscatoribus adiici debent aucupes & pomarij, *atque omnis Tusci turba impia vici*: ait Horatius Satyra tertia libri II. De *vnguentariis* & *saltatoribus*, res notissima. Athenis olim lege Solonis cautum fuit, ne quis ciuis Atticus myrepsicam faceret. auctor Athenæus libro XIII. vt minus mirum sit quod Seneca refert, fuisse aliquando vnguentarios Lacedæmone pulsos. Postremò adiicit Cicero, *ludum talarium*, sicut & Theophrastus τὸ κυβεύειν. vide super istis titulum Codicis De aleatoribus & alearum vsu.

τὴν μητέρα μὴ τρέφειν.] Lege Solonis notabantur infamia qui parentes non alebant, aut tectum ad habitationem non præbebant: vt vel ex Æschine contra Timarchum constat. Non temere autem

matrem potius dixit Theophraſtus quàm patrem: latius enim patuit exhibendæ matris neceſſitas, quàm patris, quando & vulgo quæſitis mater neceſſariò fuit alenda: in patre non idem obſeruatum: vide Plutarchum & Laërtium in Solone.

ἀπάγεσθαι κλοπῆς.] Arceſſi, inquit, ſolet furti: adde, & aliorum criminum. ſic apud comicum Agoracritus perfectiſſimum ἀπονοίας exemplum id ſibi nomen ait inditum, ex eo quod perpetuò alicuius criminis reus in iudicio volutaretur. Notabis κυριολογίαν in voce ἀπάγεσθαι: nam ἀπαγωγὴ in foro Athenienſi propriè dicebatur de furto, ſicut ἔνδειξις de aliis criminibus: auctor Vlpianus in Demoſthenem Πρὸς Λεπτίνην. quamquam alij veteres quibus potius aſſentior, ἔνδειξιν & ἀπαγωγὴν ita diſtinguunt, vt illa ſit abſentis delatio: hæc præſentis in ius abductio: quando aliquis manifeſti criminis conuictus, in carcerem & ad vndecimuiros rapiebatur.

τὸ δεσμωτήριον πλείω χρόνον οἰκεῖν ἢ τὴν αὑτοῦ οἰκίαν.] Dictum venuſtatis Atticæ: ſic apud Ciceronem, *habitare in carcere.* Dinarchus Καὶ γὰρ θανάτου ἄξια πολλὰ ἕτερα διαπέπρακται, καὶ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ πλείω χρόνον ἢ ἔξω διατέτριφε. loquitur de Ariſtogitone: quem propterea auctor earum orationum contra illum quæ Demoſtheni vulgò tribuuntur, τετειχισμένον in carcere appellat, & alteri opponit recens carcerem ingreſſo, &, vt ipſe loquitur, νεαλεῖ καὶ προσφάτῳ. Demoſthenes in ea Timocratem Androtioni obiicit, quòd pater eius πολλὰς πεντετηρίδας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διέτριψε. Appio Claudio apud Liuium obiicitur pro magno crimine, quòd carcerem

rem appellasset *domicilium plebis Romanæ.* Postremò ipsum etiam hominem improbum *carcerem* vocarunt. Lucillius, —*carcer vix carcere dignus.*

καὶ τοῦτο δ' ἂν τῷ δόξειε.] Lego, καὶ τοῦτο δ' ἄν.

τῶν συνισταμένων τοὺς ὄχλους.] Hoc est, eorum qui cœtus & cócursus faciunt: quod capital fuit Athenis. vide infrà ad caput περὶ λογοποιΐας.

μεγάλῃ τῇ φωνῇ.] Alta voce loqui suprà signum erat rusticitatis: alibi superbi & elati animi: sed addit hîc Theophrastus, καὶ παρεῤῥωγυίᾳ. quæ vocis appellatio, vel ex eo manauit, quòd multi nimia vocis intentione ramices fregerunt: vel declaratur ea dictione vastus oris hiatus: sicut Aristoteli in secundo Historiarum, & tertio De partibus, ora canum, leonum, ac reliquorum καρχαροδόντων dicuntur esse ἀνεῤῥωγότα. Aristophanes in Equitibus Cleonem vocat καρχαρόδοντα, & mox ei vocem tribuit χαράδρας, propter asperitatem & inæqualitatem. Vide scholiasten: & ita etiam vocem παρεῤῥωγυῖαν hîc interpretari licet: vel est translatio à sensu tactus ad sensum auditus: nam quæ sunt abscissa & abrupta, eadem aspera sunt. Apud Ciceronem inter vocis differentias sunt, fractum & scissum. fere autem *fracta vox* apud Latinos auctores dicitur de voce effœminata, aut eius *liquido qui plasmate guttur Mobile colluerit.* Græci σαθρὰν vt videtur, & παρεῤῥυηκυῖαν scissam vocem nominant. Sed de omnibus vocis differentiis acutè vt omnia summus philosophus in libello Περὶ ἀκουστῶν.

Pag. 21. ἢ ὅταν ᾖ πανήγυρις.] Proprium hoc, vt initio diximus, homini ἀπονενοημένῳ: qui assiduis conuitiis ita depudere didicit, vt lætetur etiam in-

ſamia. Habuit hoc quoque impurus ille ſæpe iam à nobis commemoratus Ariſtogiton: quem quidem ait orator ea fuiſſe oris duritie, vt quæ alij taciti & in tenebris admitterent, quibus tale quid humanitus v ſuueniret, ea ipſe tantumnon appenſis ſibi tintinnabulis patraret: quod eſt dicere palam & in omnium oculis. Sic ille, *Καὶ ἃ τῶν ἄλλων τῶν ἠτυχηκότων ἕκαστος ἀψοφητὶ ποιεῖ, ταῦθ' οὗτος μονονοὺ κώδωνας ἐξαψάμενος διαπράττεται.*

τὰς δὲ ἐξόμνυσθαι.] Lego, *καὶ τὰς μὲν ἐξόμνυσθαι.*

ἔχων ἐχῖνον.] Vaſculum fuit in quo aſſeruabantur litium inſtrumenta, quæ in libris Græcorum Iuriſconſultorum *ἀσφαλίσματα* vocantur. Erat autem echinus, vel teſtaceus, vel æneus, teſte in Veſpas Ariſtophanis ſcholiaſte.

ὁρμαθὸν βιβλίων.] Ariſtoteles apud Dionyſium Halic. *δεσμὰς δικανικῶν βιβλίων.* Iuuenalis de cauſidicis in forum venientibus:

— *& magno comites in faſce libellos.*

καὶ τῆς δραχμῆς.) Planè iſtud hominis eſt, nonhominis. Nam cùm in genere fœnerari idem ſit quot hominem occidere, vt Cato ſenior aiebat: & *παρὰ φύσιν ἐργάζεσθαι*, vt Ariſtoteli placet: ac proinde fœneratores furibus peiores ciues à veteribus Romanis fuerint exiſtimati, vt probat idem Cato: quid obſecro te, exiſtimandum eſt de eo qui fœnus id exerceat quod hîc commemoratur? Neque tamen putemus fingi hæc à Theophraſto: dixit enim ipſe initio, ex iis quæ vulgo fierent, & in vſu apud homines eſſent, eſſe hoc à ſe ſcriptum conflatum. Imprimis animaduertenda eſt iſtorum techna, qui vt fœnus hoc horrendum

minore cum inuidia possint exercere, non solent grandem pecuniæ summam simul eidem credere, neque in multos dies. Hi sunt quos Græci τοκογλύφους dixerunt, Latini toculliones: qua voce vtitur M. Tullius ad Atticum. Cum autem obolus sit sexta drachmæ pars, facile cuiuis æstimare, quale sit hoc fœnerandi genus quando drachma obolum semis quotidie parit. Fuit sane maxima Athenis fœnerandi licentia. etsi enim vsitatus in ea ciuitate vsuræ modus erat, vt pro mina quot mensibus drachma penderetur: quæ est centesima Romanorum vsura: tamen & binas centesimas, & ternas, ac quaternas solitas exigi non est dubium. quippe cum istiusmodi hominum improbitas, non solùm non coërceretur vllis legibus: sed etiam approbaretur veteri Solonis lege hac: Τὸ ἀργύριον στάσιμον εἶναι, ἐφ' ὁπόσον ἂν βούληται ὁ δανείζων. hoc est, *Ius esto fœneratori pecuniam suam quantacunque vsura volet collocare.* Sic enim Lysias hanc legem exponit. Τὸ στάσιμον inquit, τοῦτό ἐστιν, ὦ βέλτιστε, οὐ ζυγῷ ἱστάναι, ἀλλὰ τόκον πράττεσθαι ὁπόσον ἂν βούληται.

τρία ἡμιωβόλια.) Antiquum est Græcorum loquendi genus, τρία ἡμιωβόλια, pro, obolus semis, vel sesquiobolus. Pollux, φίλον δὲ τοῖς ἀρχαίοις καὶ τὸ ἓν ἥμισυ τάλαντον τρία ἡμιτάλαντα λέγειν. Ita sæpissimè cuiusuis aut mensuræ aut ponderis numeros antiqui scriptores præsertim Attici efferunt. sic apud Hippocratem legas τρία ἡμίχοα, τρία ἡμιώρια, τρία πεμπτημόρια & τέσσαρα πεμπτημόρια: apud Platonem τρία ἡμιμναῖα, sexto Legum: apud Xenophontem τρία ἡμίδραχμα: apud Theophrastum in secundo Historiarum τρία ἡμιπόδια: apud Athe-

næum

næum libro quarto τρία ἡμιμέδιμνα : & in Dioscoridis aliorúmque medicorum libris sæpe. Sic Latini interdum : Martialis, *Et thuris piperisque tres selibræ*, quod & nos in vernaculo nostro idiomate retinemus. Attici verò quàm delectarentur hoc loquendi genere, declarat Theophrastus, qui in libro Περὶ ὀσμῶν, δύο ἡμίεκτα dicere maluit, quàm ἑκτέα. Impp. in Cod. Theod. *sex semiliqua* quàm tres siliquæ. Augustus in testamento *ex parte dimidia & sextante*, quàm ex besse. Hinc illa sunt nomina composita, τριημιχοίνιξ apud eundem Theophrastum : & πενθημιχοίνιξ. item apud Xenophontem τριημιπέδιον. sic etiam apud grammaticos dictus πενθημιμερὴς versus, qui duos pedes & partem à reliquo carmine quasi scissa & separata habet. Caue verò confundas loquẽdi hoc genus cum alio simili quidem, sed significatione longè diuerso : Τρίτον ἡμιωβόλιον enim quando dicunt Græci, non iam obolum semis, sed duos obolos semis volunt intelligi. Sic dixit Herodotus ἕλκων ςάθμον ἕβδομον ἡμιτάλαντον, pro eo quod est, *pendens sex talenta cum dimidio*. sic apud Dinarchum τρίτον ἡμίδραχμον, pro *duabus sedrachmis semis*. vide Pollucem. Hoc quoque imitati sunt Latini veteres. *Fuit enim veteris consuetudinis*, ait Varro, *vt retrò æra dicerentur, ita vt semis tertius, semis quartus pronuntiarent*. Inde est sestertius pes, pro duobus assibus semis, & duobus pedibus semis. & apud Plinium libro XVII. capite XI. *quinus semipes* ex Græcis scriptoribus, quod ipsi dixerant πέμπτον ἡμιπόδιον. hoc est, quatuor pedes cum dimidio. Adi Priscianum, & Volusium Mætianum, qui hoc posterius loquendi genus diligenter

ter explicauerunt. Nos autem ideo hîc notauimus, vt ne ſimilitudo duarum locutionum cuiquam imponeret. quo in errore doctiſſimos etiam viros verſari videmus. Teſtis ſit Demoſthenes: in cuius orationibus quoties extat altera harum φράσεων, toties peccat eruditiſſimus Vuolfius. Nam quod in ea pro Androtione ſcribitur, ὃς ἀποδρὰς ᾤχετο, ἔχων πέντε ἡμιτάλαντα, duo talenta ſemis ſignificat: non quatuor cum dimidio vt putauit interpres. ſic debet hic etiam locus ex oratione ὑπὲρ φορμίωνος exponi, οὐκ ἀποδίδωσι πένθ᾽ ἡμιταλάντων καὶ ἑξακοσίων δραχμῶν. item iſte ex ea πρὸς Νικόστρατον, ſub initium, ἀπεγραψάμην ἂν πένθ᾽ ἡμιμναίων ἄξια ἀνδράποδα. Poſtremò in oratione contra Theocrinem quæ ἔνδειξις inſcribitur, non aliter illa exponi debuère, ἐδόθη τρία ἡμιμναῖα τούτῳ τῷ ἀδωροδοκήτῳ. Tot locis apud ſummum oratorem, extat loquendi hoc genus: in quibus omnibus lapſus eſt vir doctus, quum non obſeruaſſet quid inter τρία ἡμιτάλαντα, & τρίτον ἡμιτάλαντον intereſſet. Enimuero doctiſſimo viro facilè ignoſco, qui ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τόνδ᾽ ἀπωθεῖται ψόγον: vapulet verò ſciolus ille Græculus qui Vuolfium in errorem induxit. Ita enim annotatum reperies ad ſuperiorem locum ex Androtiana, τὸ δὲ πένθ᾽ ἡμιτάλαντα, ἀντὶ τοῦ πέντε παρὰ ἡμιταλάντων; ὡς εἶναι τέτταρα καὶ τοῦτο συνίσταται ἐκ τοῦ σταθμοῦ παρὰ Ηροδότῳ. Hæc ille: quæ omnia falſa eſſe & inepta ex ſuperioribus liquet: quibus libet adiicere velut ἐκ περιουσίας, vt omnis omnino ſcrupulus eximatur, locum Ariſtotelis inſignem. Sic philoſophus nono Hiſtoriarum. Βλίττεται δὲ σμῆνος χοᾶ, ἢ τρία ἡμίχοα. τὰ δὲ εὐθηνοῦντα δύο χοᾶς, ἢ πένθ᾽ ἡμίχοα. τρεῖς δὲ χοᾶς, ὀλίγα.

ὀλίγα. *Eximunt*, inquit, *ex vno apum alueari choem vnum, aut vnum cum dimidio. vel, bene vt agatur, choas binos, aut binos cum dimidio: raro ternos choas.* Eat nunc iste opicus, & dicat πένθ' ἡμίχοα esse τέτταρα καὶ ἥμισυ. Absit verò à nobis, vt hæc & alia huius farinæ, qualia nonnulla in illis scholiis obseruauimus, Vlpiano tribuamus.

τῆς ἡμέρας πράττεσθαι.) Atticum est, ἀντὶ τοῦ εἰσπράττεσθαι. non aliter ferè Demosthenes cæteríque scriptores de meliore nota. non ergo sunt audiendi qui εἰσπράττεσθαι iubent rescribi. Veteres & Græci & Latini sæpe eleganter simplicibus verbis pro compositis vtuntur: sic ergo πράσσω aliâs pro ἐκπράσσω, exigo: pro συμπράσσω. Pindarus Nemeonicis Πράσσει γὰρ ἔργῳ μὲν σθένος· βουλαῖσι δὲ φρήν. hoc est, συμπράσσει, συνεργεῖ. Notabis pactionem de vsura in singulos dies: cuius extat etiam in Epidico Plauti exemplum.

Id adeo argentum ab danista apud Thebas sumsit fœnore:

In dies minásque argenti singulas, nummis.

Qui hanc vsuram exercebant, Græci eos ἡμεροδανειστὰς vocabant, vt Laertius in Menippo.

Res hodie tocullionibus præsertim Iudæis non incognita.

καὶ τοὺς τόκους ἀπὸ τοῦ ἐμπολήματος εἰς τὴν γνάθον ἐκλέγειν.] Iam venimus ad locum longè elegantissimum, & ex iis vnum qui vetustatem libelli huius arguunt: cuius veram interpretationem prioribus interpretibus ne per somnium quidem in mentem venisse affirmare ausim: est enim & obscurior propter ignorationem priscorum morum: & nonnihil

etiam corruptus: ſed de re primùm: de verbis mox viderimus. Sciendum igitur, morem olim fuiſſe Athenis hominum vilium atque abiectorum qui in foro res venales habebant, vt quas pecunias ex venditione mercium ſuarum colligerent, eas in os & buccam conderent: maximè, credo, cum eſſet turba emturientium: tum enim, ne tempus ſibi aperienda claudendáque crumena periret, vt quidque accipiebant numorum id ſtatim in os coniiciebant. Sic erat iſtis os ſuum inſtar crumenæ, quam collo appenſam iſtiuſmodi homines apud Romanos gerere ſolitos fuiſſe, ſupra ex Plauto annotabamus. Propterea ſcribit Artemidorus in re ſomniorum maxillas indicare horrea: τὰς σιαγόνας, inquit πρὸς ἀποθήκας ληπτέον. Hoc eſt quod Theophraſtus vocat εἰς γνάθον ἐκλέγειν, *in maxillam colligere*. nam ἐκλέγειν pro συλλέγειν poſitum, vt etiam paullo antè. Græci comici ἐγκάπτειν εἰς τὴν γνάθον eodem ſenſu dicunt. Alexis in Lebete deſcribens venditorem ficorum, hominem impudétiſſimum,

Εἶθ' ὁ μὲν ἔδωκεν ὡς τοιαῦτ' ὠνέμενος,
Τιμὴν. ὁ δὴ 'γκάψας τὸ κέρμ' εἰς τὴν γνάθον,
Ἐρίνε' ἀπέδοτο, σῦκα πωλεῖν ὀμνύων.

Sic apud Ariſtophanem, quem iure veteres critici τῶν Ἀττικῶν ἐθῶν διδάσκαλον appellarunt, Philocleon ait cum tradita tam ſibi quam Lyſiſtrato communis drachma fuiſſet (iudicibus enim binis, drachma merces dabatur) conueniſſetque inter ipſos vt illam Lyſiſtratus permutaret, & eius dimidium, hoc eſt, tres obolos, ipſi daret: ait inquam, ſe à ſodali miſerè deceptum fuiſſe: qui monetæ loco ſquamas mugilis piſcis in manum ſibi tradiderit: quas ipſe

impru

imprudens tanquam probam monetam in os subitò immersit. Verba poëtæ sunt,

—δραχμὴν μετ' ἐμοῦ λαβὼν,
Ἐλθὼν, διεκερμάτιζετ' ἐν τοῖς ἰχθύσι.
Κἄπειτ' ἐπέθηκε τρεῖς λοπίδας μοι κεστρέων.
Κἀγὼ 'νέκαψ'· ὀβολοὺς γὰρ ᾤμην λαβεῖν.

Scholiastes, πολλοῖς γάρ ἐστιν ἔθος ἐν τῷ στόματι φυλάττειν τὸ ἀργύριον. *Multis*, inquit, *moris est, vt pecunias in ore custodiant*. Idem poëta in Æolosicone, ὅπερ λοιπὸν μόνον ἦν ἐν τῇ γνάθῳ γένηταί μοι. & in Anagyro, ἐν τῷ στόματι τριημιωβόλων ἔχων. Hodie mulieres moris eiusce vestigium retinent: multæ enim consueuerunt, maximè αἱ κομμώτριαι, siue ornatrices in ore aciculas habere: nam inde facilius ad vsum promuntur quàm ex aciario, siue βελονοθήκῃ, aut è puluillis iis quos ad custodiendas aciculas solent sibi fabricari. Atqui hanc commoditatem magno sæpe constare, exempla tristissima illas debuerant docere. Quid quod etiam nummi in os recepti, nedum aciculæ, periculum aliquando veteribus crearunt? Nam apud Aristophanem in Auibus Euelpis quidam est, qui dum more Atheniensium miluum veris indicem prouolutus ad terram salutare parat, obolum quem forte in ore habebat, imprudens nec sine summo periculo deglutit.

—ἐγὼ γοῦν, ait,
Ἐκυλινδούμην, ἰκτῖνον ἰδών· κᾆθ' ὕπτιος ὢν, ἀναχάσκων
Ὀβολὸν κατεβρόχθισα.

Ex his luce clarior mens auctoris hoc loco: superest vt de mendo quod hæc sententia continet, videamus. Non enim τόκους rectè legitur: vt ex illis verbis

verbis ἀπὸ τοῦ ἐμπολήματος, quiuis intelligat: sed vel ὀβολοὺς legendum, vel χαλκοῦς dicere, vel κέρματα, nisi longiùs ab edita lectione abesset. vel igitur, ὀβολοὺς scribendum, vt in superiore Alexidis loco: vel χαλκοῦς, vt in hoc Aristophanis Concionantibus,

—πωλῶν γὰρ βότρυς
Μεστὴν ἀπῆρα τὴν γνάθον χαλκῶν ἔχων.

Scimus Græcũ esse ἐκλέγειν τόκους; vt in I I. Stromat. Clementis, τόκους ἐκλέγειν ἐπὶ χρήμασι, sed hoc nihil ad istum locum. Fuit cum hoc referrem ad σπερμολόγους, vilissimum hominum genus Athenis. Sic enim vocabant Atheniẽses abiectissimos quosdam homines, imò hominum mendicabula; qui forum & Digma oberrantes, si quid è mercium oneribus, vt fit, excideret, id legebant, & vitam hoc quæstu sustentabant. Auctor Eustathius. Sed superiore interpretatione nihil verius, ne ea quidem quæ apud Sagram.

Pag. 22. ἐργώδεις γὰρ εἰσι.) Hoc est, δυσχερεῖς καὶ φορτικοί. Malo sic quàm vt quidam, *His semper est quod agant.*

καὶ φθεγγόμενοι μεγάλῃ τῇ φωνῇ.] Ecce iterum eandem notam de qua diximus paullo antè. apparet Theophrastum teneras aureis habuisse, & clamoribus importunis valde solitum offendi. Auctor Rhetoricorum ad Herennium in descriptione hominis impudentis hoc non neglexit, *Tum verò*, inquit, *iste cœpit clamare voce ista, quæ facile cuiuis rubores excire posset.* Sed de hoc vitio plura Clemens Alex. Pædagog. lib. I I. cap. V I I. Quintilianus lib. V I. cap. V. & alicubi Iustinus Martyr.

Ad caput περὶ λαλιᾶς.

Η δὲ λαλιὰ εἴη ἂν δόξειεν ἀκρασία τοῦ λόγου.] De hac dictum nobis ad caput περὶ ἀδολεσχίας. In Platonis Ὅροις ita definitur, Λαλιὰ, ἀκρασία λόγου ἄλογος. Hominem λάλον, Latini veteres, *linguacem*, *lingulacam*, & *locutuleium* dixerunt. vocarunt & *linguosum*, vt Hieronymus sæpe. sic apud Græcos γλωσσώδης ἄνθρωπος, & πρόγλωσσος, vt cui sit lingua prominens. Vsus est Clemens elegantissima ea voce, quæ ei respondet quod Francoceltæ dicimus, *auoir la langue longue*. Porrò λαλιὰ in malam partem non semper accipitur, sed interdum pro familiari colloquio inter amicos, aut alios. Quare etiam λαλιᾶς præcepta prodita sunt à veteribus dicendi magistris. Menander rhetor, Τὸ τῆς λαλιᾶς εἶδος χρησιμώτατόν ἐστιν ἀνδρὶ σοφιστῇ· καὶ ἔοικε δύο εἴδεσι τῆς ῥητορικῆς ὑποπίπτειν, τῷ τε συμβουλευτικῷ καὶ τῷ ἐπιδεικτικῷ· πληροῖ γὰρ ἑκατέρου τὴν χρείαν, plura ibi lege. Extat & Aristidis oratio λαλιὰ inscripta.

ὅτι οὐδὲν λέγεις.) Hoc solebant de iis vsurpare qui falsa aut quæ nihil ad rem essent loquerentur. Aristophanes Vespis παῦε παῦ', οὐδὲν λέγεις. & alibi sæpe, & in Platone passim. Alio sensu apud comicum positum obseruauimus παροιμιακῶς illud οὐδὲν λέγει, non de verbis sed de re inutili: sicut hodie nos quoque loquimur de re quam improbamus. Ait autem Theophrastus ἂν ὁ, τιοῦν, vt indicet locutuleios istos, non posse quamuis exigui temporis loquendi moram ferre. Ad hos pertinet non ad ἀδολέσχους locus Ciceronis primo Officiorum. *Nec vero tanquam*

quam in possessionem suam venerit, excludat alios: sed cum reliquis in rebus, tum in sermone communi vicissitudine vtendum putet. Similia Basilius in epistola quadam ad Gregorium.

καὶ ἂν ἀκούῃ αὐτοῦ, μαθήσεται.) Tale illud fere Aristophanis in Auibus,

—ἐμὲ τοῦτό γ' ἐρώτα.

Pag. 23. ὑποβάλλει, εἴπας σύ, μὴ ἐπιλάθου.) Praua distinctio hactenus veram huius loci sententiam infuscauit. Nam distinguendum est ὑποβάλλει, εἴπας, Σὺ μὴ ἐπιλάθου. Et εἴπας scribendum, non εἶπας. Est enim non verbum, sed participium, quo sæpe vtitur Aristoteles. Prorsus id est quod vulgo excusationis gratia dicere solemus, quando verba facientem interloquimur, *Sans interrompre vostre propos*: vel, *De vostre propos vous souuienne*. Sic mox, εὖγε ὅτι με ὑπέμνησας, illud est quod dici solet, *A propos de cela*. eadem ratio illorum, καὶ ὃ παρέλιπον. nam qui illa verba loco suo mutant, & locum illum transpositione opus habere arbitrantur, næ illi toto, quod aiunt, cœlo errant. Elegantissimè sanè Theophrastus omnes loquendi ansas recenset, quas homines loquaces captare solent, vt cum aliquo saltem prætextu loquentem possint interpellare, & vt veteres loquebantur obacerare. In Sapientiæ libro cum alia præclarè, tum hoc iunioribus nunquam obliuiscendum, πρὶν ἢ ἀκοῦσαι μὴ ἀποκρίνου, καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρέμβαλλε ῥῆμα. *Ne respondeas priusquàm audieris, & in alterius sermonem verbum nullum interijce.*

καὶ εἰς τὰ διδασκαλεῖα.) Ne hoc quidem temerè ponit auctor: nam quod putet aliquis fuisse leue

intrare in ludum literarium, id verò Athenis crimen capitale fuit. Lege enim Solonis pœna capitis fuit constituta, si qui ludum literarium aut palæstram dum ibi erant discipuli ingrederetur. quod cur à castissimo viro fuerit ita constitutum, non est difficile diuinare. Hanc igitur in legem committit iste, & dum garrire cupit, fraudem capitalem admittit. Adi Æschinem contra Timarchum. Sed videtur ei legi postea derogatum, vel contraria lege, vel vsu ipso & contraria consuetudine: quod ex multis dialogorum Platonis locis licet intelligere. Vel Lysidem vide.

προμανθάνειν ταῦτα.] Scribendum προσμανθάνειν Attica consuetudine, pro simplici μανθάνειν. Sic apud Aristophanem Vespis.

τοῖς παιδοτρίβαις καὶ διδασκάλοις.] Chiasmus est: nam παιδοτρίβαι ad παλαίστρας refertur: διδάσκαλος ad διδασκαλεῖα. Æschines in Timarchum, καὶ τοὺς διδασκάλους τὰ διδασκαλεῖα, καὶ τοὺς παιδοτρίβας τὰς παλαίστρας ἀνοίγειν. Porrò παιδοτρίβης vertimus *corporum exercitator*, cum Latinis scriptoribus: nam qui *lanista* vertunt (in his est vir eruditissimus Demosthenis & Æschinis interpres) ij neque Græcam neque Latinam vocem intellexerunt. Possis & *gymnasiarchum* dicere, qua voce vsus & Cicero: γυμνασιάρχης autē & παιδοτρίβης sæpe pro eodem ponuntur. vide Æschinem. Item γυμναστὴς & σωμασκητής. Itaque Pythagoras quidam Laertio σωμασκητὴς dicitur, Plinio *exercitator* ἁπλῶς.

Pag. 24. καὶ τοὺς ἀπιέναι φάσκοντας.) Hoc etiam ἀδολέσχῃ conuenit: Horatius,

Nil respondebam: miserè cupis, inquit, abire,

Iamdudum

Iamdudum video; sed nil agis: vsque tenebo,
Persequar.

τὴν ἐπ᾽ Ἀριστοφῶντος ποτὲ γινομένην τοῦ ῥήτορος μάχην.) Notabis verborum traiectionem quæ ambiguitatem parit: nam & cum μάχην verba illa τοῦ ῥήτορος iungi possunt: & cum Ἀριστοφῶντος: quod malo: & ita accipio τοῦ ῥήτορος γινομένην ποτὲ μάχην. Traiectio est vt diximus. quod σχῆμα mirum quàm sit frequens cum apud alios veteres Atticos tum imprimis apud Aristotelem, ex quo pauca animi caussa libet hîc annotare. Historiarum libro tertio, de aorta vena loquens, νευρώδης, inquit, ἐστὶ φλέψ, τὰ μὲν τελευταῖα καὶ παντελῶς αὐτῆς. hoc est, τὰ μὲν τελευταῖα αὐτῆς, καὶ παντελῶς. In quinto, de genere malacostracorum loquens, ὀχεύεται δὲ ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ ἔαρος. pro ὀχεύεται πρὸς τῇ γῇ ἀρχομένου ἔαρος. Eodem γίνονται δὲ χάδονες οὐκ ἐν τῷ ἔαρι τούτων, ἀλλ᾽ ἐν τῷ μετοπώρῳ. In tertio De partibus τοῦ μὲν ἄνω καὶ κάτω; ἐν τοῖς μᾶλλόν ἐστιν ἄνω: eleganter: sed obscuriusculè pro ἐν τοῖς ἄνω μᾶλλόν ἐστιν. Item illud in eodem, τοῦτο γὰρ μᾶλλόν ἐστιν ἀξιόπιστον ἀκοῦσαι λεγόντων, ἢ τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ὡς ἀποκοπεῖσα φθέγγεται τῶν ἀνθρώπων. & alibi locis sexcentis: sed & apud Ciceronem quoque similes traiectiones locis non paucis obseruare lector diligens poterit: quas videas sæpe doctos viros suis παραδιορθώσεσιν immutare. Verùm ad rem. Ἐπ᾽ Ἀριστοφῶντος non est, tempore Aristophontis, vt putarunt interpretes: sed id quod expressimus. Fuisse autem archonta Aristophontem anno tertio olympiadis centesimæ duodecimæ, certum ex Bibliotheca Diodori. Intelligit inclytam illam pugnã ad Arbela pugnatam: quam

etſi conſtat priore anno contigiſſe prætore non Ariſtophonte,ſed Ariſtophane : nihilominus tamẽ vulgus Athenienſium anno illi, qui Ariſtophontem prætorem habuit, illam aſcripſit : vel quia reuera cædes Darij, in quo erat victoriæ ſumma, in annum illum incidit : ſicut Arrianus ait : vel quia, vt diſertè notat Diodorus, cùm eius victoriæ fama inGręciam peruenit,iam archon erat Ariſtophon: quod etiam Dionyſius Halicarnaſſeus in epiſtola ad Ammæum docet. Ariſtophon verò iſte qui fuerit, & cur oratorem illum appellet, vel mediocriter in hiſtoria Græca verſati ſcire debent : vixit. n. Athenis æqualis Demoſtheni : ac pene in dicendi facultate par, ſi quidem ipſius Demoſthenis teſtimonio ſtare volumus. Meminêre locis pene infinitis & Demoſthenes & Æſchines : itémque Plutarchus, Athenæus, alij, quorum teſtimonia nihil attinet huc congerere. Hæc vera eſt, vt quidem cenſeo,iſtius loci interpretatio.Poteſt tamen etiam ſine traiectione accipi : vt nimirum intelligatur nobilis illa controuerſia quæ fuit inter ſummos oratores Demoſthenem & Æſchinem : quod iudicium conſtat fuiſſe factum cum eſſet prætor Ariſtophon : quamuis multo ante fuiſſet poſtulatum: nam decem ipſis annis prius hanc multam Æſchines à Cteſiphonte petierat Charonda magiſtratu. auctor Plutarchus. Hanc interpretationem ſi veram putarem, dicerem τῶν ῥητόρων reſcribi debere: nunc in priore & lectione & interpretatione acquieſco.

ἢ μεταξὺ καταλιπόντας.] Μεταξὺ poſitum pro μεταξὺ λόγων, vel λέγοντα : aut etiam λεγομένων, vt in

Luciani

Luciani Philopseude, μεταξὺ λεγομένων ἀπιὼν, ὤχετο μῶν.

Pag. 25. καὶ ὡς ἐν ὑγρῷ ἐστιν ἡ γλῶττα.] A. Gellius de linguosis istis, libro primo, *Quorum lingua, ait, tam prodiga infrenisque sit, vt fluat semper æstuétque colluuione verborum teterrima: quod genus homines à Græcis significantissimo vocabulo* λάλους *appellatos*. Ibidem ait importunos istos locutores *verbis humidis & lapsantibus diffluere*. quæ vim verborum Theophrasti aptissimè exprimunt. Persius paullo aliter cùm ait,

—summa delumbe saliua
Hoc natat in labris: & in vdo est Mœnas & Attin.

Belle olim comicus qui dixit,

—τοῖς γὰρ λάλοισιν ἐξ ἄκρου
ἡ γλῶττα πᾶσίν ἐστι τετρυπημένη.

Genus porrò loquendi quo hîc Theophrastus vtitur, ἐν ὑγρῷ ἡ γλῶττα, memini obseruare apud Orum Apollinem: vt apud Cedrenum ὑγρὸν γλῶτταν.

τὰς χελιδόνων δόξειεν ἂν εἶναι λαλίστερος.] Prouerbium est, χελιδόνος λαλίστερος. Est enim hirundo garrularum & κωτιλῶν auicularum: imò verò λάλος μᾶλλον ἢ ἄλλη ὄρνις, inquit Arrianus libro primo. Alij tamen aliter prouerbium efferunt: vt τέττιγος λαλίστερος: sicut apud Anacreontem. vel τρυγόνος λαλίστερος, vt notat Eustathius. vel etiam ἀηδόνος λαλίστερος: quò allusit Plautus Bacchidibus, initio. Alexis in Thrasone,

—σοῦ δ' ἐγὼ λαλιστέραν
Οὐ πώποτ' εἶδον, οὔτε κερκώπην γύναι,
Οὐ κίτταν, οὐκ ἀηδόν', οὐ τρυγόν', οὐ τέττιγα.

extat hic locus apud Athenæum, lib. quarto; sed

mutilus. ita autem legendum vt ſcripſimus, ex membranis & veteribus grammaticis.

ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδοντα.). Deprauatum hunc locum ita (ſed non niſi arbitrario iure) conſtituimus, ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδειν βουλόμενα κελεύῃ, λέγοντα ἄττα λαλεῖν τι ἡμῖν. Eſt hoc garrulitatis cuiuſdam ſummæ indicium, ſi paterfamilias ferat æquo animo rogari ſe à ſuis pueris, (ſiue de liberis accipias, ſiue de vernulis) vt ſibi ſomnum captantibus aſſideat, & fabellas narret: quo nimirum poſſit ipſis audientibus ſomnus obrepere. Enimuero vix dupondia nutrix alumni ſui paullo adultioris tales delicias ferat. Atqui proprium hoc tamen illarum eſt munus: idque cum faciunt βαυκαλίζειν, vel βαυκαλᾶν Græcis dicuntur. Heſychius, βαυκαλᾶν, κατακοιμίζειν, τιθηνεῖν, παιδία μετ᾽ ᾠδῆς κοιμίζειν. dixerunt & βαυβᾶν pro eodem, vt & Euſtathius & Heſychius docent. cum tamen apud Latinos aliud longè ſit *baubari*, quod canibus propriè tribuitur. Hinc dictæ καταβαυκαλήσεις cantilenæ nutricum, quibus cantandis ſomnum pueris conciliant: apud Athenæum libro XIII. item νινύνιον pro eodem. vide Heſychium. *Næniam* Latinè poſſis dicere: veteres enim grammatici ad illud Horatij, *Dicetur merito mox quoque nænia.* næniam interpretantur carmen ſoporiferum & ſomnolentum. Arnobius libro VII. *ſomno occupari vt poſſint, lenes audiendæ ſunt næniæ.* Apud Perſium & ex Perſio Hieronymum, *lallare* pueri dicuntur quos nutrix καταβαυκαλᾷ. Sic apud Græcos quoque λάλα fuit παιδικὸν ἐπίφθεγμα, vt apud Lucianum in Philopſeude. Exemplum neniæ iſtiuſmodi habetur hoc in Theocriti Heracliſco,

quod

quod propter ſuauitatem ipſius non parcam aſcribere. Ibi igitur mater cunas mouens ita gemellos ſuos καταβαυκαλᾷ.

Εὕδετ' ἐμὰ βρέφεα γλυκερὸν καὶ ἐγέρσιμον ὕπνον,
Εὕδετ' ἐμὰ ψυχὰ, δύ' ἀδελφεὼ, ἄσοα τέκνα,
Ὄλβιοι εὐνάζοισθε, καὶ ὄλβιοι ἀῶ ἵκοισθε.

Meminere amplius harum cantilenarum, quibus vſæ olim nutrices, Quintilianus lib. I. cap x. Ælianus in hiſtoria Animalium, Tertullianus & Nonius III. Dionyſiacorum.

λαλεῖν τι ἡμῖν.) Debuerat dicere αὐτοῖς: ita enim poſtulabant præcedentia: ſed mutauit rationem orationis, ſicut ſæpe fit ab optimis ſcriptoribus. & eſt breuis quaſi προσωποποιίας, vel μιμήσεως ſpecies. Scholiaſtes Pindari, μετάστασιν τοῦ λόγου ſolet appellare: Longinus λόγου μετάβασιν. eum vide.

Ad caput περὶ λογοποιίας.

Ἡ δὲ λογοποιία.) Vide ad caput περὶ ἀδολεσχίας. Nos *famigeratorem* Latinè dicimus: & hominem λογοποιὸν, *famigeratorem*, vt in Trinummo Plautus. Is planè eſt quem vulgò appellamus *forgeur de nouuelles*. hoc eſt, nouorum rumorum, quos Demoſthenes λόγους ματαίους vocat, fictores, ſiue, vt cùm Plauto dicam, *gerulifigulos*. Sanè Impp. in extremo Codice *gerulum nuntiorum* appellant, qui noui aliquid nuntiat: iſti autem non nuntiant tantùm, ſed etiam fingunt: quare ſi placet gerulifiguli dicantur. Ammianus Marcellinus *rumigerulos* nuncupat. Seneca *ſermones geſtare* dixit pro λογο-

ποιεῖν, epiſtola CXXIII. *Peſſimum*, ait, *genus hominum videbatur qui verba geſtarent. Sunt quidam qui vitia geſtant.* Demoſthenes λόγους πλάττειν in Philippicis. Οἱ δὲ, inquit, λόγους πλάττοντες ἕκαστος περιερχόμεθα. Hoc porrò genus hominum multum fuiſſe olim Athenis certiſſimum eſt: eius enim rei teſtem habemus omni exceptione maiorem D. Lucam in Actis. cui concinit, vt mox indicabimus, multis locis Demoſthenes, teſtis & ipſe locupletiſſimus. Notum eſt quod ſcribit Cæſar de veteribus Gallis ſuper hoc nouorum rumorum aucupio. ſed & Romanis vitium idem ſcriptores ipſorum obiiciunt: quorum princeps Iuuenalis, ſatyra VI. de nobilibus mulieribus loquens:

Inſtantem, ait, *regi Armenio, Parthoq́; cometen*
Prima videt: famam, rumoreſq́; illa recentes
Excipit ad portas: quoſdam facit iſſe Niphatem
In populos, magnóque illic cuncta arua teneri
Diluuio, nutare vrbes, ſubſidere terras,
Quocunque in triuio, cuicunque eſt obuia narrat.

Pap. 25. καταβαλὼν τὸ ἦθος.) Accipe hîc τὸ ἦθος vt ſæpe apud Græcos, maximè apud Ariſtotelem pro eo quod Latinis eſt os vel vultus: quam vocem cenſuit M. Tullius Græcè dici non poſſe. Illi ſanè pro eo dicunt ſæpe ἦθος, aut τὸ ἐπὶ προσώπου ἦθος, vel τὸ ἐπιφαινόμενον ἦθος. Inde illa apud Ariſtotelem in Phyſiognomonicis, κατὰ τὰ ἤθη φυσιογνωμονεῖν, & ἐκ τῶν ἐπιφαινομένων ἠθῶν. Plutarchus in Alexandro magis propriè τὰ περὶ τὴν ὄψιν εἴδη, οἷς ἐμφαίνεται τὸ ἦθος. Suſpicor autem μεταβαλὼν legendum, non καταβαλών. Sic dixit Ariſtoteles in eodem eleganti libello, τὸ ἦθος τὸ ἐπὶ τοῦ προσώπου μεταβαλεῖν:

λεῖν : quòd paullò antè dixerat, κατὰ χρόνους τινὰς τὰ ἤθη οὐ τὰ αὐτὰ ἀλλ' ἑτέρων ἔχειν. Contrarium eſt apud Plutarchum in Agide, καθιςάναι τὸ πρόσωπον : & in eiuſdem Demetrio συνεςῶτι προσώπῳ προσιέναι. Si cui magis arrideat vulgata lectio, καταβαλὼν, aut minima mutatione καταβάλλων τὸ ἦθος, erit *mores ſuos & ingenium expromens.* id enim interdum eſt καταβάλλειν, proferre in medium & prodere. Inde λόγον καταβάλλειν apud Plutarchum in Fabio. Darius in epiſtola ad Heraclitum, Καταβέβληκας λόγον χαπλὸν περὶ φύσεως. Scholiaſtes Pindari, πολλαὶ περὶ τοῦ Κινύρου καταβέβληνται ἱςορίαι. Sic apud Ariſtotelem, πολλοὶ καταβέβληνται λόγοι.

καὶ ἐπιβαλὼν ἐρωτᾷν.] Variè exponi poteſt hîc locus : eſtque ſimilis illi Lucæ in actis de Petro. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε. de quo lege Theophylactum.

μὴ λέγεταί τι καινότερον.] Diuus Lucas Actorum capite XVII. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. Hanc leuitatem ſuis ciuibus ſæpe exprobrat Demoſthenes. In ea oratione qua reſpondet epiſtolæ Philippi, Ἡμεῖς δὲ, inquit, εἰρήσεται γὰρ τἀληθὲς, οὐδὲν ποιοῦντες ἐνθάδε καθήμεθα, μέλλοντες ἀεὶ, καὶ ψηφιζόμενοι, καὶ πυνθανόμενοι κατὰ τὴν ἀγορὰν, εἴτι λέγεται νεώτερον. Similis querela in ſecunda Olynthiaca: item in tertia. Plutarchus Περὶ πολυπραγμοσύνης, Οἱ δὲ πολυπράγμονες φεύγοντες τὴν ἀγροικίαν, εἰς τὸ βῆμα καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τοὺς λιμένας ὠθοῦνται, Μή τι καινόν; &c.

διωχῆσθαι καινῶν λόγων.) Vſitatius, καινοῖς λόγοις, vt apud Athenæum in ſexto, & Maximum Tyrium, atque alios : verùm ita magis Atticum. Plato De republica

republica, libro primo, Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη, θαῤῥῶν. sic ἑστιᾶν καινῶν λόγων καὶ σκέψεων, initio noni eiusdem operis. & cum tertio casu similiter, αἱμοφύρτοις ἑστιώμενος μάχαις, apud Lycophronem. Affinis locutio cui respondet φαγεῖν ῥήματα apud Aristophanem in Gerytade, vt in Aulularia Plauti *comedere sermonem*. & τὰ λεγόμενα κατεσθίειν, quod vulgo solitum dici ait Chrysippus apud Galenum, libro tertio De dogmate Hippo. & Plat. & alia id genus multa.

καὶ ἔστιν αὐτῷ ἡ στρατιώτης.] Hic est mos mentientium, vt falsiloquiis suis, vel iureiurando fidem adstruant, vel testium quos nemo requirit laudatione, vel circunstantiarum adiectione. Quintilianus declamatione XVIII. *Necesse est contentiosius loquaris quod probare non possis: & affirmationem sumit ex homine quicquid non habet ex veritate.* Eleganter Æschines de Demosthene loquens Περὶ παραπρεσβείας. Ηγεῖται δὲ, inquit, ὅταν τι ψεύδηται, τῶν λόγων, ὅρκον καὶ τῶν ἀναισχύντων ὀφθαλμῶν· καὶ τὰ μὴ γεγενημένα οὐ μόνον ὡς ἔστι λέγει. ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ φησι γενέσθαι. καὶ προστίθησι τινὸς ὄνομα πλασάμενος ὃς ἔτυχε παρὼν, μιμούμενος τοὺς τἀληθῆ λέγοντας. Sic scribendus est locus hic Æschinis elegantissimus: quo cum esse nihil queat apertius, miror interpretem doctiss. tam infeliciter hîc esse versatum. Tale illud etiam capite vltimo, καὶ προστιθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτων ὀνόματα.

Λύκων ὁ ἐργολάβος.) Puto ea ætate notum magis quàm nobilem Athenis fuisse Lyconem istum: qui vel manceps erat & redemptor certarum rerum publico præstandarum: vel simpliciter artifex operas

operas locare solitus. nam interdum ἐργολάϐος est relatũ, τῷ ἐργοδότης. & significat idem ac χειροτέχνης. Artemidorus libro primo ἀνδρὶ χειροτέχνῃ ἀγαθόν· πολλῶν γὰρ ἀκούσεται ἐργοδοτῶν.

αἱ μὲν οὖν ἀναφοραὶ τῶν λόγων τοιαῦταί εἰσι.) Λόγων ἀναφορὰ est auctoris laudatio à quo te audisse dicas: id enim est ἀναφέρειν. Plato in Apologia, εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. Alio sensu vtitur hac voce idem Theophrastus, in libello De odoribus, cũ ait, ἐν ἀμφοῖν γὰρ δῆλον ὡς ἀεὶ πρὸς τὸ βέλτιον καὶ τέλειον ἐστὶν ἡμῖν ἡ ἀναφορά· πᾶσα γὰρ τέχνη στοχάζεται τούτων. Sic emendamus hunc locum in vulgatis codicibus deprauatum, neque à magno Turnebo restitutum. Quis nescit vel tantillum in philosophia Aristotelis & Theophrasti versatus, bonis artibus finem duplicem esse propositum? vt vel emendent naturæ peccata: vel inchoatam illam & imperfectam adiuuent, atque perficiant?

Pag. 27. ὧν οὐδεὶς ἂν ἔχοι ἐπιλαθέσθαι.) hoc est, *quorum nomina nemini possint excidisse*, vel *esse incognita*. Hæc sententia ferri potest: mihi tamen magis probabatur ἐπιλαϐέσθαι: quod significat coarguere & reprehendere. Herodotus libro II. ἐπελαμϐάνετο ἡ μήτηρ τοῦ παιδός. Francoceltæ, *se prendre à quelcun*. Igitur mens erit, solere τὸν λογοποιὸν eiusmodi auctores eorũ quæ dicat laudare, quibuscum agere nemo possit, qui velit ipsos mendacij conuincere. Quomodo autem? quia vel fingit penitus suos auctores, vel ad quosdam refert ita ignobiles & paucis notos, vt etsi nomen scias, tamen ἔργον sit eos reperire. Sanè nihil æquè reformidant famigeratores isti, quàm ne vsque ab stirpe exquiratur

auctoritas, vnde quicque auditum dicant. quare hoc ne fieri possit, cauere diligenter solent. Æschines. Οἱ ἀλαζόνες ὅταν τὶ ψεύδονται, ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φοβούμενοι τὸν ἔλεγχον. appellat orator ἀλαζόνας, homines mendaces & vanos: sic enim Atheniēses eam vocem vsurpabant, vt notat scholiastes Aristophanis: & ἀλαζονεύεσθαι eisdem est *mentiri.*

ὡς Πολυσπέρχων ἐ ὁ βασιλεύς.] Etiam hîc meminisse lectorem velim eius quod alibi diximus: quæcunque hoc libro continentur, ea non ficta esse ab auctore exempla: sed è vita quotidiana desumpta: & ex iis quæ verè facta dictáve essent, hunc librum esse concinnatum. Hoc posito iam pene annum illum inuenimus quo liber iste à Theophrasto est scriptus. Non enim dubitare debemus exempla illa falsorum rumorum quæ hoc capite habentur, illis temporibus esse accommodata, quibus hæc scribebantur. Quare statuamus audacter, non longè ab olympiade decimaquinta hæc scripta fuisse: quando necesse omnino est vt falsus hic rumor qui istis verbis continetur sub finem eius olympiadis fictus, & per Athenas sparsus ac disseminatus fuerit. Referendum enim istud est ad breue illud tempus quo Polysperchon regnum Macedoniæ, tanquam tutor regiæ sobolis, administrauit. Functus est eo munere primus post obitum Alexādri, Perdiccas: deinde Pitho & Arridæus, cum in Ægypto Perdiccas periisset: postea ad Antipatrum ea cura est delata, coactis Pithone & Arridæo sese administratione omni abdicare. Tandem post Antipatri obitum & cura illa siue tutela, & totius regni

Macedonici ſumma ad Polyſperchontem ex ordinatione Antipatri morientis peruenit. non ſine magna Caſandri, qui fuit Antipatri filius, indignatione. vnde illæ tantæ inter ipſum & Polyſperchontem inimicitiæ: nec inimicitiæ ſolùm, ſed bella etiam ſæuiſſima: de quibus habes apud Iuſtinum, Oroſium, imprimis verò Diodorum, libro duodevigeſimo.

ὁ βασιλεύς.) Arridæus, Alexandri magni frater, homo ἀήθης, nec minus tutoris quàm liberi Alexandri indigens. Regnauit in Macedonia annos ſex & menſes aliquot, eſtque de patris nomine, Philippus appellatus. De eodem accipienda, quæ Plutarchus narrat in Phocione extremo.

καὶ πάντα συμφωνεῖν.) Scribendum, πάντας συμφωνεῖν.

καὶ πολὺ τὸν ζωμὸν γεγονέναι.) Hæc eſt lectio quæ in veteribus membranis reperitur, vt docti homines teſtantur: at in recentioribus libris eſt φόνον pro ζωμόν. Valeat verò hîc vetus dictum, *Quod antiquius, id melius.* Vera enim lectio & germana eſt ζωμὸν non φόνον. Eſt autem tranſlatio, è triuio quipem, imò è culina petita: ſed quæ illi non malè conueniat, cujus hîc ſuſtinet auctor perſonam: addo etiam quæ ſordida ſit potius quàm inepta: rem enim ipſam aptè ſic ſatis exprimit. Sic dixit Latinus comicus *fartum facere ex hoſtibus*: tranſlatione è culina itidem petita. Ariſtophanes περίκομμα ποιεῖν ἔκ τινός. Amat Theophraſtus, ſicut & comici eorum quos loquentes introducit, ineptias & inelegantes elegantias retinere. Profectò niſi ego vehementiſſimè fallor, vox ζωμὸς non eſt imperiti

librarij

librarij partus, sed ingenuus ἀυτȣ̃ τȣ̃ ποιητȣ̃. Idem sentio de voce κλάδος capite περὶ μικροφιλοτιμίας.

τῶν ἐν τοῖς πρ.) Demosthenes etiam τȣ̀ς ἐπὶ τοῖς πράγμασι pro magistratibus interdum dicit: vel ἐν τοῖς π nam vtrunque vsurpat.

Pag 28. καὶ πάντα διεξιών.) Malim καὶ ταῦτα δ. emendauimus autem quæ sequuntur: & illud πῶς οἴεσθε, interrogatiuè, διὰ μέσȣ legimus, vt passim apud Atticos. cui simile est πῶς δοκεῖς, quod & ipsum solet venustè interiici. Exempla passim obuia: vt mirum sit offendisse in tam plana via, & tam clara luce doctos homines. Est tamen vbi aliter hæc verba collocentur, Themistius oratione nona, δι' αἰσχύνην προΐενται πολλάκις τὸν βίον· πῶς οἴει θρύπτουσι τὴν ἀβουλίαν; πῶς οἴει στένουσι τὴν γοητείαν; atque hoc minùs est vsitatum.

πιθανῶς σχετλιάζει.) Scitum est enim illud Demosthenis apud Plutarchum, Μέγα πρὸς πίστιν ὁ τόνος καὶ ἡ ὑπόκρισις τῶν λεγόντων. *Plurimum ad fidem momenti habet vocis tenor, & ipsa dicentis actio.* neque hoc prætermittunt dicendi magistri. Persius,

Plorabit qui me volet incuruasse querela.

ἐνθυμῇ τὸ τῆς τύχης.) interpretes videntur ἐνθυμȣ̃ legisse: sed si ἐνθυμῇ interrogatiuè legas, nihil erit cur hæc lectio mutetur. Plautinus Hegio Capteiueis.

Sed viden'? Fortuna humana fingit, artatque vt lubet. Notum est illud Sophoclis, Τύχη γὰρ ὀρθοῖ, καὶ τύχη καταρρέπει. & Terentij, *O fortuna, vt nunquam perpetuò es bona!*

ἀλλ' οὖν ἰσχυρὸς γινόμενος.) Lego, ἰσχυρός γε γινόμενος. Est simile illi apud Sophoclem. Οἵας λατρείας, ἀνθ' ὅσȣ

ἀνθ' ὅσε ζῆλε τρέφει. & Nasonis, *Cernite sim qualis, qui modò talis eram*. Valet hic locus ad excitãdam misericordiam mirum quantum: nihil enim est tam miserabile quàm ex beato miser. Marcus Tullius De inuentione primo, *Primus locus est misericordiæ per quem, quibus in bonis fuerit, & nunc quibus in malis sit ostenditur*. Græci magistri ἐκ τῶν ἐναντίων αὔξησιν vocant, & esse μέγιστον τόπον αὐξήσεως docent. Tale illud in Menæchmis,

Heu hercle morbum acrem ac durum! dij vestram fidem,
Vel hîc qui insanit, quàm valuit paullo prius!

Cicero exul Attico, *Possum obliuisci qui fuerim, non sentire qui sim?* Græci hoc solent dicere ἐξ οἵων εἰς οἷα, quod alibi monebamus. Basilius magnus loquens de inuidia, καὶ εὐθυμοῦντι μὲν οὐ συνευφραίνεται, ὀδυρομένῳ δὲ συνδακρύει, καὶ τὴν μεταβολὴν τοῦ βίου ἐξ οἵου εἰς οἷα μεταπέπτωκε κατοικτίζεται. & sic alibi vir ille sanctissimus non semel. Apud Aristotelem tamen in Rhetoricis Iphicrates dicens ἐξ οἵων εἰς οἷα còntrarium potius significabat: non enim misericordiam iis verbis captabat: sed laudes suas amplificabat, vt idem philosophus alio loco eiusdem operis declarat. quod hîc obiter dixisse liceat.

τί ποτε βούλονται λογοποιοῦντες.] Cum omnia nostra dicta, factaque ad certum aliquem finem referri debeant, miror, inquit Theophrastus, quid sit illud quò tendant οἱ λογοποιοῦντες. est autem nullus, honestus quidem, finis ipsis propositus: ideo Demosthenes, ἀνοητότατοι inquit οἱ λογοποιοῦντες. verissimè & prudentissimè. Tales enim sunt omnino illi λογοποιοὶ de quibus loquitur hîc Theophrastus, &

qui propriè ſic dicuntur. Nam quibus λογοποιία teli inſtar eſt ad aliquid efficiendum : ij iam λογοποιοὶ propriè dici non poſſunt, neque fine carere. Summos duces hoc vaframento ſæpe vſos legimus, vt didito aliquo rumore falſo, & à ſe confictо, victoriam de hoſtibus reportarent. Vtuntur aliquando & mercatores ſimili fraude. Quare ait Lyſias fieri ſolitum ſæpius Athenis, vt ſitonæ quô impunitius annonam flagellarent, falſa quædam comminiſcerentur, & in vulgus ſpargerent. οὕτω δὲ ἄσμενοι, ait, τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὁρῶσιν, ὥστε τὰς μὲν πρότεροι τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ᾽ αὐτοὶ λογοποιοῦσιν· ἢ τὰς ναῦς ἐφθάρθαι τὰς ἐν τῷ Πόντῳ, ἢ ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεούσας συνειλῆφθαι, ἢ τὰ ἐμπόρεια κεκλεῖσθαι, ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρηθήσεσθαι. De iſtis, & his ſimilibus non ſentit Theophraſtus.

ἀλυσιτελῶς ἀπαλλάττουσι.] Non ſolùm ἀλυσιτελῶς, ſed etiam, vt arbitror, κινδυνωδῶς. Exiſtimo enim fuiſſe nonnunquam Athenis in homines λογοποιοὺς publicè animaduerſum. Indicant non obſcurè Plutarchi illa in extremo Nicia de eo qui primus per vrbem diffudit cladis Siculæ nuncium, ὡς δὲ, inquit, ἐρωτώμενος παρ᾽ οὗ πύθοιτο, σαφὲς οὐδὲν εἶχε φράζειν, δόξας λογοποιὸς εἶναι, καὶ ταράττειν τὴν πόλιν, εἰς τὸν τροχὸν καταδεθεὶς, ἐστρεβλοῦτο πολὺν χρόνον.

περιστάτας ποιούμενοι.) Sic ſupra, περιίστασθαι τοὺς ὄχλους, in Περὶ ἀπονοίας. Inde dicuntur περίστατοι, qui corona hominum cinguntur, vt apud Iſocratem θαυματοποιίαι περίστατοι. Etymologici auctor, Περίστατοι, περίβλεπτοι. ἐφ᾽ οἷς ἂν τις στὰν βουλόμενος θεάσασθαι. Cæterum obſerua mihi iſto loco ſtultam huius hominis temeritatem: qui vt vitio naturæ ſuæ

obſequa

obſequatur, cœtum & concurſum facere non vereтur. Atqui conſtat legem Athenis fuiſſe quæ pœnam capitis in eos ſtatuebat, qui hominum turbam ad ſe conuocaſſent. Auctor Seneca pater, quem vide libro III. Controuerſiarum, VIII. Hanc etiam puto cauſſam eſſe, cur & hîc & in ſimili loco capite περὶ ἀπονοίας tam citò diſſipetur qui conuenerat globus hominum.

τὰ ἱμάτια ἀποβεβλήκασι.] Furto nimirum ſubrepta, à furibus balneariis: à quibus olim ne tum quidem rectè caueri poterat, cum maximè cauebatur: tam multi erant, tam improbi. Propterea coacti veteres ſeruos habere qui veſtes in balneis ſeruarent: Græci ἱματιοφύλακας vocant, Latini *capſarios*, vt apud Paulum Iuriſconſultum. Morte plectebantur apud Athenienſes fures balnearij, ſi rei furtiuæ æſtimatio erat ὑπὲρ δέκα δραχμὰς, ait Demoſthenes contra Timocratem. vide Ariſtotelis Problemata, & Iuriſconſultos.

πεζομαχίᾳ καὶ ναυμαχίᾳ νικῶντες.] Hoc eſt, νίκας λέγοντες καὶ διηγούμενοι. ſicut apud Ariſtotelem multis locis, οἱ γεννῶντες τὸν οὐρανὸν, pro eo quod eſt οἱ λέγοντες τὸν οὐρανὸν εἶναι γεννητόν. Sic dicuntur hiſtorici eos occidere quorum cædem narrant: quale illud eſt elegantiſſimè dictum à Plutarcho de Cteſia, qui Cyri interitum longa verborum ambage narrauerat, & quaſi fabulam in varios actus diſtraxerat, Τοῦτον μὲν, inquit, ὁ Κτησίου λόγος, ὥσπερ καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις ἀναιρῶν τὸν ἄνθρωπον ἀνῄρηκε. Planè miror lapſos hîc eſſe doctos homines tam fœdé. nam quis adeo in litteris hoſpes & peregrinus, cui non ſint hoc loquendi genere tritæ aures?

Pag. 29. ἐρήμυς δίκας ὠφλήκασι.] Hoc ipſum notat Horatius in deſcriptione garruli,

—caſu tunc reſpondere vadato
Debebat, quod ni feciſſet, perdere litem.

nam ille mauult perdere litem quàm Horatium relinquere. Fuit autem eremodicii pœna apud Athenienſes grauiſſima. Nã ſi reus qui iudicio nõ ſtiterat, abſentiam ſuam excuſare non poſſet, neque ad purgandam moram diem aduerſario diceret (quod ἀντιλαχεῖν vel ἀντιγράφειν τὴν μὴ οὖσαν vocabatur, & intra decem dies erat præſtandum) mille drachmæ aduerſario ſoluendæ erant. quod ſi idem fruſtrari pergeret, locus erat τῇ ἐξούλης δίκῃ, vel potius γραφῇ, & multa publico pendenda.

εἰσὶ δ' οἳ καὶ πλεῖσοι λόγῳ καὶ κράτει αἱρουῦτες, παρεδηπνήθησαν.) Quid αἱρουῦτες? dicat aliquis intelligi extrinſecus χωρία vel πόλεις. Logi: & quidem Siculi, non Attici. Locus tranſpoſitione literarum corruptus: & quidem iam olim: nam Palatinorum codicum lectio nihil edita melior eſt. Scribendum aio, εἰσὶ δ' οἳ καὶ πόλεις λόγῳ καὶ κράτει αἱρουῦτες. Sic Plautus Milite,

Poſtea cum magnifico milite, vrbes verbis qui inermis capit,
Conflixi.

Falluntur qui aliter futuram orationem Græcam putant. Hoc primum, iam illud καὶ κράτει αἱρεῖν πόλιν, eſt propriè quod ait Saluſtius, *vi pugnandóque capere*. nos Francoceltæ, *d'aſſaut*. Apud Plutarchum in Catone Vticenſi, πόλις οὐ καταῤῥας ἁλώσιμος, vrbs quæ munitior eſt, quàm vt capi inuaſione murorum poſſit. Heſychius, καταῤῥας ἑλεῖν, τὸ ἐξ ἐφόδου, καὶ τὸ αἰφνίδιον.

τὸ αἰφνίδιον. Deinde περιδεδειπνῆσθαι non est, vt vulgò putant, *domi cœnare:* quod Martialis dixit eleganter, *affici domicœnio:* non, sed *cœnam perdere.* Verbum est elegans & comicum: quod de eo dicitur, quo absente, vel præsente quidem, sed in garriẽdo occupato, cœna comesa est, & funus factum prandio, vt cum Peniculo Plautino, qui hanc calamitatem passus erat, loquar. Amphis vetus comicus vsus hoc vocabulo, vt notatum olim à doctissimo Athenæo, libro decimo: sic ille, Παραδεδειπνημένος δὲ εἴρηκεν Ἄμφις ἐν Πλάνῳ οὕτως, Παραδεδειπνημένος, παῖδες, πάλαι. Hodie in editis Athenæi codicibus nullum ferè eius obseruationis apparet vestigium. nos hunc quoque locum cum aliis infinitis ex veteribus membranis emendauimus. Næ ille auctor eruditissimus multum aliquando nobis debiturus est, si dederit Deus, vt quæ in illum molimur, & pridem orsi sumus, perficere & detexere queamus. Affine est apud eundem Athenæum παροψωνεῖν.

Ad caput περὶ ἀναισχυντίας.

Ἡ δὲ ἀναισχυντία ἐστὶ καταφρόνησις δόξης αἰσχροῦ ἕνεκα κέρδους.) Aristoteles in Nicomacheis pudorem definiri ait, φόβον τινὰ ἀδοξίας: & ἀναισχυντίαν esse τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχρὰ πράττειν, nec multò secus in secundo Rhetoricorum. Theophrastus adiicit hoc amplius, αἰσχροῦ ἕνεκα κέρδους: non quò non sint aliæ occasiones cur impudens sit aliquis; sed quia hæc maximè vulgaris & quàm plurimis com-

munis. Vulgus enim hominum rumorem parui faciunt, dum ſit rumen quî impleant. veriſſimeq́; ſummus vates Pindarus, αἰδὼς, ait, ὑπόκρυφα κέρδει κλέπτεται. Plato in Ὅροις, ita: Αναισχυντία, ἕξις ψυχῆς ὑπομονητικὴ ἀδοξίας, ἕνεκα κέρδους· vide eiuſdem Hipparchum.

ὃν ἀποστερεῖ.) cuius propterea conſpectum, ſi micam pudoris haberet, quàm longiſſime fugere debuit. Scitè & huic loco conuenientiſſimè Euſtathius ad Iliadis ῥαψ. ι. ἀναιδείας eſt χαρακτὴρ, τὸ τολμῆσαι τὸν ἀδικητὴν ἀντιβλέψαι ἀσκαρδαμύκτως τὸν ἀδικηθέντα. Propterea illo loco de Agamemnone ait Achilles,

—— οὐδ᾽ ἂν ἐμοίγε
Τέτλαίη κυνεός περ ἐὼν εἰς ὦπα ἰδέσθαι.

προσκαλεσάμενος τὸν ἀκόλουθον, δοῦναι ἀπὸ τῆς τραπέζης.) Moris fuit veteribus cùm ad conuiuium irent, ſeruum aliquem ſecum adducere, qui hero prandenti pone aſtaret, vel ad pedes, eiq́ue præſto eſſet, ſi quid ille imperare vellet: Latini hos ſeruos vocant *à pedibus*, vel *ad pedes*. Solebant autem illis apophoreta à dominis tradi. Athenęus initio quarti, Καὶ ἕκαστος λαβὼν σὺν αὐτῷ πίνακι, τοῖς κατόπιν διεδίδου παισίν. mendosè enim ibi hodie πᾶσι legunt, & interpretantur. ſic ibidem mox, ἐπεδώκαμεν καὶ ταῦτα τοῖς δούλοις. Lucianus Περὶ αἱρέσεων, de philoſopho qui è conuiuio domum redierat, ἀριθμῷ παρέλαβε τὰ κρέα ὅσα τῷ παιδὶ κατόπιν ἑστῶτι παραδεδώκει. Alias autem volente & auctore domino conuiuij hæc auferebantur: vt in Cleopatræ conuiuio quod Plutarchus & Athenæus deſcribunt: & in eo Carani, apud Athenæum quarti initio: & omnino in omnibus

omnibus ſplendidioribus epulis. aliàs non tam vidente eo aut volente, quàm vel conniuente, vel inſcio: quod rectè hîc Theophraſtus inter hominis impudentis notas numerat. Lucilius libro ſecundo epigrammatum Græcorum, titulo In gluttones,

Καὶ τρώγεις ὅσα πέντε λύκοι Γάμε, καὶ τὰ περισσὰ
Οὐ τὰ σὰ, τῶν δ' ἑτέρων, πάντα δίδως ὀπίσω.

Martialis,

Omnia cùm retro pueris obſonia tradas,
Cur non menſa tibi ponitur à pedibus?

Lucianus quoque in Lapithis, ſiue moroſophorum conuiuio, Ὁρᾷς ὅσα τῷ παιδὶ κατόπιν ἑστῶτι ὀρέγει, λανθάνειν οἰόμενος τοὺς ἄλλους, οὐ μεμνημένος τῶν μετ' αὐτόν. loquitur de guloſo quodam qui delibans ex iis quę menſæ erāt appoſita gratiſſima quæque, clam aliis, vt ſibi quidem videbatur, puero ſtanti à tergo omnia porrigebat. At is quē Theophraſtus hîc deſcribit, cautior eſt atque ingenioſior: palàm enim puero ſuo tradit quæ vult auferri, ſimulans ſe non ea fini dare, vt domum ad ſe ille ferat: ſed vt iis ipſe veſcatur: in quo minor erat inuidia. Ideo etiam τίμιον eum appellat: quaſi ſcilicet, non puerum ſuum & famulum alloqueretur: ſed honeſtum aliquem virum, quem pro iure amicitiæ ſecum adduxiſſet: nam id quoque fieri ſolebat. atque hi ſunt quos vmbras vulgò vocarunt, & ex Plutarcho, Athenæo, & Latinis ſcriptoribus notum eſt. Horatius,

—— locus eſt vel pluribus vmbris.

Εὐωχοῦ τίμιε.] Τίμιε, hoc eſt, *Domine*: nam vt olim apud Romanos ſuperiores dignitate ab inferiori-

bus *domini* in congressionibus salutabãtur: sic apud veteres Atticòs τίμιοι: declarat manifestò Theophrasti hic locus: sed & Euripides quoque Supplicibus,

— πρός τε γὰρ τοῦ δυστυχοῦς
Ὃς δ' εὐτυχήσει τίμιος γεραίρεται.

& in Hecuba ait idem poëta, plerosque homines insolescere: alium propter opes: alium ἐν πολίταις τίμιον κεκλημένον. hoc est, *quod dominus vulgò salutetur*. Postea Romanos imitati sunt Græci, & sese inuicem salutarunt δεσπότας καὶ κυρίους: quæ vox deinde in κῦρος degenerauit. nam ita citimæ ætatis scriptores.

εἴ τι χρήσιμον αὐτῷ γέγονε.) Locus leuiter corruptus: scribendum enim χρήσιμος: quomodo & legitur in quibusdam codicibus: & ratio omnino postulat, imò flagitat. χρήσιμος εἶναι τινί, est bene de aliquo mereri. Aristoteles in septimo Eudemiorum, Διὸ καὶ οἱ ἐκείνως οἰόμενοι, ἐγκαλοῦσιν, ἐὰν μὴ ὁμοίως εἰσὶ χρήσιμοι καὶ εὖ ποιῶσι. qui amicitiam, inquit, vtilitate metiuntur, de amicis conqueri solent, si minus beneficiorum ab iis acceperunt, quàm ipsi in eos contulerint. Alciphron in epistolis, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐν οἷς αὐτῇ χρησίμη γέγονα, οὐκ ὀνειδίζω. Inde χρηστότης habitus ille dicitur, per quem propensi sumus ad bene omnibus faciendum. Andronicus definit ita, χρηστότης, ἕξις ἑκουσίως εὖ ποιητική.

μάλιστα μὲν κρέας, εἰ δὲ μὴ ὀστοῦν εἰς τὸν ζυγὸν ἐμβαλεῖν.] Vt hoc sit auctarium quoddam, vel supra-pondium. Latini veteres *mantisam* vocabant. Lucillius,

— *mantisa obsonia vincit.*

Græci

Græci ἐπίδοσιν, vt Polybius apud Athenæum lib. VIII. initio.

καὶ ξένοις δὲ αὐτοῦ κρέα ἀγοράζας.) Semper iudicauimus vocem κρέα esse corruptam: ac cum θέαν ex coniectura emendassemus, postea animaduertimus hanc etiam antiquorum manuscriptorum lectionem. Quare nihil certius quàm ita esse legendum. Quid esset apud Athenienses θέαν ἀγοράζειν. (Plutarch⁹ pro eo dixit θεωρητήρια ἐκμισθοῦν in Gracchis) quid item θέαν καταλαμβάνειν neminem puto qui ignoret: vide infrà ad caput περὶ βδελυρίας. Iam verò nemini dubium est, quin ex vicinis populis magna frequentia Athenas ventitaret ad ludos spectandos: quæ turba omnis ferê ex veteri more apud amicos quibuscum ius hospitij esset, diuertebat: ideo ait, τοῖς ξένοις αὐτοῦ.

Pag. 31. ἄγειν δὲ καὶ τοὺς εἰς τὴν ὕστερ.) Lego, ἄγειν δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς εἰς τὴν ὑστεραίαν. Librarij vocum affinium τοὺς & υἱοὺς alteram omiserunt. Sensus est, Solitum impudentem istum quando cum redemtoribus theatri paciscitur de loco ad spectandum pro suis hospitibus, etiam sibi & suis domesticis consulere. Quomodo autem? de alieno nempe largiendo, fraudémque iis faciendo pro quibus apud theatropolas intercedit. sic fit, vt cum aliis omnibus pretio emta sit sedes in theatro, ipse gratis spectet: nec ipse tantùm: sed & liberi eius, & qui eos sequitur pædagogus. similes sordes infrà in descriptione τοῦ βδελυροῦ. Erant autem pleraque festa (quo tempore maximè spectacula exhiberi solita) plurium dierum: vt mirari nemo debeat, quod ait εἰς τὴν ὑστεραίαν: quod & ipsum plenum est venustatis At-

ticæ : est enim pro τῇ ὑστεραίᾳ. Omnino constanter affirmamus hanc esse elegantissimi istius loci sententiam : prorsúsque desiderari vocem ἡμᾶς : quod vel sequens mentio pædagogi euincit. nam adolescétes suis pædagogis comitati in theatrum veniebant. Suetonium lege in Augusto, capite XLIV.

καὶ ταῦτα χηνίζοντας.) Ita est legendum : χηνίζοντας inquam, non χηνίζοντας, quasi esset à χηνίζειν. Etiámne hæc minuta viros doctos fefellisse?

δεινὸς δὲ καὶ πρὸς τὰ χαλκεῖα τὰ ἐν τῷ βαλαν.) Pollux χαλκεῖα recenset inter instrumenta balnei. Sunt autem χαλκεῖα siue aëna, vasa magna & oris vasti in quibus aqua balneorũ calefiebat : sicuti in fundi instrumento Paulus Iurisconsultus aëna numerat, in quibus aqua ad potandum calefit. Sed in aënis balneorum puto etiam oleum fuisse calefactum, & ita hîc accipiendum videtur. Elegans est apud Stobæum veteris scriptoris Teletis locus, vbi horum χαλκείων est mentio : quem ego etsi deprauatus est adscribam. Loquitur ibi de homine Cynicæ sectæ. Εἰ ἀλείψασθαι χρείαν ἔχοι, εἰσελθὼν εἰς τὸ βαλανεῖον, τῷ γλοιῷ ἠλείψατο. καὶ βαδίσας ἐνίοτε πρὸς τὴν κάμινον οὗ τὰ χαλκεῖα, τῶν μὲν εἰδὼν * ἀποπυρὴν ποιήσας, παραχέας ἂν ἐλάδιον, καθίσας ἠρίστησε. *Si foret, inquit, vngi opus, balneum ingressus, strigmentis olei corpus vngebatur. nonnunquam etiam ad fornacem illam accedebat vbi sunt aëna, & . . . . cum se oleo pauxillo perfudisset, sedens prandebat.* Vitruuius in balnearum fabrica tria aëna super hypocaustum vult componi, vnum caldarium, alterum tepidarium, tertium frigidarium. *Aëna* appellat ille, non τὰ χαλκεῖα tantùm : sed etiam quas Plinius iunior in ea epistola

qua

qua Tuſculanum ſuum deſcripſit, *cellas* nuncupat, & tres pariter commemorat, frigidariam, mediam, caldariam. Lucianus item in elegantiſſima balnei deſcriptione, has cellas οἴκους vocat ſiue *oecos*, nam ea voce ſæpe Plinius & Vitruuius vſi. Curtius *ædē* ita vſurpat pro oeco ſiue cella aut cubiculo Græcizans, non inſolens. Ariſtides rhetor pro eodem ponit in hac re, οἶκον & δεξαμενήν. tres autem oecos etiam Lucianus commemorat. τὸν μέσον οἶκον ἔχοντα τρεῖς κολυμβήθρας: hæc eſt cella frigidaria: τὸν ἠρέμα χλιαινόμενον οἶκον: hæc tepidaria cella: τὸν ἔνδον τρεῖς περιεχόμενον θερμὰς πυέλους: hæc cella caldaria eſt. Fuit verò etiã quarta cella in quibuſdam balneis, quam *aſſam* Cicero in epiſtola ad Q. Fratrem nominat. Et in dialogo Adriani imperatoris cum Epicteto quatuor diſertè nominantur: prima tepidaria vnctuaria: ſecunda, ſudatoria: tertia aſſa: quarta, frigidaria. Aliter auctor Gloſſarij, *Aſſa cella*, ἀφιδρωτήριον. vult eſſe cellam ſudatoriam. Porrò χαλκεῖα illa quorum vſus ad calefaciendam aquam, Latini non aëna tantum aut miliaria vocarunt: ſed etiam ſcutra. Gloſſarium, *Scutra*, χαλκίον. alibi, *Scutra* λέβης. extat ea vox in Plauti Perſa. dixerunt Latini & *cucumam*, Græci κουκούμιον, Arrianus in Epicteto libro III. δεῖ αὐτὸν κουκούμιον ἔχειν ὅπως τὸ θερμὸν ποιήσει. Fictiles fuiſſe cucumas ſcimus ex Marcellino Empirico. Remanſit ea vox in vſu in vernacula Gallorum lingua vt aliæ infinitæ. Ad hæc vaſa reſpiciebat philoſophus, cùm ſcriberet in libello De ſpiritu, τὰς φλέβας ἔχειν πόρους ἐν αἷς τὸ θερμὸν ὄν, ὥσπερ ἐν χαλκείοις θερμαίνει τὸ αἷμα. Fallitur enim doctus ille vir, qui obſcuriſſimum eum libellum interpretans,

χαλκεῖα

χαλκεῖα hæc de ærariis officinis accepit. Similis error eorum qui ſuperiorem Teletis locum ſunt interpretati: nam etſi verum eſt, in officinis χαλκέων calfaciendi ſe cauſſa ſolitos pauperes conuenire, vel teſtibus Homero & Herodoto: nemo tamen non videat, qui locum attentius conſiderarit, de balneorum aënis ibi agi: vt taceam quòd auctoris verba & loquendi ratio illorum interpretationem ferre non poſſunt. Illum vero Ariſtotelis locum non parum illuſtrabunt quæ ſcribit Seneca Naturalium libro III. cap. XXIIII. de aqua per fiſtulas calefieri ſolita in draconibus & miliariis.

καὶ βάψας ἀρύταιναν.) Etiam Ἀρύταινα Iulius Pollux in ſupellectile balnearia refert: demiratus ſum interpretes *guttum* vertiſſe. ſed ne alij quidem de hac voce (qua & Latini vſi ſunt teſte Feſto & veteri Gloſſario & Iuriſconſultis,) ſatis luculenter. Sic autem habe. Ἀρύταινα dicitur Græcis omne inſtrumentum cuius eſt vel in balneis, vel in culina, vel in menſa vſus ad hauriendum aliquid ex aliquo vaſe: eſt enim ἀπὸ τοῦ ἀρύειν: vnde etiam ἀρυστήρ & ἀρυστιχὶς & ἀρύστιχος, tam ſignificatione quàm origine cognatæ voces. Verùm quia multiplex eſt inſtrumenti huius vſus, Græci, (vt eſt admirabilis in ea lingua verborum copia) diuerſas quaſi ſpecies eius diuerſis nominibus inſigniuerunt. Nam illud, exẽpli cauſſa, quo puls hauriebatur, ἐτνήρυσις propriè vocatum: quo iuſculum, ζωμήρυσις: quo vinum è cratere οἰνήρυσις. Erant autem & ἐτνήρυσις, & ζωμήρυσις, & οἰνήρυσις, excauata inſtrumenta cum manubrio. Sic Græci. Latini verò trullæ appellatione omnia hæc, vt opinio noſtra eſt, ſunt complexi.

Gloſſa-

Glossarium, Ζωμάρυστρον, *Trulla*. appellat ζωμάρυστρον quam veteres Græci ζωμήρυσιν. Idem alibi, *Trulla lignea*, ζωμήρυσις. *Trullaria* ζωμάρυστρον. vbi suspecta vox *trullaria*. Esse verò trullam etiam vas vinarium simile bacrioni (de quo Festus) constat. Horatius,

—Festis potare diebus

Campana solitus trulla. & Cicero in Verrem. Non desunt quibus placeat hoc solùm aut propriè trullam significare: nos putamus arytænam omnem, generali significatione trullam fuisse appellatam: etsi non negamus sæpius tribui illi à scriptoribus τῆς οἰνηρύσεως significationem. Quod igitur in Amphitruone Plauti ait ille,

Lances detergam omneis, omneisque trullas hauriam,

sic interpretamur, vt trullas omneis accipiamus ἀντὶ τοῦ πᾶσαν ἀρύταιναν, siue trullarum omne genus, neque ad οἰνήρυσιν tantùm referimus, sed etiam ad reliquas trullas: puta, ἐτνηρύσεις, ζωμηρύσεις, & alias, si quæ erant aliæ. Notabis βάψαι ἀρύταιναν, pro βάψας ἀρύειν immersa arytæna haurire.

Οὐδεμία σοι χάρις.) Hæc est merces quam iste impudens balneatori pendit discedens. More Romano quadrantem illi debuit: nam quadrante pauperiores lauabant. Horatius.

—dum tu quadrante lauatum Rex ibis.

Iuuenalis,

Cædere Syluano porcum, quadrante lauari.

Et Seneca epistola LXXXVII. balneum vocat *rem quadrantariam*. At pueri balneaticum non dabant, ait Probus in illud Iuuenalis,

Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lauantur.

Ad

Ad caput περὶ μικρολογίας.

Η Δὲ μικρολογία ἐστὶ φειδωλία τοῦ διαφόρου ὑπὲρ τὸν καιρόν.] Virtúti illi quæ ἐλευθερία siue ἐλευθεριότης Græcè dicitur, & circa opes versatur, ac rectum honestúmque illarum vsum docet, opponitur ἡ ἀνελευθερία, siue ἀνελευθεριότης: vitium multiplex & in varias species diffusum, sicut docet Aristoteles cùm alibi tum IIII. Nicomacheorum maximè. Theophrastus tamen vsum loquendi secutus nonnihil à præceptore discedit: non enim facit ἀνελευθερίαν genus μικρολογίας vt Aristoteles: sed eam vocem angustius accipit pro tenacitatis quadam specie de qua habetur infrà caput vnum. At qui describuntur hîc à Theophrasto, ij maximè sunt quos philosophus ἀνελευθέρους τῇ δόσει ἐλλείποντας nominat. Sunt autem huiusmodi homines ita comparati, vt ab alieno quidem manus abstineant, & proinde longè sint meliores iis qui ἀνελεύθεροι, τῇ λήψει ὑπερβάλλοντες Aristoteli appellantur (qualis erat ὁ ἀναίσχυντος, & multò magis ὁ ἀπονενοημένος, quos supra descripsit auctor) ægerrimè verò laturi sint quicquam omnino sui ad alios peruenire: neque erga alios tantùm, sed etiam erga seipsos ita sunt parci & restricti: metu videlicet minuendarum opum. Horum hominum sordes Græci plurimis nominibus, sicut innuit Aristoteles, notarunt: longè enim latéque superant Græci hac in re Latinos, qui vix habent proprium nomen quo istud vitium appellent. Seneca De beneficiis libro II. *parsimonia,* inquit, *est scientia vitandi sumtus superuacuos: aut ars*

ars re familiari moderatè vtendi: parcissimum tamen hominem vocamus pusilli animi & contracti: cùm infinitum intersit inter modum & angustias. Hæc alia sunt naturâ: sed effecit inopia sermonis, vt & hunc & illum parcum vocemus. voluit Seneca Græcam vocem μικρολόγος exprimere, cùm dixit *hominem pusilli animi & contracti.* eleganter: sed tamen ita possum etiam eum appellare, qui μικροπρεπὴς illis dicitur. At homo parcus apud Græcos præsertim comicos non μικρολόγος solùm dicitur, sed etiam γλίσχρος, κίμβιξ, κυμινοκίμβιξ, κυμινοπρίστης, siue ὁ περὶ ἅλα καὶ κύμινον: item καρδαμογλύφος, κρασοφάγος, θρὶψ, τάγιλος, ἰξὸς, κυκλογάλος, γλοιὸς, θυμβρεπίδειπνος, σκιφὸς & κνιπὸς, τρυγόβιος, τρυσίβιος, ῥυποκαύδαλος, vel vt alibi legitur, ῥυποκόνδυλος: nec non λιμὸς, λιμοκίμβιξ, συκοτραγίδης, συκοπρίστης, μυκόνιος, & μυσάλμης: sunt & aliæ apud veteres grammaticos eorundem hominum appellationes, quæ mihi nunc in mentem non veniunt. Cæterùm vocem μικρολογία Aristoteles ad disputationes philosophorum aliquando transfert, & pro ἀκριβολογία, vel λεπτολογία (*minutiloquium* possis vertere ex Tertulliano) vsurpat: vt in pulcherrimo loco qui sub finem primi Metaphysicorum habetur. Iuuenalis μικρολογίαν dixit *minimas sordes*, satyra XIIII.

Sunt quædam vitiorum elementa; his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediscere sordes.

Apuleius *sordem infimam* pro eodem. Cicero τὸν μικρολόγον *parcum & restrictum* solet appellare: sicut & apud quosdam Græcos σφίγγια hac notione positum inuenias: Suetonius in Nerone, *sordidum & deparcum*: Plautus in Persa, *triparcum*: in Aulularia, *parcè*

parcè parcum, quo loco extat elegantiſſimus amœniſſimúſque & χαρφιχώτατος character hominis tenacis & σμικρολόγου.

τοῦ διαφόρου.) Significat τὸ διάφορον ſumtum & impenſam: atque adeo pecuniam: ſic apud Ariſtotelem, non ſolùm in definitione κιμβείας: ſed etiam alibi ſæpe. éſtque iſtud vocabulum hoc ſenſu Polybio, Dionyſio Halicarnaſſeo, & aliis quibuſdam familiare. Sic accipiendum illud Eccleſiaſtici capite VII. commate XX. Μὴ ἀλλάξῃς φίλον διαφόρου χάριν μηδὲ ἕν. μηδὲ ἀδελφὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ ὀφείρ. hoc eſt, *Ne commutes amicum vlla re ſiue pecunia*. ὁ νοῦς: Caue quicquam tanti æſtimes, vt id amici iactura velis redimere. Ita exponendum eſſe hunc locum clarum eſt: & euincit altera pars iſtius commatis: quæ eôdem cum præcedenti pertinet: quod ferè perpetuum eſt, in hoc & Solomonis prouerbiorum libro. Quare errant grauiter, qui aliter aut interpretantur aut legunt. Legunt enim doctiſſimi viri ἀδιαφόρου: quos etiam vetus interpres refellit. In eodem ſcriptore ſic legitur capite XXVII. χάριν ἀδιαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον· καὶ ὁ ζητῶν πληθῦναι ἀποστρέψει ὀφθαλμὸν αὐτοῦ. Nos hîc quoque eandem vocem cenſemus reſtituendam: & legimus χάριν διαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον· perſpicuo & optimo ſenſu: & confirmat hanc noſtram emendationem poſterior pars commatis. vt ne dicam veteres ſic legiſſe: qui tamen *inopiam* malè verterunt. at in omnibus quas vidi editionibus eſt ἀδιαφόρου. In libris Maccabæorum extat locis aliquam multis vox διάφορα numero multitudinis, prorſus pro χρήματα: quod interpretes cùm non obſeruaſſent, mirè ſe torſerunt, & locos

locos censuerunt emendandos, qui optimè habebant. Exemplum vnum aut alterum proferemus, libro secundo, capite primo, καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς πολλὰ διάφορα ἐλάμβανε παρ' ἐκείνου. hoc est, πολλὰ χρήματα. capite tertio, ὥστε τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων ἀναρίθμητον εἶναι. τῶν διαφ. dixit, pro τῶν χρημάτων. neque rectè hæc mutant quidam, magni meo iudicio viri: hoc vno minores, quod se maximos credunt, & omnia sibi φιλοκαινοτόμοις οὖσιν licere in literis volunt.

Οἷος ἐν τῷ μηνὶ ἡμιωβόλιον ἀπαιτεῖν ἐπὶ τὴν οἰκίαν.) Fortasse ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ. Est autem horum verborum, quæ esse integra præstare nolim, obscurus & in abdito latens sensus. An igitur ita exponendum? Solet cùm locatæ à se domus pensionem, (ἐνοίκιον Græci vocant) ab inquilino exigit, ita rigidus esse & acerbus exactor, vt si de integra summa absit vel semiobolus condonare id nolit, aut in proximum mensem differre eius solutionem. An referendum potius ad conuiuia veterum? Solebant illi collatis symbolis, coire apud aliquem amicorum, & in eius ædibus conuiuium agitare. Videtur ergo sordidus iste petere, vt aliquid sibi pro ędibus quas amicis commodat, soluatur. Sed cur dissimulem parum mihi de isto loco liquere? quem quidem, quoties lego, toties ad incitas redactum me sentio. Doctiores hoc vulnus sanent: ego herbam lubens meritò dabo. In membranis quæ seruantur in Palatina Bibliotheca, illustrissimi principis, scriptum est, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν οἰκίαν. optimè iudicio meo. Nam vox ἐλθὼν totius sentẽtiæ, nisi fallor, cerdo est. Vult enim hominis μικρολόγου notam esse, quòd de men-

ſtrua penſione reſiduum obolum qui ſibi debeatur, tanti faciat, vt eius exigendi gratia ad debitoris ſui domum ipſe veniat. Poſſumus de vſura hoc interpretari quæ ex debita ſorte proficiſcatur. Nam certum eſt fœnus menſtruum pendi ſolitum. Sed non ipſi creditores exigebant: verùm ſeruos flagitatores mittebant, quos propterea *μηνιαίους ἀπαιτητὰς* vocat Baſilius. Poſſumus & de mercede conductæ domus accipere: nam & hoc certum, *τὰ ἐνοίκια* menſtrua die pendi ſolita: cuius rei teſtes ſunt, vt alios taceam, epigrammatarij poëtæ Græcorum. Memini tamen legere in Græcorum commentariis, ſolitos Athenienſes *τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ ἐνοίκια καὶ πρυτανείας οὐ κατὰ μῆνα τιλεῖν.*

ἀριθμεῖν πόσας κύλικας ἕκαστος πέπωκε.) Martialis lib. IX. in Charidemum.

Et numeras noſtros adſtricta fronte trientes,
Tanquam de cella ſit cadus iſte tua.

Fuit olim apud Athenienſes in epulis publicis ei rei quidam præfectus, vt quoties quiſque, & quomodo biberet obſeruaret: eumque magiſtratum *οἰνόπτην* vocabant, vel *ὀφθαλμόν*. Athenæus libro decimo.

καὶ ἀπάρχεσθαι ἐλάχιστον τῇ Ἀρτ.] Mos antiquiſſimus, deos placare primitiis victus. Varro Manio, *Quocirca oportet bonum ciuem legibus parere, & deos colere, in patellam dare, μικρὸν κρέας.* Nota res eruditis.

ὅσα τις μικροῦ πριάμενος λογίζεται.) *Λογίζεσθαι* non eſt hîc *putare*: ſed *imputare alicui*, & *expenſum ferre.* Loquitur enim Theophraſtus de mandatario, vel negotiorum geſtore, qui amici vel mandatoris nomine

mine aliquid emerit. ita denique accipiendum, vt cum ait Aristoteles in secundo Oeconomicorum de Cleomene Alexandrino loquens, ἀποστείλας δέ τινα ἐπὶ ἀγόρασμά τι, αἰσθόμενος, ὅτι ἀξιώνων τετύχηκε, αὐτῷ δὲ μέλλει ἐκλετιμημένα λογίζεσθαι. Diuus Paulus etiam ἐλλογεῖν hoc sensu solet vsurpare. Appianus καταλογίζειν.

καὶ οἰκέτου χύτραν ἢ λοπάδα κατάξαντος.] Bellè hæc cóueniunt Atheniensibus: quos in rebus ita minutis & parui pretij mirè fuisse attentos & sollicitos, nequid sibi seruorum fraude periret, Aristophanis fabulæ testantur. Nam in Ranis ait poëta plerosq; Atheniensium statim vbi domum fuerint ingressi, nihil antiquius habere, quàm vt seruos suos magno cum clamore appellent, & ab ipsis sciscitētur, quid olla factum esset, quid capite mænadis quæ fortè fuerat è mensa sublata: quid paropside anno superiore empta: quid pridiano allio; quis denique de oleis degustarit. Verba poëtæ,

—— νυνὶ γοῦν Ἀθη-
ναίων ἅπας τις εἰσιὼν
κέκραγε πρὸς τοὺς οἰκέτας,
ζητεῖ τε, ποῦ 'στιν ἡ χύτρα;
τίς τὴν κεφαλὴν ἀπεδήδοκε
τῆς μαινίδος; τὸ τρυβλίον
τὸ περύσινον τέθνηκέ μοι.
ποῦ τὸ σκόροδον τὸ χθεσινόν;
τίς τῆς ἐλάας παρέτραγε;

Scholiastes & Suidas aiunt esse hæc μικροπρεπείας δείγματα, indicia angusti animi. μικροπρέπειαν, accipiunt ἀντὶ μικρολογίας. Sic & alij scriptores, Hierocles, φειδὼ χρημάτων ἄκαιρος εἰς μικροπρέπειαν δια-

βάλλεται. ex quarto Nichomacheorum diſcas quid ſit μικροπρέπεια.

ἀποβαλλούσης τρίχαλκον.] Vide Iulium Pollucem.

Pag. 33. καὶ τὰς κιβωτούς.] Capſæ erant ad condendas veſtes. Clemens Alexandrinus Pædag. lib. III. ποῦ δαὶ τὰς ἐσθήτων τὰς κιβωτούς; erant autem κιβωτοὶ ligneæ, κίσται è vimine. Ab illis arcis dictus vicus Athenarum, vicus κιβωτοποιῶν, cuius meminit Plutarchus.

καὶ οὐκ ἂν ἐάσαι.] Contrarium eſt quod de viro magno Pericle teſtantur hiſtoriæ: Eum quippe legimus, vt populum ſibi conciliaret ſuorum agrorum macerias ſuſtuliſſe: quò poſſent omnes quibuſcunque eſſet libitum fructus ex arboribus decerpere. quod & alios factitaſſe qui liberales & eſſe & haberi volebant, eadem hiſtoria teſtis. vide Plutarchum in Pericle & Cimone.

καὶ τοὺς ὅρους δὲ ἐπισκοπεῖσθαι.] Olim ſoliti veteres, ſeruos ſibi parare & in villis habere, quorum munus erat cuſtodia finium. De Græcis conſtat vel ex idyllio Theocriti quo Augiæ κλῆρος deſcribitur. Latini hos ſeruos ſaltuarios appellabant. Gloſſarium vetus, *Saltarius* ὀρεοφύλαξ. in mendo & Græca vox & Latina cubat: lege, *Saltuarius*, ὁροφύλαξ. Vlpianus lege XII. Dig. De inſtructo vel inſtrumento legato. *Saltuarium autem Labeo quidem putat eum demum contineri, qui fructuum ſeruandorum gratia paratus ſit: eum non, qui finium cuſtodiendorum cauſa.* Saltuariorum, vt vides, duo genera: alij fines cuſtodiebant: de quibus ſenſit Gloſſarij auctor ſuperiore loco. alij fructus. de his accipio quod in altero Gloſſario ſcribitur κτηματοφύλαξ, *Saltuarius.*

Porrò

Porrò termini moti, siue vt erat in lege Pompilij, exarati, (quod Græcis est τὰ ὁροθέσια ὁρογλυφεῖν) quàm graue crimen fuerit, & diuina testantur iura & humana: quàm frequens, vel hic locus sit indicio.

ὑπερημερίαν πρᾶξαι.] Oratores Græci hoc solent dicere τὸν ὑπερήμερον εἰσπράττειν. & erat Athenis grauissima eorum pœna qui iudicatum non soluissent: scholiastes Aristophanis in Nebulas ait, in quadruplum solitos condemnari: aut si non haberent in ære, luisse in corpore, & à creditoribus suis in neruo & compedibus habitos. Hos Græci ἐγκαλοσκελεῖς, Latini *nexos* vocabant.

καὶ τόκον τόκου.) Satius erat hanc notam referre inter ἀπονοίας notas: grauius enim istud, quàm vt μικρολόγος censeri debeat qui id faciat. Impp. Diocletianus & Maximianus lege x x. Cod. Ex quibus causis infamia irrogatur: *Improbum fœnus exercentibus & vsuras vsurarum illicitè exigentibus infamiæ macula irroganda est.* Lucullus vt refert Plutarchus inter alias leges quibus improbitatem fœneratorum per Asiam grassantium coërcuit, hanc quoque tulit, vt qui vsuras cum sorte coniunxisset, & sortes & vsuras amitteret. Fere tamen hoc iure veteres vsos legimus, vt vsura quæ exacto anno non solueretur, sorti accederet, & deinceps fœnus pareret. anatocismum Græci Latinique nuncupant.

μικρὰ τὰ κρέα κόψας παραθεῖναι.] Plinius Epistolarum libro secundo, de sordido conuiuatore loquens, *Vilia,* inquit, *& minuta ponebat conuiuis.*

ὀψωνῶν, μηδὲν πριάμενος εἰσελθεῖν.] Censen' de alio Theophrastum loqui, quàm de Euclione Plauti? quem locum vt hîc non ascribam, nihil

suaue meritum est.

Venio, ait ille, ad macellum : rogito pisces. indicant
Caros : agninam caram, caram bubulam,
Vitulinam, cetum, porcinam, cara omnia:
Atque eò fuerunt cariora, æs non erat:
Abeo illinc iratus, quoniam nihil est quî emam:
Deinde egomet mecum cogitare inter vias
Occepi, festo die si quid prodegeris,
Profesto egere liceat, nisi peperceris.

μήτε ἅλας χρωννύ{ν.) Nimirum aceto : Sal & acetum olim, pauperiorum cibus, vt norunt iam & lippi & tonsores. Alexis χρωμαλίζειν sic accepit.

Τὸ θρύμμ᾽ ἐπιπολῆς ἐρύθμως διζμένον
Ὄξει σιραίῳ χρωμαλίζας.

Latini, intingere. Cato, *Brassicam crudam si edas, in acetum intingito.* Persius, *Tingit olus :* & passim Cornelius Celsus. Rectè igitur χρωννύειν conuenit, si ad ἅλας tantùm referas : si ad ea quæ sequuntur, non item. Nam quis tam amens, qui ellychnium saltem intingi & madefieri nolit ? cymino quoque aut origano parum conuenire videtur, quorum vsus est in condimentis, vt docet Athenæus : nec multo meliùs sequentibus vocibus· ὀλὰς, στέμματα & θυλήματα. Quare puto subesse hîc mendam, desiderarique verba aliquot. Lego, μήτε ἅλας χρωννύειν, ······· μήτε ἐλλύχνιον. in lacuna desideratur tale quid, μήτε χρᾷν τινι, vel χορηγεῖν, fortasse tamen nihil deest : sed illud χρωννύειν· ex deprauatione veræ lectionis est natum. Ita igitur legi potest, μήτε ἅλας χρᾷν τινι, μήτε ἐλλύχν. Hoc posterius vt probabilius, sumus amplexi.

μήτε ἐλλύχνιον.) Etiam ellychnia ad curam hominum

minum μικρολόγων pertinebant. Itaque in Nebulis Ariſtophanis lamentatur auarus ille Strepſiades,& puerum tantum non verberat, quòd ellychnia lucernæ adhibuiſſet craſſa nimis. Alius in Veſpis filium obiurgat, quòd ſtuppas non acu vel feſtuca, ſed digito produxiſſet: καὶ ταῦτα, inquit, τοῦ 'λαίου σπανίζοντος. Iuuenalis, *cuius diſpenſo & tempero filum.*

Pag. 34. μήτε θυηλήματα.) Scribendum θυλήματα. Sunt quæ alio nomine ψαιστὰ dicuntur, hoc eſt, fruges ἐψαισμέναι, ſiue fractæ ſaxo, vel molitæ. Latinis *molæ*, vel *liba.* vide grammaticos. His ſolis antiquiſſimi homines deos ſibi conciliabant, vt ait Ouidius in Faſtis. quare cùm poſterior ætas alia ſumtuoſiora ſacrificia vſurpare cœpiſſet, is honos antiquitati habitus, vt non ſolùm adolendas victimarum partes farre conſpergerent, (de quo ritu poëtę interpretes Ouidius vx. Metamorph.& Dionyſius Halicar. libro VII. aliique) ſed etiam poſt omnia, extremo loco tandem θυλήματα tanquam offerumentum Deo gratiſſimum offerrent. Notat hunc ritum Porphyrius Περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων, lib. ſecundo, τοῦ δὲ ἀληλεσμένου βίου παρὰ τὸ πρόσθεν μακαρισθέντος ἀπήρξαντο τῆς ψαισθείσης τροφῆς πρῶτον εἰς πῦρ τοῖς θεοῖς. ὅθεν ἔτι καὶ νῦν πρὸς τῷ τέλει τῶν θυηλῶν, τοῖς ψαισθεῖσι θυλήμασι χρώμεθα. Atque hoc propriè ἐπιθύειν poſterior ætas dixit, vt docet idem auctor, quia poſt alia ſacrificia fiebat. Sed & θυλεῖσθαι verbum eſt, quod ſignificat θυλήματα offerre. Porphyrius eodem libro de pauperis Docimi oblatione loquens, ἐκ τῆς περικειμένης πήρας τῶν ἀλφίτων ὀλίγας δράκας ἐθυλήσατο. Conſtat autem ex hiſtoria pauperiorum ſacrificia non alia ferè quàm iſta fuiſſe.

Theophrastus apud Stobæum, Τὸν δὲ μὴ οἰκοῦντα ἐν ἄστει. θύειν τὸν ὅρκον ἐπὶ τοῦ Διὸς τοῦ ἀγοραίου· τὴν δὲ θυσίαν τῶν ἐλαττόνων εἶναι θυλήμασι. Diuites verò cùm alia sacrificabant, tum etiam loco θυλημάτων thura, & alia id genus libamina in bustum aræ iaciebant. in quo illud legimus obseruatum, vt summis digitis vel thura, vel frugeos offerrent. Porphyrius, ἔφησεν, ἡ Πυθία τὸν Ἑρμιονέα κεχαρῆσθαι, θύσαντα τῶν ψαιστῶν ἐκ τοῦ πηρειδίου τοῖς τρισὶ δακτύλοις. Hieronymus, epistola prima, *Non est tantum in eo seruitus, si quis duobus digitulis thura in bustum aræ iaciat, aut haustum pateræ poculo fundat merum.* propterea dicebat Lactantius de religione paganorum, *nihil in ea se videre aliud quàm ritum ad solos digitos pertinentem.* & Seneca pater negat eum cui præcisæ sint manus posse adorare: non solùm ritum hunc respiciens, sed alios qui fuêre à veteribus in re diuina facienda obseruati: de quibus fortasse aliàs. Atque hæc quia non ita vulgò nota videbantur, placuit paullo fusius exponere.

ὅτι τὰ μικρὰ ταῦτα, πολλά ἐστι τοῦ ἐνιαυτοῦ.] Præclarè philosophus in quinto De republica, si quis saluam velit Rempublicam, monet cauendum, ne quicquam omnino contra leges fiat: & addit, summa in primis cautione opus esse, in eo quod paruum videtur: nam id ni fiat, paullatim & latenter irrepere rerum omnium deprauationem: vt necesse sit illam funditus tandem perire rempublicam. Sic pessundari domos locupletes paruis, sed frequentibus sumptibus. hoc enim decipi plerorumque mētem, dum sibi persuadent, nihil aut perpusillum eos sumptus esse nocituros, quorum sit vnusquisque

que paruus: contrarium tamen euenire: minutas enim istas impensas magnum damnum tandem afferre, imo labem ac perniciem totius rei familiaris. παραλογίζεται γὰρ, inquit Aristoteles, ἡ διάνοια ὑπ' αὐτῶν, ὥσπερ ὁ σοφιστικὸς λόγος, Εἰ ἕκαστον μικρὸν, καὶ πάντα· τοῦτο δ' ἔστι μὲν ὡς οὔ. τὸ γὰρ ὅλον, καὶ τὰ πάντα, οὐ μικρὸν, σύγκειται δ' ἐκ μικρῶν. Par prudentia magni viri Demosthenis, cuius hæc ex quarta Philippica, pulcherrimè superiori Aristotelis loco concinunt. Ἡ καθ' ἡμέραν ῥαστώνη καὶ ῥαθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν, οὐκ ἀφ' ἑκάστου τῶν ἀμελουμένων ποιεῖν τὴν αἴσθησιν εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ. *Quemadmodum*, inquit, *in priuata vita, sic etiam in Republica, desidia & socordia quotidiana, non in singulis statim, vt quidque est neglectum, animaduertitur: sed in summa rerum tandem apparet.* Sed & grauissimus auctor Plutarchus in vita Cæsaris monet, nullum vllius rei initium esse paruum existimandum, quod magnum statim sit reddit ura assiduitas, licentiam & impunitatem ex sui contemtu nacta. Græcè melius, ὡς οὐδεμίαν ἀρχὴν πράγματος ἡγητέον μικρὰν, ἣν ταχὺ ποιεῖ μεγάλην τὸ ἐνδελεχὲς, ἐκ τοῦ καταφρονηθῆναι τὸ μὴ κωλυθῆναι λαβοῦσαν. Sic ille locus Plutarchi legi & exponi debet. Hoc est quod Aristoteles tot locis appellat, τὸ παρὰ μικρόν.

ἐλάττω τῶν μικρῶν τὰ ἱμάτια φορεῖν.) Fortasse, τῶν μηρῶν. *breuiores quàm vt femora penitus tegant.* Sed & μικρῶν ferri potest. Sic dixit Sappho, ἀνδρὸς μεγάλου πολὺ μείζων. Sic Synesius, τῶν ὀλίγων ἐλάττονες. Sic Pausanias, ἀνδρὸς οὐ μείζων μεγάλου. Sic Appianus, οἱ τὰ μεγέθη μείζους τῶν μεγίστων ὑπάρχοντες. Potest &

μετρίων legi. Sic dixit Herodotus libro I I. ἄνδρες μικρὸν μετρίων ἐλάσσονες ἀνδρῶν. Quemadmodum autem vestis breuitas est sordium argumentum, sic vestis ad talos demissa vitæ delicatæ & dissolutæ, vt apud Platonem in Alcibiade priore ἕλξις ἱματίων indicium ἁβρότητος. inde illa Plutarchi in Alcibiade, ὑβρίσματά τε καὶ θηλύτητας ἐσθήτων ἁλουργῶν ἑλκομένων δι' ἀγορᾶς. Horatius, *Cum bis ter vlnarum toga.* Apud Dionem Calenus obiicit Ciceroni, quod μέχρι σφυρῶν τὴν ἐσθῆτα σύρει· & Cicero ipse de Oppianico, *Facite*, inquit, *vt non solùm mores eius, & arrogantiam, sed etiam vultum atque amictum, atque illam vsque ad talos demissam purpuram recordemini.* Seneca pater libro I I. *Omnia à te vitia: quòd vnguento coma madet, tuum est: quòd laxior vsque in pedes tunica demittitur, tuum est.* Propterea breues vestes homines graues & δρασήριοι gestabant. Horatius,

Exiguæque togæ simulet tesquore Catonem.

& de Hercule ait Theocritus:

Εἷμα δ' οὐκ ἀσκητὰ μέσας ὑπερέννυτο κνήμας.

καὶ ἐν χρῷ κειρομένους. Aristophanes Nebulis,

—— ὧν ὑπὸ τῆς φειδωλίας
ἀπεκείρατ' οὐδεὶς πώποτε.

Ait poëta homines tenaces præ sordibus nunquam caput totondisse. Videntur esse contraria, strictim ad cutem vsque tonderi, & nunquam tonderi: sunt tamen eiusdem hominis, & vt loquitur Aristoteles, τοῦ αὐτοῦ ἤθους, Nam qui ad viuum tonderi vult, id spectat, vt rarò tonsoris opera indigeat. vitat, inquam, sumtus, non minus quàm ille alter. Ex his intelligi potest, quæ ratio sit cur apud Aristophanem philosophi modò tanquam κομῶντες irrideantur

rideantur: modò vt ἐν χρῷ κεκαρμένοι: vtrumque enim extremæ parſimoniæ eſt. à quibus ſordibus vt ſe oſtenderent eſſe alienos homines venuſti & elegantes, ſolebant quod Theophraſtus capite quinto dicebat, πλειςάκις ἀποκείρεσθαι.

τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ὑπολυομένους.) Non ſemper veteres Græci calceati erant vt hodie nos ſumus: multus enim fuit τῆς ἀνυποδησίας vſus. Spartanos quidem etiam lex Lycurgi coëgit eſſe diſcalceatos. vt refert Xenophon in eorum politia. Athenienſes quoque paullo qui eſſent in ratione vitæ aſtrictiores aut ſeueriores, non niſi neceſſario tempore, ad vitandum ſcilicet frigus, aut itinerum aſperitates, calceis vtebantur, vide Plutarchum in Phocione: & ait idem auctor in vita Lycurgi oratoris, eum ταῖς ἀναγκαίαις tantum ἡμέραις calceos induiſſe. Oppianus etiam in venatoris inſtitutione, iubet eum nudis pedibus ad venationem ire.

— γυμνοῖσι δὲ ποσσὶν ὁδεύειν

Κείνου τοῖσιν ἴχνη μέλεται δυσδερκέα θηρῶν.

Clemens Alexandrinus Pædagog. I I I. libro I I. ἀνδρὶ δὲ δὴ μάλα ἁρμόδιον, ἀνυποδησία· πλὴν εἰ μὴ στρατεύοιτο· καὶ γάρ πως ἐγγὺς τὸ ὑποδεδέσθαι τῷ δεδέσθαι. id eſt, *Sine calceis eſſe viro admodum cõuenit: parũ enim à vincto differt cui pedes in calceis vincti.* Nota eſt & Romani Catonis ἀνυποδησία. item Neronis: vide Suetonium capite quinquageſimo primo. Martialis verò libro X I I. Cottam quendam ridet quòd excalceatus iret ad cœnam. Seneca quoque epiſtola L X X X V I I I. erubuiſſe ſe ait mulionem ſuum excalceatum non propter æſtatem. Quod ait τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, Atticum eſt, vt admonent veteres magiſtri.

magiſtri. pro κτ̀ τὴν μεσημβρίαν vel vt loquitur Diogenes Cynicus ὑπὸ μέσην ἡμέραν. errant enim qui aliter accipiunt. Theocritus dicere ſolet τὸ μεσαμέριον, vel τὸ μεσαμβρινόν: & Lucianus De gymnaſiis.

τὸ ἱμάτιον αὐτοῖς ἕξει πολλὴν γῆν.) Nempe κονίαν, vel potius κιμωλίαν. Hoc Liuius dixit, cretam, ſiue album in veſtimentum addere: Theophraſtus in libro De lapidibus, γῆν ἐμπάττειν εἰς τὰ ἱμάτια. Erat olim duplex cretæ vſus in officina fullonum: alia ſordes eluebantur: alia candorem nitorémque veſti parabant. Plinius, libro XXXV. cap. decimoſeptimo.

Ad caput περὶ βδελυρίας.

OY χαλεπὸν δέ ἐστι τὴν βδελυρίαν διορίσασθαι.) Negat Theophraſtus difficile eſſe definire τὴν βδελυρίαν: nec ſanè multum difficile eſt quid ille velit intelligere. Illud, puto, difficilius ſit, vocem Latinam reperire quæ Græcæ reſpondeat. Non enim ſatis mihi facit vox *obſcœnitas*: quoniam animaduertimus iocos ludóſque qui hîc recenſentur, non omnes eſſe obſcœnos, neque ea turpitudine infectos, quæ caſtas pudicáſque aures ſolet offendere: vt erant illa quæ in Feſcenninis verſibus & Atellanis ſolebant vſurpari. Multa inquam hîc continentur, inhoneſta illa quidem, ſed ſine obſcœnitate & αἰσχρολογία: turpia tamen nihilominus & μύσους ἄξια, quod propriè ſonat vox βδελυρός. Ac notat ſcholiaſtes Ariſtophanis βδελυροὺς Athenis fuiſſe vocitatos homines infames, vt ſunt lenones, & id

& id genus : itémque τοὺς ἀνελευθέρους, hoc est, eos qui præ auaritia turpissimis sordibus delectarentur : quod pulchrè facit ad multa quæ hîc commemorantur. Nos duabus dictionibus vocem βδελυρία expresseramus *obscœnitas & impuritas* : sed visa est postmodum vox impuritas vel sola non malè auctoris mentem exprimere : vt quidem apud comicos frequenter solet vsurpari.

ἀνασυράμενος.] Componens videlicet se, vel simulans se componere ad κοιλιολυσίαν, vel ad meiendum : nam is olim χεζητιώντων (honos sit auribus) & micturientium mos & gestus. Dionysius Halicarnasseus, de Philonide Tarentino loquens, ἀνασυράμενος τὴν ἀναβολὴν, καὶ σχηματίσας ἑαυτὸν ὡς αἴσχιστον ὀφθῆναι, τὴν οὐ λέγεσθαι πρέπουσαν ἀκαθαρσίαν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐσθῆτος τοῦ πρεσβευτοῦ κατεσκέδασε. & in eadem historia alij, Galenus in exhortatione ad artes, οἱ ἀπὸ τῶν κρηνῶν ὑδρευόμενοι πρόσθεν, ἐπειδὰν μηκέτ' ἔχουσιν ὕδωρ, ἀνασυράμενοι προσουροῦσι. & est in viris τὸ ἀνασύρασθαι, quod in sequiore sexu varicitus stare, vt apud Apuleium. At οἱ χεζητιῶντες incoxare se etiam dicuntur: vnde est cossim χέζειν, quasi coxim. Vide Nonium.

συρίττειν οὓς ἡδέως θεωροῦσιν οἱ λοιποί.] Exemplo sit Theophrastus quidam in Aristophanis Vespis:

Οἱ δ' ἀνεκρότησαν, πλὴν γε Θουφράστου μόνου
Οὗτος δὲ διεμύλλαινεν, ὡς δὴ δεξιός.

nam διαμυλλαίνειν à rictu oris facta vox, idem est ac συρίττειν : quod significat sibilo siue pastoritia fistula, vt loquitur Cicero, aliquem prosequi : dicitur & κλώζειν, pro eodem, vt in ea contra Midiam. vide Hesychium, Harpocrationem, & Eustathium in ὀδυσ. δ. Id est, κλωσμοσυρίττειν vox elegantissima apud

apud Philonem.

ἀνακύψας ἐρυγεῖν.) Simile est quod notat Cicero in Antonio: *Cui ructare turpe esset, is vomens, frustis esculentis, vinum redolentibus, gremium suum, & totum tribunal impleuit.*

Pag. 36. καὶ καλέσαι.) Plautus Menæchmis,

Certò hæc mulier aut insana est, aut ebria Messenio,
Hominem quæ ignotum compellet me tam familiariter.

σανδάλου δέ που.) Malim ποῖ.

καὶ ὀψωνεῖν ἑαυτὸν.) Scribe ἑαυτῷ. Vide suprà.

καὶ παρακαλεῖν ἐπὶ τοῦτο.) Ridiculi causa, non seriò. Atqui hoc insulsè rudere est, non salsè ridendi occasionem præbere.

καὶ διηγεῖσθαι προςστὰς πρὸς κουρεῖον.] In tonstrinis iam olim malè feriatorum hominum conciliabula celebrari solita. vnde est κουρεακὴ λαλιὰ dictum παροιμιακῶς à Polybio in tertia historia. Lysias in ea contra Pancleonem, ἦλθον ἐπὶ τὸ κουρεῖον τὸ παρὰ τοὺς Ἑρμᾶς, ἵνα οἱ Δεκελεῖς προσφοιτῶσι· Idem alibi, ἕκαστος ὑμῶν εἴθισαι προσφοιτᾷν, ὁ μὲν πρὸς μυροπώλιον· οἱ δὲ, πρὸς κουρεῖον. Damnat hunc morem sanctissimus vir Clemens Alexandrinus, III. libro Pædago. Μὴ τοίνυν, ait, μηδὲ οἱ ἄνδρες ἐπὶ τῶν κουρείων καὶ καπηλείων διατρίβοντες ἀδολεσχούντων στωμυλλόμενοι. Theophrastus verò noster vt erat ingenio perurbano, tonstrinas appellitabat abstemia conuiuia, siue ἄοινα συμπόσια, διὰ τὴν λαλιὰν τῶν προσκαθιζόντων. testis Plutarchus. Adiicit auctor ἢ μυροπώλιον, quia vt tonstrinæ, ita & myropolia otiosis hominibus referta solebant esse. Sic Demosthenes in Aristogitonem, οὐδὲ προσφοιτᾷ πρός τι τῶν ἐν τῇ πόλει κουρείων

ἢ μυροπωλίων, & paſsim.

καὶ οἰνοπωλῶν, κεκραμένον τὸν οἶνον.] Fraus pridem *Miſcere aquas vino*: apud Tertullianum ex propheta Iſaia. Hoc nomine malè audiebant Athenæ. Alexis comicus in Aſoto, facetè qui id facerent excuſat: negans ſui compēdij illos habere rationem: ſed ſanitatis ementium, vt ne poſsint mero potato morbi cauſſam contrahere. Locus ſuauiſsimus eſt; quem ideo placuit apponere,

A. Κομψόν γε τοῦτ᾽ ἔστιν παρ᾽ ἡμῖν ὦ Σόλων
Ἐν ταῖς Ἀθήναις, δεξιῶς θ᾽ εὑρημένον.
Σ. Τὸ ποῖον; A. ἐν τοῖς συμποσίοις ἵν᾽ οὐ πίνετε
Ἄκρατον· οὐ γὰρ ῥᾴδιον· πωλοῦσι γὰρ
Ἐν ταῖς ἁμάξαις εὐθέως κεκραμένον.
Οὐχ ἵνα τι κερδαίνωσι· τῶν δ᾽ ὠνουμένων
Προνοούμενοι, τοῦ τὰς κεφαλὰς ὑγιεῖς ἔχειν.

Sed in venditione vini triplicem fere fraudem cauponum notant veteres: quod illud diluant, mangonizent, & falſa menſura vendant. Lucianus, οἱ φιλόσοφοι ἀποδίδονται τὰ μαθήματα ὥσπερ οἱ κάπηλοι κεράσάμενοί γε οἱ πολλοὶ, καὶ δολώσαντες καὶ κακομετροῦντες.

καὶ ἐπὶ θέαν ἠνίκ.) Corruptiſſimum locum minima mutatione, ſic emendandum cenſemus: καὶ ἐπὶ θέαν ἠνίκα ἂν δέῃ πορδίεσθαι ἐκ ἐῶν τοὺς υἱεῖς· ἠνίκα ὁ προῖκα ἀφιᾶσιν οἱ θ. Imperiti homines cùm non poſſent legere illa ἐκ ἐῶν pepererunt nobis iſtud ἀπιών, quod huc nulla ratione quadrare poteſt. Iam ſupra diximus lucar Athenis pendi ſolitum ab iis qui locum in theatro habere vellent. cuius moris auctorem grammatici faciunt Periclem, quem aiunt primum feciſſe τοὺς τόπους ὠνητές. Propterea viritim accipiebant de ærario certam pecuniam, vt habe-

rent

rent etiam pauperes vnde possent sumtum illum facere, & locum sibi ad spectandum emere, quod θέαν ἀγοράζειν vocabant. Inde tam multa apud oratores Atticos, Demosthenem maximè, de pecunia theatro destinata. Hanc mercedem ei dabant qui hîc vocatur θεατρώνης, apud Aristophanem θεατροπώλης: non sunt enim vt prima fronte possint videri hæ duæ voces inter se relatæ, sed de eodem, etsi diuersa ratione, dicuntur. Θεατρῶναι sunt, redemtores theatrorum, qui facienda & extruenda subita theatra conducebãt: constat enim veteres Athenienses spectasse ἀπὸ τῶν ἰκρίων. Iidem mox in extructo theatro sedes siue foros spectaturientibus vendebant, vnde dicti θεατροπῶλαι, οἱ θέαν ἀπομισθοῦντες, inquit Pollux. Demosthenes eum à quo sedes erat emenda, architectum appellat in ea pro Corona, & eius interpres vetus persæpe, propter eam quam exposuimus rationem. Duobus autem obolis spectabant Athenienses. Demosthenes pro Corona, ἀλλ' ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἄν: vbi mirè turbat Græcus interpres, non rarò nimis quàm impeditus dicam, an imperitus? Aristophanes Vespis,

Ἐγὼ δὲ τεθεώρηκα πώποτ' οὐδαμοῦ,
Πρὶν ἐς Πάρον. καὶ ταῦτα δύ' ὀβολὼ φέρων.

Scholiastes: Ἰκρίοις θεωροῦντες, τοὺς δύο ὀβολοὺς παρεῖχον. Reperio tamen vnam aliquando drachmam dari solitam. Hesychius Δραχμὴ χαλαζῶσα· ἐπὶ Διοφάντου τὸ θεωρητικὸν ἐγένετο δραχμή. Vide primam Olynthiacam, & ibi Vlpianum. Porrò videntur hi theatrorum redemtores sub finem spectaculorum facile quemuis vel gratis soliti esse admittere: id enim Theophrastus isto loco manifestò innuit.

τὸ μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐφόδιον.] Qui publicè legati aliquò proficiſcebantur, accipiebant ex ærario legatiuum. Marcellinus in Hermogenem, Νόμος τὸν πρεσβευτὴν λαβόντα παρὰ τοῦ ταμίου τὰ ἐφόδια ἄχρι τῶν τριάκοντα ἡμερῶν ἐξελθεῖν ἐπὶ τὴν πρεσβείαν. Legatiui modus fuit, duæ in ſingulos legationis dies drachmæ:quod etſi paruum videatur ad noſtra tempora ſi referas:illis tamen temporibus magnum fuit.Indicio eſt Ariſtophanis iſte locus Acharnenſibus,

Επέμψαθ' ἡμᾶς ὡς βασιλέα τὸν μέγαν,
Μισθὸν φέροντας δύο δραχμὰς τῆς ἡμέρας
Επ' Ευθυμένους ἄρχοντος. Δι. οἴμοι τῶν δραχμῶν.

Romanorum vetérum non diuerſa fuit frugalitas, qui Tyberio Graccho rem agenti publicam extra vrbem, ſumtum diurnum aſſignarunt nouem obolorum: auctor Plutarchus. Hancautem pecuniam, non tantùm ἐφόδιον, vt hîc & apud Demoſthenem, ſed etiam πορεῖον vocabant. Auctor Etymologici, Πορεῖον, τὸ διδόμενον τοῖς πρεσβευταῖς παρὰ τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν πρεσβείαν ὥσπερ ἐφόδιον. Porro exemplum ſimilis βδελυρίας in Piſone exagitat M. Tullius.

τῷ ἀκολούθῳ ἐπιθεῖναι μ. φορτίον.] Intelligit ſtragulam veſtem, & alia inſtrumenta viæ, quæ olim moris fuit iter facientibus ſecum deferre. cuius rei paſſim exempla ſunt in veterum monumentis.Has ſarcinas quæ στρωματόδεσμα Græcis vocantur,Senecæ, ſagma, vnus aliquis validus ſeruus ἀναφόρῳ ſine ærumnulis religatas gerebat. vnus, inquam: plurium enim opera in eam rem vti mollis & delicati nimis habebatur. quare Æſchines Demoſtheni vitio vertit,quòd eum legatum ſequerentur duo ſer-

ui cum duabus sarcinis : συνηκολούθουν δὲ, inquit, αὐτῷ ἄνθρωποι δύο στρωματόδεσμα φέροντες. videbatur enim hominis esse nimis mollis & effœminati tot rebus ad corporis cultum pertinentibus seruos se onerare. Atque hoc ipsum in Romanis notat Seneca primo Naturalium quæstionum. *Adeo*, ait, *omnia indiscreta sunt peruersissimis artibus, vt quicquid mundus muliebris vocabatur, sarcinæ viriles sint: minus dico: etiam militares.* & Suetonius aliquot locis. Hunc seruum vocat Theophrastus ἀκόλουθον, & ita Xenophon in tertio Commentariorum extremo, & alij. & sanè ἀκόλουθος erat, quia onustus herum suum sequebatur. Sciendum tamen propriè ἀκολούθους dici pueros qui viros nobiles & honoratos, honoris caussa sequebantur. Hesychius, Ἀκόλουθος, ὁ νεώτερος παῖς. θεράπων δὲ ὁ περὶ τὸ σῶμα. Atque huiusmodi elegantes pueros plures habere Athenis inuidiosum fuit: ac ne legibus quidem permissum, vt testatur Vlpianus in eam Demosthenis contra Midiam. Melius hoc sanè & castius Athenienses quàm Romani: quorum nota est licentia effrenata, in alendis ornandisque pædagogiis: de quibus non repeto quæ sunt à doctis hominibus obseruata. Eapropter scribit Tatianus, Romanos solere παίδων ἀγέλας, ὥσπερ ἵππων φορβάδας συναγείρειν. Similis querela Clementis de sui temporis hominibus, οἰνοχόων τε ὅμιλος ἀσκεῖται παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ μειρακίων ὡραίων ἀγέλαι, καθάπερ θρεμμάτων παρ᾽ ὧν ἀμέλγονται τὸ κάλλος.

μεῖζον φορτίον ἢ δύναται φέρειν.] Quoniam plures seruos secum ducere ad sarcinas portandas, & magni sumptus res erat, & præterea inuidiæ obnoxia,

vt mo

vt modò dicebamus: propterea sæpe eueniebat vt vnus ille qui duceretur, pondere iniquo oneraretur· quod genus iniquitatis, ita frequenter vsurpabatur ab Atheniensibus ætate Aristophanis, vt comici eorum temporum, non aliud argumentum sæpius in suis fabulis tractarint. In omnibus enim illorum comœdiis erat semper misellus aliquis seruus, qui onere pressus clamaret Θλίβομαι, vel Πιέζομαι. eam ob causam Aristophanes æquales suos comicos tanquam insubidos, ineptos, & eadem semper chorda oberrantes castigat, cum in Ranis, tum in parabasi illa elegantissima, quæ est in Pace: & tamen idem ipse poëta Pasiam similiter querentem inducit in Ranis. vide initium eius fabulæ.

ἐλάχιστα ἐπιτήδεια τῶν ἱκανῶν.] Notabis *ἐλάχιστα* pro *ἐλάττω*. Aristoteles tertio Topico. *μάλιστα γὰρ τὸ στερεὸν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν πίπτει τοῦ ἐπιπέδου. τὸ δὲ ἐπίπεδον μᾶλλον τῆς γραμμῆς· γραμμὴ δὲ σημείου μᾶλλον.* & hîc *μάλιστα* pro *μᾶλλον*. Idem libro De sensu & sensili, *χειρίστην ἔχομεν τῶν ἄλλων ζώων τὴν αἴσθησιν ταύτην. χειρίστην* dixit pro *χείρω*. Quare nihil opus emendatione, quod quibusdam videbatur.

σαπρόν γε τὸ ἔλαιον ἐπρίω.] Σαπρὸν oleum est, *τὸ πεπαλαιωμένον*, vetustate corruptum, ac rancidum, & cuius odorem nequeas perferre, vt ait Horatius. Græcis *σαθρὸν* proprié. Putre oleum dicere noluimus: qui præsertim didicissemus ab Aristotele *τὰ λιπαρὰ* magnam partem esse *ἄσηπτα*. Atticis autem *σαπρὸν* & *νέον*, siue *νεαλὲς* sæpe opponuntur: vbi ineptissimè *σαπρὸν* *putre* reddideris, vt est à veteribus Græcis grammaticis obseruatum. Sic *σαπρὸν οἶνον*

interpretantur grammatici veteres, τὸν πρὸς τῷ τέλει ὑλώδη.

καὶ τῶν διεσκομένων χαλκῶν.] χαλκοῦς accipe pro quibusuis parui pretij nummulis : quales Athenis fuêre & χαλκοῖ, quos *æratos obolos*, Plautus dixit : & κόλλυβοι, & σίλαι, & κραπάταλλοι, quorum omnium mentio in comœdiis. Tales apud Romanos lupini, & plumbei illi nummi, de quibus apud Plautum & Martialem. Rarò autem Athenienses æreos nũmos cuderunt. vide Aristophanem Concionantibus, & eius scholia : necnon Athenæum libro XV. vbi de Dionysio, cui cognomen χαλκοῦς.

δεινὸς ἀπαιτῆσαι τὸ μέρος.) Ἀπαιτεῖν positum & hîc, & paullò antè pro μεταιτεῖν : id enim propriè μεταιτεῖν est. Aristophanes, Ἀλλ' ἂν εἴσω τις φέρῃ, τούτων μεταιτεῖ τὸ μέρος. sic apud Demosthenem. Vel ἀπαιτεῖν accipe pro vehementius petere, & quasi flagitare : ab inuito denique per vim quodammodo extorquere tanquam debitum. Αἰτεῖν est poscere quod gratiæ apponatur acceptum. ἀπαιτεῖν, repetere quod sibi debeatur. Andocides orator, ταῦτα ὑμᾶς, εἰ μὲν βούλεσθε, αἰτῶ· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἀπαιτῶ.

κοινὸν εἶναι φήσας τὸν Ἑρμῆν.) Olim apud Græcos cùm duobus simul ambulantibus alter in via aliquid inuenerat, statim alter Κοινὸς Ἑρμῆς aiebat: partem rei inuentæ his verbis sibi vindicans. Hesychius, Κοινὸς Ἑρμῆς, παροιμία ἐπὶ τῶν κοινῇ τι διεσκόντων. Romani non multò aliter. Seneca epistola centesima & vigesima, *Quoties aliquid inueni, non expecto donec dicas, In commune : ipse mihi dico.* Lucianus in Votis vtriusque formulæ meminit : Κοινὸς Ἑρμῆς φασὶ, καὶ, Ἐς μέσον κατάτιθει φέρων τὸν πλοῦτον.

Affinis

Affinis huic alia parœmia Græcorum, Σῦκον ἐφ' Ἑρμῆ, de qua Hesychius, & Eustathius in Odysseam η. Notum est quid sit Ἕρμαιον. Plato Charmide, Ἕρμαιον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γεγονὸς ἂν εἴη ἡ τῆς κεφαλῆς ἀσθένεια τῷ νεανίσκῳ, εἰ ἀναγκασθήσεται, &c. *In lucro, inquit, ponere debebit puer hic capitis morbum, si futurum est, vt per occasionem sanandi capitis, etiam mens sanetur.* Interpres nouus etiam hîc clara luce cæcutiit. Sic etiam dicunt ἕρμαιον ποιεῖσθαί τι.

τὰ δ' δὴ τοιαῦτα φειδ.) Lego, πρὸς δ' δὴ τὰ τοιαῦτα, φειδ. vel τά τε δὴ τοιαῦτα, καὶ φειδ. hoc est: Eiusmodi homini, cùm hæc conueniunt quæ diximus, tum illa quæ sequuntur. sic infra, capite περὶ δυσχερείας.

φειδωνίῳ μέτρῳ τὸν πύνδακα ἐκκεκρουμένῳ μετρεῖν.] Mirificam lectionem. An verò quisquam ita parum iudicio valet, vt putet moribus eius qui hîc describitur, hoc est, sordidissimi hominis & auaritia perditi, conuenire, vt suis famulis diaria metiatur mensurâ, non dicam quæ pertusa sit, & perpluat: sed quæ fundo omnino careat? id enim ista lectio egregia præ se fert. Cur non eadem opera credat aliquis aquam se cribro haurire posse, aut Danaidum πίθῳ continere? Sed res ipsa loquitur, nihil inquinatius ista lectione, nihil infrunitius esse posse. quod non esse ab interpretibus animaduersum, rem tam absurdam, tam ineptam, mirarer si quisquam esset qui non miraretur. Emendatio verò in promptu. Lege ἐγκεκρουσμένα, vel εἰσκεκρουμένα, aut εἰσκεκρουσμένα. nihil enim refert. Sensus ex versione apparet: nititur hæc emendatio nostra, certissimis & γεωμετρικωτάταις rationibus. Est autem defœda quæ istis verbis notatur auaritia. Non desunt hodiéque qui

ſimili artificio vtantur, dum vel oleum vel vinum, vel alia vendunt, quæ menſura aut ſtannea aut ferrea menſurari ſolent. Id genus menſurarum videtur Theophraſtus φειδώνια μέτρα nuncupare: cùm enim ex varia materia cõfici menſuræ ſoleant, non omnis profectò huius fraudis eſt capax: ſed illa demum quæ malleo tractari, flecti, ſubigíque potis eſt. Talem igitur menſuram intelligit hoc loco Theophraſtus, & Phidoniam appellat, cum vulgo Athenienſium ſine dubio. quanquam eius appellationis hodie rationem explicare non poſſumus. Nam etſi & Strabo noſter & veteres grammatici Φειδωνίων μέτρων mentionem faciunt: nihil tamen extare memini, quod hunc mihi locum ſatis explanet: niſi quis putet φειδώνιον μέτρον hîc dici menſuram illam, ſiue ἐλαιηρὸν ἀγγεῖον quod Athenis vocabatur φείδων, auctore Polluce. mihi quidem id non placet. Hoc igitur mittamus: illud teneamus, ſic eſſe vt emendaui legendum. Pherecrates Λήροις, Λαβοῦσα μὲν τῆς χοίνικος τὸν πυνδακα εἰσέκρουσε. Non dubium ad eandem fraudem pertinere hunc Pherecratis locum. Iuuenalis,

Seruorum ventres modio caſtigat iniquo.

Similis Saluiani querela libro tertio. *Seruis*, inquit, *etiam ſi ſtipendia vſitata præſtentur, conſuetudini hæc magis quàm ſufficientiæ ſatisfaciunt: & ita implent canonem, quod non explent ſatietatem.* Εἰσκεκρουμένα ἀγγεῖα, aut ἐγκεκρουμένα Ciceroni dicuntur vaſa colliſa. fit enim colliſione ἡ εἴσκρουσις. ſic vocat Hippocrates ἐσπεφλασμένον & ἐμπεφλασμένον ὀστέον, quod ſit incuſſum, & ex colliſione intro ceſſerit. Aliud eſt ἀποκρούεσθαι: quod de vaſis dicitur per colliſionem fractis

ctis, aut quibus vel labrum vel anſa vel emblema fuerit excuſſum. Ariſtophanes Acharnenſibus,

— ἀλλά μοι δὸς ἓν μόνον
κολυλίσκιον, τὸ χεῖλος ἀποκεκρουσμένον.

Scholiaſtes exponit, ἀποκεκλασμένον. Legimus in hoc verſu comici κολυλίσκιον, non vt vulgò κυλίσκιον, ſecuti auctoritatem Athenæi & Euſtathij. In Athenæi codicibus ἀποκεκομμένον malè legitur hodie ex gloſſa, pro ἀποκεκρουσμένον. Locus eſt libro vndecimo.

σφόδρα ἀποψῶν.) Oppidò quàm bellè conueniunt hæc ſuperioribus. Eſt enim σφόδρα ἀποψᾶν, hoſtorio cumulum diruere, & demere ſtudiosè, quod menſuræ ſupereſt. Sic accipit Heſychius in ἀπομάκτρας. & apud Pollucem libro quarto τὰ οὐ καλεψημένα μέτρα, quibus non eſt dirutus radio cumulus. In vetere Gloſſario ſic ſcriptum extat, ψηκτὸς μόδιος, *Raſus*. Lego ψηστὸς: eſt enim à ψάω. Dicitur & ἀπομάττειν: vnde apud Lucianum in Πλοίῳ chœnix ἀπομεμαγμένη: & apud Syracuſanum poëtam, Οὐκ ἀλέγω μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς· quem locum ne pluribus nunc exponam non ſolũ librorum, ſed & otij inopia facit. raptim enim iſta, & in itinere ſcribebamus. Inde ἀπόμακτρα, ſiue ἀπόμακτρον radius. quod & ἀπόψηστον, & ῥόχανον dixerunt. Reperio & ἀποψήκτιον in veteri Gloſſario inter interpretationes vocis *ruplus*, ſiue *replus*. de quo aliâs. Contrarium τῷ ἀποψᾶν eſt κορύσσειν. Gloſſarium, κορυστὸς μόδιος *cumulatus*. doctè ſanè. Heſychius Κορυστὸν, ἐπίμεστον. minus rectè ibi vulgò, κορυτόν. Idem grammaticus κορύσσειν paullò ante exponit αὔξειν, amplificare, cumulare. quæ interpretatio conuenit huic loco Pin-

dari in Pythionicis. *βίον κορυστέμβυ ὀρθοβέλοισι μηχαναῖς.* Opponitur etiam τῷ σφόδρα ἀποφᾶν verbum βλύζειν, quod grato debitori quadrat, qui nō eadem tantùm, ſed cumulatiore etiam menſura quod accepit vult reddere. D.Lucas capite ſexto, μέτρον καλὸν, πεπιεσμένον, καὶ σεσαλευμένον, καὶ ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν.cuius loci ſingularis mihi ſemper & admirabilis viſa eſt elegantia. Obſeruauimus etiam apud poëtas affinem huic vocem, βλάττειν pro implere aliquid largiter: propriè tamen eſt mouere, concutere, idem quod βλύζειν. Leonidas poëta epigrammatarius in Anacreontem, Πρέσβυν Ἀνακρείοντα χύδαν σεσαλαγμένον οἴνῳ Θάεο. *En inquit, Anacreontem vino ita obrutum atque impletum, vt etiam redundet & diffluat.* Heſychius, Σαλάξαι, καταλύσαι, κινῆσαι, perperam enim in vulgatis codicibus, καταλῆσαι. Macedonius libro ſexto Græcorum epigrammatum,

Κισσοκόμᾳ Βρομίῳ σάτυρον σεσαλαγμένον οἴνῳ
Ἀμπελοεργὸς ἀνὴρ ἄνθετο Λιναγόρας.

ὑποπεῖσαι φίλου ἐπιλαβὼν ἀποδόσθαι.] Videntur hîc voculæ quædam deeſſe, quas ſine libris ſupplere non erat opis noſtræ: ac ne officij quidem fortaſſe erat: diuinationis enim res eſt, non eruditionis, aut ingenij. Capiat igitur, qui volet, per me quidem coronam, & incipiat hîc ariolari: nos Oedipi non ſumus. Fuit cùm legebamus ὑπεγγύόν τε παρὰ φίλου τὶ λαβὼν, ἀποδόσθαι. vt hîc notetur duplex βδελυρία iſtius. Altera, quod mutuò dans aliquid amico ſuo, pignus ab eo accipit: altera quod id ipſum pignus mox vendit, ſicut facere ſolent difficiles & inhumani creditores, ſi debitum ſua die non

non fuerit ſolutum. Næ qui hunc locum primi deprauarunt, digni fuerunt, quibus pro hac noxia multæ prægnates infligerentur plagæ, cum hoc ſuperdicto, Μὴ κακοέργει τὰ τῶν Μουσῶν.

ἔλαττον τέτρασι δραχμαῖς ἀποδιδόναι.] Apud Latinum comicum Dordalus leno in Perſa ſexaginta minas ſoluturus, duos nummos retinet: vt ille quidem ait, pro crumena: re autem vera, ea cauſa erat quam hîc Theophraſtus notat. Propterea ait Toxilus,

Sine quæſo quando leno 'ſt, nihil mirum facit.

καὶ φράτορας ἑστιῶν.] Quemadmodum apud Romanos fuère dies curiæ, vt Cicero vocat, hoc eſt, curialium conuiuia: ita etiã apud Athenienſes: fuítq; hoc χορηγίας vnum genus, è quamplurimis quæ in ea Republica fuerunt. Vide Harpocrationem in voce Ἑστιάτωρ, & Demoſthenis orationem contra Midiam, & eius interpretes multis locis. Moris etiam fuit vt ſeptima decimáue die poſtquam aliquis infans erat natus, celebrarentur eius nominalia, & conuiuio exciperentur curiales: quò putet fortaſſe aliquis hæc pertinere, propter verba ſequentia. verumtamen poſſit & ad priorem morem commodè referri.

ἡμίση τῶν ῥαφανίδων ἀπογράφεσθαι.] Iam protulimus ex Ariſtophanis Ranis, Τίς τὴν κεφαλὴν ἀπεδήδοκε τῆς μαινίδος; item τοῦ τὸ σκόροδον τὸ χθεσινόν; τίς τῆς ἐλάας παρέτραγε; vide ad ſuperius caput. Plautus Perſa,

Nam id demum lepidum eſt, triparcos homines vetulos, auidos, aridos
Bene admordere, qui ſalinum ſeruo obſignant cum ſale.

Iuuenalis verò elegantissimè de sordido homine loquens, satyra decimaquarta.

Ipse quoque esuriens; neque enim omnia sustinet vnquam
Mucida cærulei panis consumere frusta:
Hesternum solitus medio seruare minutal
Septembris: nec non differre in tempora cœnæ
Alterius conchem, æstiui cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio, putrique siluro,
Filáque sectiui numerata includere porri.

Lucianus de quodam è cœna domum reuerso, ἀριθμῷ παραλαβὼν τὰ κρέα, ὁπόσα τῷ παιδὶ κατόπιν ἑστῶτι παραδεδώκει, καὶ ἐπισημηνάμενος ἐπιμελῶς, τὸ ἀπ' ἐκείνου καθεύδει.

Ad caput περὶ ἀκαιρίας.

Ἡ μὲν οὖν ἀκαιρεία.] Appellat Theophrastus ἀκαιρείαν, vitium ei virtuti oppositum, quæ εὐκαιρεία vocatur, & ita à Platone definitur. Εὐκαιρεία χρόνου ἐπίταξις, ἐν ᾧ χρὴ παθεῖν ἢ ποιῆσαι. cui definitioni simillima est ἡ τοῦ καιροῦ apud eundem. Καιρὸς est, inquit, ἐν ᾧ ἕκαστον ἐπιτήδειον παθεῖν ἢ ποιῆσαι. Stoici non εὐκαιρείαν, sed εὐταξίαν, vt auctor est in Officiorum libris M. Tullius, hanc virtutem appellabant: ipse Tullius, *ordinem rerum, & temporum opportunitatem*, vel vno nomine *modestiam*. modestiæ enim nomine complectitur ille tam μετριότητα, quàm εὐταξίαν. duplicem namque facit modestiam: alteram in qua modus spectatur: ea est μετριότης: alteram, in qua ordinis conseruatio: ea est, vt diximus, Stoicorum εὐταξία.

ἀταξία. neque dubium eſt Ciceronem duabus dictionibus fuiſſe vſurum, ſi potuiſſet, hoc eſt, ſi tuliſſet Latini ſermonis paupertas. Modeſtiam hanc, ſiue εὐταξίαν definiri ait ille à Stoicis, vt ſit, *ſcientia earum rerum quæ aguntur aut dicuntur ſuo loco collocandarum*. rectè ſanè & eleganter. Andronicus noſter, ſic: Εὐταξία, ἐμπειρία καταχωρισμοῦ πράξεως. ἢ, ἔχουσα τοὺς καταχωρισμοὺς πράξεων. Non potuit rotundius vis Græcorum verborum exprimi, quàm vt fecit Cicero. Adiicit Andronicus & aliam definitionem, ἢ περὶ τὰς πράξεις ἔχουσα τὸ βέβαιον. alludit horſum Tullius, *Talis eſt igitur* (ait) *ordo actionum adhibendus, vt quemadmodum in oratione conſtanti, ſic in vita omnia ſint apta inter ſe & conuenientia.* Τὴν ἀκαιρίαν idem auctor *inſcientiam temporum* elegantiſſimè vertit. *Importunitatem* verò caue dixeris. In ſchida manu exarata reperi hanc ἀκαιρίας definitionem: Ἀκαιρία ἐστὶ λεῖψις καιροῦ κατ᾽ ἐπιτυχίαν προθυμίου, τοῦ ζητουμένου.

ἔστιν ἐπίταξις.)] Nihil mutandum. Attici ἐπιτυγχάνειν pro ἐντυγχάνειν vſurpant. vt Plato ſexto Legum. ergo etiam ἐπίταξις pro ἔνταξις.

καὶ δίκην ὠφληκότα ἐγγύης.] Hoc veteres Latini dixiſſent, *Eum qui ſponſionem exactus fuerit.* Plautus, *Quas ſpõſiones pronuper tu exactus es.* Cicero: qui quod pro alio ſpopondiſſet, coactus fuerit dependere. At καλεῖν αὐτὸν ἀναδέχεσθαι eſt *ſponſum vocare.* Horatius, *Hic ſponſum vocat, hic auditum ſcripta.* Notum quid ſit ἀναδέχεσθαι. inde ἀνάδοχος. Gloſſariũ *Præs,* ἔγγυος ἀνάδοχος. alibi, *Vades,* ἔγγυοι, ἀνάδοχοι.

δεινὸς δὲ καὶ προσάγειν ὠνητήν.) Mos fuit Athenis, vt qui vellent aliquid vendere certorum hominum

num opera vterentur ad reperiendum emtorem. Eos homines Dinarchus & Iſæus, ait Pollux, προπράκτορας vocarunt: Ariſtophanes προπώλας: Plato προπωλοῦντας. Hodie quoque multũ illis mercatores vtũtur: vocanturq́; vulgo Italico, vt opinor, vel Hiſpanico nomine *curſitatores*. De iis accipiẽdus eſt iſte locus: itemq́; hic Platonis in duodecimo De legibus, vbi de fideiuſſoribus diſputans, Εγγυητὴς μὲν δὴ, inquit, καὶ ὁ προπωλῶν ὁτιοῦν τοῦ μὴ ἐνδίκως πωλοῦντος, ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιόχρεω. ὑπόδικος δ' ἔστω, ὡς ὁ προπωλῶν, καθάπερ ὁ ἀποδόμενος. *Fideiuſſor eſto qui rem alienam vendit, eius qui non iure vendat, aut qui non ſit futurus auctor idoneus. Tenetor ergo euictionem præſtare, tam is qui rem alienam vendit, quàm is cuius res eſt.* Statuit philoſophus, vt ὁ προπράτωρ qui aliquid emendi cuipiam auctor fuerit, habeatur pro fideiuſſore: adeo vt ſi res emta fuerit ab emtore euicta, (vtpote quòd venditor parum bona fide eam poſſideret) liceat emtori cum proxeneta & parario in iudicio experiri, non ſecus ac cum eo cuius res eſſe tum dicebatur cum væniret. Hæc mens Platonis. Romæ quoque vt Vlpianus docet, venditores aliquando fideiuſſorem interponebant. quem, ait ille, vulgò auctorem ſecundum vocabant. Gloſſarium, *Secundus auctor*, βεβαιωτής. Sic etiam per interceſſorem æs alienum faciebant, vt indicat Seneca epiſtola cxx. & libro II. De beneficiis. meminit & libro III. vide epiſtolam Alciphronis: quæ incipit Μέγα ὦ, *&c.* & apud I C. de proxeneticis libro L. Pandectarum.

ἀνίστασθαι ἐξ ἀρχῆς διδάσκων.] Sic capite ſequenti, οἷς, ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστάς. ſumtum à more qui in con-

cione & curia ſeruabatur: nam qui verba facturi erant, ſurgebant.

καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας ἥκων.) Lege ὡς θύοντας. hoc eſt, πρὸς θύ. Iam ἀναλίσκειν, non eſt ſimpliciter ſumtus facere, vt putarunt interpretes: ſed comedere atque epulari. Sic enim accipi illam vocem, vel ex vno Athenæo notius eſſe poteſt, quàm vt moneri quiſquam debeat. Sic & δαπανᾶν vſurpant. Xiphilinus de Vitellio, τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἐδαπάνα. idem in verbo *conſumere* eſt apud Latinos.

τόμον ἀπαιτήσων.) Ne hîc quidem τὸ ἀπαιτεῖν vſitatam ſignificationem retinet, quæ eſt, repoſcere rem ſuam: ſed ἀπὸ ita accipi debet, vt in ἀπελπίζειν apud Euangeliſtam; vtque in ἀπεσθίειν, & aliis accipi debere fusè docet Athenæus. Notum eſt autem conuiuia rem ſacram ſolita olim comitari: aut ſi conuiuium celebrare nollent, è victima partes ad amicos mittebant. Theocritus Bucoliaſtis, καὶ τὺ ἢ θύσας ταῖς Νύμφαις, Μόρσωνι καλὸν κρέας αὐτίκα πέμψον. Plautus Milite,

Sacrificant? dant inde partem maiorem mihi quàm ſibi.

καὶ παρὼν διαίτῃ συγκρίνειν.] Intempeſtiua commemoratione iuſtorum alterius partis: quorum commemorandorum non id eſt tempus, ſed id potius, quando apud iudicem res agitatur. Ibi enim ſtricto iuri, hic æquitati locus eſt. Peccatur igitur ab iſto inſcitia temporis. Hoc moneo, quia poterant hæc videri ad περιεργίαν, de qua capite ſequenti, referenda.

καὶ ὀρχησάμενος, ἀ.φ.) Omnino ὀρχησόμενος legendum.

gendum. Vt ait Cicero, ſaltatio, comes erat extrema conuiuij tempeſtiui: cum enim erant bene ſaturi, ac bene poti, tum ad ſaltandum animum appellebant. Supra nota erat ἀπονοίας, ſiccum, necdum madidum, ſaltare. Dion Chryſoſtomus in oratione ad Alexandrinos: Τοὺς μὲν ἄλλους ἀνθρώπους ἡ μέθη πρὸς ᾠδὴν τρέπει καὶ ὄρχησιν· παρ' ἡμῖν δὲ τοὐναντίον ἐστίν. ἡ γὰρ ᾠδὴ μέθην ἐμποιεῖ καὶ ὄρχησιν. De ſaltandi ſtudio antiquorum, Athenæus, Lucianus, Macrobius, alij.

Ad caput περὶ περιεργίας.

Αμέλει περιεργία δόξειεν ἂν εἶναι.] Parum videtur vitium iſtud à blanditia de qua dictum ſupra differre: differt tamen. Blando enim homini, vt eum nobis definiit Theophraſtus, ſcopus eſt propoſitus delectare omnes, nemini moleſtus eſſe, in ſermonibus quotidianis omnium offenſionem vitare. Hoc ſi aſſequitur homo blandus, habet ille tota quod mente petebat, éſtque eius voto abundè ſatisfactum. At is quem περίεργον Theophraſtus hîc vocat, magis ad naturã adulatoris accedit: habet ſanè hoc cum illo commune, quod cum officioſus admodum videri cupiat, ineptam tamen eius rationem init. fine etiam ac ſcopo parum ſæpe diſtant: vterque enim alîus gratiam cupit, non virtutis amore, ſed quia ſic ſuis rationibus conducere exiſtimat. Omnino paruo interuallo ſeparantur hæc tria, adulatio, blanditia, & περιεργία. quæ eſt officium ab eo profectum in quo non eſt affectio ſed affectatio, vt cum Tertulliano dicã. Hanc poſſis

possis cum Cicerone, *fictum officium*, & *simulatam* vel *ineptam sedulitatem* dicere: possis & *ambitionem*, Latinissimè. *Officium superuacuum* dicere cum interpretibus non placuit. nam τὸ περὶ in hac voce non tam quod superuacaneum est & non necessarium notat, quàm id quod abundans est nimis & affluens & exsuperans, sicut in alia voce rectè explicat A. Gellius. *Curiosum officium* potius dixerim: vt loquitur Tertullianus etsi in alia re.

ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστὰς, ἃ μὴ δυνήσεται.] Accidere multis solet vt rogati aliquid, cui præstando pares se non esse probè sciant, nihilominus tamen id in se recipiant, & operam suam prolixè polliceantur. sic miseri in laqueos ipsi se induunt, vnde mox extricare se saluo pudòre cum cupiant, nequeant. Eius rei duplex causa esse solet: vel quòd pudet multos imbecillitatem virium suarum, & paupertiem suam denudare: vel quòd ita nati sunt, vt denegare quicquam rogati non sustineant, impediente illos pudore quodam subrustico, & planè inepto, quem δυσωπίαν vocant Græci: de quo legat decori & honesti studiosa iuuentus pulcherrimum Plutarchi commentarium: reperiet multa quæ ad περίεργον hunc pertineant. Hi sunt de quibus Seneca, *Multos*, inquit, *liberales facit frontis imbecillitas*. Neque aliena hinc illa Charini apud Terentium querela:

—id genus est, ait, *hominum pessumum*
In denegando modo queis pudor est paulūlum:
Post vbi iam tempus est promissa perfici,
Tum coacti necessariò se aperiunt, & timent,
Et tamen res cogit eos denegare.

ἔν τινι στὰς ἐλεγχθῆναι.] Sensum, puto, expressimus: verba autem valde sunt deprauata. Arbitror autem locum esse mutilum: ideóque non ἐξ ἀφαιρέσεως, sed προσαναστροφῇ potius curandum. Ita igitur expleo, ἔν τινι στὰς, δεικνύειν ὡς οὐχ οἷόν τε ἐλεγχθῆναι. Si quis malit referre ad eum cui nulla probatio satisfacit, neque acquiescit iis quæ omnes esse vera fatentur, ita erit legendum, ἔν τινι στὰς, δεικνύειν ὡς οἷόν τε ἐλεγχθῆναι. Molesti autem esse solent qui in re clara hærent: & à Latinis nodum in scirpo quærere dicuntur. Lucilius. *Nodum in scirpo insanè facere vulgus.* Terentius.

At mihi vnus scrupulus etiam restat, qui me male habet. P. *dignus es.*

Cum tua religione odium: nodum in scirpo quæris.
Cicer. Æbutium cui personam hominis περιέργου imponit, appellat *cognitorem viduarum, defensorem nimium litigiosum concitum ad rixas.*

καὶ διεγείρειν τοὺς μαχομένους.] Non damno hanc lectionem. optimè enim conuenit homini ineptè officioso. Tales autem multi passim reperiuntur, qui contendentes amicos rixantésque suis acclamationibus ἴη, ἰὴ παιῆον, accendant potius quàm vt eos diremtum eant, quod erat veri amici officium. Sed nec, διείργειν, quod aliquando in mentem mihi venerat, penitus damno: vt nimirum intelligamus ineptum istum hominem cum aliquos videt inter se certantes, siue id verbis fiat, siue armis, (vtroque enim modo verbum μάχεσθαι accipi potest) temerè se in eorum contentiones immiscere: quasi pacificaturus illos sit: cui tamen præstando auctor non sit futurus idoneus. Διείργειν ergo erit certãtes inter

ſe dirimere : quomodo accepit Plato in nono De legibus.

μὴ δύνασθαι ἀρεῖν οὗ πορεύεσθαι.] Scribe οἷ, vel ᾗ. paſſim ita peccatur. Cùm ait Theophraſtus μὴ δύνασθαι ἀρεῖν, ſcitè & venuſtè exprimit ἀγωνίαν æſtúmque hominis in biuio hærentis. Oppianus poëta doctiſſimus Ἁλιευτικῶν libro tertio,

—— εἴκελος ἀνδρὶ
κείνῳ ὃς ἐν τριόδοισι πολυτρίπτοισι κυρήσας
ἔστη ἐφορμαίνων· κραδίη δέ οἱ ἄλλοτε λαιὴν,
ἄλλοτε δεξιτερὴν ἐπιβάλλεται εἰς ὁδὸν ἐλθεῖν.
Παπταίνει δ' ἑκάτερθε· νόος δέ οἱ ἠΰτε κῦμα
Εἰλεῖται, μάλα δ' ὀψὲ μιῆς ὠρέξατο βουλῆς.

πότε μέλλει παρατ.) Non tulit rex Antigonus περιεργίαν iſtiuſmodi, ne in filio quidem : à quo cùm eſſet aliquando interrogatus : Quando ſumus caſtra moturi ? reſpondens ille, Quid, inquit, vereris ne tubæ ſonum vnus omnium non audias ? Cæterùm videntur duces Athenienſium ſcripto ſoliti ſignificare, quid opus facto, ſuis centurionibus & tribunis. Vide Suidam in πινάκιον.

τῷ πατρὶ εἰπεῖν.) Non quò matrem deferre aut accuſare apud patrem velit : ſed vt patrem admoneat tempus eſſe vt cubitum eat, ne ſit matri iam cubanti imò iam dormire incipienti, longior expectatio moleſta. Δωμάτιον eſt κοιτὼν, thalamus ſiue cubiculum, vbi erant lecti cubiculares diuerſi à tricliniaribus. Plato I I I. De republica, de Ioue loquens libidine inflammato, καὶ οὕτως ἐκπλαγέντα ἰδόντα τὴν ἥραν, ὥστε μηδ' εἰς τὸ δωμάτιον ἐθέλειν ἐλθεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ βουλόμενον χαμαὶ ξυγίνεσθαι. Ex iſto loco Platonis apparet quare dicatur vxor maritum

expectare ἐν τῷ δωματίῳ: & quanta ſit filij περιεργία ista curare, & matri ſuæ pene dixerim lenocinari. Cæterum vocem δωμάτιον id ſignificare quod diximus, cum ſit indubitati iuris: (Heſychius diſertè alicubi explicat κοιτὼν) obſeruauimus tamen doctiſſimos viros ſæpe hac illius notione non obſeruata, grauiter peccare. vertêre enim paſſim *domus*, aut neſcio quid aliud, contra auctoris ſui mentem. Exempla reperies in Plutarchi Catone, in eiuſdem Cimone, item Alexandro, Cæſare, Catone Vticenſi, Demetrio, Antonio, & aliis locis apud eundem magnum ſcriptorem: vbi fere ſemper offendunt interpretes: quod in rudiorum iuuenum gratiam, non in doctorum hominum contumeliam dictum ſit.

ὅπως μὴ δώσει οἶνον τῷ καλλωπιζομένῳ.) Placet quod docti viri excogitarunt, μαλακιζομένῳ. videamus tamen num minore mutatione in integrum vulgata lectio queat reſtitui. Quid enim ſi ita ſcribamus? ὅπως μή τῳ δώσει οἶνον, καλλωπιζόμενος, καὶ φήσας βέλ. Τῷ eſt, *alicui*, nempe ægroto; quem planius illa mox deſignant, τὸν κακῶς ἔχοντα. at καλλωπιζόμενος eſt, *ineptè ſe illi venditans*. nam quia ſolus ex omnibus domeſticis & amicis ægroti voluntati morem gerit, hoc iſte ſuum in illũ ſtudium oſtentat & venditat: homo præpoſterus, qui id ſibi gratiæ apponi velit quod iuſta reprehenſione dignum ſit. Ita poſſe accipi verbum καλλωπίζεσθαι, docti non negabunt. ſic apud Plutarchum in Antonio, ἐγκαλλωπίζεσθαι τοῖς αἰσχροῖς. *oſtentare tanquam pulchra, quæ ſint turpia*. Omnino iſtam vocem mordicus retinendam cenſeo: vel propter effatum Coi ſenis, qui

qui in lib. Περὶ ἰητροῦ verè & elegāter, ζητεῖται ὁ νοσέων: inquit, οὐ καλλωπισμὸν, ἀλλὰ τὸ συμφέρον. Verùm de hoc loco Theophrasti amplius cogitemus. At illud ἀνατρεπίσαι quod statim sequitur, nō est *hortari* aut *inducere*, vt docti homines putant: sed quod Hippocrates μετεωρίζειν dicere solet, hoc est ægrotum in lecto iacentem attollere, & ita componere, vt possit commodè bibere.

καὶ γυναικὸς τελευτησάσης.) an τῆς ἰδίας? an τῆς τοῦ πλησίον ἢ φίλου? vtroque enim modo possis accipere. Quanta fuerit veterum περιεργία & ambitio in titulis cipporum, res ipsa indicat. Plato verò vt huic ambitioni stultæ, vt vocat Tertullianus: *humanæ*, vt Plinius, obuiam iret, legem hanc inter cæteras ferebat, Ne cui liceret tumulo cuiusquam longiorem quatuor versibus heroïcis titulum inscribere. libro XII. De legibus.

ὅτι καὶ πρότερον πολλάκις ὀμώμοκε.] O hominem non solum περίεργον, sed planè vacui capitis, & vt ait Pindarus λευκῶν φρενῶν! Vult hîc iuriiurando quod adigitur fidem astruere, & ait sæpius iurasse se: non poterat melius probare quanto haberet neglectui iurisiurandi religionem: quæ quidem in non iurando, aut quā rarissimè iurādo maximè sita est. vix est enim, vt qui sæpe iuret, non interdū peieret. Quare optimo sanè cōsilio Theophrastus supra inter hominis perditi, profligatiq; notas hanc cū primis numerabat, quod facilè & leues ob caussas iuraret. Scite & eleganter Hierocles, Σέβου, inquit, τὸν ὅρκον, τῷ μὴ προχείρως αὐτῷ καταχρῆσθαι, ἵν᾽ ἐθισθῇς εὐορκεῖν, ἐκ τοῦ μὴ ἐθισθῆναι ὀμνύναι. Exemplū huius stultitiæ in his versibus lepidissimi Menandri,

Γλυκέρα τί κλαίεις; ὀμνύω σοι τὸν Δία
Καὶ τὴν Ἀθηνᾶν φιλτάτη, ὀμωμοκὼς
Καὶ πρότερον ἤδη πολλάκις.

Ad caput περὶ ἀναισθησίας.

ΕΣτὶ δὲ καὶ ἡ ἀναισθησία.) Eſt hoc vitium τῆς διανοίας, neque ad mores propriè refertur: opponitur enim ei virtuti διανοητικῇ, quam Græci ἀγχίνοιαν, Latini, puto, *ſolertiam* appellant. quemadmodum autem ſtupiditatem definit Theophraſtus *tarditatem mentis*, ſiue *animi*: ſic Platoni in Charmide definitur ἀγχίνοια ὀξύτης τις τῆς ψυχῆς: de eadem habes apud Ariſtotelem, & in VI. Nicomacheorum, & in priore Poſteriorum, & alibi: ſed nolo prætermittere eiuſdem definitionem quæ eſt in libello Andronici, Ἀγχίνοιά, inquit, ἐστιν ἕξις ἐξ ὑπογύου τὸ καθῆκον διείσκουσα, καὶ κατασοχαζομένη τοῦ δέοντος. quæ prorſus huic loco eſt accommodata. Suetonius in Claudio ſtuporem, de quo noſter, μετεωρίαν καὶ ἀβλεψίαν elegantiſſimè vocauit. Vulgo qui eſſent eiuſmodi audiebant ἄσπλαγχνοι. Galenus libro III. De dogmate Hippocratis & Platonis, οὓς ἂν εἰς ἀναισθησίαν παντελῆ σκῶψαι βουληθῶσιν, ἀσπλάγχνους ὀνομάζουσιν. idem ſcribit & alibi. In ſacris litteris & libris patrum εὔσπλαγχνος idem eſt atq; ἐλεήμων. Eſt vero ſingulare ἀναισθησίας exemplum in eo qui aſino vehens, cum plureis duceret, vnum ſibi furto periiſſe quiritabatur, illum nempe cui inſidebat. Eſt in ore vulgi fabula: Sed vt rem geſtam narrat Galenus in libris De vſu partium.

καὶ

καὶ ταύτην εἰσιέναι μέλλων.] Dicitur εἰσιέναι τὴν δίκην, is qui admittitur ad caussam apud iudicem dicendam, siue coniiciendam, vt veteres loquebantur. Dicunt autem vtroque modo: & ὁ φεύγων, siue ὁ διώκων μέλλει εἰσιέναι τὴν δίκην ἢ γραφήν: & ἡ δίκη μέλλει εἰσιέναι: sic enim orator cum in ea Κατὰ Μειδίου: tum in πρὸς Φορμίωνα.

καὶ ἐπὶ θάκου ἀνιστάμενος.] Lego ἀπὸ θάκου. Si nihil aut deest, aut corruptum hîc est, sensus erit huiusmodi. Solet iste stupidus ac stolidus, cum nocte tota se cibis supra modum onerauerit, posteaquam in theatrum venit, vino somnoque sepultus iacere: vix vt tandem euigilet, vt serò domum suam reuenire instituat, quo quidem in itinere sæpe accidat vt aberrans à foribus suis, & incautiùs ad vicini ædes accedens, à mutis custodibus qui ad vestibulum excubias agunt, mordeatur. Optimè autem concinit hoc ei quod modò dicebat, solitum τὸν ἀναίσθητον, in theatro dormientem solum relinqui. Θάκος est theatrum, aut alius locus in quo sederi vulgò ad spectandum solet: θάκοι enim sunt sedes & subsellia theatrorum. Latini vt notat Liuius *foros* appellabant. itémque *spectacula*, cùm ipse Liuius tum alij: meliùs Græci θεωρεῖα: vide Hesychium in ἰκρίον. Atticum autem est, locum vbi multæ sessiones & θάκοι sint, appellare θᾶκον. Scholiastes Aristophanis in Nebulas, Θάκος καλεῖται ὁ τόπος Ἀττικῶς ἔνθα πολλοὶ συνέρχονται σκεψόμενοι. Sic alia loca vocabant Athenienses ab iis rebus quæ ibi multæ erant aut multum. Sic exempli causa ἔλαιον vocabant vbi venale prostabat oleum. Menander, ἀναμένω σε πρὸς τοὔλαιον. μύρον myropolium, vt in

Ariſtophanis Equitibus, τὰ μειράκια, τὰ ἐν τῷ μύρῳ καθήμενα. πεσσοὺς, τὸ κυβεῖον, vbi calculis vel talis ludi ſolet: qui locus Ciceroni *ludus talarius*, *Augusto apud Suetonium*, *forum aleatorium* dicitur. Euripides Medea,

Ἤκουσά του λέγοντος οὐ δοκῶν κλύειν
Πεσσοὺς προσελθὼν ἔνθα δὴ παλαίτατοι,
Θάσσουσι.

Scholiaſtes. Ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς τόποις ὠνόμαζον τοὺς τόπους. πεσσοὺς γὰρ νῦν καλεῖ τοὺς τόπους τῆς κυβείας, ὡς ὄψον καὶ μύρα ἔνθα ταῦτα συνήθως ἐστίν. Pollux quoque notat dixiſſe poëtas comicos εἰς τὸν οἶνον, εἰς τοὔψον, εἰς τοὔλαιον, εἰς τὰς χύτρας, εἰς τὰ σκόροδα. & id genus alia. Ita debes accipere in hoc Alexidis loco apud Athenæum,

Τοῖς ἰχθυοπώλαις ἐστὶν ἐψηφισμένον
Ὥς φασι, χαλκῆν Καλλιμέδοντος εἰκόνα
Στῆσαι Παναθηναίοισιν ἐν τοῖς ἰχθύσι.

falluntur enim ibi interpretes, dum non animaduertunt dictum eſſe ἐν τοῖς ἰχθύσι. pro in foro piſcario, qui locus Plutarcho in Hyperide ἰχθυόπωλις ἀγορὰ nominatur: ſicut eidem in Timoleonte ἀγορὰ ὀψόπωλις dicitur quæ Atticè ὄψον. Sic etiam accipiendum apud Ariſtotelem, in nono de hiſtoria animalium, capite XLIII. vbi teredinem ait eſſe λίχνον ζῶον, & ſolitam aduolare πρὸς τὰ μαγειρεῖα καὶ τοὺς ἰχθύας. hoc eſt, τὰ ἰχθυοπωλεῖα: ſicut dixit Theophraſtus capite VI. ἐφοδεύειν τὰ μαγειρεῖα, καὶ τὰ ἰχθυοπωλεῖα.

καὶ μὴ δύνασθαι εὑρεῖν.) Notanda iſta verba: quibus indicat ſe de eo intelligere qui non ſolùm quęrat quod ſit à ſe reconditum & certo loco poſitum: ſed

ſed qui omnino nequeat reperire. quod ſanè ſtuporis alicuius eſſe indicium fatendum eſt. Nam alioquin ſcimus hoc multis vſuuenire; interdum etiam iis qui ſint οὔτε φυῆς ἐπιδευέες οὔτε νόοιο, vt quod alicubi collocarint, ſtatim inuenire non poſſint. Quanquam quid hoc mirum, ſi etiam liberorum, aut amicorum aut ſeruorum noſtrorum nomina, quando vocare illos volumus, in mentem nobis non veniunt, ſed in primoribus labris hærẽt? Imò auſim dicere vix quenquam eſſe cui non aliquando vſuuenerit quod ille apud Plautum ait:

Iſtuc, inquit, *fieri ſolet*;
Quod in manu teneas atque oculo videas, id deſideres.

Et ſanè aliud eſt ἄγνοια, aliud ἀπροσεξία. *Interdum*, inquit Seneca, *ſcimus aliquid, ſed non attendimus.* Idem, epiſtola LXXII. *Quibuſdam euenit, vt quædam ſcire ſe neſciant, quemadmodum quærimus ſæpe eos quibuſcum ſtamus.* Propterea dicebat Cyrus apud Xenophontem καλὸν εἶναι ἐν οἰκίᾳ ἐπιτήδευμα διαμνημονεύειν. Non diſſimile eſt illud de quo quærit in Problematis Alexander, διὰ τί εἰς τόπον τινὰ ἀπιόντες ἀναγκαίως, καταλαβόντες αὐτὸν διαβαίνομεν. Vide locum.

ἵνα παραγένηται.) Nempe vt funeri operam det, ſicut mos erat olim venire ad amicorum defunctorum πρόθεσιν. vnde eſt apud Iſocratem, παραγενέσθαι ἐπὶ τὸ κῆδος: apud Demoſthenem, παρεῖναι τῇ προθέσει τοῦ τετελευτηκότος. Ea πρόθεσις trium fere dierum erat: etſi lege Solonis vnus illi dies tantũ præfinitus. poſtea ſequebatur ἐκφορά: efferebantur autem mortui ante ſolis ortum. verùm de his aliàs fortaſſe pluribus.

δακρύσας, εἰπεῖν, Ἀγαθῇ τύχῃ.) Contrarium oportuit, *Nollem factum*, aut *Molestè fero.* Ineptè igitur iste formulam vſurpat cuius vſus in re læta potius, vt cum ducenda vxor, aut aliud quid ſuſcipitur. Nam tum ſolebant dicere Ἀγαθῇ τύχῃ, hoc eſt, *Quod bene vertat*, vel *Quod ſit felix & fauſtum*, aut *Felix hoc*, vel denique *Bonum factum*. & apud Ciceronem ad Atticum libro VII. *Bene eueniat*, planè eſt Ἀγαθῇ τύχῃ, & quod dicit Perſius, *hoc bene ſit:* non Ἔσαι μὲν δὲ quod affert Boſius ex Ariſtotelis teſtamento. id enim aliam vim habet. Dicebant etiam δὲ πάθωμεν, cum aliquid facere inſtituebant, vt apud Lucianum qui è portu ſoluũt. Moris etiam fuit veteribus, quicquid aggrederentur, Dei nomen inuocare, & veluti bonæ ſcæuæ gratia dicere inter initia θεὸς θεός. Annotant Heſychius & Euſtathius ex veteribus criticis ad Ἰλιαδ. ῥαψ. β. Porrò ſtuporis nõ diſſimilis exempla habes in Suetonij Claudio capite XXXIX.

· μάρτυρας παραλαβεῖν.] Tanquam videlicet flagitatum debitas pecunias iret: ſolebant enim illi teſtes ſecum adducere, vt ſi debitores inficias irent, aut caluerent, vt eſt in XII. præſto eſſet quem poſſent anteſtari, & qui eum vnde petebatur, vocaret in ius, quod κλητεύειν dicebant Athenienſes. vide Nebulas Ariſtophanis. Vel imitatur ſtultè eorum morem qui debitas pecunias ſoluunt: nam illi ſolebant ambitioſè multos bonæ ſuæ fidei teſtes adducere. Demoſthenes eleganter in ea contra Phormionẽ, ἴσε δήπου, inquit, πάντες, ὅτι δανείζονται μὲν μετ' ὀλίγων μαρτύρων. ὅταν δ' ἀποδιδῶσι, πολλοὺς παρίσανται μάρτυρας ἵνα ἐπιεικεῖς δοκῶσιν εἶναι περὶ τὰ συμβόλαια.

καὶ

καὶ τροχάζειν.) Veteres & ſe & liberos ſuos curſu ſtudiosè exercebant: vocabant autem τρόχον, tam genus hoc exercitationis (cuius varias ſpecies habes apud Platonem De legibus lib. VIII) quàm locum ipſum. Ariſtophanes,

Βαδίζει μοι τὸ μειράκιον ἀπὸ τρόχων. Euripides Medea Ἀλλ' οἵδε παῖδες ἐκ τρόχων πεπαυμένοι Στείχουσι. Vocabāt & δρόμον: qua de voce plura alio loco ad lucem auctorum, faciente Deo.

καὶ εἰς κόπους ἐμβάλλειν.) Delendum cenſeo τὸ καὶ ante εἰς κ. Intelligendum eſt excedere iſtum in hac parte, neque modum ſeruare. Eſt enim legitimus modus & omnis exercitationis finis, laſſitudo: inquit Seneca, epiſtola LXXXIIII. Clemens Alexandrinus, ὡς πόνους σιτίων ἡγεῖσθαι ἄριστον, οὕτως τὸ ὑπὲρ τὸ μέτρον πονεῖν, καὶ κάκιστον, καὶ κοπῶδες, καὶ νοσοποιόν. Κόπον accipe, non laſſitudinem, ſed fatigationem, & incommoda quæ nimiam laſſitudinem conſequi ſolent, quæ à medicis explicantur. Hæc notare volui: nam alioquin laude dignum potius quàm reprehenſione iſtius iſtud ſtudium. Seneca De diuina prouidentia, *Non vides quantò aliter patres, aliter matres indulgeant? Illi exercitari iubent liberos ad ſtudia obeunda maturè: feriatis quoque diebus non patiuntur eſſe otioſos: & ſudorem illis, & interdum lacrymas excutiunt.* Cauenda ſane in educandis pueris laſſitudo corporis: quæ vt ait idem alibi, conſumit quicquid in nobis eſt mite placidúmque, & acria concitat. quin eadem iuuenes reddit ſegniores: quam ob cauſſam ait Varro illos qui catulos educant, non pati eos defatigari.

καὶ ἐν ἀγρῷ.) Cur iſta adiiciuntur? An legendum

ἐν ὑγρῷ. Nam vt ait Xenophon, τὰ ἑφθὰ πάντα μεθ' ὕδατος τοῦ πλείστου ἐσκεύασαι. Nihil pronuntio.

αὐτοῖς φακὴν ἕψων.) Lego αὐτός. Nam etiam in hoc eſt ſtultitiæ argumentum, quod ipſe ollam curat. Sic refert Plutarchus ſubſannatum fuiſſe Antagoram poëtam à rege Antigono, quum rex illum vidiſſet γόγγρον ἕψοντα, καὶ αὐτὸν τὴν λοπάδα σείοντα.

ἡδύ γε τῶν ἄστρων νομίζει.) Conclamatus locus, niſi meliores libri proferantur. nam quæ ab interpretibus afferuntur ad curationem huius deſperantis vlceris, planè ſunt omnia, quod ille ait, *gerræ germanæ, atque ædepol lire lire.*

καὶ τὰς ἱερὰς πύλας.) Appellat ἱερὰς πύλας portam Sacram Athenarum, cuius meminit Plutarchus in Sylla, vbi ἱερὰν πύλην vocat. ſed vſitatum eſt Græcis qui puriùs locuti ſunt, vt portarum nomina numero multitudinis efferant, vt πύλαι Μελιτίδες eiuſdem vrbis, & aliæ ſexcentis locis apud veteres ſcriptores: idque Homerico ζήλῳ & imitatione, ſi veterum criticorum ſtamus ſententiâ. Euſtathius: Πληθυντικῶς τὰς πύλας, καὶ οὐχὶ ἑκάστην ἑνικῶς πολλοὶ γράφουσι τῶν παλαιῶν, παρασημειούμενοι ὡς οὐδέποτε πύλην λέγει ὁ ποιητὴς, ἀλλὰ πύλας. Latini aliter vt notum eſt: quare non rectè *Sacras portas*, vulgò hîc vertunt. An autem certa aliqua fuit porta Athenis, per quam efferrentur mortui? Olim enim mortuos in pleriſque ciuitatibus ſepelire in vrbe fas non fuit. Romæ quidem diſertè legibus XII. vetitum: quod ex Solonis axibus puto tranſlatum. Fuit etiam Athenis in nomophylacio ianua vna quam χαρώνειον θύραν vocabant, qua educebantur ad ſupplicium, qui capitis eſſent condemnati: vide Pollucem,

Pollucem, & Græcos parœmiographos. Teſtatur etiam Plutarchus, in aliis vrbibus Græciæ, portam quandam ſceleratam fuiſſe qua ſontes, (nam extra pomœria, in reos animaduertere moris erat) τὴν ἐπὶ θανάτῳ ducerentur: ipſe πύλας ἀποφράδας vocat. Hinc eſt apud Plautum prouerbium, *Extra portam ire*, in Milite. Seneca pater, Controuerſiarum libro primo; *Dicendum eſt in puellam vehementer, non ſordidè nec obſcœnè. Sordidè Baſilius qui dixit: Extra portam iſtam virginem.* Reſpondet illis Græcorum, ἐς Μακαρίαν, & ἐς κόρακας. & ei quod eſt apud Tertullianum, *Malum foras.*

πρὸς τοῦτον εἰπεῖν, ὅσοι ἐμοὶ καὶ σοὶ γένοιντο.) Non eſt is horum verborum ſenſus quem putant interpretes: Non enim optat efferri è ſuis familiaribus, aut eius quem alloquitur, mortuos: quod non eſſet ſtuporis nota, ſed neſcio cuius immanitatis. Enimuero peccatum idem hîc, quod ſuprà in Ἀγαθῇ τύχῃ. Lingua enim tardam hominis mentem præcurrit. Cum igitur prouerbialis eſſet locutio de iis quorum copiam magnam indicare volebant, Tot eſſe quot ſint in orco mortui: ſtupidus iſte poſtquã audiit magnum eſſe mortuorum numerum, optat tantam ſibi copiam, non mortuorum quidem, non: ſed alius cuiuſuis rei bonæ: puta, nummorum, vel modiorum tritici, aut neſcio cuius: imò ipſe quoque, qui eſt eius ſtupor, quid dicat aut optet, non ſatis ſcit. Apud Plautum in Pænulo Agoraſtocles adoleſcens, inſanorum more loqui incipiens, ſimile quid ait, *Non hercle*, inquit, *meream quantum Acherunte eſt mortuorum; neque quantum aquæ eſt in mari, neque nubes omnes quantum ſunt.*

Ad

Ad caput περὶ αὐθαδείας.

Ἡ Δὲ αὐθάδεια.) Pertinet hoc quoque vitium ad τὰς ὁμιλίας, vt capite ſecundo annotauimus. Sunt enim quidam ita odioſè ſibi placentes, tantúmque ſibi tribuentes, &,(quod fere coniunctum eſt) ita alios præ ſe deſpicientes, vt difficile ſit admodum cum iis verſari: fere enim omnibus contradicere ſolent, & ſuam mordicus in omni re ſententiam tueri. Grauitatis ſcilicet neſcio cuius opinionem & famam aucupantur: neque ſciunt grauitatem morum eam demum probandam, quæ comitate & hilaritate frontis iuncta, condîta & temperata fuerit. Hoc genus homines philoſophus in Nicomacheis δυσκόλους & δυσέριδας ſemper vocat: vbi elegantiſſimè incudi eos comparat, quæ cedere neſcia malleum ſemper repercutit. Ait enim iſtos πρὸς πάντα ἀντιτείνειν, τοῦ λυπεῖν οὐδ᾽ ὁ,τιοῦν φροντίζοντας. Virtutem autem huic vitio oppoſitam in Nicomacheis quidem φιλίαν ſemper vocat: nouo quodam modo φιλίαν vſurpans, vt ipſe explicat: intelligi autem voluit eo vocabulo, morum facilitatem, & grauitatem decenti conditam lenitate. At in Magnis & Eudemiis σεμνότητα virtutem illam nuncupabat: ſicut etiam facit Demoſthenes in Erotico, vbi ait multos ἐπὶ σεμνότητι αὐθάδεις fuiſſe habitos. Pauſlo aliter Plutarchus, qui Dionem ait Dionyſio minori fuiſſe inuiſum propter σεμνότητα, quam tyrãni adulatores ὑπεροψίαν vocabant: & παῤῥησίαν, quam iſti αὐθάδειαν nuncupabant. Ariſtoteli verò id verbi videtur poſtea diſpli-

cuiſſe

cuiſſe: non enim de nihilo eſt, quod in accuratiſſimo opere mutauit, & φιλίαν dixit, voce præſertim ambigua, vt iam diximus. Sic etiam in iiſdem libris maluit δυσκόλους & δυσέριδας dicere quàm αὐθάδεις, vt in Magnis & Eudemiis. in Magnis verò etiam notationem nominis adiecerat: τοὔνομα, inquit, ἔοικεν ἀπὸ τοῦ τρόπου κεῖσθαι. ὁ γὰρ αὐθάδης, αὐτάδης τίς ἐστιν, ἀπὸ αὐτὸς τοῦ αὐτῷ ἀρέσκειν. Latini hoc vitiũ, modò *ſuperbiam* modo *arrogantiam*, modò *proteruitatem*, modò *peruicaciam*, ſiue *pertinaciam*, ſæpe *ferocitatem*, interdum *truculentiam* nominant. Hominibus autem αὐθάδεσιν opponuntur homines *benigni & manſueti*, quos auctor ad Herennium *commodos & ſui cognoſcentes* vocat: quod planè contrarium eſt τῇ αὐθαδείᾳ, cui Plato tribuit τὸ ἄγριον καὶ ἀπηνὲς (inde eſt ἀπήνεια in deſcriptione Theophraſtea) in XII. De legib. in IX. autem De republica, τὸ ὀφεῶδες & τὸ λεοντῶδες: vbi αὐθάδειαν etiam δυσκολίαν vocat, ſicut de Ariſtotele antè annotauimus. Idem Plato in Politico pulchrè τὸν αὐθάδη deſcribit, ἀμαθῆ appellans, &, qui nihil probet niſi quod ſibi fuerit viſum: quíque nunquam quenquam in conſilium aut aduocet, aut admittat. Ac videtur Terentius eum locum Platonis in animo habuiſſe, cum faceret illa Mitionem dicere:

Homine imperito nunquam quicquam iniuſtius:
Qui, niſi quod ipſe facit, nihil rectum putat.

Euripides quoque Medea ſimiliter,

Οὐδ᾽ ἀστὸν, ait, ᾔνεσ᾽ ὅς τις αὐθάδης γεγὼς,
Πικρὸς πολίταις ἐστὶν ἀμαθίας ὕπο.

Non multum diuerſa eſt natura illius quem Græci ἰδιογνώμονα, vel αὐτογνώμονα dicunt, Cicero in Verrem

rem, *sui iuris & sententiæ.*

Τοιοῦτός ἐστιν, οἷος ἐρωτηθείς. *Superbum est,* ait Cicero, *non respondere, si habeas quod liqueat.* Proprium sanè est hominibus grauitatis opinionem ineptè affectantibus, vt sint ἀπροσήγοροι. De His Iuuenalis,

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi.

Πράγματά μή μοι πάρεχε.) Hoc passim in ore hominibus superbis & reliquos fastidientibus. Plautus Truculento,

Quid hîc vos agitis? PH. *Ne me appella.*
ST. *Nimium sæuis.* PH. *Sic sine.*
Potin' es vt molesta ne sies?

In Mostellaria Phaniscus de insolentia conseruorum conquerens, *vbi,* ait, *aduorsum vt eant, vocantur hero, Non eo, Molestus ne sis.* & iterum scena sequenti, & alibi. Quid quòd in Casina formulam hanc ipsam Græculorum arrogantium vsurpauit poëta ingeniosissimus? Ibi Stalino herus & Olympio seruus, sed qui dominum suum nequissimè θρυπτόμενος ludos faceret, ita loquuntur,

OL. *Ah odio es.* ST. *Mane verò quanquam fastidis.* OL. *Hei hei fœtet*
Tuus mihi sermo. ST. *quæ res? Etiámne astas?*
OL. *Enimuero,*
Πράγματά μοι παρέχεις.

ἀλλ' ἐρωτᾶν, τί δεῖπνει;) Non potuit suas merces magis laudare. Sic Parmeno apud Terentium,

—— quid tu ais Gnatho?
Nunquid habes quod contemnas? quid tu autem Thraso? Tacent: satis laudant.

vbi τὸ *habes,* est, δείσκῃς, vt etiam Donatus explicat.

καὶ τοῖς τιμῶσι καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἑορτάς.) Apparet subesse vlcus. Interpretes verò quos quidem vidi parum dignè hinc se expediunt. Scilicet τιμᾷν, *stipem colligere* est. φεῦ τῆς δεινότητος! sed ad rem. Notat auctor in homine αὐθάδει contemtum diuini numinis, & religionis omnis: Ita enim ferè comparatum videas vt qui erga homines superbi sint, etiam erga Deum insolescant, eumque colere parum curent: quod etiam Theophrastus in extremo capite alia nota indicat. Fuit autem olim diuini cultus pars, deorum festis solennibus interesse, & ea concelebrare. Quare, qui religiosiores erant, ij non festa tãtùm vrbis in qua habitabant, religiosè obseruabant: sed ad alia quoque aliarum vrbium festa solennia cum muneribus accurrebant, vt etiam Platonis Leges docent. Atque hoc, etsi sine magnis sumtibus fieri non poterat, non tamen ea res illos deterrebat: sed cum Plautino Pleuside sibi persuadebant, *Quod in diuinis rebus sumas, sapienti lucro est*. Contrà verò iste factum eorum ridet: & quòd illi propterea boni aliquid à diis sperent, id quoque sceleratus sceleratè ridet, & negat esse tanti: *Magno*, inquiens, *vobis id bonum, si modo vllum vnquam futurum est, constabit*. Sic autem lego, καὶ τοῖς τὸ θεῖον τιμῶσι, καὶ π. Aut me omnia fallunt, aut rem acu tetigimus, & quod Græci aiũt, αὐτὸν κέκρουκα τὸν ῥατῆρα τῆς θύρας. Pietatis apud Græcos præcipua censebantur argumenta, si sacra patria diligenter colerent, & dona ad aliarum vrbium deos mitterent. Vide Isocratem in Areopagitica: vbi verbum πέμπειν sic accipi debet vt hoc loco.

ἐὰν ἂν

οὐκ ἂν γνόιτο διδόμενα.] Sententia quam ex his verbis elicimus par & ſimilis eſt illi, quam hoſtis humani generis pronuntiat Iobi capite primo, cõmate I X. hoc tantum intereſt, quòd hîc diuini numinis in homines religioſos benignitas extenuatur : ibi ſancti viri Iobi, pietas in Deum. argumentum quidem geminum planè eſt.

καὶ οὐκ ἔχων συγγνώμην.) Seneca De beneficiis, libro V I. *Quid eſt iniquius homine, qui eum odit, à quo in turba calcatus, aut reſperſus, aut quò nollet impulſus eſt?*

φίλῳ δὲ ἔρανον κελεύοντι εἰσενεγκεῖν. Adeon' interpretes alias res egiſſe cum hunc pulcherrimum libellum verterent, vt vocem ἔρανον ſemper de ſymbolis conuiuarum acciperent? Atqui, contra quàm illi putant nuſquam ita Theophraſtum hac voce in hoc ἀποσπασματίῳ eſſe vſum affirmamus. vbi quoties dictio ἔρανος occurrit, ſemper referri debet ad pulcherrimum & verè pium Græcorum morem pauperes amicos ſubleuandi. Fuit enim apud illos moribus receptum, vt cum aduerſam fortunam paſſus eſſet aliquis, amicorum atque ſodalium facultatibus ſubleuaretur : accipiebat enim ab iis pecuniæ aliquam ſummam, ea lege vt ſi Deus aliquando meliora daret, quantum illi erogatum eſſet, tantundem ipſe reſtitueret. Hanc illi ſtipem collatitiam vocabant ἔρανον, & factum ipſum ἐρανίζειν reſpectu vt plurimùm accipientis, vel ἔρανον συλλέγειν: dantis verò, ἔρανον εἰσφέρειν. Atque hoc fuit veluti medium quoddam genus inter id quod δάνεισμα creditúmque propriè dicitur, & ſtipem illam quotidianam quæ mendicis hominibus & æruſcatoribus

totibus sine vlla recuperandi spe erogabatur. Ἐλεημοσύνην Græci illam stipem, non ἔρανον vocarunt: etsi me non latet abusiuè eos interdum vocabulum ἔρανος ita vsurpare. Huius moris apud Græcos scriptores passim fit mentio: apud Antiphontem gloriatur quidam se pecuniis suis non nisi honestè vti λαμπρῶς, inquit, χορηγοῦντα, πολλοὺς δὲ ἐρανίζοντα, μεγάλας δὲ ὑπὲρ πολλῶν ἐγγύας ἀποτίνοντα: & paullò antè ostendit idem conferri solitum eranum siquis sententia iudicis, omnibus bonis suis fuisset euolutus: περιγενόμενος δὲ, ait, καὶ ληφθεὶς, κἂν ἔρανον παρὰ τῶν φίλων συλλέξας, οὐκ ἂν εἰς τὰ ἔσχατα κακὰ ἦλθον. eundem morem tangit & Demosthenes in Midianа. & ex eiusdem oratione in Nicostratum constat pro captiuis amicis solitum dari ab amicis ἔρανον, vt esset vnde se redimerent. Extant etiam pulcherrimi Philemonis antiqui poëtæ versiculi, vbi posteaquam varios casus recensuit quibus homines ad paupertatem redigi solent, subiicit.

Ἀλλ' ἑταῖροι καὶ φίλοι σοι, καὶ συνήθεις νὴ Δία,
Ἔρανον εἰσοῦσιν. εὔχου μὴ λαβεῖν πεῖραν φίλων·
Εἰ δὲ μὴ, γνώσῃ σεαυτὸν (fortasse meliùs,
αὐτοὺς) ἄλλο μηδὲν, πλὴν σκιάν.

Pertinet ad hunc morem locus Aristotelis Physicæ acroaseos libro I I. capite v. vbi hoc ponit exemplum eorum quæ κατὰ τύχην accidunt, οἷον, ἕνεκα τοῦ ἀπολαβεῖν τὸ ἀργύριον ἦλθεν ἂν κομιζομένου τὸν ἔρανον, εἰ ᾔδει. Torquent verba philosophi interpretes Latini, nec certam interpretationem, ac ne lectionem quidem veram vident: quam ex Philopono protulimus: Illa verba ἦλθεν ἂν κομιζομένου τὸν ἔρανον significant, venisset creditor ad debitorem suum cum

ille ab amicis eranum, hoc eſt, pecuniam erani nomine collectam, auferret. Eôdem cenſeo referendum & Plauti locum iu Curcullione, vbi ait leno in magno fuiſſe ſe periculo ne argẽtum amitteret quod ſibi argentarius debebat: eum enim inibi fuiſſe, vt ceſſione bonorum creditoribus ſuis ſatisfaceret: verùm poſtea amicos iuuiſſe ipſum, & dediſſe vnde ſolueret. Sic ille,

Poſtquam nihil fit, clamore hominem poſco: ille in ius me vocat:
Peſſimè metui ne mihi hodie apud prætorem ſolueret:
Verùm amici contulerunt: ſoluit argentum domo.

Sic enim lego, non *compulerunt*: Porrò autem videntur ea fini & apud Athenienſes & in aliis Græcorum ciuitatibus inſtitutæ ſodalitates quæ communem arcam haberent, in quam quot menſibus certum quid à ſingulis penderetur, vt eſſet vnde iuuari poſſent qui ex illa ſodalitate fortunam aduerſam aliquo modo eſſent experti. Harpocration, Ερανιστὴς μέντοι κυρίως ἐστὶν ὁ τοῦ ἐράνου μετέχων, καὶ τὴν φορὰν ἣν ἑκάστου μηνὸς ἔδει καταβάλλειν, εἰσφέρων. Hos ἐρανιστὰς orator ἐράνων πληρωτὰς vocat. niſi malis referre ad δημοσίους ἐράνους: nam & in Rempublicam collatæ pecuniæ genus quoddam eſt ἔρανος. cuius ſæpe oratores meminêre. Quemadmodum autem penſio ἐράνου fuit menſtrua, ita & ſingulis menſibus lites diſceptabantur, ſi quæ forte inter ſodales propter ἐράνους diſcordiæ eſſent obortæ. Harpocration, ἔμμηνοι, inquit, appellantur δίκαι αἵτε ἐμποϱικαὶ, καὶ αἱ ἐρανικαί. meminit & Pollux. Neque dubium ſicut erant δίκαι ἐρανικαὶ Athenis ita & ἐρανικοὺς fuiſſe νόμους. Quare etiam apud Platonem in XI. De legib.

de

de istiusmodi eranis accipienda lex hæc est, non, vt vulgò faciunt de conuiuarum collectis. Verba Platonis sunt, Ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλόμενον ἐρανίζειν, φίλον παρὰ φίλοις. ἐὰν δέ τις διαφορὰ γίγνηται περὶ τῆς ἐρανίσεως, οὕτω πράττειν ὡς δικῶν μηδενὶ περὶ τούτων μηδαμῶς ἐσομένων. Lex est perutilis: Statuit Plato vt eranum ab amico exigere necessario tempore, in sua Republica ius sit & fas. quod ideò non prætermittendum in suis legibus putauit ille, quia non in omnibus ciuitatibus permissæ sunt olim huiusmodi ἑταιρεῖαι. Apud Romanos quidem nihil tale factitatum obseruauimus: quin potius existimo vetitas istas sodalitates fuisse à Romanis in plerisque Græcorum ciuitatibus, postquam ad illos summa rerum peruenit. quare etiam Plinius Secundus epistola quadam Traianum consulit super libello ad eranos pertinente, sibi ab Amisenorum ciuitate oblato. Traianus verò respondens Amisenis quidem permittit eranos habere: *eo facilius*, inquit, *si tali collatione non ad turbas & illicitos coetus, sed ad sustinendam tenuiorum inopiam vtuntur.* in cæteris vero ciuitatibus quæ Romanorum iure essent obstrictæ, rem huiusmodi vult prohiberi. Addit Plato, Si qua ex ea collectione controuersia inter amicos oriatur, nullam datum iri in sua Republica actionem eo nomine. quod aliter Athenis vt dixi obseruabatur: erat enim ibi locus ταῖς ἐρανικαῖς δίκαις. Sanè quin tenerentur qui huiusmodi collatione fuerant subleuati, reddere quod acceperant reparatis opibus, non potest ambigi: id enim disertis verbis testatur Theophrastus capite Περὶ μεμψιμοιρίας. & apud Lucianum Demosthenes ait,

ſe multis amicis τοὺς ἐράνους συνδιαλύσασθαι: hoc eſt ſodales multos pro ſua virili parte iuuiſſe in reddendis pecuniis quas ab amicis acceperant. Ex his intelligi poteſt quid ἔρανον cùm hîc tum alibi Theophraſtus vocet. Latini, vt diximus, rem ignorarunt: neque propriam vllam vocem habent huic rei: nec temere factum quòd & Plinius & Traianus vocem Græcam retinuerunt. *Collationem* aut *collectam* vertere poſſis: etſi alio ſenſu Marcus Tullius hac dictione vſus eſt. Plura de hac re ad Athenæum nobis obſeruata.

ὅτι ἀπόλλυσι καὶ τοῦτο τὸ ἀργύριον.] Hæ ſunt voces eorum qui beneficium dare neſciunt. quò alludens ait Sapiens auctor Eccleſiaſtici cap. XXIX. Ἀπόλεσον ἀργύριον διὰ φίλον. Præclarè & ad hunc locum appoſitiſſimè Seneca De beneficiis libro VI. *Sæpe beneficium manet nec debetur, ſi ſecuta eſt dantem pœnitentia: ſi miſerum ſe dixit, quod dediſſet: ſi cum daret ſuſpirauit, vultum obduxit, perdere ſe credidit, non donare.* Hic eſt quem panem lapidoſum Fabius Verrucoſus appellabat. Quanto melius qui dixit,

Extra fortunam eſt quicquid donatur amicis.

δεινὸν καταράσασθαι.] Omnino δεινὸς ſcribendum, non δεινόν.

οὐκ ἂν προμεῖναι.] Melius προσμεῖναι. imò verò mutato accentu & ὑπομείναι & προσμείναι ſcribendum eſt.

καὶ οὔτε ᾆσαι, οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν, οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν ἐθελῆσαι.] Scribendum hic quoque mutato accentu ἐθελήσαι. eſt enim modus optandi, vt loquuntur γραμματικῶν παῖδες, non infinitiuus. Hæc autem eò pertinent quòd ſicut diximus, iſtiuſmodi homines

graues

graues ſeueríque, non comes videri volunt: cum re vera non grauitas ea ſit, ſed ſimulatio, faſtus ac typhus, & vt eleganter Hierocles vocat, νόθος μικρολογίας. Notum autem veteres Græcos ſolitos vſurpare in ſuis conuiuiis quæ hîc commemorantur. Cantabant enim vel ſcolium aliquod, vel odam aliquam, ſiue μέλος, aut aliquem ex poëta quopiam locum. Sic etiam apud antiquiſſimos Romanos fuerunt carmina quædam in epulis à ſingulis conuiuis cantitata de clarorum virorum laudibus, vt in Originibus ſcriptum reliquerat Cato. Saltatio ſequebatur comes extrema conuiuij menſis remotis: non enim niſi bene poti vt bis ſupra dictum eſt, ſaltabant. Interpretes quid eſſet ῥῆσιν εἰπεῖν aſſecuti non ſunt: eſt autem, locum ex aliquo poëta recitare oblectationis gratia & διαγωγῆς χάριν: Id veteres factitabant aliàs quidem aſſa voce, quod eſt ᾄδειν: aliàs vero ad tibiam, vel aliud muſicum organum: quod ψάλλειν Græci dicunt. & cantabant interdum quidem omnes confertim: interdum vero ſinguli per vices: quod eleganter vocat Clemens ἐν μέρει παραπέμπειν τὰς προπόσεις τῇ ᾠδῇ. Exempla proferre non magis neceſſe eſt, quàm meridie lucernam accendere. Tantum dicam peccari ſæpe ab interpretibus in iſta voce: vt cum apud Platonem in x. De republica μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνειν ἐν τοῖς ὀδυρμοῖς, vertunt, *contenta voce eiulari.* perperam: Plato enim de iis poëtis loquitur, qui lamentationes prælongas & multorum verſuum heroibus tribuunt in ſuis poëmatis: qualis illa apud Sophoclem verè μακρὰ ῥῆσις in Trachiniis. quales item multæ in tragœdiis Euripidis præſertim: qui poëta

reus iampridem hæret apud criticorum tribunal διὰ τὸ μακρὰς ἐπάγειν ῥήσεις ἤγουν διηγήσεις ταῖς συμφοραῖς. propterea etiam, vt videtur, τοὺς τραγῳδοὺς per ludibrium τειγῳδοὺς appellarunt. Malè etiam iidem interpretes in ſeptimo De legibus τινὰς ὅλας ῥήσεις, hoc eſt, *integros poëtarum locos* tranſtulerunt, *ſcita quædam dicta.*

Ad caput περὶ δεισιδαιμονίας.

ΑΜέλει ἡ δεισιδαιμονία δόξειεν ἂν εἶναι δειλία πρὸς τὸ δαιμόνιον.] Alij ſic definiunt, Δεισιδαιμονία ἐστὶ φόβος θεῶν καὶ δαιμόνων. Sed Theophraſtus voce δαιμόνιον, & deos & dæmones complexus eſt, & quicquid diuinitatis eſſe particeps malè ſana putauit antiquitas. Δειλίαν accipe metum alium ab eo qui pios decet. Scitè enim Varro apud Auguſtinū dicebat, *Deum à religioſo vereri: à ſuperſtitioſo timeri.* Seneca dilutius epiſtola XLVII. *Deo ſatis eſt quòd colitur, & amatur: Non poteſt amor cum timore miſceri,* Melius idem alibi, *Religio deos colit: ſuperſtitio violat.* Latius veteres, vt annotant Grammatici, *metum* pro religione, vel ſuperſtitione vſurparunt. Vide Nonium. Maximus Tyrius ſermone IIII. pietatem à ſuperſtitione ſic diſtinguit: εἰ δέ ἐστι, καὶ ἀνθρώποις πρὸς θεοὺς ἐπιμιξία, ὁ μὲν εὐσεβὴς φίλος θεῷ, ὁ δὲ δεισιδαίμων κόλαξ.

ἀπονιψάμενος τὰς χεῖρας καὶ περιρρανάμενος ἀπὸ ἱεροῦ.) Duplicem lauationem ſiue purificationem tangit: altera ad manus pertinet, altera ad totum corpus. Illa

illa propriè χέρνιψ, hæc περίῤῥανσις appellatur. fiebatque θαλλῷ, id est *ramo felicis oliuæ*, vt ait Virgilius. Vtriusque frequens apud Græcos mentio. Aqua vero lustralis qua aspergebantur, sic fiebat. Erat ad fores templi aquiminale quoddam magnum, quales ferè tinctorum cortinæ, (labrum Asconius nominat) in quod mergebant titionem ardentem ab ara sumtum, quando victima adoletur: eáque aqua omnes qui templum ingrediebantur sese aspergebant ipsi, aut à sacrificulis aspergebantur. Euripides Hercule furente:

Μέλλων δὲ δαλὸν χειρὶ δεξιᾷ φέρειν
Εἰς χέρνιβ' ὡς βάψειεν Ἀλκμήνης γόνος.

Atheneus quid sit, χέρνιψ, (vel vt ipse legi ait, χέρνιβ) explicans, Ἔστιν, inquit, ὕδωρ εἰς ὃ ἀπέβαπτον δαλὸν ἐκ τοῦ βωμοῦ λαμβάνοντες, ἐφ' οὗ τὴν θυσίαν ἐπετέλουν. Nec solum in templis erãt, περιῤῥαντήρια; sed etiam ad fori introitum, quorum sæpe meminere oratores Græci. Moris etiam fuit vt ad fores priuatarum ædium tantisper dum illæ funestæ essent, & dum fieret ἡ πρόθεσις eius qui obierat, vas magnum statueretur, aqua lustrali plenum, quæ esset è domo non funesta allata: qua aqua sese quisque exiens aspergeret, qui exequias venerat: idque vas figlinum fuit, & ἀρδάνιον propriè nuncupabatur: auctor Pollux libro octauo. Aristophani dicitur ὄστρακον. Καὶ παράθου τοὔστρακον πρὸ τῆς θύρας. Hesychio γάστρα duobus locis. Non dissimilis ritus apud Romanos. Festus, *funus prosecuti redeuntes ignem supergrediebantur aqua aspersi: quod purgationis genus vocabant suffitionem*. Fuit & apud Iudæos similium lauationum & purificationum vsus: quas auctor Eccle-

ſiaſtici capite XXXIV. βαπτισμοὺς ἀπὸ νεκροῦ appellat.

δάφνης εἰς τὸ στόμα λαβών.} Non leuis error eſt interpretum, qui ἀπὸ ἱεροῦ δάφνης iunxerunt, & ſacram laurum hîc ſunt commenti: quód profectò ferri non poteſt. Dictum autem δάφνης λαβὼν, vt ἄρτου φαγεῖν, & alia paſſim apud Atticos. Nos locum planius expreſſimus, & ita vertimus quaſi eſſet ſcriptum δάφνης πέταλα: eam enim vocem ſupplendam eſſe cenſemus. Scimus namque veteres in purgationibus, lauri foliis vti ſolitos. Clemens Alexandrinus in Protreptico, Καθαρσίων μετάλαμβανε θεοπρεπῶν, οὐ δάφνης πετάλων, οὐ ταινιῶν τινῶν ἐρίῳ καὶ πορφύρᾳ πεποικιλμένων. Sic & Romani, vt ait Feſtus omnibus ſuffitionibus laurum adhibebant. Moris præterea fuit Græcis baculum laureum præ manibus habere, tanquam ἀλεξίκακον φάρμακον, vt ait Suidas, quòd crederent lauro ineſſe vim quandam malum auerruncandi. Inde natum prouerbium δαφνίνην φορῶ βακτηρίαν, cum quis negat ſe ſibi ab alicuius inſidiis metuere. Eôdem etiam ſpectat quod obſeruare aliquando meminimus, ſolitos Græcos pro foribus laurum ſtatuere. auctor Heſychius in voce Κώμυθα. Quod ait Theophraſtus laurum in os capi ſolitam à ſuperſtitioſis, neſcio an huic ſimilis ſuperſtitio ſit quàm apud Hieronymum in Marcellæ viduæ epitaphio annotauimus. Sic ille, *Nec mirum ſi in plateis & in foro rerum venalium fictus ariolus ſtultorum verberet nates & obtorto fuſte dentes mordentium quatiat.* Nam ariolorum conſuetudo fuit (colligi poteſt ex Seneca De vita beata) aurum geſtare cum per vrbem incederent, quam fuſtem videtur Hieronymus vocare

quia

quia erat, credo, virga laurea. Hesychius, Ἰθυωτήριον, ὃ φέρουσιν οἱ μάντεις σκῆπτρον ἀπὸ δάφνης. Sanè poëtæ dicuntur *laurum mordere* Iuuenali, & Cassandra δαφνηφάγος à Lycophrone appellatur: quod quomodo critici explicẽt non est obscurum.

καὶ τὴν ὁδὸν ἐὰν περιδράμῃ γαλῆ.) Fortasse παραδράμῃ. Ambigunt docti sitne γαλῆ mustela domestica an felis. Vtrunque animal fuit olim inter ea quæ occursu suo auspicium facerent, quod Græci vocabant ἐνόδιον σύμβολον. De mustela habes apud Plautum in Sticho: de fele extat exemplum apud Terentium. Apud Athenienses autem γαλῆς transcursus dirimebat comitia, vt apparet ex Aristophanis Concionantibus. Artemidorus verò libro tertio, siue Ἐνοδίῳ non parum differre docet, fueritne γαλῆ visa accedens, an abiens: item agens aliquid gratum an contra: necnon, ageretne an pateretur. Et quòd γαλῆ malum augurium faceret, inter alias hanc quoque caussam affert, quia sit voci δίκη ἰσόψηφος. quod ita est: nam si vtriusque dictionis litteras ad calculum voces, redibit par summa XLII. id autem est quod Græci intelligunt, cùm dicunt duo vocabula, aut duos versus esse ἰσόψηφα. Sed quid vetat ipsius Artemidori verba ascribere? Γαλῆ, inquit, γυναῖκα σημαίνει πανοῦργον καὶ κακότροπον, ἢ δίκην. ἔστι γὰρ ἰσόψηφος δίκη καὶ γαλῆ. ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν σύγκειται γραμμάτων. καὶ θάνατον, ὅ, τι γὰρ ἂν λάβῃ τοῦτο σήπει. καὶ ἐργασίας καὶ ὠφελείας. καλεῖται γὰρ πρός τινων κερδὼ, καὶ ἰλαεία. τὴν δὲ διαφορὰν ἔξεσι λαμβάνειν τούτων ἀπὸ τοῦ βλέπεσθαι προσιοῦσαν ἢ ἀπιοῦσαν. πράττουσάν τι ἡδὺ, ἢ ἀηδές. πάσχουσάν τι ἢ δρῶσαν. Ex his apparet γαλῆς conspectum non malum semper portendisse, sed

aliquando etiam lucrum, aliquando gaudium ac lætitiam. Quid quod etiam purgandi vim quandam in hoc animali inesse crediderunt Athenienses? qui propterea quando in concionem conueniebant circunferri felem iubebant: eratque hoc purificationis & lustrationis certum genus. Aristophanes Concionantibus, ὁ περιςίαρχος περιφέρειν χρὴ τὴν γαλῆν. Erat & canis interuentus, siue potius transcursus (Plutarchus διεκδρομὴν vocat, Περὶ φιλαδελφίας) inauspicatus: vnde est apud Plautum, *canina scæua.*

ἕως διεξέλθῃ τίς.] Qui videlicet omen luat, & quod mali portendebat felis transcursus, id ipse subeat.

ἢ λίθους τρεῖς ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ διαβάλῃ.] Ridere licet veterum stultitiam. Putarunt illi cum aliquod triste signum apparuisset, posse id facilè eludi, & quod ostendebatur periculum effugi, si vel verbis, vel aliquo facto indicarent se omen non accipere, sed abominari. Verbis quidem, cum dicerent, Εἰς κεφαλὴν σοί. quæ abominandi formula frequens est apud vtriusque linguæ scriptores. vnius Senecæ verba ponam ex consolatione ad Martiam: *Quis non, si admoneatur vt de suis cogitet, tanquam dirum omen respuat, & in capita inimicorum aut ipsius intempestiti monitoris abire illa iubeat?* Re verò, aut facto aliquo detestabãtur, id quod portendebat sinistrum aliquid insectantes. Cum enim vel auis inebra, vel aliud infaustum animal occurrisset, periculo se defunctos putabant, si id lapidibus petiissent, & feriissent. Augustinus libro II. De doctrina Christiana, *Plerunque tam superstitiosi sunt quidam, vt etiam*

etiam canem qui medius interuenerit ferire audeant. Planiſſimè verò Dio Chryſoſtomus, oratione XXXIV. Ἀνὴρ Φρὺξ, inquit, ἐπὶ κλίνους ἐβάδιζεν. ὡς δὴ ἐθεάσατό τινα κορώνην, οἰωνισάμενος (οἱ γὰρ φρύγες τὰ τοιαῦτα δεινοὶ) λίθῳ βάλλει καί πως τυγχάνει αὐτῆς. πάνυ οὖν ἥδετο, νομίσας εἰς ἐκείνην τετράφθαι τὸ χαλεπόν. Hinc mos ille veterum notatus Apuleio Mileſia tertia. *Quid? (ait) quòd iſtas nocturnas aues cum penetrauerint larem quempiam, ſollicitè prehenſas foribus videmus adfigi: vt quod infauſtis volatibus familiæ minantur exitium, luant cruciatibus.* atque hoc ſcimus hodiéque à quibuſdam obſeruari. Simili igitur ratione iſte quoque conſpecta fele, tres lapides in ipſam iacit: vt nimirum quod malum videbatur portendi, id in ipſius felis caput reiicere ſe hoc facto teſtaretur. Nam vt Plinius ait, oſtentorum vires in eorum erant poteſtate quibus oſtendebantur: ac prout quæque eſſent accepta, ita valere illa arbitrabantur. Sic etiam oracula & vaticinationes eludi ſolitas legimus, cum apud alios hiſtoricos vtriuſque linguæ perſæpe, tum apud Suetonium in Iulio, capite LIX. Ex his, & vera lectio iſtius loci intelligitur: (legendum enim διαβάλῃ, non διαλάβῃ:) & verus etiam ſenſus perſpicitur: à quo quantum docti viri deerrarint, nolo dicere: æquus lector facilè æſtimabit, & iudicabit. Ait autem τρεῖς: quia vt ex Plinio, Feſto, aliiſque notum, numerus impar Deo gratior. quare etiam in illis ἐπῳδαῖς, περιάπτοις, & amuletis quibus ſuos libros, Marcellus & Alexander Trallianus, ipſéque adeo Plinius retulerunt, frequens is numerus. Porrò videntur Græci ad hanc ſimilémue aliam trium lapidum ſu-

perstitionem allusisse illo prouerbio, τρεῖς εἰσιν ἱκανοὶ τρωκτὸν ἐκμάξαι λίθοι. qua adagione vsus Aristophanes: nec me fugit quomodo exponatur à veteribus: verùm ego arbitror olim fuisse aliter conceptum prouerbium: postea verò quæsita, vt fit, occasione ioci, ita coepisse efferri ab hominib. vrbanis. Ἐκμάττειν verbum esse huic rei accommodatissimum infra docemus. Notauimus & aliam in tribus lapidibus superstitionem veterum non minus ridendam. Columella libro De arboribus, capite XXIII. *Mala Punica ne rumpantur in arbore remedio sunt lapides tres, si cum seres arborem, ad radicem ipsam collocaueris.* Simile est quod de scilla idem auctor adiicit. Palladius libro quarto, titulo X. *Qui in scrobe deponit, si tres lapillos in ipsa radice constituat, prouidebit ne poma findantur.* Ne illud quidem prætermittam τῶν φιλομαθῶν χάριν. Olim si duos fratres simul ambulantes lapis saxúmve in via forte iacens diuisisset, ita vt medius inter fratres lapis reperiretur, ominosum id & infaustum habebatur. Refert Plutarchus Περὶ φιλαδελφίας.

καὶ ἐὰν ἴδῃ σφλὼ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἱερὸν ἐνταῦθα ἱδρύσασθαι.] Mendosam perspicuè lectionem docti viri sanant ὄφιν legentes, non σφλώ: & afferunt apposite sanè locum Platonis è decimo De legibus. Mihi tamen placebat ὄφιν pro σφλὼ restitui: cuius coniecturæ nondum me pœnitet: atque adeo haud aliter à Theophrasto scriptum puto: qui cum paullò post ἐνυπνίων meminerit, vix est vt hîc ὄφεως mentionem fecerit. Non quò fugiat me ὄψιν & ἐνύπνιον subtiliter à veteribus criticis distingui: sed illam distinctionem nemo sanus hîc recipiet. Constat verò ex Ciceronis

Ciceronis libris De diuinatione & multis aliis auctoribus, ſerpentem vidiſſe in ædibus aut in itinere, triſte auſpicium fuiſſe. Solebant autem loci in quibus monſtra fuerant viſa, religioſa fieri: vt in eo loco qui fulmine tactus eſſet obſeruabant: quem locum Romani, vt notum eſt, bidental, quòd bidentibus ibi fieret, appellabant. notus eſt ſuper hoc Artemidori locus: ſed & Plutarchus in Pyrrho ait τὰ καταβαλλόμενα τοῖς κεραυνοῖς ἀνέμβατα μένειν χωρία. Idem puto fuiſſe obſeruatum in aliis locis vbi portenta viſa fuiſſent. Hinc illa Platonis querela de ſuperſtitioſis hominibus, mulieribus præſertim, quas ait leuiſſimas ob cauſas, & pauores inanes, impelli ſolitas, vt aras & ſacella diis ſtatuerent: *iam*, inquit Plato, *nullus locus iis vacet, nõ domus vlla, nõ vicus.* Porrò ſerpẽtes fere per impluuiũ è tectis deſcendebãt in ędes, & ibi ſoliti conſpici. Plautus Amphitruone, *Deuolant angues iubatæ deorſum in impluuium duo,* Terentius Phormione, *Anguis per impluuium decidit de tegulis.* Vide Alexandrinum Clementem, Theodoretum in Θεραπ. & Dionem. Eo igitur loco (non autem vbi videntur inſomnia) ait auctor, ſacella à ſui temporis ſuperſtitioſis hominibus ſolita excitari. Iure Romano id non erat licitum: Fuit enim lex vetus tribunitia, quæ vetaret iniuſſu plebis ædeis, terram, aram conſecrare. Auctor Cicero Pro domo ſua ad pontifices.

τῶν λιπαρῶν λίθων τῶν ἐν ταῖς περιόδοις.] Legimus τριόδοις, vel παρόδοις: vt de iis lapidibus intelligamus qui in viis à viatoribus coli ſolebant: de iis Sibylla.

Κἂν

Κἂν παρόδοισι λίθων συγχώματα ταῦτα σέβεσθε. ſed præſtat legere τριόδοις: Nam aliud ſunt ἕρμακες, de quibus Sibylla ſine dubio intelligit, ab vnctis lapidibus, qui in prouerbium abierunt. Dicebant enim de homine ſuperſtitioſo πάντα λίθον λιπαρὸν προσκυνεῖ. Clemens Alexandrinus libro ſeptimo Stromatum, οἱ αὐτοὶ δ᾽ ἔτι πᾶν ξύλον καὶ πάντα λίθον, τὸ δὴ λεγόμενον, λιπαρὸν προσκυνοῦντες. Meminit & Apuleius initio Floridorum, cuius locum apponam, quia inſignis eſt; multa enim ſimilis ſuperſtitionis exempla velut vno faſce complectitur. *Neque enim iuſtius religioſam moram viatori obiecerit, aut ara floribus redimita, aut ſpelunca frondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata, vel etiam collicubus ſepimine conſecratus, vel trũcus dolamine effigiatus, vel ceſpes libamine humigatus, vel lapis vnguine delibutus.* Sed & alij multi vnctorum lapidum meminere, quod pridem Turnebus in Aduerſariis obſeruauit. Quid quod etiam in ſacra hiſtoria ſimile quid obſeruauimus nos? Vide Geneſeos cap. vigeſimum octauum, commate XVIII. & caput XXXV. com. XIIII.

καὶ ἐὰν μῦς θύλακον ἀλφίτων διαφάγῃ.] Etiam mures olim auſpicium faciebant. Auſonius;

Quadrupes oſcinibus quis iungitur auſpiciis? mus.

Inprimis autem triſte putabant, ſi quid mures arroſiſſent. Vide Ciceronem De diuinatione libro ſecundo. Plinius quoque libro octauo, capite LVII. idem annotat: addens, eos cum candidi prouenêre lætum facere oſtentum. Idem in ſoricibus obſeruabatur: quorum occentu dirimi auſpicia ibidem ait Plinius. Eleganter verò Auguſtinus De doctrina

doctrina Christiana, libro I I. de superstitiosis loquens: *Hinc sunt, ait, illa: cum vestis à soricibus roditur, plus timere suspicionem futuri mali, quàm præsens damnum dolere. Vnde illud eleganter dictum est Catonis, qui cum esset consultus à quodam qui sibi à soricibus erosas caligas diceret: respondit, non esse illud monstrum, sed verè monstrum habendum fuisse, si sorices à caligis roderentur.* Græci auctores simillimum Bionis (nec scio an ita legendum sit etiam apud Augustinum) dictum referunt. Clemens, Τί δὲ ἐστι θαυμαστὸν εἰ ὁ μῦς, φησὶν ὁ Βίων, τὸν θύλακον διέτραγεν, οὐχ εὑρὼν, ὅ,τι φάγῃ; τοῦτο γὰρ ἦν θαυμαστὸν, εἰ, ὥσπερ Ἀρκεσίλαος παίζων ἐνεχείρει, τὸν μῦν ὁ θύλαξ κατέφαγεν. Vide etiam Theodoretum. Θύλακος saccus est scorteus, vbi erat farina vel panis: nam etiam ἀρτοθήκην, hoc est, *panarium*, explicat Aristophanis scholiastes. Eiusmodi saccum secum ferebant quando ibant τὰ ἄλφιτα emtum: hoc est, farinam quæ in foro vænibat, quod ἀλφιτόπωλις ἀγορὰ appellabatur. Aristophanes Concionantibus,

> Κᾆπειτ' ἐχώρουν εἰς ἀγορὰν ἐπ' ἄλφιτα.
> Ἔπειθ' ὑπέχοντος ἄρτι μου τὸν θύλακον.

Interpretes qui θύλακον ἀλφίτων *reticulum panis* vertunt incogitantiæ magnæ se obligarunt & ἰωχελίας. Reticulum enim panis apud Horatium & Iuuenalem est quod γύργαθον Græci vocant. Hesychius, Γύργαθον, σκεῦος πλεκτὸν, ἐν ᾧ βάλλουσι τὸν ἄρτον οἱ ἀρτοκόποι. Glossarium, *Reticulum*, γύργαθος. Sed & ad alia his reticulis vtebantur: vnde est γύργαθος ψηφισμάτων apud Athenæum lib. primo ex Aristophane: quem locum nimis ineptè docti viri hactenus sunt interpretati. Aristophanes verò in

Vespis

Veſpis Perſarum braccas & anaxyridas θυλάκους dixit. Adeo autem familiare eſt muribus θυλάκους rodere, vt propterea θυλακοτρῶγες à poëtis appellentur. Heſychius, θυλακοτρὼξ, μῦς, οἱ δὲ ἀκρίς.

πρὸς τὸν ἐξηγητήν.] Hoc eſt, ad portentorum interpretem, & diuinum: qualis olim Athenis Lampon ὁ μάντις, qui κατ' ἐξοχὴν dictus eſt ὁ ἐξηγητής. Multa de hoc apud comicum, & in hiſtoriis.

ἐκδοῦναι τῷ σκυτοδέψῃ ἀπογράψαι.) Lege fideiubente me ἀπορράψαι: quod conuenientiſſimum verbum eſt cerdoni, & veteramentariorum ſutori: quem σκυτοδέψην minùs propriè vocat ἀντὶ τοῦ σκυτοτόμον, vel πίσυγγον. ſic enim Athenis nominabantur. Iam antè diximus ſaccum de quo agitur, fuiſſe ex aluta aut corio: qualis erat, follis aut paſceolus apud Romanos. Scholiaſtes Ariſtophanis vocem σάκταν, vel vt alij legebant σάκκον, interpretatur ἐκ δέρματος σακκίον, ὅπερ θύλακον λέγομεν. Heſychius, θυλάκια, ἀσκοὶ δερμάτινοι. Græci peram cynicorum ſolent vocare, vt Maximus Tyrius ſermone XXXVII. ea pera fuit coriacea, quod certum eſt. Ideo Tatianus ait, loquens de cynicis, λέγοντες μὲν δεῖσθαι μηδενὸς, κατὰ δὲ τὸν Πρωτέα σκυτοδέψου μὲν χρήζοντες διὰ τὴν πήραν· ὑφάντου δὲ διὰ τὸ ἱμάτιον. Sanè vulgata lectio inepta eſt, neque huius fieri debet.

ἀλλ' ἀποτραπεὶς ἐκδύσασθαι.] Hoc verbum & exuendi, & excutiendi procul à ſe ſignificationem habet: nec ſunt audiendi qui reſcribunt ἐκλύσασθαι.

καὶ πύκνα δὲ τὴν οἰκίαν καθαίρειν.] Harum purgationum auctor & inuentor apud Grecos Epimenides, Laërtius in vita, Λέγεται δὲ καὶ πρῶτος οἰκίας καὶ ἀγροὺς καθῆραι. meminit Dioſcorides, & alij.

καὶ ὅτε

καὶ ὅτε ἐπιβῶσαι μνήμασι.] Hesiodus.

Μήτ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (οὐ γὰρ ἄμεινον)
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅ τ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ.

Nota sunt bustorum formidamina, & monumentorum terriculamenta. Hoc Romani maximè in Diali flamine obseruabant: nam ille locum in quî bustum esset nunquam ingrediebatur. A. Gellius lib. x. cap. xv.

οὔτ' ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν.) Istud olim videtur in deorum ministris solitum obseruari: sanè apud Mosem hac lege summus sacerdos alligatur, *Ne ad cadauera venito: ne pro patre quidem suo aut matre se polluito.* At apud Romanos Dialis flamen, cui tam multæ fuerant cæremoniæ impositę, etsi mortuum attingere non poterat, funus tamen exequi non erat illi religio. vide A. Gellium. Lycurgi lege, vt Plutarchus ait, omnis huiuscemodi circa mortuos superstitio fuit Lacedæmone sublata. Cæterum propter hanc caussam, institutum olim fuit, vt indicia apponerentur foribus domus funestæ: ne videlicet, inscius aliquis ingrederetur, & se imprudens pollueret. De vase aquæ lustralis iam diximus: eôdem spectabant capilli de ipsius defuncti capite secti, qui foribus appendi soliti. Euripides Alcestide,

Πυλῶν πάροιθεν δ' οὐχ ὁρῶ
πηγαῖον ὡς νομίζεται
γε χέρνιβ' ἐπὶ φθιτῶν πύλαις,
χαίτα τ' οὔτις ἐπὶ προθύροις τομαῖ-
ος, ἃ δὴ νεκύων πένθεσι πίτνει.

Apud Romanos cupressus domus funestæ faciebat indicium: quod ex Plinio & Seruio pridem doctis

viris notum, notatumque.

οὔτ' ἐπὶ λέχει.) Scribendum λέχη, vt modò ἐπὶ νεκρόν. Hesychius, λέχη, ἐφ' οἷς τοὺς νεκροὺς κοσμοῦσιν. Etiam Latini *lectos* vocant in quibus mortui collocabantur & efferebantur. Erit autem figura ἓν διὰ δυοῖν. οὔτ' ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν, οὔτ' ἐπὶ λέχη, pro ἐπὶ τὰ τῶν νεκρῶν λέχη. & referendum ad προθέσεως solemnia. Sed est & alia lectio ἐπὶ λεχώ. quam potius retineo. Euripides Iphigenia in Tauris,

Τὰ τῆς θεοῦ δὲ μέμφομαι σοφίσματα·
Ἥτις βροτῶν μὲν ἤν τις ἅψηται φόνου,
Ἢ καὶ λοχείας, ἢ νεκροῦ θίγῃ χεροῖν,
Βωμῶν ἀπείργει μυσαρὸν ὡς ἡγουμένη.

vide Porphyrium lib. 11. περὶ ἀποχῆς.

καὶ ὅταν ἐνύπνιον ἴδῃ.) Notum est veteres cum triste aliquod insomnium viderant ἀποτροπιασμοῦ χάριν sacra quædam factitasse Aristophanes Ranis,

Ἀλλά μοι ἀμφίπολοι λύχνον ἅψατε,
Καλπίσι τ' ἐκ ποταμῶν δρόσον ἄρατε,
Θέρμετε δ' ὕδωρ
Ὡς ἂν θεῖον ὄνειρον ἀποκλύσω.

Martialis libro x i.

Amphora nunc petitur nigri cariosa falerni,
Expiet vt somnos garrula saga tuos.

Sed in re nō obscura nō abutar, neque meo neque lectoris otio. Exempla passim apud tragicos.

τίνι θεῷ, ἢ τίνι θεᾷ.) Græci vocant δαίμονας ἀποτρόπους: apud Romanos Ioui prodigiali fiebant sacra. Plautus Amphytrione,

Sed mulier postquam experrecta es prodigiali Ioui
Aut mola salsa hodie, aut thure comprecatam oportuit.

Creditum

Creditum etiam eſt à veteribus expiari ſomnia, ſi illa Soli narraſſent. Euripides,

> Ἆ καινὰ δ' ἥκει νὺξ φ.ρ..ζα φάσματα,
> Λέξω πρὸς αἰθέρ', εἴτι δὴ τόδ' ἐς ἄκ@.

Sophocles Electra,

> Τοιαῦτα τὰ παρόντ@, ἡνίχ' ἡλίῳ
> Δείκνυσι τ' οὖναρ, ἔκλυον ἐξηγουμένου.

πρὸς τοὺς Ὀρφεοτελεστὰς κατὰ μῆνα πορεύεσθαι.) Orpheus in Græciam initiorum genus quoddam, vel teſte Demoſthene inuexit, quod Ὀρφικὰς τελετὰς vocabant, & qui illa docerent Orpheoteleſtas. Ait autem κατὰ μῆνα, quia ſub exitum cuiuſque menſis videntur ſoliti initiari Athenienſes. Habeo eius rei auctorem ſcholiaſten Ariſtophanis qui teſtatur circa finem ſingulorum menſium fieri ſolitas τὰς μυστικὰς δαπάνας. Proclus in Heſiodi commentariis auctor eſt, veteres operam ſimulatricibus dediſſe die menſis XIX. Athenienſibus, eos qui myſteriis iſtis & Eleuſiniis eſſent initiati, diuinis in Orco fruiturum honoribus. Laërtius in Antiſthene, & alij.

καὶ ἐπὶ ταῖς τριόδοις ἀπελθών.] Imò ἐπὶ τὰς τριόδους vt poſtulat Helleniſmi ratio: verùm arbitror maius vulnus ſubeſſe, & deſiderari aliquod vocabulum, aut etiam fortaſſe plura. Notum autem in triuiis & compitis ſacra Hecatæ olim fieri ſolita: eodem etiam moris fuit τὰ καθάρματα, & purgamenta vrbium proiicere. Euſtathius, φασὶν ὅτι δῖον ἐκάλουν κῴδιον ἱερείου τεθέντ@ Διὶ μειλιχίῳ ἐν τοῖς καθαρμοῖς φθίνοντ@ μαιμακτηριῶν@ μηνὸς, ὅτε ἤγοντο τὰ πομπαῖα καὶ καθαρμῶν ἐκβολαὶ εἰς τὰς τριόδους ἐγίνοντο. ea purgamenta etiam ὀξυθύμια appellata ſunt: qua de voce

& ritu hoc toto conſule Harpocrationem. Atque hæc ſacra cum peregiſſent, non antè domum redibant quàm & veſtem & corpus aqua vel fluuiali, vel fontana purificaſſent. Porphyrius, Πάντες ἐν τούτῳ ὡμολογήκασιν οἱ θεολόγοι, ὡς οὔτε ἁπτέον ἐν ταῖς ἀποτροπαίοις θυσίαις τῶν θυομένων, καθαρσίοις τε χρηστέον, μὴ γὰρ ἴοι τὶς εἰς ἄστυ, μήδ' εἰς οἶκον ἴδιον, μὴ πρότερον ἐσθῆτα καὶ σῶμα ποταμοῖς ἢ πηγῇ ἀποκαθήρας.

κατὰ κεφαλῆς λούσασθαι.) Colligi hinc poſſe videtur in triuiis fuiſſe περιῤῥαντήρια. poteſt tamen etiam aliter accipi. Ritum lauandi capitis in purificationibus exprimit Perſius,

—Tiberino in gurgite mergis
Manè caput bis, térque. & Iuuenalis
Ter matutino Tiberi mergetur, & ipſis
Vorticibus timidum caput abluet.

σκίλλῃ ἢ σκύλακι κελεύσαι αὐτὸν περικαθᾶραι.) Tangit duplicem veterum conſuetudinem expiandi luſtrandique ſe. altera erat, circumacta circa corpus ſcilla: altera catulo ſimiliter circa corpus ducto. Hoc enim ſignificat περικαθᾶραι. De ſcilla, quòd expiandi vim crederetur habere, notum vel ex Plinio & medicorum libris. Artemidorus Ενοδίῳ. Ἡ σκίλλα καθάρσιον εἶναι νενόμισται. Lucianus Επισκοποῦντες. ἐκάθηρέ τέ με, καὶ ἀπέμαξε, καὶ περιήγνιζε δᾳδὶ καὶ σκίλλῃ καὶ ἄλλοις πλείοσι. Dio Chryſoſtomus oratione XLVIII. ἀλλά μοι δοκεῖ περικαθάραντας τὴν πόλιν μὴ σκίλλῃ μηδὲ ὕδατι, ἀλλὰ πολὺ καθαρωτέρῳ χρήματι λόγῳ κοινῇ πράττειν. Plura Clemens Alexand. ſeptimo Stromat. & Theocriti ſcholiaſtes in Thalyſiis. De catulo, res minus vulgò, vt videtur, nota: quare etiam eius ritus ignoratione interpretes miris modis hunc

dis hunc locum deprauarunt: in quo nihil erat prorſus mutandum. Nam verum eſt quod diximus, veteres catulo ſolitos luſtrare ſe eum circunferentes circa corpus: eamque luſtrationem vocabant περισκυλακισμόν. Plutarchus in Κεφαλαίοις Romanorum inſtitutorum: Τῷ δὲ κυνὶ πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, Ἕλληνες ἐχρῶντο, καὶ χρῶνταί γε μέχρι νῦν ἔνιοι σφαγίῳ πρὸς τοὺς καθαρμούς. καὶ περιμάττουσι τοὺς ἁγιασμοῦ δεομένους, περισκυλακισμὸν τὸ τοιοῦτον γένος τοῦ καθαρμοῦ καλοῦντες. Idem repetit in Romulo. Fuerunt & alij tum ſcillæ, tum catulorum in februationibus vſus quos prudens omitto. Tyrones moneo pertinere ad hūc ritum verba legis 111. §. 3. D. Ad legem Corneliam de ſicariis: quæ tamen alio referunt viri docti.

αὐτὸν περικαθᾶραι.] Significat hoc verbum applicare aliquid corpori, expiandi cauſa, idque in orbem ducere: quod & περιμάξαι dicitur: Latinis circumferre. Virgilius,

Idem ter ſocios pura circuntulit vnda. Seruius,

Circuntulit, purgauit. Antiquum verbum eſt. Plautus, Pro laruato te circumferam: id eſt, purgabo, Nam luſtratio à circumlatione dicta eſt vel tædæ vel ſulphuris. Iuuenalis,

— Si qua darentur Sulphura cum tædis.

Rectè exprimit Seruius circumlationem illam quę in luſtrationibus fieri ſolebāt. Similiter & vrbes & agri luſtrabantur, hoſtiis in orbem circumlatis. Polybius libro quarto de Mantinenſibus, καὶ καθαρμὸν ἐποιήσαντο, καὶ σφάγια περιήνεγκαν τῆς τε πόλεως κύκλῳ, καὶ τῆς χώρας πάσης. ideo Latinis ea ſacra ambarualia dicta. Atque hinc eſt, quòd τὸ περὶ ferê in vocibus eò pertinentibus reperitur: vt in περι-

μάττεσθαι, περιθύεσθαι, περιαγνίζειν, περιθειοῦν & περιθείωσις, etsi Homerus διαθειοῦν dixit. Sic & περιβάλλεσθαι κάρφος apud Aristotelem in sexto Historiarum, de lustratione gallinarum, quæ περικαρφισμὸς Plutarcho nuncupatur. Sed & ἀπομάττειν eo sensu vsurparunt, vt Demosthenes Pro corona καθαίρων τοὺς τελουμένους, καὶ ἀπομάττων τῷ πηλῷ καὶ τοῖς πιτύροις. Sic accipiendum & in illo Callimachi, vt puto, versiculo, initio Athenæi.

Τοῖς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον.

quem locum non recte Erasmus, & alij aliorsum conati sunt trahere, cum ex hoc ritu sit explicandus. Hinc dictæ sunt mulierculæ illæ quarum hîc Theophrastus meminit, ἀπομάκτριαι, vt est apud Pollucem, vel περιμάκτριαι, vt vocat eas Plutarchus De superstitione. Latinis *piatrices*, & *simulatrices*, vel potius *simpulatrices*, vide Festum. Talem fuisse ait Demosthenes Glaucotheam siue Empusam Æschinis matrem.

μαινόμενόν τε ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον.] Plautus Captiueis,

Hegio, hic homo rabiosus habitus est in Alide.
Ne tu quod istic fabuletur, aures immittas tuas.
Nam istic hastis insectatus est domi matrẽ & patrẽ,
Et illic isti qui sputatur morbus interdum venit.
Proin tu ab istoc procul recedas.

Suspicor etiam ob similem superstitionem factum, vt Akis rex Dauidem insaniam simulantem procul à domo sua arceret: id enim videntur vltima verba eius capitis suadere. Locus est primo Samuelis, ca. XXI. Similis sententia in Eumenidibus Varronis, *Apage in dierectum à domo nostra istam insanitatem.*

Ad

Ad caput περὶ μεμψιμοιρίας.

Ἔστι τι δὲ ἡ μεμψιμοιρία] Iniuſtitiæ ſpecies quædam eſt & illiberalitatis hoc vitium: quod ferè in calamitoſis pauperibúſque, vel paupertatem ſimulantibus, & ſenibus reperitur. Nam vt felicitas ſuperba, ita querula calamitas eſt eorum maximè qui è magnis aut mediocribus opibus ad inopiam ſunt redacti: rectéque ille apud Terentium,

Omnes quibus res ſunt minus ſecundæ, magis ſunt neſcio quomodo
Suſpectioſi: ad contumeliam omnia accipiunt magis:
Propter ſuam impotentiam ſe ſemper credunt negligi.

& alibi apud eundem poëtam querulus quidam ſenex, *Me credo*, ait, *huic eſſe natum rei, ferundis miſeriis.* Nihil autem intereſt facultatibus ſit pauper aliquis, an animo, quæ ſola demum paupertas verè miſera eſt. Multa Seneca de hoc vitio variis locis: ſed vnum notare ſufficiet. Sic ille De tranquillitate vitæ libro I. de amicorum delectu loquens. *Præcipuè tamen vitentur triſtes, & omnia deplorantes, quibus nulla non cauſa in querelas placet. Conſtet illi licet fides & beneuolentia, tranquillitati tamen inimicus eſt, comes perturbatus & omnia gemens.* Μεμψιμοιρίαν autem, *querelam* non *querimoniam* vertimus. nam etſi non fugeret nos bonos auctores promiſcuè his vocibus vti, mouit tamen veterum grammaticorum auctoritas. Cornelius Fronto literator, *Querimonia certæ rei eſt: Querela ſuperuacua eſt. Itaque prior grauitatis eſt, poſterior leuitatis.* Gloſſarij auctor, *Querela*, μέμψις ματαία. *Querimonia*, μέμψις. Vox

δεδομένη suspecta est,& sine damno sentētiæ potest abesse. Habes apud Clementem Alex. Pædag. lib. III. & μέμψεως & μεμψιμοιρίας definitiones, quas prætermitto.

ἀποστείλαντος τοῦ φίλου μερίδα.] Conuiuæ olim è conuiuio apophoreta referebant: de quo more suprà diximus: absentibus verò μερίδες mittebantur. Plutarchus in Agesilao, ἔθυσεν εὐαγγέλια, καὶ διέπεμπε μερίδας τοῖς φίλοις ἀπὸ τῶν τεθυμένων. Idem auctor in Arati vita scribit Antigonum regem cum Corinthi sacra faceret, Arato Sicyonem misisse μερίδας. Aristophanes Acharnensibus,

Ἔπεμψέ τίς σοι νυμφίος ταυτὶ κρέα
Ἐκ τῶν γάμων.

Etiam Romanis mos fuit de mensa aliquid mittere amicis. imò verò etiam Iudæis aliisque gentibus Orientis eundem morem in vsu fuisse testantur literę sacræ priore Samuelis capite primo, Nehemię capite VIII. & alibi.

οὐ διότι ὕει] Quod vulgò fieri solet. Theognis,

—οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς
οὔθ᾽ ὕων πάντας ἁνδάνει, οὔτ᾽ ἀνέχων.

At hic iniquior etiam erga Iouem: quippe cui cum sit opportuna pluuia, nihilominus tamen de Ioue queritur, quod paullò serius quàm libitum ipsi fuisset pluat.

καὶ τριάμβυον ἀνδράποδον ἄξιον.] Querela vsitata herorum, quòd nimio seruos emerint: quos propterea apud Plautum & Terentium *male conciliatos* vocant, hoc est, magno emtos. At istum miserum vilitas ipsa offendit. in quem iure illud vsurpaueris, Ὅταν τὸ ὕδωρ τὸν φάρυγγα πνίγει, τί δεῖ ἔτι πίνειν;

καὶ

καὶ πολλὰ δή.] Scrib. ἅτε πολλὰ δή.

δῃενθεὶς τοῦ πωλοῦντ.] Poteſt legi & δεηθέντος. Et ſanè maius fuerit argumentum rei vili pretio emtæ, ſi emtor à venditore rogatus eſt vt eam emeret.

καὶ πρὸς τὸν εὐαγγελιζόμενον.] Ait, εὐαγγελιζόμενον, reſpiciens cupiditatem qua flagrare ſolent patres filios habendi potius quàm filias. Tale illud εὐαγγέλιον apud Ariſtophanem Theſmophoriazuſis, Λέων λέων σοὶ γέγονεν αὐτ' εὔγμα σόν.

τῆς οὐσίας τὸ ἥμισυ ἄπεισι.] Terentius Heautontimor.

CH. *ſcio quid feceris:*
Suſtuliſti puellam ſcilicet.) Sy. *Si ſic factum eſt*

ἀληθῆ ἐρεῖς.] q. d. quem tu beatum prædicas, veriùs miſerum dixeris. ſic querulus ille Horatianus Vulteius Menas,

—— pol me miſerum patrone vocares
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen.

ὃ νίκην νικήσας.] Errant interpretes in huius loci interpretatione: malè enim referunt aliò quàm ad victoriã eius qui cauſſam obtinuit, & ſuperior è iudicio diſceſſit. quare etiam δίκην νικήσας ſcribẽdum, non νίκην. familiare eſt Atticis ita loqui δίκην νικᾶν, vel ἡττᾶσθαι δίκην. Nam νίκην & ἧτταν nõ eſſe ſolùm πολέμου ſed cuiuſcunq; ἀγωνίας vel vnicus in Lachete Platonis locus poterat docere. Male etiam iidem interpretes orationem cuius fit hîc mentio, ad ἐπιταφίους λόγους aut neſcio quas viuentium laudationes referunt. quæ planè ſunt ægrorum hominum ſomnia. Quis neſcit veteres Athenienſium oratores ſolitos orationes reis ſuam opem implorantibus ſcribere, quibus orationibus ipſi rei vtebantur in

iudiciis? Tales ſunt omnes fermè Lyſiæ & Demoſthenis quæ ad cauſſas priuatorum pertinent: quod nec Cicero prætermittit & teſtatur Quintilianus non ſemel. Poſtremò δίκαια non ſunt, *laudes meritò dicendæ:* ſed continentia cauſarum & defenſionis firmamenta. Terentius & Cicero *iuſta* vocant.

ἐγκαλεῖν τῷ κ.] Quid cenſes facturum fuiſſe, ſi litem perdidiſſet? Atqui etiam damnator eo, oratori conſtat eloquentiæ officium ſi omni arte vſus eſt.

ἱλαρός ἐστι.] Lego ἱλαρὸς ἴσω. vt apud Terentium *Hodie hilarum fac te. & Omitte nunc triſtitiam tuam.* Spectatur autem in vultu hilaritas, & opponitur propriè τῇ σκυθρωπότητι. Mox lege, ὅτε δεῖ, non ὅτι. Sic in illo Theocriti χαίρω πῶς ὅτε τ' ἄνδρας ὁρῶ τὺς μήποτ' ὄπωπα.

Ad caput περὶ ἀπιστίας.

Ἔστιν ἀμέλει ἀπιστία.] Huic contrarium vitium eſt, quam Græci εὐήθειαν vocant, Latini credulitatem, quæ ſæpe in fatuitatem vertit. In medio autem horum extremorum, virtus eſt quædam ἀνώνυμος. prudentiæ velut ἀπορρῶξ, per quam & fidem iis habemus qui merentur: & eorum contra fidem ſuſpectam habemus, qui erga alios reperti ſunt infideles. Semper enim infixum in animo noſtro eſſe debet Ἐπιχαρμεῖον illud, γνῶθι πῶς ἄλλῳ κέχρηται. itémque illud eiuſdem poetæ Ciceroni familiare. Νᾶφε, καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τᾶν φρενῶν. hoc eſt, interprete Q. Cicerone, *Nerui atque*

que artus sunt sapientiæ, NON TEMERE CREDERE. Extat in hanc sententiam præclara oratio Dionis Chrysostomi, quam velim legat iuuentus. Spectat eodem epistola XXII. Plinij libro VI. lectu & ipsa dignissima: nec minus elegans senis Ascræi effatum, Καὶ πίστεις δ' ἄρ' ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

καὶ κατὰ στάδιον ἀριθμεῖν.) Habes amplum in hunc locum commentarium Plauti Aulularium: vbi mirificissimè miserum senicem Euclionem illa auri aula inquietat. Itaque ait Staphyla eum decies die vno extrudere omnes ædibus: vt nimirum solus thesaurum effodiat & nummos numeret. sed ipsum poëtam vide: est enim ingeniosissimus in illius infelicis ἀπιστίᾳ describenda. Similia reperias apud Lucianum in Alcyone.

εἰ σεσήμανται τὸ κοιλιούχιον.) Non damno hanc lectionem: etsi alibi hæc vox quod meminerim, haud mihi lecta. Fortasse tamen κυνούχιον scripserat auctor. Est autem κυνούχιον vas quoddam instar magni marsupij, seruandis vestibus, & aliis id genus rebus: sic dictum à pelle canina ex qua vel confici vel integi solebat, vt riscus Latinorum. Meminere κυνούχου Xenophon & Pollux non vno loco, itémque Eustathius, in ὀδυσ. ε. Quid si etiam κυλικούχιον scribamus? quam vocem pro κυλικεῖον legere alibi memini. Sed verius est, nihil esse mutandum. nam sic appellat, quas Iulius Pollux κοιλάς. in eodem auctore κυμινοδόχιον legas pro panario vel ἐδεσματοθήκη.

καὶ εἰ ὁ μοχλός.) Euclio Plautinus.

— occlude sis Fores ambobus pessulis.

εἰς

εἰς τὴν θύραν τὴν αὐλαίαν.) Puerilis ſed frequens error, pro *αὐλείαν*. Apud veteres *θύρα αὐλεία*, ſiue *αὔλειος*, perpetuò eſt idem cum *πρώτη θύρα*.

μετὰ μαρτύρων ἀπαιτεῖν.) Supra ad caput De ſtupiditate.

καὶ τὸ ἱμάτιον δὲ ἐκδῦναι δεινός.) Inepta lectio, & quem ex ea ſenſum interpretes eliciunt, ineptus eſt, aut nullus potius. Dubio procul legendum eſt vt emendauimus *ἐκδοῦναι*.quam vocē ſupra eodem ſenſu vſurpauit: capite De ſuperſtitione. Scribendum etiam, *οὐχ ᾧ τὰ βέλτιστα ἔργ.* non *οὐχ ὡς τ.* Eſt Atticiſmus tranſlatitius, *οὐχ ᾧ*, pro *οὐκ ἐκείνῳ ὅς*.

μάλιστα μὲν μὴ δοῦναι.) Deeſſe aliquid luce meridiana clarius. Nos ex coniectura locum ſupplebamus in hanc ſententiam, *εἰ δὲ μὴ, δοὺς εὐθὺς ἀπαιτεῖν.* Sed poſtea adducti ſumus vt fermè crederemus, ita potius ſcripſiſſe Theophraſtum, *μάλιστα μὲν μὴ δοῦναι. εἰ δὲ μὴ, τὸν παῖδα κελεύειν ἀκολουθεῖν.* nam quia ſequūtur illa verba *καὶ τὸν παῖδα δὲ ἀκολουθοῦντα*. puto hîc idem eſſe mendum quod ſexcentis locis obſeruauimus, vt bis poſitæ ab auctore voces locis vicinis, ſemel à librariis omitterentur. Similem *ἀπιστίαν* aut turpiorem etiam notat in diuitibus ſui temporis Iuuenalis ſatyra quinta: vbi de illorum conuiuiis loquitur:

— tibi non committitur aurum.
Vel ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, vngueſque obſeruet acutos.

Quid ſi etiā ſic legas, *μα. μὲν μὴ δοῦναι, εἰ δὲ μὴ, στήσας* (vel *σταθμήσας*) *δοῦναι*. Nam profectò ita eſt, diligentiores & cautiores patresfamilias vaſa argentea ſi commodatò alicui concedant, non illa tradunt prius

priùs quàm illorum pondus accuratè explorauerint.

καὶ τὸν παῖδα ἢ ἀκολουθοῦντα.) Malim τὸν ἀκολουθοῦντα hoc eſt, puerum ἀκόλουθον. pediſſequum, vel famulum itineris comitem. Sic dictum vt ἁρμόζων pro ἁρμοστὴς, δικάζων pro δικαστὴς aliáque apud Atticos: quæ & Latini ſunt imitati.

ὄπισθεν μὴ βαδίζειν, ἀλλ' ἔμπροσθεν.) Plautus Curculione.

I tu præ virgo: non queo quod pone me eſt ſeruare.

Idem Pſeudolo,

I puere præ: ne quiſquam pertundat crumenam cautio eſt.

καὶ λέγουσι πόσου.) Legimus ita hunc locum, καὶ λέγουσι, Πόσου, εἰπεῖν, Καλάθου. οὐ γὰρ σχο. inſerta voce εἰπεῖν quæ manifeſtò deſideratur. Πόσου autem verbum eſſe, non nomen cenſemus: éſtque eo verbo vſus iterum capite vltimo. ſignificat numerare, & rationem inire. Solent autem mercatores venditæ mercis ſummam conficere, quam in librum rationum conferant, præſens ſi pecunia non numeretur. Quod docti quidam viri emendant, καὶ λιπόντι τοῦ ποσοῦ, ne Græca quidem eſt oratio, nedum eo digna qui à diuinitate ſermonis nomen inuenit: ſaltem dicerent ἐλλείποντι. ſed ne ſic quidem placet. Quod ait, οὐ σχολάζω πέμπειν, accipi debet de ſeruo flagitatore. Si legeretur Καλάθεις pro καταθοῦ, eſſet id, *Solue nunc.* quod Græci dicunt, αὐτόθεν κατάβαλλε. ſed nihil neceſſe mutare, præſertim ſine veteribus libris: quorum equidem hoc maximè loco optarim fieri mihi copiam. Non eſt autem dubium notari hîc diffidentiam mercatorum, quorum pleriſque manus

manus ſunt oculatæ, neque quicquam niſi quod vident, credunt. Tale fuiſſe Græcorum maximè ingenium videtur: vt illi ægrè ſuas merces cuiquam abſque præſenti pecunia crederent. vnde eſt apud Plautum prouerbium, *mercari Græca fide*. At ſummus Philoſophus Plato, qui ſciret quàm multa incommoda pariat mercatorum facilitas ſuas res temere credentium: (ab hoc enim fonte infinitæ poſtea lites manare ſolent, vt alia taceam mala:) adeo ἀπιστίαν hanc non improbauit, vt etiam lege cauerit, ne quis mercator ſuas merces ante pretij numerationem cuiquam daret: aut ſi dederit quis, & poſtea ad ſuum peruenire nequeat, ſibi, inquit, imputet: neque vllam actionem datum ſibi iri eo nomine, ſperet. Verba Platonis ſunt in octauo De legibus, Ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι, νόμισμά τε χρημάτων καὶ χρήματα νομίσματος, μὴ προϊέμενον ἄλλον ἑτέρῳ τὴν ἀλλαγήν. ὁ δὲ προέμενος ὡς πιστεύων, ἐάν τε κομίσηται, καὶ ἂν μὴ, στεργέτω, ὡς οὐκ ἔτι δίκης οὔσης τῶν τοιούτων περὶ συναλλάξεων. Appellat Plato ἀλλαγὴν emptionem & venditionem: eſt enim re vera permutatio quædam, vt etiam Ariſtoteles & Iuriſconſulti docent: Προΐεσθαι verò τὴν ἀλλαγὴν eſt, cum vel pecuniæ numeratio rei exhibitionem præcedit, vel contra. Vtrumque improbat Plato. Doctiſſimus Ficinus aliorſum locum hunc Platonis traxit, & de auctoribus ſecundis accepit, de quibus diximus ſuprà, capite Περὶ ἀκαιρείας. quod etſi ineptum non eſt, minus tamen probo. At alij quidam interpretes quid obſecro ſomniarunt, quum illum locum tractarent? Vide locum lector: ridebis: imò indignaberis, & dices cum Iuliano ἀνέγνων, ἔγνων, κατέγνων.

Verbum

Verbum προΐεσθαι sic esse accipiendum monemus etiam in Animadu. nostris ad Athenæum eo sensu & προδιδόναι vsurpabant. Vnde est προδόσις. Hermippus vetus comicus, vt ait Pollux, eum qui vinum de cupa sumserat, neque soluerat, προδόσει πίνειν εἴρηκε, venustissimo ioco.

Ad caput περὶ δυσχερείας.

Ἔστι δὲ ἡ δυσχέρεια.] Subtiliter distinguit Theophrastus inter δυσχέρειαν & ἀηδίαν, de qua sequenti capite: vtraque voce notatur quorundam hominum in congressionibus & vitæ quotidianæ vsu scæuitas ac sinisteritas: quibus nihil pensi est, eo esse habitu, eo ornatu, iis moribus, eos denique sermones vsurpare, qui sint iure merito iis quibuscum versantur, tædio, odio, & (quæ fuit veterum superstitio) tanquam mali ominis, execrationi. Ac videntur τὸ δυσχερὲς καὶ τὸ ἀηδὲς differre potius τῷ μᾶλλον καὶ τῷ ἧττον quàm genere: etsi Theophrastus per diuersa genera illa describit, non enim dicam definit. Ipse sanè etiam τὸν δυσχερῆ hoc capite vocat ἀηδῆ: vt appareat quàm paruo interuallo hæc duo vitia distent: quorum tamen longè grauius & tetrius est quod δυσχέρεια appellatur. Existimauimus autem commodissimè δυσχέρειαν Latina voce *fœditas*, aut *spurcities* exprimi: nam qui *immunditiam* vertunt, parum omnino dixerunt, nec Græcæ dictionis vim sunt assecuti. Propriè δυσχερὲς dicitur, vt ipsum nomen indicat, & innuit eruditissimus A. Gellius, quod est intractabile, & molestum atque

atque odiosum. sic dicuntur δυχερῆ ἕλκη vlcera inueterata & fœtida: vt cum ait Dio Chrysostomus de Philoctete, neminem voluisse eum νοσηλεύειν διὰ τὴν δυχέρειαν τῆς νόσου. & Plutarchus ait quosdam esse morbos ἀτίμους καὶ μισητοὺς, quales nimirum sunt qui hîc commemorantur: quales etiam fuerunt olim Laspodiæ & Damasiæ Atheniensum, quos vt παρωνύμους ob fœditatem fœtiditatemque Aristophanes & Eupolis traduxerunt. sic & δυχεραίνειν verbum accipitur, vt apud Plutarchum in Artoxerxe: ἀλφοῦ καταγεμηθέντος αὐτῆς τὸ σῶμα ἐδυχέρανεν ἐπὶ τούτῳ μηδ' ὁτιοῦν. Non solùm autem fœditatem notat hæc vox, sed etiam vbi diximus, malum omen: ferè enim apud Demosthenem, & alios scriptores Atticos τὸ δυχερὲς infaustum aliquid ac βλάσφημον significat, vt explicatur ab Vlpiano. Sic apud Latinos voces *fœdus* & *spurcus*,

καὶ ἀλφόν.] Seneca, *fœdam ex albo varietatem* nominat: Naturalium libro I I I. Fuisse δυχερῆ morbum, etiam Plutarchi quem modo attulimus locus declarat.

Ταῦτα εἰσὶ αὐτοῦ συγγενῆ ἀῤῥωστήματα.) Appellat συγγενῆ quæ propriæ συγγενικὰ vt apud Plutarchum in Pericle: & passim apud Galenum: qui non vno loco disputat contra sophistas (sic enim appellat) qui dicebant οὐδὲν εἶναι συγγενικὸν πάθος. Sic συγγενῆ σημεῖα Aristoteli quæ Straboni συγγενικά. Non sunt autem συγγενῆ ἀῤῥωστήματα *ingeniti morbi*, vt docti viri vertunt: sed *gentiles & auiti*. Nam etsi scio συγγενὴς interdum accipi pro σύμφυτος, ægrè tamen concesserim νόσον συγγενικὴν & σύμφυτον idem propriè sonare. Existimo enim propriè σύμφυτον νόσημα esse morbum

morbum qui ἀπὸ παιδὸς συνέβη, καὶ συνανδρώθη, vt loquitur Hippocrates secundo prorrhetico. *genitiuum morbum* Latinè dixerim: ſicut dixit Ouidius *genitiuam imaginem*. Suetonius in Auguſto *genitiuas notas*, hoc eſt σύμφυτα σημεῖα, non autem συγγενικά. Συγγενὲς enim vel συγγενικὸν eſt, quod à patre acceptum eſt, & vt hîc Theophraſtus explicat cui pater aut auus ambóve fuerint obnoxij. Nam certum eſt morbos pleroſque per ſucceſſiones quaſdam vt alia tradi. quin ſæpe accidit, vt ex interuallo reddantur eædem notæ, iidem næui morbíque in nepotibus, qui in filiis deſiiſſe videbantur. Plutarchus De ſera numinis vindicta Ἀκροχορδόνες, inquit, καὶ μελάσματα καὶ φακοὶ πατέρων ἐν παισὶν ἀφανισθέντες ἀνέκυψαν ὕστερον ἐν υἱωνοῖς καὶ θυγατριδοῖς.

ἕλκη ἔχειν ἐν τοῖς ἀντικνημίοις.) Videtur hæc δυσχέρεια frequens per illa tempora Athenis fuiſſe: vt merito Theophraſtus hanc notam nō prætermiſerit. Nam etiam apud Ariſtophanem in Equitibus quo loco certant adulationis certamen Cleon & Agoracritus, fartor ille impurus pyxidem vnguenti pollicetur iſtiuſmodi hominibus, quibus tibiarum vlcera ſibi inungant. Hæc ſunt quæ vocat Plinius *tibiarum tetra vlcera*, lib. XXII. alibi *tibiarum tædium*, quod reſpondet voci Theophraſti ἀηδία. Ita affectos appellat σαπροκνήμους Dioſcorides ψξγ'.

Ἐγὼ δὲ, inquit, κυλίχνιόν τέ σοι καὶ φάρμακον δίδωμι,
Τἀν τοῖς ἀντικνημίοισιν ἑλκύδρια περιαλείφειν.

καὶ προσπταίσματα ἐν τοῖς δακτύλοις.] Sic vocat tubercula in manibus ſolita oriri, quæ cutem non ſinunt eſſe planam, ſed aſperam efficiunt: vnde etiam ἡ λέπρα nomen inuenit apud Græcos. Huius

generis προσπταίσματα sunt ἀκροχορδόνες, μυρμηκίαι, δοθιῆνες, χοιράδες, & aliæ φυμάτων species. Fuisse enim ἀηδεῖς & δυσεντεύκτους, qui haberent istiusmodi tubercula, etiam Horatius indicat,

Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
Postulat, ignoscat verrucis illius.

Seneca, *Papulas obseruant alienas, ipsi vlceribus obsiti.* Possumus etiam paullò aliter προσπταίσματα ἐν τοῖς δακτύλοις explicare: vt sint læsiones digitorum ex offensatione, hoc est ἐκ τοῦ προσπταίειν: vt cum pes ad lapidem asperum offendit, & laceratur cutis, ac fit vulnus: aut cum ex pressura sanguis coit & corrumpitur. Sæpe enim accidit vt quæ ab initio neglecta sunt, magnum malum tandem afferant, ac nonnunquam integri membri perniciem: vbi semel δίαιτα prius vulnera mutarunt in κακοήθη & ἀνήκεστα, & quæ medici θηριώματα καὶ χειρώνεια ἕλκη ac τηλέφια vocant, Plinius *vlcera desperantia.* Confirmat hanc interpretationem Pollux, qui notat digitorum κρούματα, hoc est læsiones ex offensione, πταίσματα appellari, ab Aristophane ἐπιπταίσματα. Et in libris medicorum πρόσπταισμα est ἕλκος ἐκ τοῦ προσπταῖσαι. Idem fere πρόσκομμα. de quo vide Eustathium.

τὰς μασχάλας θηριώδεις καὶ δασείας ἔχειν.] Est figura ἓν διὰ δυοῖν. *ferinas & hirsutas alas habere,* pro *ferarum more hirsutas.* Non temerè autem hæc dicit Theophrastus: inualuerat enim tunc temporis mos hic apud Athenienses, sanè δυσχερὴς & fœdus. Multi igitur quo magis viri fortes viderentur, & ab omni mollitie alieni, studuerunt hirsuti esse sub axillis. Nam quum in concionem venerant, in

suffragiis

ſuffragiis ferendis, partem illam denudabant, vt poſſet ab omnibus, poſtquam manum vel brachium ſuſtulerant, conſpici. laudi autem ducebant videri habentes illam partem fruticante pilo neglectam, & totum latus horridum. Apud Ariſtophanem Concionantibus mulier quędam indicare volens omnia ſe feciſſe per quæ latere in virorum cœtu poſſet, & pro viro haberi, ſic infit,

—πρῶτον μέν γ' ἔχω τὰς μασχάλας
λόχμης δασυτέρας.

Scholiaſtes ibi, Ἔθρεψαν, inquit, τρίχας, ἵνα ὅταν χειροτονῶσι, δοκῶσιν ἄνδρες εἶ). Quod autem in ferendis ſuffragiis, quod χειροτονεῖν à ſublatione manuum vocabant, latus nudarent, ex his apparet in eadem fabula,

Ἐκεῖνο δ' οὐ πεφροντίκαμεν, ὅτῳ τρόπῳ
Τὰς χεῖρας αἴρειν μνημονεύσομεν τότε.
Πρ. χαλεπὸν τὸ πρᾶγμ'. ὅμως δὲ χειροτονητέον
Ἐξωμιστάσαις τὸν ἕτερον βραχίονα.

ἄχρι ἐπὶ πολὺ τῶν πλευρῶν.] Iuuenalis *grandes alas* appellat:

Sed caput intactum buxo, naréſque piloſas
Adnotet, & grandes miretur Lælius alas.

Idem poëta,

Hiſpida membra quidem, & duræ per brachia ſetæ.
Promittunt atrocem animum.

Perſius, *Hinc aliquis de gente hircoſa centurionum.* Conſtat verò apud Romanos ſine vlla molitiei ſuſpicione alas velli ſolitas: ſed poſtea eò deliciarum ventum eſt, vt volſellis, pice, reſina, & pumice brachia, crura, aliáſque partes læuigarent: quam ad rem ſeruorum miniſterio vtebantur, quos alipilos

vel alipilarios vocarunt, Græci δρωπακιστάς.

τοὺς ὀδόντας μέλανας, καὶ ἐσθιομένους.] Facetè dentes dixit ἐσθιομένους, (Hippocrates & ἐσθιομένους & βεβρωμένους) cum potius iis conueniat vt ſint ἐσθίοντες. pari elegantia Symmachus, *Rus*, ait, *quod ſolebat alere, nunc alitur.* Plinius de ſene quodam, libro octauo epiſtolarum, *Quinetiam (fœdum miſerandúmque dictu) dentes lauandos fricandóſque præbebat.* vbi *fœdum miſerandúmque* planè eſt δυσχερὲς καὶ οἰκτρόν.

καὶ τὰ τοιαῦτα.] Simile illi capite Περὶ βδελυρίας, Τὰ δὲ δὴ τοιαῦτα, καὶ Φ. Hæc autem quæ ſequuntur, etſi fœda ſunt, & βδελυρίας μεστά, alia tamen fœditate laborant, quàm præcedentia. Ideo videtur quodammodo à ſuperioribus ea diſtinguere voluiſſe.

θύειν ἀρξάμενος προσλαλεῖν.) Nihil mutauimus, libris non addicentibus. Notat iſtum, cum ſacra facit lingua non fauere, quod factum oportuit, vt mox dicemus. Non diſpliceat mihi ſi ἐσθίειν legatur: Clemens Alexandr. Pædagogi libro II. παραφυλακτέον καὶ τὸ φθέγγεσθαι ὅτι οὖν ἐσθίοντα ἅμα. ἀπρεπὴς γὰρ καὶ ἄσημος ἡ φωνὴ γίνεται, πλήρεσι ταῖς γνάθοις στενοχωρουμένη.

καὶ ἀπορρίπτειν ἀπὸ τοῦ στόματος.) Quid emittit? ſputum nempe, hoc eſt τὸν σίαλον: vnde σιαλόχους iſtos Græci vocitarunt. Heſychius, Σιαλόχους, τοὺς προσραίνοντας σίαλον ἐν τῷ προσδιαλέγεσθαι. extat & verbum σιαλοχεῖν apud Hippocratem III. de morbis. Ab hoc vitio nomen inuenit olim Athenis Antimachus quidam Ψακὰς cognominatus: quia, inquit comici ſcholiaſtes, προσέρραινε τοὺς συνομιλοῦντας διαλεγόμενος. Iuuenalis,

Tunc

Tunc immensa caui spirant mendacia folles
Conspuitúrque sinus.

ἅμα πιεῖν, προσερυγ.) Fortasse *ἅμα τῷ πιεῖν*, aut *πίνων*.

ἐλαίῳ ἀπὸ τροχοῦ ἐν βαλανείῳ χρῆσθαι.) Putà, oleo lucernario, quo infimæ sortis quidam se inungebant. Horatius,

—vngor oliuo, Non quo fraudatis immundus Natta lucernis. Iuuenalis in quinta, *—at hic qui*
Pallidus offertur misero tibi caulis olebit
Laternam. illud enim vestris datur alueolis quod
Canna Micipsarum prora subuexit acuta:
Propter quod Romæ cum Bocchare nemo lauatur.

Vngebantur pauperes & *γλοιῷ* hoc est, olei strigmentis, vt indicat locus Teletis quem supra protulimus.

εἰς ἀγορὰν ἐξελθεῖν.) In hoc est ἡ δυσχέρεια: nam veteribus in foro honestè vestiri moris erat: domi quod satis esset. aliud enim homini, aliud humanitati satis esse censebant, vt ait Varro. Inde est vestis alia domestica, siue *οἰκουρένων*: alia forensis, siue *τῶν εἰς ἀγορὰν προερχομένων*, Ciceroni ac Suetonio & Plutarcho in Sylla. Qui igitur fœdè vestiti in publicum prodirent, odio erant & irrisui, vt indicat Iuuenalis satyra III. De munditia in vestitu locus elegans Senecæ epistola XCIII. *Mundæ vestis electio appetenda est homini: Natura enim homo mundum & elegans animal est. Itaque non est bonum per se munda vestis, sed mundæ vestis electio: quia non in re bonum est, sed in electione: quia actiones nostræ honestæ sunt, non ipsa quæ aguntur. Quod de veste dixi, idem de corpore me existima dicere.*

εἰς ὀρνιθοσκόπου τῆς μητρὸς ἐξελθούσης, βλασφημῆσαι.) Vertunt, *quum egreditur mater*. ſed ἐξελθούσης, dixit Theophraſtus, non ἐξερχομένης. De eo loquitur qui matri adſit ſacra facienti ex præcepto auguris. Fauere linguis olim in re ſacra, vel maxima religionis pars erat. Fauebant autem linguis duobus modis: vel ſilentes: vel ſi loquerentur, malé ominatis verbis parcentes. Itaque non ſolùm in templis præcones fauentiam imperabant, vt ex Plutarchi Theſeo, Feſto, & tragicis notum: ſed etiam cum indicerentur feriæ, populus per eoſdem præcones monebatur, vt à litibus iurgiíſque abſtinerent, & vt loquitur Attius, *ore obſcoena dicta ſegregarent*. quod & ait M. Tullius, & diſertè præcipit Plato in vndecimo Legum. cui legi non multum diſſimilem Solonis legem Plutarchus in vita refert. Græci εὐφημεῖν hoc dicunt: cui opponitur βλασφημεῖν. qua notione hîc accipitur & ſæpe apud Platonem. Plautus in Caſina *benedicere* dixit τὸ εὐφημεῖν vel εὔχεσθαι μετ' εὐφημίας. At τὸ βλασφημεῖν eidem in Aſinaria *obſcœnare* dicitur: in Caſina *omen alicui vituperare*. Tunc autem plurimum videntur exiſtimata nocere verba male ominata, quando à cognatis pronuntiarentur. Plato ſeptimo legum, Θυσίας γιγνομένης καὶ ἱερῶν καυθέντων κατὰ νόμον, εἴ τῳ τίς φαμὲν, ἰδίᾳ παρὰ τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς υἱὸς ἢ ἀδελφὸς βλασφημοῖ πᾶσαν βλασφημίαν, ἆρ' οὐκ ἂν φαῖμεν ἀθυμίαν καὶ κληδὼν ὅταν καὶ μαντείαν πατρί τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέγγοιτο ἐντιθείς. propterea ait Theophraſtus τῆς μητρός. Porro quæ fuerint illa verba à quibus abſtinendum eſſet in ſacris, ſciremus ſi perueniſſet ad nos Suetonij liber cuius hodie ſupereſt ſolùm in-

dex

dex *De vocibus male ominatis.* vide Artemidorum libro III. capite XXXVIII. Conſtat ſanè miram fuiſſe veterum hac in re ſuperſtitionem: erant enim pene infinita, quæ nominare religio eſſet. Ac quoniam venit mihi in mentem loci cuiuſdam Demoſthenis, vbi eſt talis ὀττείας exemplum, quod doctiſſimus eius interpres non animaduertit, obiter eum proferam & illuſtrabo. In ea contra Leptinem de veterum præmiis loquens, τότε μὲν, inquit, ἡ πόλις ἡμῶν, καὶ γῆς ἀπόρει, καὶ χρημάτων, νῦν δὲ ἀπορήσει. δεῖ γὰρ οὕτω λέγειν, καὶ μὴ βλασφημεῖν. Eruditiſſimus Vvolfius βλασφημεῖν vertit *conuiciari.* non rectè profectò. nam hoc voluit Demoſthenes, religionem eſſe ſibi, dicere Rempublicam ἀπορεῖν: idque verbum à ſe reſpui propter ominis diritatem: ideo dicit ἀπορήσει· quia dicere ἀπορεῖ non audebat, ἀπορεῖ non poterat. Neque aliter ſcholiorum Græcorum auctor interpretatur: quem cauſſa non erat cur hîc non ſequeretur Vvolfius. Terentius,

Vnde dem, rectè eſt: nam non habere me religio eſt dicere.

non ouum ouo magis ſimile. Sic βλάσφημον εἰπεῖν apud eundem alibi.

σπευδόντων ἐμβαλεῖν τὸ πέλεκυν.) Scribendum eſt ἐκβαλεῖν· ſicut apud Plutarchum in Craſſo in ſimillima re, τὰ σπλάγχνα τοῦ μάντεως αὐτῷ προσδόντος, ἐξέβαλε τῶν χειρῶν. id quod viſum eſſe ait circunſtantibus verè τεράστιον & triſte. Hæc ſunt quæ Romani *caduca* auſpicia vocabant. Feſtus, *Caduca auſpicia dicunt, cum aliquid in templo excidit, veluti virga è manu.* Non hoc dicit Feſtus (quod putat ſummus Scaliger) tum demum caducum eſſe auſpicium,

ſi è manu flaminis commentaculum virga excidiſſet: ſed quoties aliquid excidiſſet, puta ſpondeum vt hoc loco Theophraſti: aut victima, vel τὰ σπλάγχνα, vt Craſſo accidit. aut de capite ſacrificantis vitta, quod de Sythace canit Silius Italicus. Simile eſt quod notat Cicero De aruſpicum reſponſis, ludos eſſe non rite factos, ſi puer patrimus & matrimus tenſam aut lorum omitteret. Meminerat iterum Feſtus huius ſuperſtitionis in voce *ſilere*, quantum ex iis quæ ſuperſunt licet coniicere.

ἀποπλύσαι δὲ βουλόμενος ὑπὲρ τῆς τρ.) Nihil hoc fœdius, nihil ſpurcius: verùm præterea notandum eſt, non δυσχέρειαν tantùm hîc eſſe: ſed etiam, vt ſunt concatenata vitia, faſtum, & conuiuarum contemtum. Olim enim in conuiuiis aut aliis congreſſionibus, procul ſpuere ſignum habebatur eminentiæ. Plautus dixit *magnificè conſcreare:* Quintilianus, *clare exſcreare*. Sotades apud Stobæum:

Εἰ καὶ βασιλεὺς πέφυκας, ὡς θνητὸς ἄκουσον·
Ἂν μακρὰ πτύῃς, φλεγματίῳ κρατῇ περισσῶς·
Ἂν δ' αἱματῇς, ταῦτα πρό σου προβάτιον εἶχεν.

Præclarè verò Clemens Alexandrinus, de hoc ipſo loquens I I. Pædagogi, ἀγερωχίας καὶ ἀταξίας σύμβολον, τὸ προσθεῖναι τοῖς ἤχοις ἐθέλειν, μὴ οὐχὶ ἀφαιρεῖν. Sic & plurimum tuſſire potentiorum erat tantum. Petronius, *Secundum hanc formulam imperamus* Eumolpo *vt plurimum tuſſiat, vt ſit ſolutioris ſtomachi, cibóſque omnes palam damnet, loquatur aurum & argentum, fundóſque mendaces.* Erant item argumenta potentię ceruices inflectere, & altum loqui, vt ex Plutarchi Pyrrho & Demoſthene intelligitur.

Ad

Ad caput περὶ ἀηδίας.

Ἔστι δὲ ἀηδία.] Iam diximus ad caput superius. Parum autem differre δυσχέρειαν & ἀηδίαν, etiam ex eo discimus, quod Plato & Demosthenes sæpe vtramque vocem pro eodem vsurpant, quod à nobis est obseruatum. Sed & apud alios scriptores has voces sæpe coniunctas leges: vt cum Isocrates in Æginetica, morbo Trasylochi tribuit δυσχέρειαν & ἀηδίαν simul: & cum exponunt veteres critici prouerbium ἅλις δρυός. scribunt enim dici ἐπὶ τῶν δυσχερῶς καὶ ἀηδῶς ἐσθιόντων. ὕστερον δὲ κάλλιόν τι δρόντων. Latissimè sanè vox ἀηδία patet, & quæ sæpe nihil aliud quàm ineptitudo, aut φορτικότης significat. Possis pro loco rectè vertere insulsitatem, vel tædium, aut odium. quanquam Plautus & Terentius ipsum potius τὸν ἀηδῆ *odium* appellare solent. Plautus in Milite, *incommoditatem* dixit τὴν ἀηδίαν: vt contra tam apud ipsum quàm apud alios veteres ipsumque adeo M. Tullium, commodus est is qui opponitur τῷ ἀηδεῖ. cuius hominis habes graphicam descriptionem in Milite Plautina, scen. *Cohibere intra lim*. illo loco. *Et ego amoris*, &c. Notabis vocẽ ἀηδὴς & eum significare qui tędio est, & eum qui est fastidiosus. Nam ita quoque vsurparunt. Aristoteles Magnorum moralium, libro secundo, Ὁ πλοῦτος πολὺς γινόμενος, ὑπερόπτας καὶ ἀηδεῖς ἐποίησεν. *Diuitiarum accessio superbos & fastidiosos, morososque efficere solet.* Par huic vox veterum Latinorum *Tædulus*. vide Festum.

καὶ ἀνάγεσθαι μέλλοντας, κωλύειν.) Non displiceret

μέλλοντα. Sensus erit: Solet retinere amicum qui iam nauim soluebat, & eius comites rogare, vt tantisper expectent donec aliquot cum illo suo amico spatia confecerit.

μασώμενον σιτίζειν αὐτός.) Insigniter lapsi sunt interpretes non animaduerso vnius literulæ mendo. Legendum enim μασώμενος, non μασώμενον. Iam quod iidem μασᾶσθαι interpretantur *mammam sugere*, puerilis est in re puerili error. Σιτίζειν dicuntur nutrices suos alumnos quando illis mansum ex ore suo cibum in os indunt: ipsi autem pueri ψωμίζεσθαι. Aristophanes Equitibus.

Κλ. Ἐπίσαμαι γὰρ αὐτὸν οἷς ψωμίζεται.
Αλ. Καθώσπερ αἱ τίτθαι σιτίζεις κακῶς.
Μασώμενος γὰρ, τῷ μὲν ὀλίγον ἐντιθείς·
Αὐτὸς δ᾽ ἐκείνου τριπλάσιον κατέσπακας.

καὶ ὑποκορίζεσθαι ποππύζων.] Signatè loquitur: Est enim propriè ὑποκορίζεσθαι, τὸ τοῖς παισὶ πρὸς ψυχαγωγίαν λέγειν τινὰ, cum infantibus nutricum more balbutire. Inde ad alia transfertur, quoties pro duriore voce mollior vsurpatur & minimè odiosa. Cicero Attico, *Video infinitum bellum, iunctum miserrima fuga, quam tu peregrinationem* ὑποκορίζῃ. Accipitur & aliter. Sed hæc vulgò nota. Ποππύζειν vox est ὀνοματοποιηθεῖσα pulchre ad imitationem eius qui voce blanditur, siue infanti siue equo. ponitur & pro manu blādiente permulcere, siue καταῤῥέζειν.

καὶ ζωμοῦ τοῦ περικεφμένου.] Scribendum est, καὶ ζωμοῦ του περικεφμένου, εἰπεῖν ὅτι ἐν τοῖς ὑποχωρήμασιν αὐτοῦ μελαντέρα ἡ χολή.. Est autem του pro τινός. Intelligit ius nigrum, quod ἔδεσμα Λακωνικὸν à Grammaticis dicitur, quia plurimus eius vsus Lacedæmone:

ne: erátque hoc in eorum phiditiis cœnæ caput, vt ait etiam Cicero: ſed & aliæ gentes Græciæ eo vſæ. vide Athenæum.

ἐναντίον τῶν οἰκείων.) Quod tempus alios ſermones poſtulabat. Peccat igitur inſcitia temporis: éſtque non ſolum ἀηδὴς, ſed etiam ἄκαιρος.

ὅτι ψυχρὸν ὕδωρ ἐστὶ παρ' αὐτῷ λακκαῖον.) Etſi aliud eſt λάκκος, aliud ψυγεῖον, ſiue ὑδροψύγιον, hoc eſt, frigidarium: tamé, vt vides etiam λάκκοι à frigiditate cõmendabantur. Macho poëta apud Athenęum.

> Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν καὶ θεοὺς ψυχρόν γ' ἔφη
> Γνάθαιν' ἔχεις τὸν λάκκον ὁμολογουμένως.

Frigida delectatos fuiſſe veteres Græcos conſtat: an calida vterentur quæ poſtea fuit in deliciis, quærit Pollux libro IX.

Δεῖξαι τὸν παράσιτον αὐτοῦ ποῖός τις.) Suos enim paraſitos oſtentabant. Itaque ait ille in auctione paraſitica apud comicum,

> *—— nemo meliores dabit:*
> *Nullis meliores eſſe paraſitos ſinam.*

ἐπὶ τοῦ πότου. hoc eſt *ſuper cœnam*, vel *inter cœnam*. Plutarchus in Alexandro; ἐπαινέσαι κελευσθεὶς ἐπὶ τοῦ πότου Μακεδόνας ὁ Καλλισθένης. Plato in Conuiuio, ἐπὶ τῇ κύλικι λέγειν. Vox ὅτι, vel παρέλκει, vel etiam fortaſſe tolli debet.

Ad caput περὶ μικροφιλοτιμίας.

HΔὲ *μικροφιλοτιμία.*) Eſt hoc vnum è vitiis illis quæ circa τιμὴν καὶ ἀτιμίαν verſantur: ſunt enim non pauca, ſed quæ ferè nomine careãt. Ariſtoteles

ſtoteles præcipua tantùm explicat, χαυνότητα & μικροψυχίαν. iſtud autem vitium quod hoc capite deſcribit Theophraſtus, obiter tantũ attingit in IIII. Nicomacheorum: quo loco ait eum qui ſit μεγαλόψυχος τῆς περὶ τὰ τῶν τυχόντων ἢ ἐπὶ μικροῖς πάμπαν ὀλιγωρήσειν τιμῆς. Nihil enim aliud eſt μικροφιλοτιμία, quàm cupiditas honoris ſiue laudis, vel, vt dicam melius, laudationis ἐπὶ μικροῖς, ob minuta quædam & parua. Atque hanc cupiditatem veriſſimè Theophraſtus illiberalem iudicat. Neque verò vnicum eſt iſtorum hominum genus, ſed duplex: ſunt enim quidam φιλότιμοι, neceſſariò μικροφιλότιμοι: eos dico, qui vellent quidem laudem poſſe mereri alia ratione: ſed quia inopes ſunt & iis præſidiis deſtituuntur, quæ ad conſequendos honores veros deſiderantur: (ferè enim ἀμφὶ τιμὰς, vt ait Pindarus, μάρναται δαπάναι.) qua poſſunt ratione tentant innoteſcere, & vt laudentur, verſentúrque in hominum ore efficere. Atqui ſatius erat, ſua ſorte contentum, abſtinere ab omni tali cupiditate. Hanc paupertatem ambitioſam vocat Iuuenalis. Alterum genus eſt eorum qui ſimul duobus morbis grauiſſimis tenentur, ambitione & auaritia. Hos vt honores affectent, impellit ambitio: vt non rectam viam inſiſtant, ſed ſumtus maximè fugiant, facit auaritia. Μικροφιλοτιμίαν autem poſſis Latinè dicere ambitionem gloriæ ineptam & ſordidam: vel ineptam & friuolã ſicut A. Gellius *oſtentationem ineptam & friuolam* dixit. & apud eundem, *homo ineptè glorioſus* libro XIII. non longè abeſt ἀπὸ τοῦ μικροφιλοτίμου.

καὶ τὸν υἱὸν ἀποκεῖραι, ἀπαγαγὼν εἰς Δελφούς.] Athenis

nis fuit hic mos: Iuuenes comam alebant ad annos pubertatis: tum à parentibus ad tribules adducebantur, vt comam tonderent, quæ μαλλὸς & σκολλὺς dicebatur. fere autem & Græci & Romani comam hanc primam alicui deo conſecrabant: & cum illam alere ſe in eius honorem dicebant: tum vbi tonderentur, illam in eius Dei templo ponebant: cuius rei apud Pindarum, Æſchylum, Feſtum, alióſque ſunt teſtimonia. Ac videntur vulgo Athenienſes Herculi conſecrare ſoliti aut alicui alij deo cuius templum eſſet in vrbe. Heſychius: Ἀθήνησιν οἱ μέλλοντες ἐφηβεύειν πρὶν ἀποκείρασθαι τὸν μαλλὸν, εἰσέφερον Ἡρακλεῖ μέτρον οἴνου, καὶ σπείσαντες τοῖς συνελθοῦσιν ἐπεδίδουν πίνειν. ἡ δὲ σπονδὴ ἐκαλεῖτο οἰνιστήρια. Ita igitur vulgus: at qui ſupra vulgus exiſtimari volebant, antiquo Athenienſium inſtituto, cuius meminit Plut. in Theſeo, comam filiorum ſuorum Apollini Pythio conſecrabant, & quum tempus aduenerat Delphos ſuos filios adducebant, vt ibi comam deponerent. quod auctor vult eſſe μικροφιλοτιμίας indicium.

ὅπως αὐτῷ ὁ ἀκόλουθος Αἰθίοψ ἔσται.] Olim τρυφηταὶ & beati homines, puerorum Æthiopum miniſterio vtebantur. Auctor ad Herennium deſcribens oſtentatorem ineptum, *Et dicit in aurem, aut vt domi lectuli ſternantur, aut ab auunculo rogetur Æthiops qui ad balnea veniat, aſturconi locum ante oſtium ſuum detur, aut aliquod fragile falſæ choragium gloriæ comparetur.* Athenæus in deſcriptione conuiuij Cleopatræ, λαμπτηροφόρους παῖδας Αἰθίοπας παρέστησε. Iuuenalis,

—— tibi pocula curſor
Getulus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri.

Similiter

Similiter mulieribus fuerunt ſuæ ex Æthiopia ancillulæ, vt eſt apud Terentium. Tibullus,

Illi ſint comites fuſci quos India torret,
Solis & admotis inficit ignis equis.

Et in epiſtola Leonti ad Lamiam apud Alciphronem nominantur θεράποντες, θεράπαιναι, Ἰνδοί, Ἰνδαί. Fuit etiam magnus vſus Afrorum nomenclatorum, quod ex Luciano colligimus, Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ σ.

ἢ ἀποδοὺς μνᾶν ἀργ.] Scribe ἀποδιδούς. Καινὸν autem intelligo nũmum recens percuſſum & nouũ. tales enim nummi veteribus & vſu tritis ac ſordidis præferuntur. Tale illud in nono Apuleij *demonſtrat ei nouitate nimia candentes aureos.* Hi ſunt quos vocant nummos aſperos, Seneca, Suetonius, Perſius. vt valde miratus ſim nuper doctiſſimi viri ſententiam, qui eam vocem ab origine Arabica repetit. verùm de eo aliàs pluribus.

ἀπαντικρὺ τῆς εἰσόδου προσπατταλῶσαι.] Ita moris fuit apud Græcos, eam partem ædium (quæ ab ingredientibus prima conſpicitur, aut à prætereuntibus, quando fores patent, quam ἐνώπια vocabant) omnibus modis ornare: ideo Homerus ἐνώπια παμφανόωντα dixit. Heſychius Ἐνώπια, τὰ καταντικρὺ τοῦ πυλῶνος φαινόμενα μέρη, ἃ ἢ διεκόσμουν ἕνεκα τῶν παριόντων. Vide amplius Euſtathium in Iliados rhapſodiam Θ, & in Odyſſeam. necnon Ælianum in epiſtolis. De Romanorum atriis & tablinis non eſt obſcurum: at Græci atriis non vtebantur, ſi credimus Vitruuio: eum vide libro VI. capite X.

ἀναβαλλόμενος ἢ θοιμάτιον.) Cum tranſuehebantur equites Athenis, veſte erant amicti purpurea

& varia.

& varia. Scholiaſtes Ariſtophanis, ἐν πορφυροῖς ϗ ποικίλοις ἱματίοις ἐπόμπευον. Eam veſtem ξύστιδα vocabant. Ariſtophanes Nebulis,

Ὅταν σὺ, μέγας ὢν, ἅρμ' ἐλαύνῃς πρὸς πόλιν,
Ὥσπερ Μεγακλέης ξύστιδ' ἔχων.

Interpres, ξύστις λέγεται τὸ κροκωτὸν ἱμάτιον, ὃ οἱ ἡνίοχοι φοροῦσι μέχρι νῦν πομπεύοντες. Romæ quoq; equites trabeati erant in tranſuectione.

ΚΛΆΔΟΣ ΜΕΛΙΤΑΐΟΣ.] Mirus vſus vocis κλάδος. Putet fortaſſe aliquis reſcribēdum non procul ab editæ lectionis veſtigiis, ΚΥΝΌΣ ΜΕΛΙΤΑΊΟΥ, vel ΚΥΝΊΔΙΟΝ ΜΕΛΙΤΑΐΟΝ. Puto tamen verius eſſe quod ſuprà diximus, cum exponeremus illa ζωμὸν πολὺν γεγονέναι. quæ ibi legantur. In poëta minus eſſet mirum: nam ob cognationem quæ eſt inter plantarum genus, & ea quæ animalia propriè vocantur, non mirum plantarum appellationes ad homines aut alia animalia transferri: quod in vocibus ἔρνος, ὄζος, μόσχος, θάλος, ἀκρεμὼν, ὅρπηξ, στάχυς, paſſim apud poëtas licet obſeruare. Ab eadem origine ſuboles & propago tribuuntur animalibus.

ἐν τῷ Ἀσκληπιῷ.) Scribe vel ſine ἐν, vel ἐν τῷ Ἀσκληπιοῦ. aut ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ. Erant duo Athenis templa Æſculapij: alterum in vrbe: alterum in Piræeo, vel Acharnis. notat comici ſcholiaſt.

τοῦτον ἐκτρέφειν στεφανοῦντα· ἀλ.) Scribe, ἐκτρέφειν στεφανῶν· ϗ ἀλείφεσθαι ὅσ.

συνδιοικεῖτε ὅσ' περὶ τῶν πρυτ.) Scribe τὰ περὶ τῶν πρ. Sic vocat ea quorum adminiſtratio ad curam & officium prytaneorum pertinebat. Inter alia vnum hoc erat quod oportuit eos θύειν ἑκάστοτε κοινῇ, vt eſt in ea

in ea De falsa legatione. Solebant autem prytanei post rem diuinam factam populo renunciare, litassent ne an non. Extat eius moris illustre exemplum in procemiis Demosthenicis: quorum vnum est totum huic sacrorum renuntiationi accommodatum. Cum autem quater quoque prytaneatu (erat id spatium dierum XXXV. vel XXXVI, teste Harpocratione) populi concio celebraretur, fiebat vt puto quarta tantum concione hæc renunciatio. ait enim Pollux τὴν τετάρτην ἐκκλησίαν fuisse de rebus sacris & ad sacra pertinentibus.

καὶ παρασκευασάμενος λαμπρὸν ἱμάτιον.) Vt apud Romanos, sic etiam apud Athenienses qui rem diuinam facturi erant veste candida erant amicti. id enim est λαμπρὸν ἱμάτιον, non *splendida vestis.* Æschines de Demosthene, στεφανωσάμενος καὶ λευκὴν ἐσθῆτα λαβών, ἐβουθύτει. alij scriptores ἱερὰν ἐσθῆτα vocant. Porphyrius Περὶ ἀποχῆς libro secundo, modò λαμπρὰν, modò λευκὴν: aliquando καθαρὰν, vt Latini *pura vestimenta.* Hanc ob caussam solebant scurræ Attici si quis in publicum prodire candidatus consuesset, eum appellare ὀλολυγμόν, quasi tu dicas, perpetuò sacrificantem. Est enim ὀλολύζειν vox ad sacrorum cęremonias pertinens: neque aliter à vetustissimis scriptoribus vsurpatur, vt alibi annotauimus: ídque certissimum est. Anaxandrides apud Athenæum libro sexto,

Ὑμεῖς γὰρ ἀλλήλους ἀεὶ χλευάζετε,
Οἶδ' ἀκριβῶς· ἂν μὲν γὰρ ᾖ τις εὐπρεπὴς
Ἱερὸν γάμον καλεῖτ'· ἐὰν δὲ μικρὸν παντελῶς
Ἀνθρώπιον, Σταλαγμόν. λαμπρός τις ἐξ-
ελήλυθεν; Ὀλολυγμὸς οὗτός ἐστιν.

Protulimus

Protulimus hunc veteris poëtæ locum, non tam vt auctorem nostrum illustraremus, quàm vt ipsum poëtam. Nam interpretis quidem postremorum verborum versio, planè est, (quod sine docti viri contumelia dictum sit) inepta: longè vero ineptior eiusdem annotatio. Risi suauiter cum illa legerem. Enimuero pauci obseruarunt quid propriè sit ὀλολύζειν: nec pauci ad eum scopulum offendunt.

Ἐθύομεν οἱ πρ.) Demosthenes in eo cuius modo meminimus procemio, Ἐθύσαμεν τῷ Διῒ τῷ Σωτῆρι, καὶ τῇ Ἀθηνᾷ, καὶ τῇ Νίκῃ· καὶ γέγονε καλὰ καὶ σωτήρια ταῦθ' ἡμῖν τὰ ἱερά. Ἐθύσαμεν δὲ καὶ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν, καὶ τῷ Ἀπόλλωνι· καὶ ἐκαλλιεροῦμεν καὶ ταῦτα.

καὶ ὑμεῖς ἐδέχεσθε τὰ ἀγαθά.] Lege δέχεσθε. Demosthenes in fine eius procemij, Δέχεσθε οὖν παρὰ τῶν θεῶν διδόντων τἀγαθά. Quàm nihil intellexerint toto isto loco priores interpretes piget dicere.

Ad caput περὶ ἀνελευθερίας.

Ἡ δὲ ἀνελευθερία ἐστὶ περιουσία τὶς ἀπὸ φιλοτιμίας δαπάνην ἔχουσα.) Nihil deprauatius, nihil infrunitius ista lectione: quæ cum tàm male conueniat τῇ ἀνελευθερίᾳ, cuius definitioné aut descriptionem saltem promittit, demiror doctissimos viros, & in philosophia apprime versatos mendum non subolui sse. Atqui illiberalitas neque περιουσία est simpliciter, hoc est, vt illi vertunt *opulentia*: neque rectè δαπάνην ἔχειν dici potest: quare constat tam in eo quod generis locum obtinet, quàm in differentia vitium esse. At non sunt accuratæ Theophrasti

definitiones in hoc libello, dicet aliquis: ſanè fateor τὸ ἀκριβὲς illas non habere; falſas tamen eſſe & ineptas, hoc verò nego tibi atque pernego. Vt igitur ineptias vitemus, ſic legamus, Ἡ ἀνελευθερία ἐστὶ περιουσία τις ἀφιλοτιμίας δαπάνην φεύγουσα. Nemo recti iudicij qui ſit (quod impune dixiſſe liceat) de veritate huius lectionis dubitabit. Iam ergo nõ eſt genus περιουσία, ſed ἀφιλοτιμίας περιουσία, neque differentia τὸ δαπάνην ἔχειν: ſed τὸ φεύγειν δαπάνην. Contra virtutis oppoſitæ ἐλευθεριότητος, proprium docent eſſe philoſophi τὸ προετικὸν εἶναι χρημάτων εἰς τὰ ἐπαινετά. hoc eſt, facilem eſſe ad faciendos ſumptus liberales. eſt enim pecuniæ vſus duplex: alius ad ſumtus neceſſarios, alius ad ſumtus liberales, vt eſt apud M. Tullium. Ideo dicebat Plato in octauo De republica, τοὺς φειδωλοὺς eſſe φαύλους ἀνταγωνιστὰς ἤ τινος νίκης, ἢ ἄλλης φιλοτιμίας τῶν καλῶν. cauſſam nunc accipe, χρήματά τε οὐκ ἐθέλειν εὐδοξίας ἕνεκα καὶ τῶν τοιούτων ἀγώνων ἀναλίσκειν. Non alia aut interpretatione verba Theophraſti opus habent: aut confirmatione noſtra emendatio.

οἷος νικήσαι τραγῳδοὺς.) Scribe νικήσας τραγῳδοῖς. Alibi hunc locum explicabimus, & de hoc more multa dicemus. Notum autem tragœdiam Libero patri fuiſſe dicatam, vt Apollini comœdiam.

καὶ ἐπιδόσεων γινομένων.] Difficilibus Reip. temporibus ſolebant Athenienſes pro virili parte quiſque publicè pecunias erogare, ad ſubleuandam ærarij inopiam, quod ἐπιδιδόναι proprie dicebant, quaſi dicat aliquis ſupra ordinaria munia aliquid amplius largiri. erant enim ordinariæ & legibus conſtitutæ λειτουργίαι. Cum igitur pecuniis opus

erat,

erat, prytanei populum conuocabant: angustias Reip. exponebant: ad collationem quemque hortabantur. Tum surgebat vnusquisque ordine suo & loco: ac si quidem vellet aliquid conferre, id profitebatur & dicebat, Ἐπιδίδωμι ἐγὼ τοσοῦτον. sin animus largiendi quicquam non esset, vel tacebant cum surrexerant, vel è concione clam se eripiebant. quod vel ex isto loco clarum est. Athenæus libro IIII. de Phoco Phocionis filio, homine luxu perdito, loquens: Ἐπιδόσεων δέ ποτε γινομένων, παρελθὼν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔφη, Ἐπιδίδωμι κἀγώ· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὁμοθυμαδὸν ἀνεβόησαν, Εἰς ἀκολασίαν. Sentiebat Phocus se velle conferre aliquid: populus verniliter nimis accepit Ἐπιδίδωμι, ea notione qua vsurpatur pro crescere, & in aliqua re proficere. In orationibus Græcorum oratorum sexcentis locis fit ἐπιδόσεων istarum mentio.

ἐκ τοῦ μέσου ἀπελθών.] Scribe ἀπελθεῖν.

τοῦ μὲν ἱερείου πλὴν τῶν ἱερείων.) Fortasse legendum, πλὴν τῶν ἱερέων καὶ ἱερειῶν. hoc est, *exceptis iis partibus quæ ad sacrificos & sacrificas pertinebant.* Veteres enim deos precaturi, & viros & mulieres sacerdotes adhibebant. Plato, Legum quinto, εἶτα ἱερέων καὶ ἱερειῶν εὐχαῖς ποιησαμένων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι καὶ δευτέροις.

τὰ κρέα ἀποδίδοσθαι.) Quàm inhumanum Athenis hoc existimaretur, non potest melius declarari quàm Alexidis quodam loco: quem eò libentius proferam, quod videam hodie in editis Athenæi codicibus, qui illum laudauerat integros fermè duos versus desiderari. Nos igitur locum integrum ex veteribus codicibus apponemus. Sic Alexis,

Οὐδ' ἐν Τειβαλλοῖς ταῦτά γ' ἐστὶν ἔννομα,
Οὗ φασὶ τὸν θύοντα τοῖς κεκλημένοις
Δείξαντ' ἰδεῖν τὸ δεῖπνον εἰς τὴν αὔριον
Πωλεῖν, ἀδείπνοις ὥσπερ ἔθηκ' αὐτοῖς ἰδεῖν.

τοὺς δὲ διακονοῦντας ἐν τοῖς γάμοις οἰκοσίτους μισθώσασθαι.) Mos fuit parcorum hominum cum nuptias celebrarent, opera & ministerio vti adiutorum atque adiutricum (sic vocat Plautus) οἰκοσίτων, hoc est, qui suo cibo ministrarent, vt Plautus loquitur: vel vt idem alibi, qui suo sumptu & cibo vescerentur. Crates Συναγειρούσαις fabula,

— ἀστεῖον τὸ μὴ
Συνάγειν γυναῖκας μηδὲ δειπνίζειν ὄχλον,
Ἀλλ' οἰκοσίτους τοὺς γάμους πεποιηκέναι.

Scio aliter posse exponi γάμους οἰκοσίτους: sed quominus sic rectè accipiatur, nihil vetat. Plautus Casina, tangit morem illis versibus:

— Al. quin Ædepol seruos, ancillas, domos
Certum est omnes mittere ad te. ST. *Eho nimium scitè scitus es.*
Sed facito dum memineris versus quos cantat Colax: cibo
Cū suo quiqui facito vti veniant, quasi eant Sutrium.

Item alibi. Menander οἰκόσιτον sponsum appellauit in Dactylo, qui parua aut nulla dote esset contentus: Οἰκόσιτον νυμφίον οὐδὲν δεόμενον προικὸς ἐξηύρηκαμεν. Plutarchus in Crasso, milites οἰκοσίτους qui sine stipendiis alicui militarent.

καὶ τριηραρχῶν.) Cuiuis, puto, notum est ex oratoribus Græcis, quale genus λειτουργίας esset Athenis τὸ τριηραρχεῖν: & veteres grammatici id ita diligenter explicant, vt videantur mihi (dicam liberè) parum

parum in hac lingua exercitati qui hæc non intellexerunt. Vertimus autem, *triremi quam instruxit præfectus*, non autem imperans quia omne imperium erat τοῦ στρατηγοῦ, non τοῦ τριηράρχου, vti docent Atticæ historiæ, & ante omnes Demosthenes.

τὰ τοῦ κυβερνήτου στρώματα ὑπὸ τοῦ καταστρ.] De viatoriis cubilibus non repetam quæ suprà diximus. Lego autem hîc, ὑπὲρ τοῦ καταστρ. vel ἐπὶ. Lucianus in dialogo Mercurij & Charonis, σὺ μὲν ῥέγκεις ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐκταθείς. Nam super transtris dormiebant nautæ in naui, non sub transtris. Eustathius, δῆλον δ᾽ ὡς οἱ ναυτικοὶ ἐπὶ τῶν ῥηθέντων καταστρωμάτων κοιμῶνται. Trierarcho verò suus erat locus ad nauis puppim, vbi illi tabernaculum extrui solitum. Pollux, τὰ δὲ περὶ τὴν πρύμναν προὔχοντα ξύλα, περιτόναια καλεῖται· ἐκεῖ πού καὶ σκηνὴ ὀνομάζεται, τὸ πηγνύμενον στρατηγῷ ἢ τριηράρχῳ. Ibi ergo trierarchi in suis stragulis quiescere moris habebant: at illiberalis iste & sordidus promiscuè cum reliquis, in transtris cubat, & gubernatoris vtitur stragulis: quę solent esse vilia, & vt plurimũ segestria, aut tegetes: proinde parũ è trierarchi dignitate. Persius,

Tu mare transilias? tibi torta cannabe fulto
Cœna sit in transtro?

Propterea Donatus τοὺς φορμοὺς, hoc est, tegetes & storeas, siue erones, quibus pauperes loco stragulorum & tapetium vtuntur, stramen nauticum vocat. Alciphron epistola quadam, οὐ γὰρ ἀνεχόμενος τῶν ξύλων τῆς ἁλιάδος, ἐπί τε ταπήτων τινῶν ξενικῶν καὶ ἐφεστρίδων κατακλινείς· οὐ γὰρ οἷός τε ἔφασκεν κεῖσθαι ὡς οἱ λοιποὶ ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, τὴν σανίδα οἶμαι νομίζων λίθου τραχυτέραν.

ἐνδὸν μένειν.) Vtpote qui veſtem forenſem habeat vnicam : quod illiberale eſt planéque ſordidum. Inde Ciceronis iocus in Decianum quendam lepidiſſimus, in oratione pro L. Flacco, *Romam aduenis: affers faciem nouam, nomen vetus, purpuram Tyriam, in qua tibi inuideo quod vnis veſtimentis tamdiu lautus es.*

ἀλλὰ μισθοῦσθαι εἰς τὰς ἐξόδους.] Iuuenalis ſatyra ſexta in Romanis mulieribus hanc notat illiberalitatem ſimul & ambitionem,

Vt ſpectet ludos conducit Ogulnia veſtem,
Conducit comites, ſellam, ceruical, amicas,
Nutricem, & flauam cui det mandata puellam.

Demoſthenes Midiæ exprobrat quòd cùm eſſet præfectus equitum, alieno equo in pompæ tranſuectione vſus fuiſſet. Ἐξόδους accipe vt in illo, χαλεπὴ γυναικῶν ἔξοδος, initio Lyſiſtratæ. Raro olim matronæ pedem domo efferebãt: nec in publicum niſi ſtipatæ gregibus ancillarum prodibant. Interdum ἔξοδος γυναικῶν dicitur de profectione ad ducendam pompam. vnde eſt apud Platonem in fine ſexti De legibus, muliebris cuiuſdam ſupplicij genus, μὴ μετέχειν τῶν ἐξόδων τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν, καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους, καὶ γενέσεις παίδων φοιτήσεων. Lege Suidam in Αἰμιλία. Inde dictæ φιλέξοδοι γυναῖκες, quæ non ſunt οἰκουροὶ & caſariæ.

καὶ τὰς κλίνας ἐκκορῆσαι.) Heſychius qui τὸ κορεῖν etiam φθείρειν exponit, videtur hoc voluiſſe docere, eam vocem à κόρεις deductam interdum accipi pro cimices occidere, vel cimicibus lectos purgare, quod *cimicare* Latinis dicitur, vt *pulicare*. Græci, φθειρίζειν. Atque hæc interpretatio locum hîc habere

bere poteſt. Parmenio poëta ἐκκορείζειν dixit in lepidiſſimo diſticho:

Οἱ κόρεις ἄχρι κόρου κορέσαντό μου· ἀλλ' ἐκορέσθην
Ἄχρι κόρου καὐτὸς τοὺς κόρεις ἐκκορίσας.

καθεζόμενος περιστρέψαι τὸν τρίβωνα.) Non eſt in in eo nota illiberalitatis quod veſtem inuertit: ſed quòd tritam & macularum plenam veſtem geſtat, quam poſtea in coetu honoratorum virorum (ita accipi debet illud καθεζόμενος) cogitur inuertere vt maculas ab oculis eorum ſubmoueat quibus aſſidet: atque hoc ſaltem in iſto laudandum: ſicut contra in ſuperioribus nota δυσχερείας erat, geſtantem obſoletam & κηλίδων μεστὴν veſtem, verſari in oculis hominum. Hinc ortum eſt apud Græcos prouerbium, quod nos vt puto primi obſeruauimus, τὰ καλὰ τρέπειν ἔξω. Pindarus Pythionicarum tertio,

—— τὰ μὲν ὦν
οὐ δύνανται νήπιοι κόσμῳ φέρειν,
ἀλλ' ἀγαθοὶ, τὰ καλὰ τρέψαντες ἔξω.

Res aduerſas inquit, *neſciunt moderatè ferre ſtulti: at ſciunt ſapientes, quæ pulchra ſunt foras & in publicum vertentes*: hoc eſt, cuiuis fortunæ ſe accommodantes, & decenter ea vtentes: quæ ſunt aduerſa diſſimulantes. *Miſerias enim*, ait Q. Curtius, *optimè ferunt qui abſcondunt.* Alio ſenſu dicere ſolet Seneca, *bonos non fulgere extrinſecus, ſed bona eorum introrſus eſſe obuerſa.* De diuina prouidentia, & epiſtola cxx. & alibi. Cæterum Pindaricum iſtud prouerbium vernacula noſtra lingua hodiéque agnoſcit. Aliud autem περιστρέφειν ἱμάτιον, aliud ἐκστρέφειν. illud eſt ex parte inuertere: hoc totam veſtem quaſi

deintegro reficere versis pannis, & nouam illi faciem dare. Aristophanes,

ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τοὺς σαυτοῦ τρόπους.

Scholiastes, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ῥυπουμένων ἱματίων καὶ ἐκστρεφομένων· ἐκστρέψαι δὲ ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ πρὸς τὸ ἔσω μέρος ἔξω. Lucianus dixit ἀντιστρέφειν τὸ τριβώνιον, in Alectryone,: ἀπέρχομαι, ait, κοσμίως μάλα ἐσχηματισμένος, ἀντιστρέψας τὸ τριβώνιον, ὡς ἐπὶ τὸ καθαρώτερον γένοιτο ἡ ἀναβολή· quæ verba Theophrasti locum explicant. Vox τρίβων, aliàs lacernam, aut pallium significat: aliàs tritam vsu & decotem vestem atque obsoletam. sic tamen vt aliud propriè sonet τρίβων, aliud ῥάκος. vide Eustathium.

Ad caput περὶ ἀλαζονείας.

Ἡ Ἀλαζόνεια δόξειεν εἶναι προσδοκία τινῶν ἀγαθῶν οὐκ ὄντων.) Obscurat hanc definitionem verbum προσδοκία, in noua, ne dicam inusitata, significatione positum: accipitur enim non tam pro expectatione, vt vulgò solet, quàm pro excitatione expectationis: quod Græci προσδοκίαν παρασχεῖν, vel vno verbo ἐπαγγέλλεσθαι dicunt: Homerus στεῦται. Latini *promittere*, vt in illo Iuuenalis,

— duræ per brachia setæ
Promittunt atrocem animum. vel *spondere*, vt cum ait idem de ostentatore,

Spondet enim Tyrio stlataria purpura filo.

denique idem fere est προσδοκία isto loco ac προσποίησις. Plato in Ὅροις, Ἀλαζόνεια ἕξις προσποιητικὴ ἀγαθοῦ ἢ ἀγαθῶν τῶν μὴ ὑπαρχόντων. Aristoteles adiicit

hæc

hæc verba in Nicomacheis, δόξης χάριν. quæ particula necessariò addenda ad Platonis & Theophrasti definitiones : vt distinguamus ostentatorem qui mendacium suum refert ad inanem gloriam, ab eo qui lucrum aucupans, se suáque prædicat. nam id quoque hominum genus frequens est, vt ad caput primum notare meminimus. Notant grammatici Græci proprium esse Atticis, vt non gloriosum tantum, sed quemuis mendacem ἀλαζόνα appellent.

ἐν τῷ διαζεύγματι ἑστηκώς.) Quid appellat διάζευγμα? non est dubium, publicum aliquem Athenarum locum intelligi, vbi conuentus fieri solebant. Quare arbitror locum esse corruptum, & lego Δείγματι. Digma appellabatur locus in Piræeo è re nomen habens. Ibi enim peregrini mercatores suarum mercium δεῖγμα & specimen producebant, ἐν τρυβλίῳ, credo, περιφέροντες, vt alicubi Plutarchus ait. Itaque peregrinis hominibus fere erat ille locus refertus. Auctor scholiorum Aristophanis, Δεῖγμα τόπος ἐστὶν ἐν Πειραιεῖ ἔνθα πολλοὶ συνήγοντο ξένοι καὶ πολῖται καὶ ἐλογοποίουν. quæ postrema verba ita hanc emendationem confirmant, vt nihil supra. propterea enim ait Theophrastus διηγεῖσθαι ξένοις. In antiquis libris lineola superducta nomina locorum propria solebant notari & distingui : qui mos postea neglectus multas sæpe tenebras attulit. Exemplo sit, (& sunt infinita exempla) locus ille Platonis in Menexeno, vbi interpretes quòd legissent, ἐν τῇ σφαγίᾳ perperam pro Σφαγίᾳ, turpiter lapsi sunt. quamquam Ficinus melius pudori suo consuluit omissis his verbis quæ non intelligebat: noui vero interpretes audacter iuxta & imperite *in*

hac clade verterunt. Intelligit Plato illos CCXCII Lacedæmonios, quorum CXX. Spartani erant, qui expugnata tandem Sphacteria insula in potestatem Atheniensium venerunt, vt narrat Thucydides libro quarto. Sphacteriam autem insulam etiam Sphagiam dici solitam certum est: vel adi Stephanum Περὶ πόλεων.

ὡς πολλὰ χρήματα αὐτοῖς ἐστιν ἐν τῇ θαλάττῃ.) Scribe ἐκεῖ. Pertinet hoc ad nauticum fœnus quod à multis exercebatur Athenis. Nemo autem ignorat quàm improbum & graue fuerit id fœnus, etiam legum concessu, vel Romanarum. vide Iurisconsultos. In orationibus Græcorum maximè Demosthenis plurima huius vsuræ mentio. propter quam quod tantopere Demosthenem reprehendit Plutarchus, vereor vt ei sit satis æquus: damnat enim rem moribus legibúsque receptam & probatam. Sed apparet ex variis Plutarchi locis ipsum validissimè fœnus nauticum abhorruisse: quod in Catone Censorio appellat, τὸν μάλιστα διαβεβλημένον τῶν δανεισμῶν.

περὶ τῆς ἐργασίας τῆς δανειστικῆς.) Hoc quoque refero non ad foenus ἔγγειον, sed ad nauticum: quam vocat Demosthenes τὴν κατὰ θάλατταν ἐργασίαν.

ὡς μετὰ Εὐάνδρου ἐστρατεύετο.) Docti viri iam ante nos emendarunt μετ' Ἀλεξάνδρου· quæ emendatio vera est & certa.

τρίτον δὴ λέγοντα.) Adnotata est in quibusdam codicibus altera lectio τριτεῖον, pro τρίτον. quæ ferri potest, si referas ad tempus scriptæ epistolæ: alioquin sensus erit absurdus ob locorum interualla. Antipater hic ille est quem mors Demosthenis nobilitauit.

bilitauit. Hunc ait Diodorus libro XIX. δοκεῖν γεγονέναι φρονιμώτατον τῶν ἐν δυναστείᾳ γεγονότων.

διδομένης αὐτῷ ἐξαγωγῆς ξύλων ἀτελοῦς.) Quarundam mercium exportatio Athenienſium legibus prohibebatur, quæ propterea ἀπόρρητα vocabant. In primis autem τῶν ἀπορρήτων fuêre quæcunque ad nauium fabricationem pertinebant: hoc eſt πᾶσα ἡ ναυπηγήσιμος ὕλη, vt ſunt abies, pinus, picea, cupreſſus, platanus, quæ aliâs ναυπηγήσιμα ξύλα, aliàs ξύλα abſolutè vocantur. non fuiſſe autem copiam magnam huius materiæ in agro Athenienſium, docet etiam Demoſthenes, aut quicunque alius eſt auctor orationis De fœdere cum Alexandro. Erant τῶν ἀπορρήτων, & τὰ ἀσκώματα, hoc eſt folliculi nautici, & λίνα, κηρὸς, καὶ πίττα, inquit, Ariſtophanis ſcholiaſtes. Alia ratione dicebantur ἀπόρρητα quæ Athenas importare non permittebantur: vt θρυαλλίδες ex quibus fiebant ellychnia: has enim, ſicut conſtat ex Ariſtophanis Acharnenſibus, fuit cum non liceret Bæotis afferre venales in vrbem: credo, ob metum incendiariorum. thryallidum namque ſtuppæ vſus fuit ad ἀστιόχους & malleolos incendiariorum.

καὶ ἐν τῇ σποδίᾳ.) Planè non erat ferendum doctis viris iſtud verbum dicam, an verbi monſtrum? Legendum aio, σιτοδείᾳ. Imperiti homines & piſtrino digni ex σιτο fecerunt σπο. Hæc prima mendi indoles: inde fluxit vox nequam & nihili σποδία. At σιτοδεία idem ac σπανοσιτία, niſi quòd illud eſt ἐμφατικώτερον. Doctorum virorum emendatio ἐν ταῖς σπονδαῖς, vt Muſis iratis genióque ſiniſtro nata, refutatione non eget. Non erat autem inſolens Athenien-

Athenienſibus malum frumenti inopia, vt hiſtoria docet & oratores ſæpe. Quomodo autem ſoliti eſſent ditiores in caritate annonæ pauperes ſubleuare, diſces ex Demoſthene contra Phormionē.

καὶ ποσῶν αὐτὰς καθ' ἑξακοσίους καὶ μίαν.] Hoc eſt ſexcentos homines ſolet ſigillatim nominare quorum ſingulis aliquid erogarit: atque hac ratione efficere vt cum æra omnia in vnum colligentur, ex ea ſupputatione ſumma naſcatur decem talentorum. Imitatur iſte ἀλαζὼν eos qui rationum libros conficiunt, in quibus videas ſingula æra ſeorſim annotari. Æra appello, quos vulgo articulos dicimus, Gallice *les items*: quia ſolent in noſtris rationum libris ſinguli articuli à voce *Item* incipere. At Romani æra appellabant. Cicero Hortenſio: *Quid tu, inquam, ſoles cum rationem à diſpenſatore accipis, ſi æra ſingula probaſti, ſummam quæ ex his confecta ſit, non probare?* Apuleius De deo Socratis, *Igitur quotidiana eorum æra diſpungas: inuenies rationibus multa prodigè profuſa, & in ſemet nihil.* Nonius, *Æra, numeri nota. Lucil. lib.* XXIX. *Hæc eſt ratio peruerſa æra ſumma, & ſubducta improbè.* Locus eſt corruptiſſimus, quem ita reſtituendum puto. *Hæc eſt ratio: peruerſa æra: ſumma ſubducta eſt improbè.* Cicero in epiſtola ad Dolabellam libro nono ad familiares, *verſiculos* æra hæc appellare videtur. *Profert alter (vt opinor) duobus verſiculis expenſum Niciæ.* Sed ad Theophraſtum redeamus; qui quidem glorioſorum hominum ingenium & mores mira elegantia exprimit. Non enim illis ſatis eſt ſummatim ſe laudare & ſua præclara facinora prædicare: niſi etiam longa eorundem enumeratione obuios quóſque obtundant.

obtundant. Talia illa in Milite Plautina,

Py. *Ecquid meminiſti?* Ar. *Memini: centum in Cilicia,*
Et quinquaginta centum Sycolatronidæ,
Triginta Sardi, ſexaginta Macedones,
Sunt homines tu quos occidiſti vno die.
Py. *Quanta iſthæc hominum ſumma eſt?* Ar. *Septem millia.*
Py. *Tantum eſſe oportet: rectè rationem tenes.*

Prorſus hic Plauti locus (etſi verſantur hi duo glorioſi in diuerſa materia: Plautinus enim virtutem bellicam: hic noſter diuitias oſtentat) prorſus inquam explicat quid ſit hoc loco ποσῦν τὰς ψήφους καθ᾽ ἑξακοσίους, καὶ μίαν. quæ verba quam fuerint doctis viris hactenus obſcura, quid attinet dicere? Res clamat ipſa.

καὶ προστιθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτων ὀνόματα.] Bene hoc: ſeruat enim ſolemne eorum qui mentiuntur. vide ad caput περὶ λογοποιίας. Auctor Rhetoricorum ad Herennium in deſcriptione illa ingenioſiſſima oſtentatoris pecunioſi non planè diſſimilem glorioſorum iſtiuſmodi morem notat: quem placet hîc proferre, vt collatione Græci ſcriptoris qui id ipſum ſuauiſſimè notat, locum illuſtrem. Ait ergo Latinus auctor, *Cum puerum reſpicit hunc vnum quem ego noui (vos non arbitror nouiſſe) alio nomine appellat, deinde alio atque alio.* Mox, *vt ignoti qui audiunt, unum putent eligi de multis.* Alexis vero ſic in deſcriptione πτωχαλαζόνος, ſiue glorioſi pauperis,

— οἶδα δὲ κἀγὼ τινὰ πολίτην ἡμέτερον
πτωχαλαζόνα, ὃς δραχμῆς ἔχων τὰ πάντ᾽
ἀργυρώματα, ἐβόα καλῶν τὸν οἰκέτην

ἕνα

ἕνα ὄντα ἓν μόνον. ὀνόματι δὲ χρώμενον
ψαμμακοσίοις· παῖ στρομβιχίδα μὴ τῶν χειμερινῶν
ἡμῖν παραθῇς, ἀλλὰ τῶν θερινῶν.

ſic emendamus elegantiſſimum hunc locum apud Athenæum.

καὶ ποιῆσαι δέκα τάλαντα.] Delendum τὸ καὶ: & mox καὶ τοῦτο φῆσαι, non φάσας. Sic locus erit planus & perſpicuus.

καὶ τὰς τριηραρχίας εἰπεῖν ὅτι οὐ τίθησι.] Κυριολογία in voce τίθησι. Nam vulgò τιθέναι pro λογίζεσθαι, referre in rationes, vel in ratione ducere, vſurpabant. Sic apud Demoſthenem in prima Olynthiaca, & in illa celebri Cratetis ephemeride, Τίθει μαγείρῳ μνᾶς δέκ', ἰατρῷ δραχμήν. Etiam apud Latinos *ponere* ſic accipitur, vt apud Terentium non ſemel. Propriè conuenit iis qui calculis rationes putant: vnde eſt, *ponere calculos*, non ſemel apud Plinium in epiſtolis. & τιθέναι ψῆφον Græci. Baſilius, εἰ μέν τι δοκεῖς ἔχειν καλὸν, τοῦτο ἐν ψήφῳ τιθείς.

οὐδὲ τὰς λειτουργίας ὅσας λελειτούργηκε.] Oſtendit his verbis ſe vnum fuiſſe ex illis CIↃCC. viris qui vt omnium ditiſſimi Reipublicæ, pleraque omnia munia ad quæ ſumtibus opus eſſet, obibant. vide Harpocrationem in χίλιοι διακόσιοι, & Demoſthenem, eiuſque ſcholiaſten. Caue verò ita hæc accipias quaſi inſtructio triremis, cuius impenſæ modò meminit, non eſſet λειτουργίας genus. erat enim, & quidem omnium maximum. Ac fortaſſe legẽdum, οὐδὲ τὰς ἄλλας λειτουργίας. veruntamen ſimiliter locutos ſæpe maximos ſcriptores pridem doctiſſimi Iuriſconſulti annotarunt.

καὶ προσελθὼν δὲ εἰς τοὺς ἵππους ἀγαθοὺς πωλοῦσι.]

Senſus

Sensus perspicuus: verba variè possunt reformari: vel enim ita, ὁ πρ. δ' εἰς τ. ἵππους. ὃ τοὺς ἀγαθοὺς πωλοῦσι. aut etiam ὃ τοὺς ἵππους τοὺς ἀγ. geminata eadem vox, omissa est vt alibi. vel ita, καὶ πρ. ὡς τοὺς τοὺς ἵππους τοὺς ἀγ. πωλοῦντας. primum malo. Nam εἰς ἵππους προσελθεῖν, est ad forum ire vbi equi veneunt: sic alibi, προσελθεῖν πρὸς τὰ κάρυα, de quo Atticismo diximus supra. & eapropter χύτρας Hesychius exponit χυτροπώλια.

προσποιήσασθαι ὠνητιᾶν.) Iuuenalis de causidico populo sese venditante,

Pérque forum iuuenes longo premit assere Medos
Empturus pueros, argentum, myrrhina, villas.

empturus, hoc est, προσποιούμενος ὠνητιᾶν.

καὶ ἐπὶ τὰς κλίνας ἐλθών.] Lego ἐπὶ τὰς σκηνάς. In mercatibus & panegyribus solebant mercatores sub tentoriis suas merces venum expositas habere, vt docet scholiastes Theocriti: & Harpocration, ἐν σκηναῖς, ait, ἐπιπράσκετο πολλὰ τῶν ὠνίων. eum vide in γέρρα. meminit & Plato in x. de legibus. Has vt puto Latini *vmbras* vocabant, vt ex fragmentis Festi licet intelligere: inde est apud Horatium vmbra pro officina.

—*vacua tonsoris in vmbra.*

Locus autem Athenis vbi vestes vendebantur, ἱματιοπῶλις & σπειροπῶλις ἀγορὰ nuncupabatur.

οὐκ ἔχων χρυσὸν νῦν τῷ ἀκολουθεῖν.) Scribe οὐκ ἔχοντι χρυσὸν ἐν τῷ ἀκολουθεῖν. Mos autem hic veterum fuit, vt ex Laertio, Plutarcho, Apuleio, aliisque apparet.

ἐν μισθωτῇ οἰκίᾳ οἰκῶν.) Sic libri Palatini. & nos ita quoque olim emendabamus vulgatam lectionem ἐν μισθῷ τὴν οἰκίαν οἰκῶν. Dio Cocceius, ἐν ἀλλοτρίων οἰκεῖν.

οἰκεῖν. deinde ſcribe, *καὶ ὅτι μέλλει* : non *διότι μέλλει*.

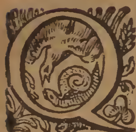
διότι μέλλει πωλεῖν αὐτὴν.) ipſiſſimum hoc *ἀλαζονείας* genus notatum apud Athenæum lib. XIII. *Θαΐς*, inquit, *ἐραστοῦ τινὸς αὐτῆς ἀλαζόνος, παρὰ πολλῶν ποτήρια χρησαμένου, καὶ λέγοντος θέλειν ταῦτα συγκόψαι, ἄλλα δὲ κατασκευάσαι, ἀπολεῖς ἔφη ἑκάστου τὸ ἴδιον*. *Quidam*, ait, *qui Thaidem amabat, cum à multis pocula commodato accepiſſet, dicerétque velle ſe ea conflare, Perdes*, inquit illa, *vniuſcuiuſque quod ſuum eſt.*

Atque hîc ſcribendi finem faciemus: & ſimul cum vertente anno, animi noſtri mẽtem aliò conuertemus. Commodùm enim cum hæc ſcriberem dies agebatur anni huius XCI. nouiſſimus. quæ me res admonebat vt duplicis voti reus DEO OPT. MAX. grates agerem gratiſſimas: & quod annum hunc viuenti, valentique dede it exigere: & quòd hunc commentariolum in hacce rutuba abſoluere. qua opera ſi doctorum virorum ſtudia promerui, iuniorum etiam promoui, bene habet: feci quod volui: ſin autem, *ὃ μὴ γένοιτο οὐδ᾽ ἔσαι*, feci quod potui.

FINIS.

AD POSTREMA QVINQVE CAPITA *Ἠθικῶν χαρακτήρων Theophrasti,* NOTÆ.

VINQVE hæc poſtrema capita nacti ſumus ex Illuſtriſſimi Principis Palatini bibliotheca, quæ Heidelbergæ viſitur. Deſcripſit illa accuratè manu ſua, nobiſque donauit, Marquardus Freherus, Iuriſconſultus, [redacted]. Verè Theophraſtea eſſe, nemo dubitauerit ſanus, qui diligentiùs illa cum ſuperioribus contenderit. Et res & verba eum ſcriptorem manifeſtiſſimè, ſi attendimus, χαρακτηρίζουσιν. In pleriſque omnibus ſcriptis libris ea deſiderari, nullus miror. Iam olim, vt nunc quoque, philoſophãtium ingens crimen eſt, quòd ſcriptorum ſummi huius viri parùm diligentes fuerint. Itaque ergo ex illa prope infinita copia librorum, quos infinito labore ſubtiliſſimus philoſophus cõſcripſerat. oppidò pauci ad nos peruenerũt. Et hos tamen ipſos quotuſquiſque legit illorum ſophorum, ad quos ſolos hodiè rudem eſſe philoſophiæ vulgus cenſet imperitum? Illud ſæpe ſum miratus, Iohannem Stobæum qui ante tot ſecula vixit, quæ nunc primùm publicamus in ſuis codicibus non habuiſſe:

inſeruiſſet enim ea operi ſuo, abſque dubio, ſi ad manum fuiſſent, non minus quàm illa xv. capita quæ in primis editionibus ſola extabant: Et item illa octo quæ ex Italicis bibliothecis primus in lucem protulit [redacted] Henricus Stephanus noſter. Multum igitur debemus bibliothecæ Palatinæ illuſtriſſimi Principis, in qua ſola, quod ſciam, hoc pulcherrimum fragmentum hodiè reperias. Sed dolendum eſt, tam turpiter deformatum id ad nos perueniſſe: nullum enim eſt caput ex his quinque non adeò mendis inquinatum, vt auctoris mẽtem aſſequi per quàm difficile fuerit, & propè τῶν ἀδυνάτων ἕν. Viri docti & acuti, ingenij vires, ſpero, hîc periclitabuntur. Nos, ſublatis mendis quæ tutò corrigi poterant, in cæterorum verſione quid ſecuti ſimus raptim & breuiter indicabimus. Οὐχ [redacted] βολᾶς, vt ait vetus poëta.

Ad caput περὶ ὑπερηφανίας.

Ἔστι δὲ ὑπερηφανία,) Vitium cuius hic eſt character, magnam habet adfinitatem cum duobus aliis antè deſcriptis, αὐθαδείᾳ & ἀλαζονείᾳ. Superbus homo de ſe longè quàm par ſit, magnificentiùs ſentit: oſtentator quoque ſiue ὁ ἀλαζὼν, ea de ſe prædicat, quæ in ipſo non ſint. Hoc differunt, quod ſine contumelia aliorum ſua extollit oſtentator, & ſeipſum φρεναπατᾷ, vt cum D. Paulo dicam: ſuperbus contumelioſus eſt, omneiſque præ vno ſe deſpicit. Inde huic vitio nomen apud Græcos ὑπερηφανία,

φανία, quòd eminere se, & cæteris mortalibus superiorem esse persuasum habeat ὁ ὑπερήφανος. Latinis quoque simili de caussa, nominata est *superbia*. Omnino superbiæ duo insunt mala: vana de sua præstantia opinio, & despectus aliorum. Prius illud propriè αὐθάδεια est: posterius ὑπερηφανία, siue ὑπεροψία. Suffenus sibi est, ὁ αὐθάδης: contumeliosus in alios ὁ ὑπερήφανος. Ac vix est, vt in quo duorum istorum alterum insit, non & vtrumque insit. Quare etiam apud scriptores hæc passim videas omnia coniungi, atque eidem tribui. Ingens profectò vitium superbia, DEO hominibusque exosum. De quo Seruius eleganter: *Apud maiores*, inquit, *superbia ingens facinus fuit: adeo vt Tarquinius pro multis sceleribus Superbi nomen acceperit*. Propterea sanctissimus pater Ioannes Chrysostomus superbiam tanquam extremum omnium vitiorum ἀπόνοιαν solitus appellare. Propriè quid sit ἀπόνοια Græcis, satis declaratum nobis in superioribus: sed apud aureum illud diuinæ eloquentiæ flumen eo quem dixi sensu, sexcẽtis locis obseruauimus. Proferemus vnum aut alterum exemplum fidei nostrę caussa: In commentariis in epistolam ad Galatas, explicans D. Pauli verba, διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις: scribit, ἐνταῦθα αἰνίττεται, ὅτι φιλονεικία καὶ στάσις, καὶ φιλαρχία καὶ ἀπόνοια, ταύτης τῆς πλάνης αἴτιαι αὐτοῖς ἐγένοντο. ἡ γὰρ τῶν αἱρέσεων μήτηρ, ἡ τῆς φιλαρχίας ἐστὶν ἐπιθυμία. εἰπὼν γὰρ ὅτι δουλεύετε ἀλλήλοις, ἔδειξεν ὅτι ἐξ ἀπονοίας καὶ τύφου τοῦτο ἔλαβεν ἀρχὴν τὸ κακόν. Mox iterum, ἡ τῆς ἀγάπης θερμότης πάντα τύφον καὶ ἀπόνοιαν πυρὸς σφοδρότερον διαλύει. In homilia περὶ ἀρχῆς, Dauidem in pugnam cum Goliatho descendere

paratum, ita populares increpitant, πόθεν σοι ἡ ἀπόνοια αὕτη; & ἡμεῖς οἴδαμεν τὴν ὑπερηφανίαν καὶ τὴν κακίαν τῆς καρδίας σου. quibus respondet ipse, Ego, inquit, οὐκ ἀπόνοιαν ἀλλὰ πίστιν, οὐ θώρακα, ἀλλὰ θεοσέβειαν καθοπλίζομαι.

Οἷος τῷ σπεύδοντι ἀπὸ δείπνου ἐντεύξεσθαι φάσκειν ἐν τῷ περιπατεῖν.) Hæc vt reperta sunt in MSS. codd. ab eruditissimo Frehero, sic & à nobis edita. Vitium patet suopte indicio. Putamus atque adeo credimus, veram lectionem coniectura nos esse assecutos. Legimus autem, οἷος τῷ σπεύδοντι ἐντυγχάνειν αὐτῷ, ἀπὸ δείπνου ἐντεύξεσθαι φάσκειν ἐν τῷ περιπατεῖν. Sententiam exprimit clarè interpretatio: neque potest aliud quicquam fingi huic loco aptius. Oscitans librarius vocem prætermisit, quam putabat esse otiosam, propter sequens verbum ἐντεύξεσθαι.

μεμνῆσθαι φάσκειν ἐν ταῖς ὁδ.) Si cui mendi fuerit hic locus suspectus, ei per me licet in excogitanda meliore lectione esse ingenioso.

θελήσας.) Scrib. θελῆσαι. vt pendeat oratio ab οἷος. vel certè θελήσαι. Simile est inter αὐθαδείας notas quam diximus esse superbiæ germanam, καὶ ἂν ὑπομεῖναι, οὐκ ἂν προσμεῖναι πολὺν χρόνον οὐδένα.

καὶ μεμισθωμένους.) Copulam pro disiunctiua posuit, vt passim optimi auctores: vel scribendū ἢ μ.

μὴ λαλεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι.) Adfine est quod suprà tribuebatur τῷ αὐθάδει, his verbis: καὶ προσαγορευόμενος μὴ ἀντιπροσειπεῖν.

τῷ παιδὶ συντάξαι τὰς ψήφους διωθεῖν.) More suo Theophrastus ipsum loquendi genus retinuit quo vti soliti homines superbi. ψήφους διωθεῖν propriè est sortes

ſortes, quarum in iudiciis erat Athenis vſus, traiicere per κήθιον, id erat vrnæ operculum πλεκτὸν, κανισκῶδες, pluribus deſcriptum nobis in animaduerſionibus Athenaicis. Heſychius, Κήθιον, ᾧ τὰς ψήφους διωθοῦσιν ἐν τοῖς κληρωτηρίοις. ita ſcribendum ibi, non vt editum eſt κλητωρίοις. Hîc verò ψήφους διωθεῖν poſitum pro calculis ſummatim rationes putare. Elegans tranſlatio, & ſuperbi hominis moribus conuenientiſsima. Adeo enim indignum ſe iudicat, ſedere ad calculos, vt ne famulum quidem ſuum eos tractare velit, niſi negligenter & raptim.

καὶ τὸ κεφάλαιον ποιήσαντι.) Puerum ſuum iubet imperioſus iſte Manlius, in rationes referre ſummam quæ naſcetur ex ipſius computo: alterius quicum rationes putat nullam habet rationem: ſi quid fortè ille, vt ferè fit, quod opponat habet. Sic iſta verba debent accipi.

Ad caput περὶ δειλίας.

Ἀμέλει δὲ ἡ δειλία δόξειεν ἂν εἶναι ὕπειξις τῆς ψυχῆς ἔμφοβος.) Planior eſt quæ habetur apud Andronicum definitio, Δειλία ἐστὶν ἀποχώρησις ἀπὸ φαινομένου καθήκοντος διὰ φαντασίαν δεινοῦ. Similes huic apud alios reperias. At in Platonis Ὅροις locus, qui definitionem δειλίας continet & corruptus eſt, & malè à doctis acceptus: Eum nos in tranſcurſu emendabimus, & exponemus. Ὄκνος, φυγὴ πόνων ἀρχῆς. Δειλία, ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς πρώτη τοῦ εἶναι αἰτία. Docti corrigunt, Ὄκνος, φυγὴ πόνων. Ἀρχὴ, πρώτη τοῦ εἶναι αἰτία. Δειλία ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς, quæ emendatio, ſi eſt à li-

bris, tollo manum, & acquiesco. Sed quia omnes quos vidi codd. aliter legunt, minore mutatione, ita potius scribo, Ὄκνος, φυγὴ πόνων ἀρχῆς. Δειλία, ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς (fortasse deest vox ἕξις, vel scribēdum ὁρμὴ) πρώτη τοῦ δεδιέναι αἰτία. Id est, *Cunctatio, est fuga ab inchoando labore. Timiditas, est quæ impetum* faciē-di aliquid *reprimit, prima cur metuamus caussa.* Addita est definitioni ὄκνου, vox ἀρχῆς, non temerè, neque sine caussa. Est enim reuera cūctatio non tam laboris metus, quàm inchoandi laboris fuga. Ideo aliis definitur φόβος μελλούσης ἐνεργείας. Vox ἀντιληπτικὴ ita accipienda in definitione δειλίας, vt alibi apud Platonem, ἀντιλαμβάνεσθαι pro reprimere & cohibere. In Theophrastea descriptione ὕπειξις est contrarium τῆς ὑπομονῆς: quæ vox in definitione fortitudinis, plerisque philosophorum posita loco generis.

τὰς ἄκρας φάσκειν ἡμιολίας εἶναι.) Herodotus Vrania quosdam commemorat in fugam cōuersos, quòd putarent promontiora esse hostiles naues. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν.

καὶ κλυδωνίου γινομένου.) Semper enim vectores aduersa tempestate timidi ac perterriti, caussam procellæ soliti ascribere impietati alicuius eorum qui in naui. Exemplum nobile in Iona, & item alterum in Diagora, ac similibus. Propterea qui erāt numinis reuerentiores, haut temerè cum notæ impietatis hominibus nauigabant. Horatius,

—vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub iisdem

Sit

Sit trabibus, fragilemq; mecum
Soluat faselum. sæpe Diespiter
Neglectus, incesto addidit integrum.

Tangit & Xenophon libro octauo Παιδείας.

τοῦ κυβερνήτου ἀνακόπτοντος αἰσθάνεσθαι.) Legendum, πυνθάνεσθαι. Et ἀνακόπτοντος interpretor, ἀνακόπτειν κελεύοντος. Nauem ἀνακόπτειν puto dici gubernatorem, cùm præuiso scopulo, aut alio periculo cursum nauigationis mutat. Inde oritur metus in animo timidi, & ex metu hæc quæstio, Εἰ μετεωρεῖ; quasi dicat, Num periculum est aliquod ne vel scopulis illidatur nauis, vel in breuia aut syrtes deferatur? Adfine est apud D. Paulum, ἐγκόπτειν τὸν τρέχοντα.

καὶ τί δοκεῖ αὐτῷ τὰ τοῦ θεοῦ.) Veteres nihil fecisse aut aggressos esse inauspicatò, certum est: fuêre autem modi fermè innumeri explorandæ Deûm voluntatis, vt notum omnibus. Eò referenda sunt hæc verba.

καὶ ἐκδὺς διδόναι τῷ παιδὶ τὸν χιτωνίσκον.) Vestem exuit etiam interiorem, vt ad natandum sit paratior si frangatur nauis. χιτωνίσκος modò interiorem tunicam & ἐχέσαρκον significat, modò paruum, χιτῶνα, vt sagum: interdum operis subtilitas, & τὸ δίμιτριον, ἢ δίυφὲς ea voce declaratur. Sed hæc alibi nobis explicantur.

καὶ σάντας πρῶτον περιϊδεῖν.) Cùm stetit vtraque acies, parans se ad pugnam, tum ille respectat de superiore loco, & hostem vbi sit quærit, simulans eum se inuenire non posse. Cæterùm characterem γραφικώτατον hominis ad conspectum hostilium copiarum pauentis, habes apud eloquentissimum

Synesium, epistola c i v. cuius initium, Τὰς αὐτὰς ἂν ἴδοις, &c. Lege sodes, & confer cum istis.

κελδύ{ν} προσκοπεῖσθαι.) Malo κελδύων.

προσφερόμενον τῶν φίλων.) Scribendum, vel προσφερόμενον ὑπὸ τῶν φ. vel προσφερομένων τ. φ. Est autem προσφέρεσθαι, ad tentorium deferre. Si esset προφερόμενον, significaret ea vox, *quem ex acie amici efferebant*. πρὸ sæpe idem valet in compositione, atq; ἐκ.

καὶ θεωρεῖν κελδύ{ν}.) Legendum θαῤῥεῖν.

ὡς κινδυνεύσας ὡς σέσ.) Lego ἕνα σέσωκε τ. φ.

καὶ εἰσάγειν πρὸς τὸν κατακ.) Ita verte, *Atque* eos (intelligit quoscunque obuios de pugna redeuntes) *ad iacentem introducit, inquisiturus quinam sint illius tribules, quis populus*, aut *pagus*. Notum quid δῆμος Atheniensibus. Puto iam nihil deesse, neque corruptum esse: etsi fuit cùm aliter censerem.

Ad caput περὶ ὀλιγαρχίας.

Δόξειεν ἂν εἶναι ἡ ὀλιγαρχία.) Quemadmodum Romæ duæ erant in Rep. sectæ, altera optimatium, altera eorum qui populareis dici, haberique volebant: sic etiam Athenis. Cornelius Nepos in Phocione, cuius temporibus viuebat Theophrastus, *Erant*, inquit, *eo tempore Athenis duæ factiones: quarum vna populi caussam agebat, altera optimatium. Populareis* scriptores Attici vocant τὰς δημοτικάς: *optimateis*, τὰς ὀλιγαρχικάς. Horum mentio passim in historia Attica, & apud oratores Græcos. Isocrates in ea de pace, ἐὰν παυσώμεθα δημοτικὰς μὲν νομίζοντες εἶναι τὰς συκοφάντας· ὀλιγαρχικὰς δὲ τὰς καλὰς κἀγαθὰς

κ' ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν. Intelligit igitur Theophraſtus appellatione ὀλιγαρχίας, mores hominis, qui optimatium ſectam ſequitur. Deſcriptio oligarchiæ ab auctore prodita corrupta eſt. Legimus nos ita, φιλαρχία τις ἰσχυρὰ κέρδους οὐ γλιχομένη, vel γλιχομένου, id eſt, *vehemens honorum cupiditas, in eo qui nullo ſtudio lucri teneatur.* Aliter iſta conſtituere quiti non ſumus.

ὁ δ' ὀλίγαρχος τοι.) Legendum, ὀλιγαρχικός.

οἷος τοῦ δήμου βουλομένου.) Et mutilus & corruptus eſt hic locus. Nos vertimus quaſi eſſet ſcriptum, οἷος τοῦ δήμου βουλευομένου τίνας [δεῖ αἱρεῖσθαι] τῷ ἄρχοντι συνεπιμεληθησομένους πομπῆς, παρελθὼν, ἀποφῆναι ἑαυτόν.

Δεῖ αὐτοὺς κ' ἀμέ.] Legi Οὐ δεῖ αὐτοὺς κ.

στεῖν τοὺς τοιούτους λόγους.] Lego σ. τ. τ. λόγους λέγων. Et accipio στεῖν pro διὰ τῆς ἀγορᾶς στεῖν, quomodo loqui amant Græci.

τὸν Θησέα πρῶτον φήσας.] Lego, πρῶτον αἴτιον φ. Malum illud cuius auctor primus dicitur fuiſſe Theſeus, eſt ἰσομοιρία & ęqualitas inter ciues, quam primus ille Athenas inuexit, & ſanxit. Lege Plutarchum, & optimatem iſta loqui memento: cui in ordinem cogi, & non αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, inſtar mortis eſt.

καὶ τοιαῦτα ἕτερα.] Deeſt verbum λέγειν.

τοὺς ὁμοτρόπους.] Scrib. τοὺς ὁμοιοτρόπους.

Ad caput περὶ ὀψιμαθίας.

Ἡ δὲ ὀψιμαθία φ.] Appellat Theophraſtus ὀψιμαθίαν, non quòd propriè vox Græca ſonat,

ſeram inſtitutionem, vel eruditionem, (vt vertit A. Gellius) ſed vitium quoddam iis familiare qui ſerò ſunt eruditi. Videmus enim naturaliter euenire, vt neque ij rectè vtantur diuitiis qui magnis opibus non ſunt innutriti: ſed eas ſerò nacti, diuites nouitij, vt vocat Seneca, euaſerunt: neque ſciẽtia, illi quibus ſera contigit eruditio. Hoc genus vitij vocant Græci ἀπειροκαλίαν vel ὀψιμαθίαν. Prior appellatio naturam vitij declarat: poſterior eius cauſſam & ortum. Eſt enim veriſſimum quod diſertiſſimus ſcriptor Agathias ait, τοὺς ἀθρόον καὶ οὐ πάλαι συμβὰν εὐτυχίας τινὸς μεταοχόντας, οὐκ ἀπεικὸς πρὸς ἀπειροκαλίαν ἐκκλῖναι, καὶ τῷ ἀσυνήθει καταπεπλῆχθαι. Naſci ait Agathias ἀπειροκαλίαν ἐκ τοῦ ἀσυνήθους, id eſt, *ex inſolentia*, ſiue ex eo quòd non ſint aſſueti cultui meliori. Quare etiam Latini vitium ſerò inſtitutorum, inſolentiam aptiſſimo vocabulo nuncuparunt. Cicero Pæto, *ὀψιμαθεῖς homines ſcis quàm inſolentes ſint*. Alibi apud eundem ſcriptorem *inſolentia* idem eſt atque Agathiæ, τὸ ἀσυνήθες. De lege agraria contra Rullum, loquens de nouis Capuæ colonis, *Hi*, inquit, *ex ſumma egeſtate in eandem rerum abundantiam traducti, non ſolùm copia, ſed etiam inſolentia commouebuntur.* De hoc vitio A. Gellius libro XI. capite VII. *Eſt adeo*, inquit, *id vitium plerumque ſeræ eruditionis, quam Græci ὀψιμαθίαν appellant, vt quod nunquam* (vel *antequam*) *didiceris, diu ignoraueris, cùm id ſcire aliquando cœperis, magni facias quo in loco cumque, & quacunque in re dicere.* Ab ea mente apud Lucianum in libro περὶ ὀρχήσεως, dicitur φιλοτιμία ἀπειρόκαλος καὶ ὀψιμαθής.

Ταῦτα

Τυῦτα ἄγων περὶ πάτον.] Legendum, ταῦτας ᾄδων περὶ πόλον.

ἅμα μελετᾷν ἀσπάζεσθαι.] Non displicet hæc lectio: nam qui equo insident certos habent gestus quibus vtuntur in salutandis obuiis, quando illos tanto honore non dignantur, vt propterea descendant. Hos gestus soliti tirones rei equestris doceri à suis magistris. Potest tamen vera esse coniectura nostra, qui aliquando existimauimus scribendum καλπάζεσθαι. Notum est, inter ἁμίλλας equestres fuisse κάλπην. vnde est καλπάζειν, siue καλπάζεσθαι.

τὴν κεφαλὴν κατεσχέναι.) Legendum καταισχῦναι. Homerus,

—χάριεν δ' ἤσχυνε πρόσωπον.

καὶ μακρὸν ἀνδριάντα παίζειν.) Scribe καὶ πρὸς ἀνδρ. Genus exercitationis nobilium epheborum, & tironum: vt apud Romanos exercere se ad palum.

καὶ ἅμα μανθάνειν παρ' αὐτοῦ.) Locus est vitij manifestus: vertimus quasi legissemus, καὶ ἅμα μ. παρ' αὐτοῦ, καὶ διδάσκειν αὐτὸν, ὡς &c. nec videtur sententia absurda quam expressimus. Possis etiam pro παρ' αὐτοῦ scribere παρά του *ab aliquo.*

Ad caput περὶ κακολογίας.

ΕΣτὶ δὲ κακολογία ἀγὼν τῆς ψυχῆς εἰς τὸ χεῖρον ἐν λόγοις.) Habent hoc plerǫque omnes isto libello comprehensæ descriptiones, vt vel subobscuræ sint, vel corruptæ, vel vtrumque. Quid appellatur hîc obsecro ἀγὼν τῆς ψυχῆς? Putabam scribendum esse ἀγωγὴ τῆς ψ. hoc est institutio, siue inclinatio, & pro

& propenſio animi, ſed muto ſententiam, & *ἀγῶνα ἐν λόγοις* interpretor *ἀγωνολογίαν*. qua dictione Galenus vtitur in libro De ſectis ad eos qui initiantur. *ἀνεπαίνετον δὲ*, inquit, *τὴν ἐπὶ τῶν ἀδήλων ἀγωνολογίαν εἶναι φασίν*. Sententia nihilominus eadem manet.

ὁ δεῖνα τί ἐστι;] *Ille quid eſt?* hæc interrogatio de vitæ genere quærit. iſta autem *τίς ἐστι;* de natalibus.

ἀπὸ τοῦ γένους αὐτῶν.] Sententia poſtulat *αὐτοῦ*.

ἐγένετο δ' ἐν τοῖς στρατιώταις Σωσίστρατος.] Hoc ait: patrem huius ſeruum initio fuiſſe, ac ſeruili nomine Soſiam vocitari ſolitum: poſtea parta libertate aut manumiſſione, aut alia ratione, mutato nomine Soſiſtratum dici cepiſſe, eoque tempore ſacramento dixiſſe, & inter milites eſſe verſatum: ſerò tandem plenam libertatem eſſe conſecutum, & in vnam tribuum, vnumque τῶν δήμων eſſe relatum. Legendum autem, *ἔπειτα δ' εἰς τοὺς δ.* ἐν non *ἐπειδή*.

ἡ μέντοι μήτηρ εὐγενής.] Id eſt eius mater, quæ vulgo habetur pro nobili.

ἐν τῇ πατρίδι.] Hoc iſte ait, obſcurè ſignificans Threſſas mulieres Athenis non eſſe nobiles, ſed vel conditione ſeruas, vel genere vitæ meretrices. Certum eſt peregrinarum mulierum Athenis, atque vbique ferè locorum olim, ſuſpectam fuiſſe pudicitiam, quamobrem in ſacris literis ſæpe זרה vel אשה זרא hoc eſt, *mulier peregrina* idem ſonat ac ſcortum. Sic eſſe hæc accipienda declarant quæ ſequuntur.

καὶ τούτοις δεξιῶν.] Verborum *ἀλληλουχία* eſt interru

interrupta, quæ poteſt integrari hoc modo : καὶ ἐπὶ τούτοις διεξιὼν φησὶν, αὖ. vel τὰ ἐπὶ τοῦ.

ἐκ τῆς ὁδοῦ τοὺς παριόντας ἁρπάζουσιν.] Iſto loquendi genere ſignificat eam de qua loquitur, vilem fuiſſe copam, & publicæ libidinis victimam. Ferè enim καπηλεῖα erant Ἀφροδίσια, vt ait Philoſtratus in epiſtola ad γυναῖκα καπηλίδα. Harum mos fuit miris illecebris, & vt loquitur Apuleius, *tabernarijs blanditijs* ad ſe prætereuntes allicere, quod venuſtiſsimè Theophraſtus dixit ἁρπάζειν ἐκ τῆς ὁδοῦ τοὺς παριόντας. Suetonius in Nerone, capite XXVII. *Quoties oſtiam Tiberi deflueret, aut Baianum ſinum prætern auigaret, diſpoſitæ per littora & ripas diuerſoriæ tabernæ parabantur, inſignes ganeæ, & matronarum inſtitoria, copas imitantium, atque hinc inde orantium vt appelleret.* Narrat & Xiphilinus ex Dione, Abitum τὰ τῶν καπηλίδων ἐργαζόμενον, cùm alia turpia feciſſe multa, tum etiam τοὺς παριόντας ἁβρῶς καὶ κεκλασμένῃ τῇ φωνῇ προσεταιρίζεσθαι. Ingenioſiſſimus poëtarum Virgilius omnes iſtiuſmodi mulierum blanditias venuſtiſsimè expreſſit eo carmine quod Copa inſcribitur. Porro ſecundùm vias ſolitas inſtrui popinas & diuerſoria publica, teſtis Varro de re Ruſtica libro primo, cap. II. & Suetonius Vitellio, capite XIII.

πάντων μεμίσηκα.) Lege πάντων μάλιστα μεμίσηκα.

τοῦ Ποσειδῶνος ἡμέρᾳ.) Verti, *Poſideone menſe*. Legi nempe τῇ τοῦ Ποσειδεῶνος ἡμέρᾳ : vel ταῖς ἡμέραις. hoc perinde valet ac ſi diceret, cùm iam maximè friget. nam Poſideon vltimus fuit menſis autumnalis in anno Attico, Decembri noſtro & Ianuario ex parte reſpondens, vel teſte Plutarcho. Quod

ait

ait τῇ ἡμέρᾳ in numero vnitatis, puto intelligi *Kalendas* eius menſis, Neptuno ſacrum diem, lautis epulis & θερμολουσίαις ſolitum celebrari. Quare etiam librorum ſcripturam non cenſeo mutandam, quæ habet Ποσειδῶνος, nam ita ſatis declaratur primus dies menſis Poſideonis, vel quicunque alius eius menſis dies fuit ſolemnibus Neptuni inſignis.

δεινὸς περὶ τοῦ ἀναστάντος εἰπεῖν.] Legi, περὶ τοῦ ἀναστὰς κακῶς (vel κακὰ) εἰπεῖν. Sic alibi accipitur, τό ἀναστάς. vt capite περὶ περιεργίας. οἷος ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστὰς ἃ μὴ δυνήσεται. Ferri poteſt & altera lectio ἀναστάντος, quam ita exponemus. *Solet cum aliis ſedens, de eo qui ſurrexit* (vel verba facturus, vel diſceſſurus) *malè loqui.*

καὶ περὶ τῶν τετελευτηκότων κακῶς λέγειν.] Hoc quidem non ſolùm in bonos mores committere eſt: verùm etiam in ius ſcriptum, & leges Athenienſium. Fuit enim lex Solonis τὸν τεθνηκότα κακῶς μὴ ἀγορεύειν. Atque hæc ſatis. Sequebantur in libris Palatinis tituli duo, ſed tituli tantùm, ita

Περὶ φιλοπονηρίας.

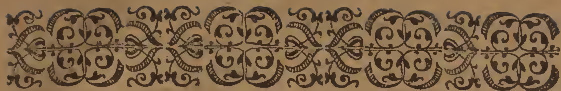
Περὶ αἰσχροκερδίας.

At in alio codice eiuſdem bibliothecæ, quæ iſta quinque capita non habet, ſubiecta ſunt characteri oſtentatoris, verba cuiuſdam ſemidocti Græculi, Theophraſtum hoc modo compellantis.

Ἀλλ᾽ ἔστιν, ὦ Θεόφραστε, χαλεπόν, καθαροὺς τῶν τοιούτων ἰδεῖν

ἰδεῖν ἐν τῷ βίῳ, καὶ τῆς ἐν τούτοις κακίας ὅλως ἀφεστηκότας. εἰ μὴ γὰρ τὰ πάντα δοκοίη τις εἶναι κακὸς, τοῖς γοῦν πλείοσι τοῦ χοροῦ τῶν ἀρίστων ἐξίσωται. ἢ τοίνυν τοι πειθομένους ἡμᾶς, τὰς ἁπάντων ὄψεις φυλάττεσθαι δεῖ, ἢ κοινωνοῦντας καὶ λόγων, καὶ πράξεων, τὴν ἑκάστου μνήμην μιμεῖσθαι. Ἀλλ' οὕτω μὲν κακίας ἐσμὸς, καὶ ἀρετῆς ἀλλοτρίωσις ἕπεται: ἐκείνους (fortè ἐκείνως, vel ἐκείνοις) ἡ μισανθρωπία, καὶ τὸ τοῦ Τίμωνος ἔγκλημα. ταύτῃ τοι καὶ χαλεπὸν ἑλέσθαι τὸ κρεῖττον, καὶ δεινὸς ἑκατέρωθεν ὄλισθος.

PRIMVS INDEX NOMINVM PROPRIORVM.

Prior numerus paginam, posterior lineam designat.

A

Ἑρμῆς

de

N

O

P

Paulus

T

SECVNDVS INDEX GRÆCORVM NOMINVM ET RERVM.

A

Δ

E

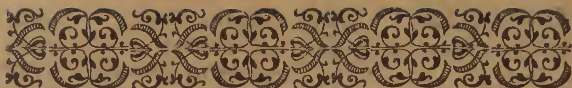
B

Γ

Μικρο

ζῆν.

φιλέξο

TERTIVS INDEX LATINORVM NOMINVM ET RERVM.

A

amyſtis

D

Despe

B

C

Nænia.

M

Superbia.

Errores præcipui, ſic emendandi.

Pagina 88. linea 13. σκοπόν.
111. 32. his.
112. 4. ſplendorem.
121. 5. ſaliua.
132. 11. τῶν μεγ.
142. 17. ἀυτός. 18. κόπτειν.
152. 10. πολιτικῶς. 19. facit.
153. 20. ἀυτί.
165. 1. & dorcades. 25. eadem.
167. 3. Dentati.
169. 5. βακτυρία.
172. 4. & infantem.
173. 31. ἀπονενοημένων.
174. 19. ἀπονενοημένος.
175. 17. quo noxæ.
184. 29. in ea in Timoc.
186. 22. quod hom.
188. 8. ſex ſemiſiliquæ. 26. ſeſtertius nummus, & ſeſtertius pes.
189. 26. τέτταρα καὶ ἥμισυ. καὶ τ.
192. 2. immiſerit. 11. τριημιωβόλιον.
201. 9. Nonnus. 22. Nos famigerationem.
207. 22. quidem.
208. 27. artátque.
220. 13. ἀρύταιναν.
231. 17. XV. 23. ψαισθείσης.
232. 7. fruges.
235. 20. Κεῖνος.
248. 16. κινῆσαι.
269. 7. ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τ.
273. 21. Ε'ρανον οἴσουσιν.
280. 31. laurum geſt.
285. 3. loca.
291. 4. εἰς ἄκρον. 18. XIX. Perſuaſum autem erat Athenienſ.
293. 26. ſolebat.
297. 13. factum eſt domina, ergo heru' damno auctus eſt.
298. damnato eo.
304. 13. vti dix.

Excudebat Guichardus Jullieron,
Typographus Regius.
LVGDVNI, 1599.